

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\M\May Karel\May Karel - Do země mandarinů.pdb

PDB Name: Do země mandarinů
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 11.4.2007
Modification Date: 11.4.2007
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Název: Do země Mandarinů
Autor: Karel May
Nakladatelství: Gabi, 1992

KAPITOLA I SEDŽID OMAR

"Jsem Sedžid Omar!"

Jak hrdě zněla ta slova a jak je řečník uměl zdůraznit pohybem ruky!

"Jsem Sedžid Omar! V té stručné větě byla vlastně celá dlouhá řeč: "Já, vznešený Omar, jsem člověk studovaný, jsem muž znalý písma, jsem potomek prorokův, který je pravým miláčkem Alláhovým. Mé jméno spolu se všemi mými přednostmi bylo zapsáno do posvátných knih v Mekce, takže mám právo odívat se zeleným rouchem a nosit zelený turban. Věz, člověče, že až zemřu, bude mé tělo uloženo pod zelený náhrobek a má duše vstoupí rovnýma nohama do sedmého nebe Alláhova. Věz to a važ si mne!"

To všecko stručně a výstižně vyjadřovala krátká věta Sedžid Omarova, provázená nepopsatelným pohybem ruky. A ptáte se, kdo byl ten Sedžid Omar? Byl to prošlý donkey-boy - muž, který pronajímal svého osla cizincům. Stával se svým oslíkem na Eskebiji v Kahiře, přímo proti hotelu Continental, kde jsem bydlil. Byl to mladý muž, jen něco málo přes dvacet let, sympatického vzezření. Jeho nepřekonatelná vážnost a odměřenost pohybů mě padla do oka na první pohled. Rád jsem ho pozoroval z okna svého příbytku nebo z hotelové terasy, kam často zdola zazníval jeho lahodný, hluboký hlas.

Obličej zmíněného Sedžida Omara sice prozrazoval chytrost, kterou se konec konců vyznačuje každý donkeyboy v Kahiře, ale líbilo se mi u něho, že nebyl dotěrný, jako ostatní příslušníci jeho užitečného povolání. Naopak.

Pronajal-li Sedžid Omar někomu svého oslíka, učinil to takovým způsobem, že člověk měl dojem, jako by mu právě byla prokázána zvláštní čest. Se svými konkurenty se nepouštěl do dlouhých řečí. Když se pokoušeli zlobit ho různými nárazkami nebo pichlavými řečmi, odpovídal prostě a důstojně: "Jsem Sedžid Omar!"

Stejnou odpověď měl pro cizince, který se snažil usmlouvat u něho cenu jízdného: "Jsem Sedžid Omar!" To bylo jeho poslední slovo v každém sporu a k dalším námitkám svého protivníka - ať to byl kdokoli - byl od té chvíle hluchý

Jeho jednání bylo tak odlišné od jednání ostatních oslařů, že jsem mu ani nemohl nevěnovat svou pozornost. Nemluvil jsem s ním od té chvíle, ale často jsem ho se zálibou pozoroval. A zároveň jsem ho přistihl, jak si i on mne pozorně prohlíží. S počátku se vždy rychle odvrátil, jako by se za to styděl, ale později se usmíval a konečně mne vždy zdravil, kdykoli jsem se objevil na terase.

V hotelu jsem bydlil již několik dní - nerad. Vždycky mi bylo proti mysli sedávat u společné tabule a bavit se s

cizinci, proto jsem zpravidla zalézal do ústraní jídelny mezi sloupky, k menšímu stolku, který právě stačil pro dva. Na čas jsem tam byl uchráněn před společností. Stolky po obou stranách nebyly obsazeny, až se jednoho dne po mé pravici objevili dva cizinci, kteří na sebe hned soustředili zájem nejen můj, ale i všech hotelových hostů. Byli to totiž dva Číňané, otec a syn. Jejich rodinný vztah jsem ihned uhodl z toho, že si byli nápadně podobní, ale vbrzku bych je poznal i z jejich řeči, neboť jsem mohl slyšet každé slovo pronesené u vedlejšího stolu. Tito příslušníci Říše středu byli oblečeni v moderní evropské oděvy. Po copech ani památky; snad je měli stočené na temeni, takže je bylo vidět jen tehdy, když sňali své tropické přilby. I způsob jejich jídla byl západozemský; jen šikmé oči prozrazovaly původ obou mužů. Jedné věci jsem si u nich všiml hned - nápadné úcty syna vůči svému otci. Bylo až dojemné pozorovat, s jakou láskou a péčí se snažil ušetřit otci jakoukoli i tu nejmenší námahu a každý zbytečný hmat. Dobrému pozorovateli nemohlo při tom ujít, že synova laskavost není jen mechanická nebo strojená, nýbrž že vskutku tryská z vděčného synovského srdce.

"Messieurs Fu a Tsi z Číny," pošeptal mi číšník, očekávaje zvláštní vděčnost za tuto novinu. "Přijeli z Paříže." "Zapsali se těmi jmény?" tázal jsem se lhostejně číšníka.

"Udali je vrátěnému, pane."

V duchu jsem se smál. Nebyl jsem sice nikdy zvláštním znalcem čínských dialektů; v nichž mnohá slova mají různé významy, tolik jsem však věděl, že "fu" značí "otec" a "tsi" "syn". Zdálo se mi směšné, že si ti dva Číňané klidně dávají hotelovým personálem říkat Otče a Synu. Sami hovořili s obsluhujícím číšníkem francouzsky, a to bezvadnou francouzštinou s čistě pařížským přízvukem. Mongolský typ u nich nápadně nevynikal; Vysedlé lícní kosti, které tvářím Asiatů dodávají široký tvar, skoro scházely. Oči prozrazovaly mimořádnou inteligenci. U večere a při kávě bylo všemi hosty jednomyslně konstatováno, že oba Číňané jsou za prvé z Kantonu, za druhé jsou to strýc a synovec a za třetí přijíždějí z Paříže, kde strýc zřídil obchod s čínským zbožím, jehož vedení má převzít synovec. Ten prý strýce doprovází zpět jen do Egypta, kde se s ním rozloučí a vrátí se do Paříže.

Vyskytlo se několik neomalených nárážek, jak bude synovec čínského strýčka v obchodě "šatit". Nevím, kdo na tyto "objevy" přišel, ale nemohl jsem si srovnat v hlavě, že by monsieur Fu byl prostý kupčík, jehož jediná snaha by pozůstávala v tom, aby levné čínské vějíře nebo vázy v Paříži co nejdráže prodal.

Náhoda přispěla, abych nahlédl pod roušku tohoto tajemství. Vybral jsem si v hotelu pokoj v druhém poschodí, abych měl více světla a vzduchu, než bylo v nižších místnostech, do nichž vnikal prach a puch, kterými bohatě překypují všechny ulice v Kahiře. Krátce po snídani jsem zahlédl, jak čínská dvojice opouští hotel, přechází ulici a najímá si u Sedžida Omara a jednoho z jeho druhů dva osly, s nimiž se všichni vydali do města.

Vzápětí zazněly na balkóně pod mým pokojem různé zvuky pocházející nepochybně od služebných. Rušilo mne to z práce. Pohlédl jsem tedy dolů a viděl jsem, že rámus nepůsobí pokojská, jak jsem předpokládal, nýbrž čínský sluha, který vynesl na balkón šatstvo svých pánů a důkladně je proklepával a čistil. Trvalo chvíli, než s tím přestal. Sedl jsem opět k práci, ale zase jsem ji odložil, rozmrzen tím, že šramot na balkóně se ozývá znovu. Přistoupil jsem k oknu a pohlédl dolů ještě jednou. Chlapík tam byl opět. Věnoval se překládání různých předmětů z kufru do kufru, a z pozornosti, s níž tu práci prováděl, jsem usoudil, že v kufrech jsou asi předměty velmi cenné, dokonce snad tajuplné. V tom mínění mne utvrzovaly i ostražitě pohledy, které chvílemi vrhal po okolních oknech, aby se přesvědčil, zdali ho někdo nepovolaný nepozoruje. Co, u čerta, tam chlapík vlastně má?

Uviděl jsem hned. Sluha právě vyňal ze zavazadla pás se zlatou sponou, posázenou rubíny. Díval jsem se a žasl jsem. Takové spony smí nosit jen mandarin prvního a druhého stupně! Ale to nebylo všechno. Objevilo se puísu s vyšíváním, znázorňujícím čápa. Následoval kuličkový řetěz, páví péro a několik předmětů, které jsem nemohl přesně rozeznat, až konečně chlapík vytáhl úřednický klobouk, ozdobený kórálovou kuličkou. Ted' jsem věděl dost. Řetězy z kuliček mohou nosit jen mandarin prvního až pátého stupně; páví péra jsou zvláštním vyznamenáním a odpovídají v Číně podle našich pojmů vysokému řádu. Kórálová kulička na klobouku je vyhrazena mandarinům prvního řádu. Mohou to ovšem být mandarin civilní nebo váleční; 1 první z nich však mají putsu s vyšíváním čápem, kdežto na putsu druhých je vyšit obraz jednorožce. Věděl jsem, že mandarin civilní jsou v Číně čeledi vzácnější než váleční, neboť dosahují své hodnosti jen na základě svého vzdělání a svých vědomostí, kdežto pro mnohé z mandarinů válečných bylo prvním stupněm k jejich kariéře lupičství nebo vedení pirátské bandy.

Monsieur Fu, kterému tato vyznamenání bezpochyby patřila, byl tedy čínským hodnostářem vzácného významu.

Byl bych rád uviděl ještě víc, ale tužka, kterou jsem založil za ucho, náhle zrádně opustila své místo a spadla dolů. Narazila na zábradlí balkónu právě před sluhou.

Copatý muž sebou ulekaně trhl a v příštím okamžiku zmizel i s kuférky v pokoji. Hm. To bylo nepříjemné, ale zároveň v tom byl další důkaz, že messieurs Fu a Tsi si nepřejí, aby jejich společenské postavení bylo v hotelu známo.

Bylo to začátkem léta, v době, kdy chamsin vane asi po sedm týdnů bez ustání z pouště. Vedro a jemný prach, které sebou přináší, působí malátnost, a není proto divu, že nejen cizinci, ale i Egypťané se v této době vyhýbají jakékoli tělesné námaze.

Den po příhodě na balkóně vál chamsin zvlášť horký, takže pobyt v městě připomínal parní lázně. Za časného odpoledne, v době modlitby asr, byly ulice prázdné, na terasách před kavárnami nebylo človíčka. Já jsem byl na horký vítr pouště dost zvyklý, takže mne neobtěžoval; rozhodl jsem se tedy, že si vyjedu na Mokkatam. Při chamsinu nahoře nebudu rušen tlupami turistů, mezi nimiž se vždy najde někdo, kdo svým křiklavým, jarmarečnickým chováním znesvěti i tu nejvýmluvnější krásu. A pohled z Mokkatamu si zaslouží, aby byl prožit v tichu a osamění. Hlavně při západu slunce, kdy prach chamsinu dodává vzduchu zvláštní zbarvení, je panorama Kahiry z Džebel Gijusi nebo z Mokkatamu přímo pohádkově krásné.

Právě jsem se chystal opustit hotel, když commissioner přivezl z nádraží několik cestujících, kteří právě přijeli vlakem. Nevěnoval jsem jim zvláštní pozornost a rychle jsem prošel. Přesto mi na okamžik utkvěla v mysli mladá, štíhlá dívka, oděná světlešedým cestovním oděvem. Když přecházela mimo mne, zaslechl jsem, že mluví anglicky se starším pánem.

O hodinu později jsem seděl nahoře poblíž staré, polorozpadlé mešity El Gijus}. Slunce mělo oranžový závoj. Hroby mameluků ležely u mých nohou. Od alabastrové mešity po Kasr el Ain na jedné straně a od prastaré Amr Ibn el As až po Ez Zahir na straně druhé vypínaly se jako zkamenělé modlitby hroty tisíce minaretů k trůnu Alláhovu. Předměstím Masr el Atika, dřívějším Fostátem, projížděl vlak směrem k Hebranu. V pozadí, za dakárskou silnicí a za zelení kanálových polí na pokraji pouště snily pyramidy svůj tisíciletý sen o nepomíjející slávě faraónů.

Minulost a přítomnost tu ležely neoddělitelně vedle sebe. Vskutku el Kahira - Město Vítězné - je vedle Bagdadu a Damašku nejkrásnějším z celého Orientu. Dlouho jsem mlčky pohlížel na tento obraz, pocházející

jakoby z Tisíce a jedné noci. Na východě, na pokraji obzoru se matně rýsoval biblický Sinal. Napadlo mi několik vět, které jsem nechtěl ztratit, proto jsem vytáhl zápisník a tužku, abych je zachytil v poznámkách. "Myšlenky z nebes" - tak mi připadaly náměty zrodilší se z takových chvil, a tak jsem také nazval svou knihu, v níž jsem je shromáždil. Zdálo se mi, že ten, kdo chce psát o národech světa a kdo chce zůstat spravedlivým ke každému z nich, nesmí čerpat látku jen ze své vlasti, z chladných oblastí nehostinného Západu. Měl by jít do širého světa a především tam, kde Bůh sestoupil na tuto zemi - do slunného Orientu, kde žili proroci, kteří rozmlouvali s anděly. Měl by vidět skály Sinaje, z nichž na Mojžíšův rozkaz tekla voda, měl by uvidět kameny Palestinské, které Ježíš obrátil v chléb, měl by pohlédnout do tváře kolosům Memonským, kteří pro ucho zasvěceného nejen tiše šepotají, nýbrž hlasitě a zřetelně mluví. Na východě, kde za měsíčních nocí na březích Nilu či Tigridu se člověka zmocňují divné pocity, kde na pokraji pouště lze poslouchat týž jemný a melodický zpěv písku, který před staletími okouznil Eliáše na hoře Karmel - tam si teprve duše člověka uvědomí, že stále ještě není dokončena kniha písní, kterou kdysi Orient začal psát.

Ze svých úvah jsem byl náhle vyrušen dusotem kopyt. Ohlédl jsem se. Po kamenité cestě stoupala skupina čtyř lidí. Vpředu jela na oslíku dívka šedě oděná - ta, které jsem si odpoledne povšíml před hotelem Continental. Vedle ní jel starší muž, s nímž tehdy hovořila. Za oslíky šel průvodce: jeden z těch křesťanských nebo židovských Levatinců, kteří jsou od nepaměti pro svou dotěrnost postrachem evropských návštěvníků Orientu. Pochytili-li takový Levantinec několik cizích slov, třeba z různých jazyků, rázem se stane tlumočnickem, dragomanem, a pak je z něho nejnebezpečnější tvor pod sluncem Východu. Běda oběti, kterou si vyhlédl! Nezabývá-li se člověk takového individua naprosto energickým způsobem, je ztracen, oloupen o svobodu i peníze. Mnohý z návštěvníků Egypta s hrůzou vzpomíná na dny, které strávil ve společnosti podobného tlučhuby.

Znal jsem dragomana, který přicházel. Byl to protiva nejhoršího druhu. Před několika dny si vyhlédl za obětí mou maličkost, ale poněvadž jsem mu neomaleně dal najevo, že není vítán, odleží jako spráskaný pes. Poctivý Arab těmito vyřiduchy pohrdá. Bohužel jsou to většinou křesťané, a protože prostý beduín poznává zpravidla blíže jen tento druh křesťanů, mívá o všech "Francích" poněkud zkreslený názor. Není vlastně divu, že považuje všechny křesťany za sebranku.

Čtvrtou osobou skupiny byl - Sedžid Omar, můj podivuhodný oslař, který si odměřeně a s důstojností hodnou potomka prorokova vykračoval v pozadí.

Sotva mne dragoman spatřil, zamířil přímo ke mně a rozprostřel vedle mne koberec, který sebou přinesl.

Když se mi před několika dny nabízel, oslovil mne francouzsky, totiž - abych správně mluvil - řečí, kterou považoval za francouzštinu. Nevěděl jsem tehdy, proč mne považuje za Francouze; teď jsem se to měl dovědět, neboť se obrátil a oslovil Sedžida arabsky:

"Tady ten chlap nám zabral nejlepší místo. Je to Francouz protože má na bradě krátké vousy. Pojď, vylejeme mu boty!"

"Pozor!" varoval ho Omar. "Rozumíš-li ten člověk arabsky, mohla by tě tvá prostořekost mrzet."

"Ten - arabsky? Nevidíš, člověče, že mu hloupost sedí přímo na nose? Je to vrána, to ti povídám. Vím to, protože jsem s ním mluvil. Chtěl mne za tlumočníka, hlupák, ale odmítl jsem ho, skrblika. Řekni mu, ať jde pryč! Potřebujeme toto místo pro naše svěřence."

Sedžid Omar učinil pravici svůj známý, široký a vznešený pohyb.

"Nejsem tvým sluhou!" pravil. "Kromě toho* mi ani

Alláh, ani mé povolání nedovolují jednat s cizinci nezdvořile. Chceš-li se chovat jako hrubec, je to tvá věc a nic mi do toho není. Ale já jsem Sedžid Omar."

Levantinec, jako všichni lidé jeho druhu, byl povahy zbabělé, a když mu nyní Arab odmítl pomoci, neodvážil se mne o své újmě obtěžovat. Kobereček však přece jen prostřel vedle mne, což učinil zřejmě úmyslně, aby mne dopálil, neboť jsem byl na celé planině dosud sám a místa tu bylo pro sta. Tvářil jsem se však, jako bych si jeho drzosti nevšiml.

Dragoman pomohl cestujícím sestoupit, načež se dívka se svým průvodcem usadili na rozprostřeném koberci.

Učinili tak, aniž si mne povšimli. Nepřekvapilo mne to; věděl jsem, že Angličané i Američané se pohybují vedle neznámých osob jako by tu vůbec nebyly. Klidně jsem kouřil dál, ačkoli jsem pozoroval, že vítr občas zanáší dým z mého doutníku anglicky mluvící dvojici přímo pod nos. .

Levantinec se úmyslně postavil tak, aby mi zaclonil rozhled, a jal se svým svěřencům popisovat město. Jeho povídání mi s počátku bylo zholá nesrozumitelné, teprve po chvíli jsem z některých strašlivě překroucených slov poznal, že se pokouší mluvit anglicky. Oba jeho posluchači lapali chvíli mlčky jeho hatlaninu. Konečně se zdálo, že dívka už toho má dost, neboť Levantince stručně požádala, aby mlčel. Vytáhla z kapsy červenou knížku a pravila k svému staršímu průvodci:

"Rozumíš mu, pa? Já ne. Podívejme se raději do Baedeckra, který je srozumitelnější, než tenhle Arab."

Muž, kterému se dostalo cti býti považován za Araba, uraženě ustoupil. Byl patrně rozezlen, že jeho angličtina a jeho vědomosti nebyly náležitě oceněny. Sedžid Omar stál po celou tu dobu opodál, opřen o sedlo a díval se nehybně před sebe.

Z dívčiny poznámky jsem se tedy dověděl, že muž, který ji doprovází, je její otec. A brzy jsem se dověděl ještě víc, neboť hovořili dál zcela nenuceně.

Dívčin otec byl vytáhlý, hubený muž, s hladce vyholeným, dlouhým obličejem. Jeho hlas byl trochu pronikavý, rezavý, a to hlavně tehdy, když se pokoušel, aby svůj názor zvláště zdůraznil. Způsob, jímž protahoval některá slova, měl v sobě něco, svatouškovského. Neraď posuzují lidi podle prvního dojmu, ale v tomto případě jsem se nemohl ubránit mínění, že mám před sebou člověka přesvědčeného o své neomylnosti. Ze zkušenosti vím, že s takovými lidmi je těžké pořízení.

Svou dceru nazýval Mary. Dívka právě odhrnula závoj, patrně proto, aby mohla lépe pozorovat obraz města. Dbal jsem, abych ji svým pátravým pozorováním neurazil, ale zcela kratičký pohled po očku mi odhalil pár šedých, inteligentních očí v hezkém obličejí. Když mluvila, měl jsem dojem, že nemluví ústy, nýbrž celou tváří, celým svým nitrem. Podivuhodné děvče - řekl jsem si. Rozhodně nebyla po otci.

Její otec byl americký kněz - misionář, odjíždějící do Číny. Dcera ho doprovázela. Matka byla zřejmě mrtvá. Do Egypta přijeli přes Londýn, Kolín n. R., Vídeň a Terst a hodlali se cestou ještě podívat do Indie, dříve než otec rozvine svou činnost v Číně. Příliš naspěch, jak se zdálo, neměli.

Ze právě nyní činí chamsin pobyt v Egyptě méně příjemným, nevěděli a proto dívka hned po příjezdu do Kahiry projevila přání prohlédnout si panorama města, aby zvěděla, které z pamětihodností Kahiry stojí za návštěvu. Zdálo se, že pohled na město ji tak zaujal, že ani nepocíťovala účinky žhavého větru.

Dívka si na kolenou rozevřela mapu, nevěnovala ji však

zatím nejmenší pozornosti a jen se zrakem vpíjela v pohádkový obraz východního velkoměsta. Její zaujetí potvrzovalo to, co jsem vycítil z jejího zjevu - totiž že dívka má hluboký a skutečný smysl pro krásu. A tehdy jsem zažil jedno z nejpodivnějších překvapení ve svém životě. Dívka totiž počala mluvit - o mně. "Víš, na koho vzpomínám, pa?" pravila pomalu. Na Karla Maye. Četla jsem některé jeho knihy a když teď vidím Kahiru tak, jak ji popisoval - -"

"Mohla sis ušetřit námahu je čist," přerušil ji otec suše. "Řekl jsem ti to již několikrát. Dobrodružné fantazie - co s tím? Ostatně, co má Karel May společného s Kahirou?"

"Dovol, abych ti to řekla, pa," bránila se jemně dívka. "Nazývá v jedné své knize Kahiru Beuvábe el bilad es šark - Branou Orientu, a tvrdí, že ta brána je už zpuchřelá a neodolá dlouho vlivům západního světa. Neznám dosud Orient, ale v srdci jej miluji a přála bych si vroucně, aby se ukázal silnějším, než všichni soudíte. Mně připadá Východ jako pohádkový princ, která usnul v komnatě starého, napolo rozpadlého královského hradu. Snad prince někdy probudí nějaká Šípková Růženka."

"Sniš, dítě; v tom jsi taková, jako tvá nebožka matka. Skutečnost vypadá trochu jinak, než tvé vysněné představy. Orient připravil lidstvo o ráj. Lid Východu ukřižoval Spasitele. Orient je svárlivý, špinavý, nevzdělaný, jeho lid je tupý, divoký a dodnes neuznal požehnání míru. Proto tam starý svět posílá misionáře - proto tam jdu já - abychom mu ten mír konečně přinesli. Přijme-li jej, dobrá; nepřijme-li, pak Asii není pomoci a bude ztracena. Pohled' dolů na to město! Všecko, co je tam orientálního původu, zajde co nejdříve. Samozřejmě, bez našeho přičinění zajde! Uduší se ve vlastní špině. A všecko dobré, čisté a praktické, co v tom městě uvidíš, je ze Západu. Tvrdí-li tvůj dobrodružný Karel May, že Orient je skrz naskrz zpuchřelý, má výjimečně pravdu. Ale považuješ-li ty Orient za spícího prince z pohádky, tedy si uvědom, že vysvobození tomu princovi klyne jen od Západu. Nepřinese mu je ovšem žádná Šípková Růženka, nýbrž my, nositelé západní kultury. Všecko ostatní, milé dítě, je fantazie."

"Fantazie - -" pronesla dívka zamyšleně. "Ano, snad je to správné slovo. Ale mnozí lidé, pa, tvrdí, že fantazie má bystřejší zrak, než přestarlý a někdy i krátkozraký rozum."

"Vidím, že mne chceš poučovat," chmuřil se starý pán. "Nechci, pa. Vím, že na tu otázku nestačím. Ale napadá mi, že dnes klepeme na bránu Orientu. Jdu-li někam, neptám se jen, "co tam chci", nýbrž i "co tam nesu". Zdá se mi, že to, co člověk chce dosáhnout, spočívá hlavně v tom, co člověk sebou lidem přinese. Něco přináší každý, i kdyby to byla jen jeho vlastní bytost. A tak se ptám sama sebe, co vlastně my dva tomu tajemnému Orientu přinášíme?"

"Well. Přináším mu své přesvědčení, svou víru. To je víc než dost, nemyslíš?"

"A já mu přináším srdce plné lásky," usmála se dívka. "Nevím ovšem, zda je to dost, ale nemám nic jiného." Pohodila hlavou. "Miluji Orient, pa. Je to prý kolébka lidstva, jeho rodiště. Necitíš nic, když stojíš u bran svého rodiště? Je to jen tvé přesvědčení, které mu přinášíš? Jiného nic?"

"Blouzníš, dítě," pravil otec s povýšeným úsměvem. "Ano! To je následek mé slabosti. Měl jsem na tebe dávat lepší pozor a pečlivě, vybírat tvou četbu. Pak by ti snad v hlavě nestrašily všechny postavy z Tisíce a jedné noci. Jsi dítě; já jsem muž a nesmím se oddávat blouznění. Mám svůj úkol. Pamatuješ, že jsem se v Londýně vsadil se ctihodným reverendem Burnsem, že za první rok obrátím na víru nejméně padesát Číňanů a že mu o tom

zašlu důkazy."

"Ach, pa! Kéž bys neuzavřel tu sázku. Připadá mi to jako znesvěcení, když se o duše lidí uzavírají sázky."

"Nesázeli jsme se o lidské duše, nýbrž o úspěch mé práce. A tu sázku vyhrají, neboť mne Bůh obdařil přesvědčivou výmluvností. Nechápu, jak někdo může mít jinou víru a zarputile vyznávat své bludy. Historie potvrzuje pravost křesťanství. Pohled zde na ubohé don key-boys. Jejich tak zvaný Alláh je falešný Bůh, tak jako jejich Mohamed byl lhářem. Chtěl bych vstoupit do všech těch mešit tam dole a říci to všem, kteří je navštěvují. Chyběla nám k tomu dostatečná odvaha. Já však nepovolím! V Číně budu hlásat lidem, že jsou pohaní, že je neminou pekelná muka - haló! Pohled! Co to dělá ten chlapík?" • - •

Muž se uprostřed věty zarazil a ukázal na Sedžidu Omara. Sledoval jsem jeho pokyn a viděl jsem, že se Omar právě chystá, vykonat předepsanou modlitbu.

Čas modlitby sice již minul. Asr se muslimové modlí po poledni a doba mogrebu dosud nenastala, avšak prorok dovoluje věřícím, aby se pomodlili i později, aspoň do počátku denního údobí, na něž připadá modlitba příští. Sedžid Omar se z nějakého důvodu nemodlil asr a chtěl teď svou povinnost vykonat dodatečně.

Svlékl svůj chalát a rozprostřel jej jako ^modlitební koberec na zemi. Pak poklekl s obličejem obráceným k Mekce, zvedl obě ruce k hlavě a zvolal: • "Alláhu akbar! Bůh je veliký! Bůh jest velmi veliký!"

Jeho zvolání vzbudilo pozornost Američanovu. Omar kleče, odřikával zatím první část své modlitby a nyní se vzchopil, aby se modlil dále stoje.

Tu Američan vyskočil a tázal se tlumočníka:

"Co to dělá? Snad se ten člověk nemodlí k Mohamedovi?"

"Modlí se k Alláhovi."

V příštím okamžiku uchopil Američan Omara za rukáv a strhl ho stranou. Zavolal při tom na tlumočníka:

"Řekněte mu, že nestrpím, aby někdo v mé přítomnosti vzýval mohamedánské nebo jiné pohanské bohy. Jsem křesťanský kněz a uráží mne to! Okamžitě ať s tím přestane! Hned!"

V Orientě platí za hřích již to, když se někdo k modlícímu člověku příliš přiblíží. Aby se někdo do cizí modlitby vměšoval, je vůbec nemyslitelné. To však, co provedl bláznivý Yankee, bylo v očích muslimana šilenstvím nebo smrtelnou urážkou, kterou lze smýt jen krví. Sedžid Omar chvíli nebyl úžasem schopen slova. Pak

i 16

se tázal tlumočníka, co si vlastně cizinec přeje. Levantinec škodolibě vysvětloval. Omar zvedl paže, jako by se chtěl na Yankeea vrhnout, ale pak se opanoval a odstoupil o krok, změřil si reverenda pohrdavým pohledem. Obrátil se k němu zády a řekl tlumočnickovi.

"Chtěl jsem ho shodit se skály, ale neučiním tak. Jsem Sedžid Omar. Alláh zmátl jeho rozum, takže neví co činí. Vždyť černý pohan má více rozumu, než tento muž, který se nazývá knězem. Běda tomu, kdo uvěří jeho slovům a přijme víru, která má takové kněze. Nemám s ním již co dělat. Peníze za půjčení osla mu daruji. Nechci je!"

Zvedl svůj chalát, posadil se na osla a odjížděl. Levantinec si nechal na překladu Omarovy řeči zvlášť záležet, aby cizinci pochopili vše, co obsahovala. Dívka vyslechla tlumočnickovu řeč a pak se vyčítavě obrátila k svému otci:

"Cos to učinil, pa? Chtěla jsem tě zadržet, ale vyskočil jsi příliš rychle. Ten Arab byl takový tichý, vážný a skromný. Jeho zbožnost mne dojala. Proč jsi ho vyrušil?"

"Učinil jsem jen to, co jsem musel učinit. Stojí psáno: Nebudeš mít jiných bohů, kromě mne. Prorok Eliáš také zahnal kněze Baalovy. Ten je mi příkladem!"

"Což není Alláh a náš Bůh jeden a týž?"

"Kdo má jinou víru, má i jiného Boha. A to - jak jsem právě řekl - Písmo zakazuje."

"Ale láska, o níž máš kázat
"Prosím tě, mlč!" přerušil ji otec drsně. "Nejdříve
musím v Boha věřit a teprve pak ho mohu milovat.
Kristus nám řekl, abychom šli do světa a učili všechny
národy. Naše slovo má být podle bible kladivem, které
skálu rozbíjí. Jen k tomu. kdo si dobude větší moci, obrátí
se ti, kteří přijímají víru vítězů. Nadvláda a síla donucují
k poslušnosti a pomáhají tak k šíření viry."
Byla to tvrdá, nelaskavá slova, k nimž dívka mlčela.
Posadila se opět; bylo však na ni znát, že její nálada je
pokažena. Po malé chvilce bojácně navrhla, aby se vrátili
do hotelu.
"Milerád se vrátím." přitakal ji otec. "Vedro se stává
skoro nesnesitelné. A ten protiva tam nám ke všemu
pouští dým svého doutníku přímo pod nos."
Protivou minil mne. Dívka na mne úkosem pohlédla.
"Vůbec ho nenapadne, že tu jsou lidé, které by mohl
kouř obtěžovat," řekla. "Seděl tu ovšem dříve než my a
nelze mu nic vytýkat."
Upřímně doznávám, že jsem se v té chvíli trochu zastyděl. Litoval jsem, že jsem doutník již dávno nezahodil.
Oba se zvedli a odjeli. Stejně jako při svém příchodu
nevěnovali mi ani teď nejmenší pozornost. , .
Levantinec musel vedle oslů běžet, neboť se vzdalovali
rychle. Přál jsem mu to za jeho podlost, litoval jsem však
dívku, která byla předčasně donucena k odchodu. Slunce
se již blížilo k západu, který sliboval dnes být zvláště
krásný; a pohled na ten nezapomenutelný obraz jí ušel.
Seděl jsem ještě dlouho, pozoruje západ slunce. Nemohl jsem při tom zapomenout na slova dívky, která
projevila takové pochopení pro duši jiných lidí. Byl jsem si
jist tím, že kdyby její otec měl aspoň část její shovívavosti
a laskavosti, setkal by se s mnohem lepšími výsledky a
nepochybně by měl také větší a trvalejší úspěchy, než jaké
mohl dosáhnout opřen o tvrdý a necitelný zákon mravní a
hmotné převahy.
Slunce zapadlo, a rychle nastávala noc. Vstal jsem,
abych ještě alespoň za šera dospěl na úpatí hory, neboť
cesta dolů za tmy je neschůdná a nepříjemná.
Svítily ve městě již hořely, když jsem vešel do ulic.
Vedro zatím polevilo a proto ulice oživily. Na náměstí
Ibrahima paši zněla vřiskavá arabská hudba. Stáli tam
poutníci, vracející se z Mekky a procházející nyní procesím město.
Raději jsem se jim vyhnul. Čím dále od města prorokova leží vlast moslimů, tím fanatičtější bývají založení a
jejich náboženské rozčilení se snadno může zvrhnout v
násilnosti vůči jinověrcům. Bezděky jsem si vzpomněl na
nesnášenlivost misionářovu. I ten se podobně pokoušel
vnucovat své přesvědčení jiným.
Vyhnul jsem se tedy procesí a raději jsem oklikou
došel do hotelu. Tam jsem se dověděl, že několik méně
opatrných Evropanů, kteří se pokoušeli projít průvodem,
bylo fanatiky na Meidan Abdinu do krve zbito.
Když jsem v hotelu sešel do jídelny, abych povečeřel,
našel jsem stůl po své pravici obsazený - Američanem a
jeho dcerou. Mám velmi bystrý sluch a proto jsem zaslechl, jak šeptem své dceři říká:
"To je ten nepříjemný člověk z Mokkatamu. Doufám,
že tady kouřit nebude."
"Tiše, pa!" varovala ho dívka. "Nemluv tak! Což kdyby tě
slyšel?"
JVonsens/ Tlumočník nám řekl, že je to Francouz, a
jak Francouze znám, nikdy se neučí cizím řečem."
"Raději bych se zeptala přímo číšníka, kdo to je. Zdá
se mi, že tlumočník je hloupý mluvka, na jehož žvanění
nelze spolehnout. Nechtěla bych, aby se ten cizinec cítil
našimi řeči uražen."
Zatím byla podávána večeře. Prohlížel jsem jídelní lis

tek, když vtom jsem zaslechl od vedlejšího stolu po lohlasné zvolání. •

"Good lord! Číňan! A ještě jeden! Tady v Kahiře! Kdo by si to byl pomyslíl? Kde se usadí?"

Monsieur Fu a monsieur Tsi kráčeli jídelnou .k svému stolu. Dva číšníci k nim přiskočili. Jeden z nich se na zpáteční cestě zastavil u stolu Američanova, aby sebral prázdné talíře. Misionář toho použil, aby se zeptal:

"Odkud jsou ti Číňané?"

"Z Kantonu, pane."

"Jakpak se jmenují?" •

"Monsieur Fu a monsieur Tsi, pane."

"Fu? To znamená muž, člověk, otec. Tsi je syn, následník. Divná jména! Víte, čím jsou ti lidé?"

"Nevím, pane. Přijeli z Paříže. Slyšel jsem, že tam mají obchod čínským zbožím."

"U jejich stolu je místo pro čtyři. Přisedneme k nim.

Zde, zanešte jim mou navštívenku!"

Číšník váhal navštívenku přijmout.

"Nevím, pane, smím-li to učinit. Naši hosté zpravidla chtějí být nerušení."

"Hlouposti. Jedu do Číny a nenechám si přece ujít příležitost seznámit se s prvními Číňany, jež potkávám. Odevzdejte mou navštívenku!"

Číšník se chvíli rozmýšlel. Konečně pravil:

"Promiňte, pane, ale nesmím to o své újmě učinit. Pošlu sem pana ředitele, kterému račte své přání přednést."

Sotva se číšník vzdálil, slyšel jsem dívčinu otázku:

"Say, pa, nebylo to poněkud unáhlené?"

"Co zas máš? Je v tom něco nesprávného, když se chceš s někým seznámit? Pomysli na mou sázku s reverendem Burnsem. Hoho! Byl by to nevídaný úspěch, kdybych mu mohl již z Egypta oznámit obrácení dvou Číňanů."

Konečně přišel ředitel. Netvářil se příliš vlídně, ale přece jen vzal navštívenku a předal ji odměřeně staršímu z obou Číňanů. Ten přečetl jméno, vyslechl ředitele a pak pohybem hlavy dal najevo, že je srozuměn. Když se ředitel odvrátil, pohlédl jsem staršímu Číňanovi do tváře a pozoroval jsem, jak vrhá nenápadný, ale významný pohled na svého syna.

Ředitel hotelu zatím tlumočil Američanovi odpověď.

Pozoroval jsem, že dívka se jaksi nerada zvedá a následuje svého otce, který kráčet ke stolu obou Asiatů.

Číňané vstali. Američan se krátce uklonil a oslovil je řečí, kterou asi považoval za čínštinu. Napínal jsem tentokrát mimořádně uši, ale porozuměl jsem jen jeho jménu a později slovu "čuí", které značí doprovázet, přidružit se.

Číňané asi rozuměli stejně málo jako já, neboť starší z nich, když Američan skončil, mlčky ukázal na židle, do nichž všichni čtyři usedli.

Protože oba Číňané i potom mlčeli, považoval Američan za vhodné pokračovat v "čínském" drmolění, které však mělo zvláštní účinek. Když konečně umkl, naklonil se k němu monsieur Fu a s úsměvem se ptal bezvadnou angličtinou:

"Smím se ptát, jakou řečí jste k nám nyní mluvil?"

"Ale ~ - přece Čínsky!" podivil se Američan. "Copak nejste Číňané?"

"Ano, jsme. Ale Čína je země nekonečně veliká a její lid mluví tolikerým nářečím, že nelze je ani všechna ovládat. Patrně jsem ještě nebyl v kraji, v němž se mluví nářečím, jehož užíváte. Smím se ptát, kde jste si osvojil znalost naší řeči?"

Monsieur Fu nechtěl Američana urazit, přece mu však kolem úst zahrál náznak úsměvu. Američan, nechápaje smyslotázky, klidně odpověděl:

"Nebyl jsem ještě nikdy v Číně, jedu tam po prvé."

"Naučil jste se tedy svému nářečí na některé universitě ve Spojených státech?"

"Nikoli. Provedl jsem to mnohem lépe a pohodlněji.

Víte, my Američané jsme praktičtí lidé. V naší zemi bydlí vašich krajanů skoro víc, než je nám milé. Také v mém domě byli zaměstnáni dva Číňané, jeden jako kuchař, druhý jako umývač. Kuchař byl ze severní Číny, umývač od jihu. Nechtěl jsem se učit jednostranně, proto jsem čerpal svou znalost čínštiny od obou."

Oba synové říše středu podrželi svou vážnost, dívka se však zapálila až po kořínky vlasů. Jen její otec nepozoroval nic, jeho klid byl bohorovný.

"Račte tedy být misionář?" tázal se po chvíli Mr. Fu.

"Ano," odpověděl Američan. "Proto jedu do Číny."

"Chcete studovat naše náboženství, abyste je později mohl rozšiřovat ve Spojených státech?" ptal se nevinně mladší z Číňanů."

Mr. Waller - tak se Američan jmenoval - na něho vrhl tázavý pohled. Chvilí váhal a pak řekl velmi zřetelně:

"Musím doznat, že jsem ještě nikdy neslyšel tak nepochopitelnou otázku. Jsem křesťan a není mi tedy třeba studovat jiná vyznání. Vy však jste pravděpodobně vyznavači Konfucia a je nejvyšší čas, abyste se počali zajímat o křesťanství."

"Vždyť i já jsem vlastně křesťanem," pronesl klidně starý Číňan a přes jeho obličej opět přelétl zdvořilý úsměv.

"Vy?" zvolal Američan udiveně. "Vy jste již obrácen na naši víru?"

"Obrácen? Proč? Ó, to by bylo zcela zbytečné. Zbytečné věci je zbytečné činit; k tomu názoru jsme v Číně již dávno dospěli. Ale přesto jsem dobrým křesťanem. Abych vás převědčil, prosím - řekněte mi krátce, co je základním učením křesťanské víry."

Mister Waller byl tímto vyzváním zřejmě potěšen.

Usadil se pohodlněji, sepal ruce v kloub a s dlouhým náběhem začal. Sypal svou řeč jako z rukávu. Mezitím číšník přinášel Číňanům večeři, avšak Mr. Fu ho vrátil s podotknutím, že budou večeřet později ve svém pokoji. Pak oba zdánlivě pozorně naslouchali rozvíjející se řeči misionářově, který začínal vskutku - od Adama. Teprve po dlouhé době, když učinil u Abrahama krátkou přestávku, dovolil si ho Mr. Fu přerušit:

"Jak vidím, hodláte nám vypravovat celé dějiny svého náboženství. Vaše slova mne hluboce zajímají, ale přece se obávám, že by trvalo příliš dlouho. Prosím vás proto, abyste nám jen krátce naznačil zásady své vznešené víry."

"Ale dovolte - ehm - dokud neznáte základy, nemohl byste porozumět zásadám, jež z nich vyplývají. Nutno poznat celý vývoj - -"

"Ó, prosím. Tomu, co je jasné a srozumitelné, porozumím i Číňan. Já sám vím, že zakladatelem naší víry byl Kristus. Jeho učedník Petr byl mi označen jako muž, kterému byla předána nejvyšší moc v křesťanstvu, totiž úřad klíče. Jistě tedy uznáváte to, co tito dva pravili. Kristus řekl, že celý zákon i knihy proroků lze shrnout do věty: "Čtěte Boha a milujte se vespolek." A apoštol Petr ve svém prvním pastýřském listu-pravil: "Bojte se Boha, milujte své bratry a ctěte své bližní."

Ted' bylo zajímavé pohlédnout do tváře misionářovy.

Nemohl v prvním okamžiku pochopit, jak to, že mu čínský obchodník a ještě k tomu vyznavač Konfuciův cituje Písmo. Otevřel ústa, ale nevypravil ze sebe slova. Mr. Fu, však, jako by nepozoroval jeho překvapení, klidně pokračoval:

"To tedy je základní učení křesťanské víry podle slov Kristových a Petrových. Poslyšte nyní, jak zní základní

věta naší víry: Právě blaho přichází z nebes a lidé nechť je užijí v míru a stejném dílem. Nemyslíte, že to je totéž, ač to je vyjádřeno jinými slovy? Má víra je táž jako vaše. Poslouchám-li příkazu Konfutse, jednám jako dobrý křesťan, a naopak vy, řídě se přikázáním své víry, jste dobrým konfuciánem."

To vrátilo Američanovi dar řeči.

"Promiňte laskavě," řekl uraženě, "já nejsem konfuciánem. Jste velmi unáhlený ve svých úsudcích. Patrně neznáte sta a sta rozporů mezi vašim náboženstvím a křesťanstvím."

Mr. Fu se usmíval.

"Rozpory nikterak nevadí. To jsou jen vedlejší znaky. Vždyť i vy zůstáváte tímž člověkem, jste-li dnes oblečen do fraku, zítra do sportovního oděvu a pozítří třeba do koupacího pláště. Hlavní je, že naše náboženství sledují stejné cíle. Jakési malé rozdíly na tom nic nezmění: I vy přece máte různé sekty, které si v maličkostech odporují. Tím, že naše náboženství mají stejná základní učení, je dokázáno, jak by bylo pošetilé, kdybych chtěl přestoupit na víru vaši, stejně jako kdybych chtěl přimět vás, abyste vyznával učení velikého Konfutse."

Američan naslouchal slovům Číňanovým se stále rostoucím pobouřením, které se však znenáhla měnilo v údiv. Konečně pravil:

"Vaše zhutnění náboženství do jedné věty se mi zdá poněkud podivné. O tom ještě musím přemýšlet." A po chvíli dodal: "Odkud máte své znalosti našeho Pisma?"

"Jsem poslušen našich svatých knih, v nichž stojí psáno, že duše má poznat všechny cesty vedoucí k spasení. Všude je začátek takové cesty. Duše lidí se snad ubírají různou cestou, ale cíl je vždy týž."

"Jaký cíl?"

"Věčnost. My víme, že naši předkové se odebrali na věčnost a že my půjdeme za nimi. Vaše víra praví, že na věčnosti dlí svatí a spasení, a modlíte se, abyste je tam mohli následovat. Není to jedno a totéž?"

"Ne!" řekl prudce Američan. "Pohřichu vám musím sdělit, že se svých předků musíte vzdát, neboť to byli pohané!"

"Vzdát se svých předků?" řekl s úžasem Mr. Fu.

Zdalo se, že po prvé za celý rozhovor ztrácí starší Číňan klid. Myslil jsem, že v příštím okamžiku zlostně vyskočí. Nešetrná poznámka o předcích je pro Číňana vskutku nejhrubší urážkou. Očekával jsem, že Mr. Fu bud' Američana vykáže od stolu, nebo že se svým synem odejde. V příštím okamžiku se však Fu uklidnil a stejně laskavým hlasem jako předtím pravil:

"Kdo se vzdá svých předků, není hode*n, že pro něho žili. Vzdává se tím sám sebe, neboť za své bytí vděčí jen jim." *

Po těch slovech se do hovoru vmísila dívka. Jistě jí neušlo, že starší Číňan je rozrušený a chtěla ho usmířit tím, že potvrdí jeho názor:

"Nikdo nemůže žádat, aby se dítě odřeklo svých rodičů. Sama bych nikdy nemohla zapomenout na svou matku, která mi dala celý svět lásky. Nemohu si ani představit, že je mrtvá. Nevidím ji sice, ale cítím všude její přítomnost. Snad ti, které nazýváme mrtvými, mají nad námi větší moc, než si myslíme."

"Mary, ty raděj mlč!" pokáral ji přísně otec. "Mluviš jako - hm - spiritistka."

Tsi, který se z úcty k svému otci dosud nezúčastnil rozmluvy, naklonil hlavu k dívce, jako by očekával, že ještě něco řekne. Fu, který na ni za celou dobu jen jednou vrhl letmý pohled, pohleděl nyní laskavě na dívku a řekl:

"Miss Wallerová, děkuji vám za vaše laskavá slova.

Ujišťuji vás, že jsou to vesměs nesprávné představy, které si

dělají lidé ze Západu o našem 'kultu předků'. Spojují jej s pověřivými názory' některých prostých čínských duší. Je to nesprávné, jako kdybych já chtěl posuzovat víru bělochů podle pověr, které se udržely mezi chudým lidem v evropských horských vesnicích. Stejně jako nemůžeme žádat my, abyste se vzdali své víry ve svaté na nebesích, tak se my nikdy nevzdáme víry v posmrtný život svých předků, co jste řekla o své matce, budí v mé duši vděčnou ozvěnu. Ctíte její památku stejně jako my ctíme památku svých otců."

Musím přiznat, že na mne rozvaha toho Číňana zapůsobila. Vše, co řekl, znělo klidně, přesvědčivě a bylo to vlastně docela správné.

Mr. Fu se zvedl, podal dívce ruku a chystal se opustit jídelnu. Syn následoval jeho příkladu. I on podal dívce ruku, kdežto jejímu otci se jen uklonili. Pak odešli.

Američan za nimi hleděl zaraženě. Přejel rukou-přes ubrus, jako by chtěl smést se stolu porážku, kterou právě utrpěl, a řekl kousavě:

"Nadutci! Nadutost a tvrdohlavost - to jsou základní znaky všech národů stojících před zánikem, to si pamatuj, milé dítě! Pshaw! Jak se má vlastně člověk dohodnout s pohanem, který o sobě tvrdí, že je křesťanem? Taková drzost!"

"Bojím se, pa, že to není poslední Číňan, který ti položí podobnou námitku," pravila dívka.

JVonsens/ Jen počkej, až budeme v Číně! Půjdu od chrámu k chrámu a budu hlásat pravdu, až se budou modly třást! Chrámy pohanů musí padnout! Nesmí být Alláha ani Mohameda, nebnde Zoroastri, Budhy ani Konfucia!"

V rozčilení promluvil Američan hlasitěji, než bylo přípustné ve veřejné místnosti. Dívka se chlácholivě dotkla jeho paže.

"Buď klidný, pa. V poslední době jsi tak nepokojný!"

Od matčiny smrti ses tolik změnil, nejsi již tak mírný."

Od té chvíle se snížily jejich hlasy k šepotu. Nenaslouchal jsem jim už, poněvadž to, co jsem dosud slyšel mi zcela postačilo k zábavě a k ukojení zvědavosti. V duchu jsem se celé té příhodě musel smát.

Po večeři jsem vyšel na terasu před hotelem, abych užil vlahé letní noci. Pozoroval jsem ruch v ulicích kahir-ských, který za večera dostupuje svého vrcholu.

Sedžid Omar stál naproti na svém obvyklém stanovišti.

Po chvíli přešel ulici a zastavil se u vrátného. Snad si chtěl vyžádat svolení, aby mohl vstoupit do hotelu, při tom jsem s údivem pozoroval, že Arab ukazuje na mne. Svolení mu patrně bylo uděleno, neboť v příštím okamžiku kráčel směrem ke mne, pomalu a vážně, jako by byl vyslancem samého padišaha. Předě mnou se zastavil a zkříživ ruce na prsou, hluboce se uklonil.

JBošii" pravil vážně.

Nerozuměl jsem, co tím mini, a on, vida můj nechápavý pohled, se opravil:

"Bošúr/"

Aha! Pochopil jsem, že mne francouzsky pozdravuje:

"bonjour." Protože jsem neměl příliš důvěry v jeho znalost francouzštiny, odpověděl jsem mu arabsky:

"Jíz'íd mazák."

Jeho obličej se zázračně vyjasnil a bez dalších rozpaků pokračoval:

"Jsem Sedžid Omar! Jak tebe mám nazývat, když s tebou mluvím?"

"Byl jsem vždy oslovován sídi," odpověděl jsem s úsměvem.

"Dobrá, sídi, slyš tedy, proč jsem k tobě přišel. Od muže, který posluhuje ve tvém pokoji, jsem se dozvěděl, že hodláš podniknout dalekou cestu a hledáš arabského sluhu. Mnozí se prý u tebe hlásili, ale žádný se ti nelíbil. S

pomocí Alláhovou a s tvým svolením chtěl bych s tebou
jít jako tvůj sluha."

Sedžid měl pravdu. Hledal jsem sluhu k své cestě do
Súdánu.

"Proč se mi nabízíš?" tázal jsem se. "Nelíbí se ti v Kahiře? Nebo ti tvé zaměstnání málo vynáší?"

"Mé zaměstnání mi vynáší dost a také město se mi líbí,
takže bych bez důvodů odtud nešel. Ale s tebou bych rád
cestoval, protože se mi líbíš."

"Proč to?"

"Proto. Dotazoval jsem se na tebe, šidil. Jeden z mých
zákazníků tě zná. Jezdí často na mém oslu. Řekl mi,
že se jmenuješ jinak, než jak jsi v hotelu zapsán. Píšeš
prý knihy a nechceš, aby lidé v hotelu věděli, kdo jsi.
Říkal mi také, že jsi křesťan, při tom však zvláštní
miláček Alláhu. Četl všechny listky, které došly na
tvou adresu a mluvil o tom, že dostáváš mnoho dopisů."

Hm. Pak se v Orientě spolehněte na listovní tajemství,
pomyslel jsem si. vzpomínaje na starého Ibrahlma effendi
na poště, který mi donášel mou korespondenci.

"Řekl ti to Ibrahim effendi?" udeřil jsem na Araba.

JAašaLlahl Jak jsi to mohl uhodnout?"

"Vím to, poněvadž jiný nemohl číst má psaní. Co se
týče tvého přání, přijď zítra ráno v osm hodin do mého
pokoje, kde ti povím, jak jsem se rozhodl."

Arab se uklonil a odcházel. Po několika krocích se však
opět obrátil.

"Sídí!" pronesl vážně, "povím ti raději hned své podmínky."

"Hm? Ty si kladeš podmínky?"

"Ano, sídì. Budu ti dobrým služebníkem, stejně jako ty
mi budeš laskavým pánem. Vím to, neboť Ibrahim effendi mi o tobě mnoho vypravoval. Odměnu mi určí sám;
budu s ní jistě spokojen. Splním každé tvé přání, nežádej
však ode mne, abych se stal nevěřícím. Musíš dovolit,
abych vždy řádně vykonal svou modlitbu. Lale-tek scdde tvá noc budiž požehnána!"

Po těch slovech odcházel. Nemohl jsem mu jeho přání
mít za zlé, neboť jsem věděl, s jakým druhem pánů se
tento Arab dosud setkal.

Znal dobře turisty. Je skutečně zajímavé, některé z nich
pozorovat. Sami vlastně do Orientu nepřicházejí, nýbrž
jsou tam přivezeni, sami z vlaku nebo z lodi nevystupují,
lépe říci, že jsou z nich vykládání. Cestovní kanceláře a
agentury posílají celé výpravy a příslušníci těch výprav
musejí poslouchat své vůdce a vzdát se samostatnosti.
Často se stávají pouhým "zbožím" cestovní kanceláře.
Zpravidla působí tak nesamostatně, že se každý arabský
uličník domnívá že je chytřejší než oni. Slyší jejich hlasité
výkřiky údivu, bývá jimi obskakován, ze všech stran
fotografován, pozoruje, jak mnohý takový turista za
nesmyslné tretky platí přemrštěné ceny. Není tedy divu,
že sám si pak počíná stejně bláznivým způsobem a
pronásleduje je svým pokřikem "Bakšiš, bakšiš!", na nějž,
jak myslí, má právo. Nepovažuje bakšiš za zpro-pitné,
nýbrž za výkupné, které musí cizinec v Alexandrii nebo v
Kahiře zaplatit za svou nevědomost.

Ten bakšiš nezůstane v kapsách domorodce, nýbrž jiný
cizinec, obchodník, jej zas vyláká od Araba zpátky. Ten
obchodník je "Frank", Levantinec, Rek nebo Armén, který
Araba zas jinak napálí.

Není tedy nedůvěra, mnohdy i nenávist orientálců k
bělochům neodůvodněná a plně jsem chápal, proč si
Sedžid Omar musil stanovit podmínky. Nezlobil jsem se
na něho proto a rozhodl jsem se, že to s ním zkusím.
Musil jsem se ovšem dříve přesvědčit, zdali umí zacházet s
koňmi, a zda také sám je dobrým jezdcem. Potřeboval
jsem sluhu, který dokáže cestovat na koni při tom umí

také zvířata ošetřit. Při cestách koňmo divočinou závisí život jezdce na dobrém stavu zvířete.

Po Omarově odchodu jsem se odebral do svého pokoje, kde jsem chtěl ještě chvíli pracovat, ale nedařilo se mi to. Musil jsem opět a opět myslit na čtyři osoby, které jsem poznal. Postava misionářova mi nešla z mysli, postava muže, který měl šířit slovo boží a počínal si při tom hrubě a násilně. Chtěl rozbíjet modly a bořit chrámy pohanů - to skoro připomínalo staré nájezdy barbarských knížat, kteří svou víru nosili na špičce meče a zne-světili ji krvi nevinných. Otřásl jsem se.

Nechal jsem práce a posadil jsem se k otevřenému oknu, doufaje, že chladný noční vánek mne přivede na jiné myšlenky. Při pohledu na krásu hvězdnatého jižního nebe jsem našel svůj klid a vzpomněl jsem si na krátký verš, který se podivuhodně hodil na případ amerického misionáře. Při dobré paměti jsem si jej zběžně načrtl na kus papíru, abych jej nezapomněl. Ulehl jsem a spal.

Ráno mne probudilo hlasité škrábání na dveře. Arabové totiž před vstupem do místnosti neklepou na dveře, nýbrž ohlašují svůj příchod škrábáním.

Pohlédl jsem na hodiny. Osm hodin? Zaspal jsem. Patrně venku stál Sedžid Omar.

"Počkej chvíli!" zvolal jsem hlasitě a rychle jsem se oblékal, abych ho mohl vpustit.

Ano, byl to vskutku Sedžid Omar. Když vstoupil, zpozoroval jsem, že návštěvu považuje za velmi závažnou, neboť místo obvyklého tarbuše, fezu, si oblékl zelený turban, který jinak nosíval jen o svátečních dnech.

Po způsobu Arabů, kteří v teplém, ba horkém podnebí nikdy za sebou nezavírají, nechal dveře dokořán otevřené. Náhlý průvan zvedl z mého stolu list papíru a odnesl jej ven na okraj balkónu. Omar běžel na balkón za ním, zvedl papír, prohlédl si jej a pak jej klidně vyhodil na ulici.

"Cos to vyhodil?" ptal jsem se, jat podezřením*

"Byl to jen papír, sídi."

"Nestálo na něm nic?"

"Byl popsán, sídi."

"Pročpak jsi jej tedy zahodil," zachmuřil jsem se.

"Nebylo to arabsky, sídi."

Řekl to s takovou samozřejmostí, jako by každé jiné písmo, kromě arabského, nemělo význam, a jeho klidný pohled vyjadřoval přesvědčení, že s ním budu stejného názoru.

"Poslouchej, Omare," řekl jsem přísně, "já sice nepíši arabsky, ale co napíši, má nějakou cenu. Nemáš právo házet mé papíry z okna. Dostaneš-li u mne službu, budeš mě písemnosti opatrovat jako svátost."

"Sídi, děkuji ti."

"Za co?"

"Že jsi mě právě přijmul do služby."

Byl jsem tak překvapen jeho výkladem mé řeči, a protože se mně již dříve líbil, ponechal jsem jeho výklad v platnosti. Musel jsem ještě zjistit, jak je to s jeho znalostí koní a jízdy na nich. Na můj dotaz odvětil, že koně jsou jeho životní láskou a jezdí na nich lépe než lou-peživý beduí. Přikázal jsem mu, aby opatřil dva koně a odpoledne o třetí hodině byl připraven před hotelem k vyjíždce.

"Moje rozhodnutí o tom, zda budeš mým sluhou ti sdělím, až jak osvědčíš svoje jezdecké schopnosti."

Zbytek dopoledne jsem strávil ve svém pokoji při práci na písemnostech.

V poledne jsem šel do hotelové jídelny na oběd. Při cestě ke svému stolu jsem zpozoroval, že čínští hosté v jídelně nesedí. Druhý stůl vedle mne byl již obsazen misionářem s jeho dcerou.

Aniž bych chtěl naslouchat, slyšel jsem zcela zřetelně

pokračování misionářského výkladu o násilném vnucování víry pohanům. Dívka zřejmě již rezignovala, anebo byla na otcovy výklady zvyklá, zdálo se, že pozorně naslouchá.

Její povolnost zdánlivě Mr. Wallera usmířila, vrátila mu jeho dobrou náladu a hovornost. Záhy byl opět u svých pohanských chrámů, které hodlá zbořit. Dívka se náhle usmála a vytáhla z kabelky složený list.

"Pa. tvá řeč mi něco připomněla. Cestou z hotelu se mi dostal do rukou tento popsaný list. Stojí na něm několik řádek, které úzce souvisí s tvými plány."

"Co je to?"

"Nevím. Zdá se mi to však podivuhodné."

"Kdo ti to dal?"

"Víte. Když jsem vyšla z hotelu, zavál chamsin tento list právě přede mne. Zvedla jsem jej. Byla jsem velice překvapena, když jsem zjistila, že se těch několik slov vztahuje právě na to, čím se mé myšlenky obíraly. Chceš je slyšet?"

Prisvědčil, a dívka četla:

"Učení svaté světu hlásejte. Však bez násilí zvěstujte svou viru; a každý chrám, do něhož vstoupíte, vám budiž svatým chrámem míru."

Dívka dočetla a pohlédla na otce. Seděl zamyšleně, oči máje upřeny do neznámé dálky. List, z něhož dívka předčítala, byl týž, který dnes ráto Omar vyhodil na ulici. Byl-li jsem překvapen tím, že se octl v jejích rukách, ještě víc mne udivil účinek, který těch několik řádek mělo na Američana.

Konečně se pohnul. Rozhlédl se sálem a pak pronesl neobvykle měkkým a laskavým hlasem:

"A tuto věc ti přinesl vítr? Vítr, Mary? Nestojí na listě žádné jméno, nebo něco, z čeho by bylo poznat, komu patří?"

"Nic, daddy."

"Pak si ten list uschováme pro pozdější dobu. kdy snad budu ty řádky potřebovat."

"Schováš si ten papír?"

"Ne, dceruško. Ponech jej u sebe. A kdybych - kdybych zas někdy mluvil tak nelaskavě o těch, které nazývám pohany, pak mi z něho přečti poslední dvě řádky."

Nastalo delší mlčení. Otec se zahleděl na dceru a po chvíli se ozval nějak nejistě:

"Mary, víš, že jsi velice podobná své matce? Nejen vzezřením, ale i duší. Tvá matka byla andělská bytost a jsem skoro rád, že se ti zdá, jako by její duch žil dosud s námi. Ona věděla, že jsem trochu příliš vznětlivý a uměla mi vždy včas připomenout hranice horlivosti. Poslední den, krátce před její smrtí, mne žádala, když jsme byli o samotě, abych jí slíbil vyplnit její poslední přání. Vzala mne za ruku a řekla: "Zůstaň dobrým a rozšiřuj mír a lásku." - Když jsi četla ten verš, vyvstala ta chvíle přede mnou a cítil jsem - -"

Více jsem neslyšel a slyšet nechtěl. Co bylo dosud proneseno, mohl jsem vyslechnout, aniž jsem napínal ušt, přičilo se mi však zvědavě naslouchat hovoru, jež hovořící dvojice chtěla utajit.

Vstal jsem a odešel.

KAPITOLA DRUHÁ VE STÍNU PYRAMID

Omar se přihlásil úderem třetí hodiny. Koně byli připraveni, takže jsme mohli vyrazit. Omar lehce nasedl a při jízdě se držel - jak se na sluhu sluší - o délku koně za mnou. Vyzval jsem ho, aby jel vedle mne. Projížděli jsme ulicí Kasr-el-Nil, a pouliční ruch se

stával tak živým, že Omar musil ukázat kus jezdeckého umění, aby nebyl od mého boku vytlačen. Za Nilem jsme se dali do cvalu, Omar seděl na koni jako ulitý. Pak jsme se dostali mezi dvě karavany velbloudů, mezi nimiž šla celá tlupa žvatlajících žen, nesoucích na hlavách koše. K dovršení zla přijížděl z druhé strany vůz pouliční dráhy, jehož řidič svým zvoněním velbloudy polekal. V okamžiku byla silnice zatarasena a octli jsme se uprostřed řvoucího klubka.

Zde byla příležitost vyzkoušet Omara. Po mé pravici se klubko poněkud uvolnilo. Dva velbloudi, ukrutně bečící, začali táhnout za provaz, který je spojoval, každý na jinou stranu. Protlačil jsem koně mezi dvěma ženami a pobodnuv ho, přeskočil jsem za ustrašeného pokřiku žen provaz. Ohlédl jsem se na Omara. Ten vycenil v radostném smíchu zuby a skokem mne následoval. Byl jsem tedy zkouškou uspokojen. Chtěl jsem se přesvědčit ještě o jeho vytrvalosti.

Sestoupili jsme brzy ze silnice a jeli jsme cvalet dál.

Po levici jsme zanechali dvě felašské vesnice, po pravici se zelenaly lány, zavodněné systémem kanálů. V dále, přímo před námi, se rýsovaly pyramidy jako tři trojhranné plochy, čím více jsme se blížili, stávaly se plastičtějšími. Menahouse u pyramid leží přímo na jejich úpatí. Od něho vede oklikou k pyramidám jízdní cesta, po jejíchž stranách se táhnou zdi jako ocjhraňa proti sypkému písku pouště. Písek se tu za čas nahromadil až do výše zdí, takže cesta vlastně tvoří úvoz.

Z mého obydlí v Menahouse vedly dveře přímo ven do pouště, takže jsem mohl navštívit kdykoli nerušené pyramidy, cestou sice nepohodlnou, vedoucí pískem a kamením, ale přece tak, aby mne nikdo u vchodu a z úvozu neviděl.

Na východním úpatí prastarých pomníků egyptské slávy leží arabská vesnice el Kafr, jejíž obyvatelé dosáhli v umění vydírat turisty nevidané dokonalosti. Již zdaleka rozestavují své stráže a kdokoli se blíží k pyramidám, je jimi hned přepaden. Nejdotěrnějším způsobem nabízejí své služby jako průvodci, nebo se alespoň pokouší vnutit cizinci nějakou tu "pravou starožitnost", vyrobenou v anglické nebo německé továrně.

Dnes nestál ani jeden Arab na číhané. To mělo nějaký důvod. Znal jsem jej: výprava poutníků, kterou jsem včera večer pozoroval na náměstí Ibrahima paši, vyšla si dnes prohlédnout pyramidy, které pro syny pouště jsou právě takovým divem jako pro nás, civilizované Evropany. Věděl jsem také, že výprava arabských poutníků si v městě nepočínala způsobem nejvybranějším, pokoušela se dokonce vniknout do některých hotelů, mezi jinými i do hotelu Continental. Bylo tomu zabráněno velmi prostým a účinným způsobem. Při příchodu procesí se totiž jakoby náhodou objevil u vchodu kuchař, nesa dvě prasečí šunky. Toto "nečisté" jídlo tak postrašilo pravověrné moslimy, že reptající rychle zmizeli. Obšťastnili pak svou návštěvou el Kafr, kde si vyžebřali oběd, načež se vydali kolem žulového chrámu a sfingy k pyramidám. Obyvatelstvo vesnice se přidalo k poutníkům, kteří pocházeli z pouště Bar béla Má mezi Setra-hou a Džebel Burgé.

Žádný z hostů hotelu nešel k pyramidám, pokud tam tábořila tlupa arabských fanatiků. Jediní, kteří se toho odvážili, byli oba Číhané a Mr. Waller s dcerou. Fu se synem odešli dříve, než se o Arabech dověděli, misionář s dívkou se vydal na cestu mnohem později, a to přes opětovné varování hotelového personálu. Byla to od něho neopatrnost, zvláště proto, že nebyl sám, nýbrž byl zodpovědný i za svou dceru. Když jsme dorazili do Menahouse, poslal jsem Sedžida Omara, aby ošetřil koně a pak jsem, mu dal volno až do

večera. Nevěděl jsem, kam odešel.

Sám jsem si vyšel před dveře, do pisku pouště a vbrzku mne plně upoutal pohled na pomníky pravěké kultury, stojící nedaleko. Ležely přede mnou tak blízké a přece tak vzdálené.

Tři minuty cesty mne dělily od nejbližší pyramidy a přece to nebyly tři minuty, nýbrž skoro pět tisíciletí. Postavy Arabů, kteří se hemžili jako mravenci na stupních obrů, patřily přítomnosti. Co z nich po jejich smrti zůstane? Patrně nic. Avšak památka těch, kteří tyto kvádry na sebe nakupili Y nezníitelné stavby, bude žít ještě po tisíciletích. Jejich jména jsou zvěčněna do desek dějin.

A přece: co je pět tisíciletí proti věčnosti? Kapka v moři. Až jednou král Cheop bude stát před trůnem Všemohoucího, nebude větším, než některá z těch trpasličích postaviček Arabů, které jsem pozoroval.

Bezděky jsem se obrátil a můj pohled padl na záhyby cesty vedoucí k Melahouse, který jediný z celého úvozu byl z mého stanoviště viditelný. Zahlédl jsem postavu v dlouhém, vlajícím arabském burnuse, rychle pádící k hotelu. Ačkoli muž v příštím okamžiku zmizel, poznal jsem, že to byl Sedžid Omar.

Proč tak utíkal? On - potomek prorokův - který si tak potrpěl na vážné a odměřené vystupování. Soudil jsem, že nese nějakou zprávu a vrátil jsem se do svého pokoje. Sotva jsem vstoupil zadními dveřmi, slyšel jsem jeho škrábání na dveře. Nečekaje na odpověď, vrazil dovnitř a nechávaje za sebou opět dvéře dokořán, vyřázel ze sebe slova sotva dechu popadaje:

"Ó, sídi! Postavili je před soud! Pojd' rychle! Musíš jim dělat/afciho/ Pojd' hned! Rychle!"

"O kom mluvíš?" tázal jsem se, nevěda oč jde.

"Čínané, sídi! Jsou to dobří lidé a bydlí ve stejném hotelu jako ty. Jistě jim neodepřeš svou pomoc."

"Nejsem žádný fakih. Co se jim stalo? Co jim hrozí?"

"Neučinili nic zlého, sídi! Ujali se jen Američana, jehož život visí na vlásku. Přeji mu to! Mou modlitbu také přerušil!"

"Co provedl, že jeho život je ohrožen?"

"To ti řeknu později, cestou! Pojd' rychle, než bude pozdě!"

Popadl mne za paži a chtěl mne táhnout sebou. Zadržel jsem ho rázně.

"Počkej! Uklidni se. Promyšlené jednání je vždycky lepší, než ztřeštěný chvat. Vypravuj mi, co se vlastně stalo."

Omar se zastavil. Hlasem přerývaným lapáním dechu jal se mluvit:

"Sídi, když jsem obstaral koně, šel jsem nahoru k pyramidám. Chtěl jsem se podívat na cizí poutníky, jichž jsem se nemusil bát, neboť nejsem ani křesťan ani žid, nýbrž pravověrný vyznavač Alláhův. Oděv poutníků je sice potrhán a zašpiněn, ale jsou to přece jen zbožní lidé Z kraje Bar béla Má, kteří zřeli město prorokovo a mohou o něm mnoho vypravovat. Když jsem k nim přišel, chystali se právě vystoupit na velkou pyramidu. Protože se na vrchol vejde jen několik lidí, vydali se vzhůru v několika oddílech. Trvalo dost dlouho, než se prvních třicet poutníků vrátilo s vrcholku. S nimi jsem šel dále, abych si prohlédl sfingu. Víš, že cesta vede kolem žulového chrámu. Z něho k nám zaznívaly hlasy. Kdybych věděl, kdo je uvnitř, byl bych tam vešel a varoval je."

"Koho?"

"Čínské efendi, Američana a mladou miss, kteří právě byli v chrámě. Vystoupili jsme za záda sfingy, odkud

několik mladých lidí z el Kafru za malý bakšiš šplhalo
vzhůru na hlavu sochy, což je nebezpečné, sídi, a já bych se
o to nikdy nepokoušel. Ale šejk cizích poutníků tvrdil, že
by to také dovedl. Nechtěl mu to nikdo věřit a málem z
toho povstala hádka. Konečně mu kdosi nabídl sázku, že se
neodváží vylézt sflnže na hlavu. Šejk
sázku přijal, shodil plášť a sňal s krku svůj hamail, aby
jej cestou nepoškodil. Šňůra, na níž byl hamail pověšen,
byla příliš krátká a při snímání se přetrhla, takže posvátná kniha padla na zem a sjela dolů se skály."
Hamail je korán psaný v Mekce. Této relikvie lze získat
jen tehdy, když věřící vykoná svědomitě všechny předpisy
hadže. Je to vzácná památka na cestu do Mekky a hamail
je moslimovi něčím posvátným, co nesmí být zne-svěceno
dotelem nevěřícího.
Přerušil jsem Omara.

"Co se stalo s hamilem? Jistě byl v obalu z pevné
látky nebo z kůže, a dole pod sflngou je sytký písek. Nemohl tedy být poškozen."

"Nebyl poškozen, sídi. Avšak slyš, co se udalo později.
Šejk se nestaral o hamail, pro který si mohl sejít dolů
později, a myslel jen na svou sázku. Bylo ujednáno, že
na hlavu sochy vystoupí ještě někdo další z el Kafru, aby
si šejk mohl zapamatovat místa, jichž se nutno při
šplhání zachytit. Sázka tedy znamenala dva výstupy, které
zaberou hodně času, neboť každý hmat při nich musí být
proveden pečlivě a opatrně. Zatím se dole před sflngou
udala neblahá příhoda, které jsme si nepovšimli, neboť
naše celá pozornost byla obrácena na šplhajícího šejka."

"Hm. Již chápu. Američan našel hamail!"

"Ano, sídi. Čtyři cizinci opustili žulový chrám a odebrali se k úpatí sfingy, ačkoli viděli, že tělo sochy se
hemží cizími poutníky. Cestou našli v písku ležící hamail; místo aby jej nechali klidně ležet, zvedli jej, vytáhli z
pouzdra a jali se v něm listovat. - Zatím cizí šejk, který
umí znamenitě šplhat, vyhrál svou sázku. Sestoupili jsme
tedy dolů s těla sochy. Tam šejk našel Američana,
listujícího v jeho posvátné knize. Můžeš si představit leknutí
vůdce poutníků, když spatřil knihu v rukou cizincových.
Jeho leknutí se však brzy změnilo v zlobu. Tákal se
Američana, zdali bydlí v hotelu, kde se jí maso nečistých
vepřů, a když ten bez rozmyslu přisvědčil, viděl šejk, že
posvátnost jeho koránu je zničena. Začal hrozně zuřit a
šplhat, sídi. Ale ani Američan nemlčel, jal se
šejkovi dávat zlá jména, nazval ho pohanem a jeho hamail knihou lži."

"Vždyť neumí arabsky."

"Byl s ním tlumočník, sídi, Levantinec, kterého jsi viděl
nahore na dzebel Mokkatamu."

"Nemohu uvěřit, že by ten člověk byl tak neopatrný,
aby překládal slova Američanova. To by byl pěkný průvodce cizinců!"

"Nic nezamlčel, sídi, nic! Nemohu ti nyní všechno
obšírně vypravovat. Američan ve své zlobě mrštil posvátnou
knihou o zem a odkopl ji."

"Blázen!"

"Je to pravda, sídi! Viděl jsem to na vlastní oči. Šejk
popadl nůž a chtěl Američana zabít, ale mladá miss se
vrhla mezi ně, aby otce zachránila. I mladý Číňan šejka
držel a byl při tom bodnut do paže. Všichni poutníci reptali,
a bylo by nepochybně došlo ke krveprolití, kdyby
nezakročil šejk-el-beled z el Kafru. Ten je vládou ustanoven, aby dozíral na území kolem pyramid, a v poslední
chvilí si uvědomil, že zavraždění Franků by pro něho a
všechny obyvatele vesnice mělo nepříjemné následky.
Musil mnoho mluvit, sídi, než poutníci zastrčili své nože.
Žádali však odvetu, neboť urážka posvátné knihy je zločinem, horším než desateronásobná vražda. Proto byla
ihned svolána džemma, která provinění Frankovo projedná a rozsudí."

"Přisedící džemmy jsou již zvoleni?"

"Když jsem odcházel, ještě nebyli. Budou to však sami
cizí poutníci. Ze zdejších lidí bude asi připuštěn jen šejkel-beled.. Ten však poslal tajně jednoho svého muže do

Kahiry, aby přivedl pomoc. Do té doby chce zasedání džemmy protahovat, ale sotva se mu to podaří."

"Hm. Jak vidím, chtějí poutníci jednat podle zákona pouště a nebudou se starat o policii. Je dokonce možné, že přijede-li policie včas, strhne se boj, který může zničit několik lidských životů."

jakýsi arabský druh poroty.

"Toho se obávám, sídì, a proto k tobě běžím, abys něco učinil. Ty jistě najdeš správnou cestu."

"Já? Proč myslíš?"

"Ale, sídì, vždyť mi starý Ibrahim effendi o tobě mnoho vyprávěl. Ty jistě neodepřeš pomoc čínským effendim."

"Těm snad takové nebezpečí nehrozí. Pomoc pro Američana nežádáš?"

"Ne. Tomu ať se stane podle práva. Na Mokkatamu jsem ho ušetřil, nyní však ať jej stihne Alláhův hněv."

Položil jsem Omarovi ruku na rameno a řekl jsem:

"Jsi Sedžid Omar, nejsi však dobrým stoupencem prorokovým. Přeješ Američanovi jeho .neštěstí, chceš se mu mstít. Dobrá! Pak ale můžeš zůstat zde; nepotřebuji tě."

Obrátil jsem se, jako bych chtěl odejít. Omar, který mne vyslechl s udiveným obličejem, vyskočil na půl metru od země.

"Sídì! Vezmi mne s sebou!" zvolal. "Dokáží ti, že šlechtnost dobrého moslima je větší, než jeho přání po pomstě. Budu ti pomáhat zbraní!"

"Nepotřebujeme zbraně. Potřebujeme jen chytrost! Koně jsou odsedláni?"

"Ano. Chtěl jsi jet koňmo?"

"Nemáme čas je sedlat. Známe zákony pouště. Arabští poutníci si sotva dají od šejka-el-beled něco namluvit.

Džemmu svolali jen proto, že se jim líbí obřadnost. Rozsudek však provedou hned na místě, aniž se budou ptát na mínění egyptského khedive. Kde zasedá džemma?"

"Malý kousek od úpatí sfingy."

"Dobrá. Pamatuj si tyto dveře, které vedou z hotelu přímo do pouště. Jsou zavřeny, ale nechám je odemčeny."

"Proč, sídì?"

"To ti povím cestou. Pojd'!"

Celá má rozmluva s Omarem se odbyla v horečném chvatu. Nyní jsem byl sám trochu rozčilený. Američan se dopustil v očích mohamedánů smrtelného zločinu, o tom nebylo sporu. Náboženský fanatismus poutníků bývá zpravidla vystupňován až k šílenství. Ukončení pouti džemmu a popravou džaura - to by se jistě moslimům zamlouvalo, ano, to mohlo dodat cestě do Mekky teprve náležité svatosti. Jala mne úzkost.

Běželi jsme do stáje a vyskočili jsme na koně. Nepovažoval jsem za vhodné říkat někomu v hotelu kam jedu, neboť jsem se právem mohl obávat, že by věc vzbudila ještě větší rozruch.

Na neosedlaných koních jsme ujížděli k Cheopově pyramidě. Cestou jsem Omarovi vysvětloval:

"Zanechám tě u velké pyramidy, kterou objedeš a postavíš se na úpatí u jejího" druhého rohu. Já sám pojedu vlevo, kolem menších pyramid, zajedu k džemmě a pokusím se dostat s koněm co nejbližší k Američanovi. Pak promluví s beduíny."

"Zahráváš si se životem, sídì!"

"Nemyslím. Mám na hlavě tarbuš a budou mne proto považovat ze effendiho. Sám neřeknu nic, co by je mohlo přivést na myšlenku, že jsem Frank. Zatím co upoutám pozornost džemmy, skočí Američan na koně a rychle uprchne."

"Budou ho pronásledovat!"

"Myslím, že tam nemají jiné zvíře, než několik pomalých velbloudů a oslů z el Kafu?"

"Máš pravdu, sídì. Jiná zvířata tam nejsou."

"Tak vidíš. Nedohoní ho. Ale snad je napadne, aby mu odřízli zpáteční cestu do hotelu. Postaví se možná ke

vchodu do úvozu a obsadí i ostatní příchody k Menahouse. Ale na dveře vedoucí z mého příbytku do pouště si nikdo z nich nevzpomene."

„Mcišallah! Již chápu, sídi. Ghceš, abych amerického Franka dovedl k těm dveřím. Kde ho ale najdu?“

„Jak jsem ti řekl, postavíš se na úpatí druhého rohu velké pyramidy. Ale počkej - raději ne! Tam by tě mohli zahlédnout. Bude lépe, zajedeš-li až k Chefrenově pyramidě, kde budeš čekat u severozápadního nároží.“

„Jak se však Američan doví, že tam na něho čekám?“

„Najdu příležitost, abych mu to řekl. Až k tobě přijde, nevyjedete přímo k hotelu, který bude již obležen poutníky, nýbrž dáte se rovnou k severu až dospějete na stejnou výši s budovou. Cesta tam žádná není a musíte jet pískem. Nikdo vás však nebude pronásledovat, neboť nikdo nepomyslí na to, že byste se vydali do pustiny. Jakmile jednou budete na stejné výši s hotelem, můžete se bez obav vydat k domu, zvláště když se při tom můžete ukrýt za dunami. Vklouznete zkrátka do mého pokoje zadním vchodem. Koně ovšem zůstanou venku. Doufám, že do vašeho příjezdu budu již opět v hotelu, kde vás budu očekávat.“

„Co se však stane s mladou miss a s oběma Číňany, sídi?“ *

„Q ty se postarám sám. Až Američan prchne, nastane všeobecný zmatek.“

„Sídi, víš, že se vystavuješ vskutku velkému nebezpečí?“

„To se ti jen zdá! Překvapím beduíny tak, že je ani nenapadne, aby proti mně něco podnikli.“ ' "

„Go jim řekneš?“

„O tom rozhodnu až podle okolností. Jak je ten Číňan zraněn?“

„Ó, jen nepatrně, sídi. Trochu krvácel, ale ne mnoho. Jeho otec ho obvazoval, když jsem odcházel.“

„Dobrá! Zde se rozejdeme! Doufám, že svůj úkol řádně splníš, Omare!“

„Sídi, od okamžiku, kdy ke mně Američan přijede, ručím za něho. Můžeš se na mne spolehnout. Žádal jsi, abych se mu nemstil a proto mu jeho urážku oplatím dobrem.“

S těmi slovy se vydal vlevo; já jsem jel dále, kolem obou pyramid a podél žulového chrámu k úpatí sfingy. Brzy jsem spatřil sběh lidí - byla do džemmy. Jediný pohled mi prozradil vše. Zvolení soudcové seděli v půlkruhu na zemi a před nimi stál obžalovaný. Několik kroků stranou seděla dívka a oba Číňané. Poutníci a zvědavci z arabské vesnice se na štěstí postavili za soudce, tak aby viděli obžalovanému do tváře. Umožnili mi tím, abych se mohl k zajatci co nejvíce přiblížit. Vedle Wallera stál jeho "obhájce", levantinský tlumočník, a podle jeho živé gestikulace jsem poznal, že právě řeční. Co řeční. Jsem zpozvzdálí ovšem slyšet nemohl.

Rozjel jsem se nyní přímo směrem k džemmě. Zvědavci mne zpozorovali. Uslyšel jsem jejich výkřiky, nikoho však nenapadlo, aby vstal, nebo se nechal mým příjezdem nějak vyrušovat.

Bylo to přesně tak, jak jsem se obával. Přisedící džemmy s výjimkou starosty el Kafru měli před sebou nože zaražené do země - znamení, že se tu odbývá hrdelní soud. Tvářil jsem se, jako bych si ničeho nevšímal a přijel jsem skoro až k obžalovanému. Vedle něho jsem seskočil s koně a pozdravil jsem krátce džemmu, Zkříživ ruce na prsou. Podle arabské etikety byl to pozdrav vznešeného muže úctyhodnému shromáždění. Snadno jsem uhodl, který ze soudců je cizí šejk. Hamail, který celou tu nepříjemnost způsobil, ležel před ním na zemi. Oděv šejkův byl velmi "ušpiněný a potrhaný", jak Omar správně vystihl. Jeho oči však plály hrdě; oči muže zvyklého poroučet. Na můj pozdrav jen krátce přikývl hlavou a pronesl krátké "Salám". Uvědomil jsem si, že se tímto ne dost zdvořilým pozdravem nesmím spokojit, neboť pak by má věc byla od počátku ztracena. Musil jsem mu vštípit hned v prvním okamžiku, že jsem člověkem, který sj za žádnou cenu s nikým nezadá. Proto jsem ho oslovil s

přísnou tváří:

"Mluvíš se mnou a sedíš - jak tomu mám rozumět?"

Zdá se, že přicházíte z Mekky, nad níž září památka prorokova. Doufám, že jsi tam svou zdvořilost nezahrabal v chandamském písku?"

"Co ty víš o Chandamě?" tázal se líně.

"Vstaň, pravím ti! Zdá se, že sis město prorokovo ani řádně neprohlédl. Vyjdeš-li si mezi Suk-el-Maulidem, tam, kde stojí rodný dům prorokův, ven před město, užíš Chandam rozprostírat se nalevo od Džebel Rebeku."

Obličej šejkův se rychle změnil. Jeho výraz nyní vyjadřoval úctu a rychle se všemi svými průvodci vstal.

"Odpusť mi, pane! Nevěděl jsem, že jsi znalcem svatých míst. Dovolíš mi, abych se tě otázel na tvé jméno?"

"Ovšem, ale napřed se tě zeptám já ha tvoje! Teď chci vědět něco důležitějšího: Jsme u pyramid v kraji kahriském, nebo jsme ve vadi Fatimeh, kde platí zákon pouště?"

Vidím zde džemmu a nože v zemi zaražené. Kdo zde soudí

a kdo má být souzen?"

Díval jsem se mu přímo do očí a mluvil jsem úmyslně tak pánovitě, že šejk začínal ztrácet svou jistotu. Odpověděl rozpačitě:

"Bylo mi učiněno přikopí, effendi! Smrtelná urážka, která může být smyta jen krví. Chceš-li, budu ti vše vypravovat."

"Mluv!"

Živě zbarvenou řečí jal se šejk líčit vše, co se udalo.

Když skončil, pravil jsem s důrazem:

"Doufám, že je ti obsah Koránu dostatečně znám.

Podle svaté knihy a podle sunny budiž souzeno. Víš ale také, co praví Chalil ibn Išak, znalec a vykladač knihy prorokovy o povinnostech džemmy? Pomyslili jste, že tento muž je cizinec, který snad ani neví, co je to hamail? Kdož ví, chtěl-li tě vůbec urazit? Dovolili jste mu, aby se hájil?"

"Ovšem, že ano! Učinil tak ústy svého tlumočníka."

"A je tento dragoman poctivý a věrný sluha? Podívám se na něho trochu."

Tlumočník na mne hleděl s otevřenými ústy a rozpačitě přešlapoval. Za Francouze mne už jistě nepovažoval.

„mšt ia budalcU - Táhni, hlupáku!" vyjel jsem si na něho.

Nechtěl jsem, aby rozuměl tomu, co jsem chtěl říci

Američanovi, proto jsem se na něho tak utrl. Levantinec uskočil a zmizel v davu diváků. Obrátil jsem se nyní k Wallerovi a tázal jsem se ho německy, doufaje, že mluví tou řečí.

"Umíte jezdit na koni?"

"Ano," odpověděl, zíraje na mne udiveně.

"Umíte jet tryskem na neosedlaném koni? Udržíte se a nespadne?"

"Udržím se. Good lord! Myslil jsem, že jste Francouz.

Mluvíte také anglicky. A proč se ptáte, umím-li jezdit?"

.Anglicky mluvím, ale používám úmyslně němčinu, aby nám nikdo z těchto lidí nerozuměl. Proč se vás ptám?

Vaše postavení je nebezpečnější, než si myslíte. Tito Arabové vás soudí a nepochybně vás také odsoudí -k smrti! Nemám čas vám všechno vysvětlovat. Povím vám jen tolik, že si zachráníte život pouze rychlým útekem."

"Mám dojem, že se ti lidé tady zbláznili."

"O tom později. Teď dejte dobrý pozor, co vám řeknu.

Budu s těmi lidmi mluvit. Jakmile uvidíte, že se jejich pozornost obrátila na mne, skočte rychle na mého koně a dejte se na útěk."

"Budou mne pronásledovat?"

"Jistě. Ale těch několik oslů a velbloudů, kteří zde stojí, nikdy nedohoní koně. Dáte se směrem k druhé pyramidě. Tam se u severozápadního jejího rohu setkáte s mým sluhou, který vás zavede do bezpečí. Rozumíte mi?"

"Jo, jo! Ale nemohu odjet, neboť by má dcera zůstala bez ochrany. Musím se postarat, aby - -"

"Vy ji neochráníte! Postarám se o ni sám! Nic se jí nestane! Zařídte se přesně podle toho, co jsem vám řekl!"

Za naší rozmluvy jsem stále úkosem pozoroval šejka, nejeví-li snad nějaké podezření. Zdálo se však, že vše je v pořádku. Když jsem se k němu opět obrátil oslovil mne: "Je zbytečné, effendi, aby ses toho d'aura vyptával. Nemůže ti říci nic jiného, než co řekl nám a co jsem ti před chvílí vypověděl. Šejch-el-beled nechce, abychom ho odsoudili k smrti a utratili, ale my jsme volní beduínové a nestaráme se o zákony egyptského místokrále, ani o cizí konsuly. Budeme d'aura soudit podle předpisů Koránu. Přerušil jsi naše zasedání, nyní však soudní jednání urychlíme. Prosím tě, abys usedl, abychom i my se mohli posadit."

V tom, co řekl, byl důkaz, že mne považuje nejen za moslima, nýbrž za osobu vysoce postavenou, na jejíž jméno se nesmí po druhé tázat, aniž ji urazil. Arab se neposadí tak prostě jako my. Posadit se ve společnosti - to je pro něho stejně významný obřad, jako pro Indiána kouření dýmky míru, a zabere to velmi mnoho času. Protože se před chvílí všichni šejkovi lidé s ním zvedli, aby mne pozdravili, následovalo nyní dlouhé uklánění, které jsem musil opětovat, načež přišlo opětovné uklonění ze strany Arabů. Tím byla pozornost všech odvrácena od Američana, a doufal jsem, že té okolnosti využije.

Byl jsem k němu obrácen zády a vystříhal jsem se ovšem otočit se k němu. Náhle mi prudké zadusání kopyt za mými zády prozradilo, že zajatec se dal na útěk.

Šejk i všichni ostatní v příštím okamžiku vyskočili.

Ohlédl jsem se. Američan seděl na koni a ujížděl tryskem směrem k druhé pyramidě, tak jak jsem mu naznačil. Seděl na koni pevně jako dobrý jezdec.

Za všeobecného řevu se ho jalo několik lidí pronásledovat. O osly a velbloudy nastala rvačka. Zvířata, pokřikem vystrašená, divoce skákala a střechovala. Nastal strašný zmatek. Šejk jako jeden z prvních vyskočil na jednoho z oslů a pustil se za uprchlíkem. Jako první také poznal, že jeho počínání je bláhové a rychle se vrátil, jakmile jsem zavolal:

"Zanechte zbytečného pronásledování! Ďaur vám sice uprchl, ale daleko se nedostane. Pojede jistě do hotelu, kam musí oklikou po cestě. Uzavřete mu ji. Rychle!"

Šejk vskutku seskočil s osla a běžel směrem k hotelu.

Všichni jeho lidé ho s řevem následovali. Také většina felahů z el Kafru se k nim připojila.

Mohl jsem se klidně, obrátit a věnovat svou pozornost dívce a Číňanům. Protože žádný z nich nerozuměl arabsky a má rozmluva s Wallerem se odbývala příliš daleko, než aby ji uslyšeli, nechápali souvislost mezi mým příchodem a Američanovým útekem. Dívka byla smrtelně bledá; strachovala se o život svého otce. Pokusil jsem se ji uklidnit:

"Neobávejte se ničeho, miss! Doprovodím vás nyní zpět do hotelu. Váš otec tam buď již bude, nebo co nejdříve za námi přijede. Přivedl jsem mu koně, aby se mohl dát na útěk, a Sedžid Omar ho očekával u druhé pyramidy, aby ho bezpečně doprovodil do Menahouse."

"Sedžid Omar?" ptala se udiveně. "Není to ten arabský hoch, kterého otec tak těžce urazil?" Náhle se zarděla.

"Vy - vy mluvíte anglicky? Nejste Francouz? Rozuměl jste, co - co jsme - -"

"Porozuměl jsem velmi dobře, že vy a váš otec jste v nebezpečí a podle toho jsem jednal. Nyní doporučuji, abychom se co nejrychleji vrátili, dříve než se zloba arabských fanatiků obrátí proti nám. Tedy kupředu, please!" Nasedla na osla, a také Číňané se usadili na dva velbloudy. Nepromluvili dosud ani slovo.

Jeli jsme přímo k hotelu. U první pyramidy se k nám přiblížil šejch-el-beled z el Kafru. Přistoupil ke mně a pohlížeje na mě přimhouřenýma očima, tázal se:

"Tys Frank?"

"Ano," řekl jsem klidně.

Věděl jsem, že před ním nemusím dělat tajnosti. Výdělek

jeho a obyvatel jeho vesnice závisel na návštěvách cizinců, a chlapík si tedy jistě rozmyslí proti nám štvát.

"Nemýlím-li se, byl jsi zde již častěji."

"Zajisté."

"Poznal jsem tě hned. Šejk poutníků tě však považoval za moslima, za urozeného effendiho. Tys přijel úmyslně na koni, aby na něm mohl zajatec prchnout?"

"Nepopírám to."

Šejch-el-beled mi podal ruku a pravil:

"Musím ti poděkovat, effendi! Můžeš si představit, jaké následky pro mne a pro naši vesnici by měla tato příhoda, kdyby se neprozřetelnému Frankovi něco stalo. Ušetřil jsi mi vskutku velké nepříjemnosti. Jsi moudrý muž a proto tě chci o něco poprosit."

"Mluv!"

"Pomlč, prosím, ve městě o tom, co se zde stalo a co se ještě stane. Lidé z hotelu o tom také nebudou mluvit, neboť zpráva o nebezpečí, jež hrozilo návštěvníkům pyramid, by hotelu uškodila. Ten vztekly blázen, šejk z Bahr béla Má, se do hotelu neodváží, ale jistě dá obsadit všechny cesty k němu, takže není vyloučeno, že jim uprchlý Frank padne ještě do rukou. Proč jsi mu neřekl, aby prchal přímo k hotelu?"

"Bylo to zbytečné. Když jsem s ním mluvil, měl jsem již vše připravené tak, aby se dostal do bezpečí, aniž při tom způsobí rozruch mezi ostatními hosty. Víš, co by to znamenalo, kdyby přijel ke vchodu, pronásledován celou tlupou beduínů? Zítra by to vědělo půl města!"

"Máš pravdu, effendi! Hleď, tam stojí dva poutníci na stráži."

Bylo tomu opravdu tak. Šejk beduínů vskutku postavil své muže ke vchodu hotelu, doufaje, že se mu tak přece jen podaří zmocnit se ještě uprchlíka. Starosta se uklonil a svoláváje požehnání na mou hlavu, odešel.

Strážcové nám dovolili projet bez námitek. Před vchodem jsme sestoupili se zvířat, a zaplativše jejich majitelům, vešli jsme. Starší z Číňanů přistoupil teprve teď ke mně a oslovil mne:

"Promiňte, mister. Tuším, že vám vděčíme za něco, o čem dosud nevíme. Byl bych vám velmi povděčen, kdybyste nám chtěl podat přesnější zprávy, a prosím vás o dovolení, abychom vás směli později navštívit ve vašem pokoji. Doufám, že se na nás nerozzlobíte, když se vám nyní nepředstavíme jmény. Nerad bych vám řekl nepravdu. Zde mne nazývají Fu a mého syna Tsi."

Co řekl, bylo přímé a čestné. Nechtěl mne obelhávat, poněvadž myslil, že mi za cosi vděčí. Řekl jsem, že se těším na jeho návštěvu po večeři.

Dívku jsem požádal, aby mne doprovodila do mého pokoje, neboť jsem chtěl, aby mohla přivítat svého otce, až se vrátí. Následovala mne ochotně.

Když jsme přišli nahoru, byly dveře ještě přivřeny tak, jak jsem je zanechal při odchodu, židle, na níž jsem venku seděl, tam ještě stála. Přinesl jsem ještě jednu a posadili jsme se. Rychle se blížil soumrak a očekával jsem proto příjezd Omarův a misionářův velmi netrpělivě. Jízda šerem, nebo dokonce za tmy poblíž pyramid není bez nebezpečí. Je tu množství starých hrobů, které byly rozkopány a pak většinou jen povrchně uzavřeny. Snadno si v takovém terénu mohl kůň zlomit nohu a jezdec vaz. Dívce jsem na její otázky zběžně vysvětlil, jak jsem se od Sedžid Ornara dozvěděl o nebezpečí, v němž se ocitl její otec, a jakým způsobem jsem později zařídil jeho útěk. Děkovala mi a ujišťovala, že nyní již o osud svého otce necítí obavy. Ve skutečnosti tomu tak asi nebylo, neboť její nepokoj byl zřetelný.

Asi po čtvrt hodině jsme v nastávajícím šeru uviděli postavu muže, který přicházel kvapně přes poušť. Byl oblečen jako Sedžid Omar, ale nebyl to on. Jeho chůze byla rychlá, přece však jevila únavu a klopýtavost. Omar by přišel svým pomalým, odměřeným krokem. Divil jsem se, kdo to asi bude, když v tom dívka radostně zvolala: "Pa! To je pa! Konečně přichází!"

Vyskočila a 'spěchala mu vstříc. Trvalo to chvíli, než se objali. Pak se konečně blížili ke mně. Misionář byl nějak zaražený, když mi podával ruku.

"Prosím váš za prominutí, sir! O vděku nechci mluvit, na tom vám asi nebude záležet, ale prosím vás, abyste mi již pro uklidnění svědomí mého dítěte prominul."

Stiskl jsem mu ruku.

"Pouhá maličkost, mistře Wallere. Nevěrmind! Nemám, co bych vám promíjel. Vidím, že máte arabský plášť a tarbuš.. Předpokládám - myslím totiž, že se nemýlím - že obojí patří Sedžid Omarovi?"

"Ano. Nerozuměl jsem mu sice ani slovo, ale je to vskutku znamenitý chlapík."

"Prosím, pojdte dovnitř, aby vás někdo z hotelu nezahlédl venku v tomto ústroji."

V mém pokoji začal Američan vypravovat:

"Na útěku jsem zamířil k druhé pyramidě, kde jsem našel čekajícího Araba, přesně tak, jak jste mi řekl. Něco mi povídal, nerozuměl jsem mu však ani slovo, a tak mi konečně naznačil posunky, abych ho následoval. Projeli jsme podél třetí pyramidy a obrátili jsme se k severu. Cesta byla velmi špatná, a ačkoliv se můj průvodce snažil najít sjízdnější místa, dostávali jsme se kupředu jen velmi pomalu. Na štěstí nás nikdo nepronásledoval. Pak jsme přišli do hlubokého písku a sjížděli jsme po jakési stráni. Pozoroval jsem, že mne můj průvodce obloukem vede zpět k hotelu. Nevím, jaké jste mu dal po

kyny, myslím však, že měl v úmyslu provést mne nepozorovaně kruhem stráží, které hlídají hotel ze všech stran.

Když jsme se dostali za duny, zpozorovali jsme v nevelké vzdálenosti od domu několik dalších stráží. Mladý

Arab mne strhl zpět do písečného krytu. Sestoupil s koně a naznačil mi, abych učinil totéž. Pak svlékl svůj plášť a turban a oblékl mi je. V písku mi nakreslil hrubý plán hotelu a označil místo, kde asi je váš pokoj. Opakoval při tom několikrát slova bab a chambre. Že chambre je francouzsky pokoj, jsem věděl a pochytil jsem také tolik arabštiny, abych věděl, že "bab" je brána nebo dveře. Sedžid Omar mluvil tedy o nějakém vchodu do pokoje, ale o jakém? Ukazoval mi opětovně směrem k hotelu.

Konečně jsem pochopil, že mluví o dveřích, vedoucích do pokoje v hotelu a že ty dveře jsou pro mne otevřené. Přikývl jsem, že chápu, a dobrý chlapík mi opět naznačil posunky, abych ještě chvíli vyčkal. Ovinul si sám šátek kolem hlavy, vyšvihl se na koně, vzal mého za uzdu do volné ruky a vyjel na duny přímo proti strážím. Ukryt za písečným okrajem jsem pozoroval, jak na něho volají a běží k němu. Pobídl koně do klusu, aby je asi odvedl co nejdále ode mne. Teprve když byli hodně vzdáleni, odvážil jsem se ven a zamířil jsem k hotelu. Považovali mne asi podle mého oděvu za Araba, neboť se o mne nikdo nestaral, ačkoliv mne zahlédli. Konečně jsem došel a našel zde otevřené dveře a u nich vás, pane, svého zachránce."

Misionář se odmlčel. Hlas, jímž mluvil, mne přesvědčil, že jeho slova jdou skutečně ze srdce. Náhle se ozvalo zaškrábání na dveře a v zápětí vstoupil Sedžid Omar. Stručně řekl, že se šťastně vrátil a koně že jsou již ve stáji.

Věděl jsem, jak vyjádřit svou vděčnost Orientálci. Podal jsem mu ruku a pravil jsem:

"Provedl jsi svou věc velmi dobře, Omare! Jsi ode dneška mým sluhou a přítelem. Budeš mne doprovázet na cestách. Dokázal jsi, že jsi dobrým, statečným a šlechetným člověkem."

Mr. Waller vrátil Arabovi vypůjčený plášť a turban, dostal od něho zpět klobouk, který Sedžid ukryl v kapse svého šatu. Byl sice hodně pomačkaný, ale podával jej Američanovi se zářícím obličejem. Misionář mne požádal, abych Sedžidovi přeložil jeho slova:

"Prosím tě za odpuštění svého nepředloženého činu.

Podej mi na znamení smíru svou ruku!"

Již má pochvala uvedla Sedžida Omara skoro v nadšení.

Při slovech Američanových však jeho zářící zrak možno-li tak říci - přímo vzplál. Podal misionáři přívětivě ruku a pravil:

"Svou ruku jsem ti podal již venku u pyramid, když jsi přijel, abys se mnou pokračoval v útěku. Učiním nyní ještě více: Budu nosit plášť, který jsem ti půjčil, aniž jej dám napřed vyprat. Když se Alláhova ruka dotkne lidského srdce, pak se nemá hlava ptát na náboženství bližního. Jsem Sedžid Omar a raduji se, že jsem ti mohl pomoci."

Obrádně se uklonil a odešel. Waller se za ním mlčky díval. Přemýšlel asi o tom, co Arab řekl; po chvíli pravil:

"I ten Arab mluví jako křesťan. To je neuvěřitelné! Nu - je to milý a hodný chlapec, takže jej člověk musí mít rád."

Obrátil se a vyšel ven ze dveří do pouště.

"Prosím - prosím, nechte pa o samotě," zadržela mne dívka, když jsem ho chtěl následovat. "Snad dnešní dobrodružství zanechá v jeho srdci stopu, která - která -" Nedomluvila a zaraženě se na mne zahleděla. Po chvíli se ozvala:

"Slyšel Jste, pane, co se včera mluvilo u našeho stolu?"

"Větším dílem," doznal jsem upřímně.

"I můj rozhovor s otcem dnešního rána o tajemném verši, který jsem našla?"

"I ten."

"Chci vám tedy říci, že mi ukončení dnešního dne připomíná ukončení oně sloky. Kéž by se pa i v budoucnu řídil jejím obsahem!"

Ale tu se již její otec vrátil a zval mne, abych s nimi povečeřel. Přislíbil jsem to.

Za večere, při níž se dva Číňané tentokrát neobjevili,

jsem se dozvěděl, že z Kahiry přijela k večeru četa domorodých vojáků pod velením důstojníka, aby odvedla cizí poutníky.

Misionář Waller při večeři sotva pronesl slovo. Teprve když jsem se dívce zmínil o tom, že večer očekávám návštěvu čínských gentlemanů, požádal mne, aby směl přijít také, ovšem - jak hned dodal - nebude-li rušit. Ujistil jsem ho, že rušit nebude.

Musím se ještě zmínit, že večere v hotelu se zúčastnil důstojník vojenského oddílu. Ani on se příliš nerozhovořil o důvodu své přítomnosti; na některé dotazy jen sdělil, že má za úkol odvést dnes večer arabské poutníky do Bulaku, odkud budou drahou dopraveni do Vasty. Ta zpráva byla ovšem zejména pro Američana příjemná. Nemusil se již obávat pokračování dnešních výtržností.

Později večer jsem dal vynést stůl i židle před dveře, abych mohl poskytnout svým návštěvníkům to, co je v Gíze nejkrásnější: nerušený pohled na pyramidy ozářené měsícem. Oba Číňany, kteří mi prokázali čest svou návštěvou, i miss Mary, která přišla se svým otcem, ten pohled okouznil. Snad proto se zdrželi dlouho přes půlnoc: Evropa, Asie a Amerika pod zářícími hvězdami africké noci. •

Příštího rána byli poutníci pryč a mohli jsme bez obav

uskutečnit výlet do Sakkary, o němž jsme se večer dohodli. Působilo mi po dlouhé době potěšení, být zas nakrátko "průvodcem cizinců". Ještě několik dnů jsem pak strávil v Gíze a v Kahiře, nevyhýbaje se té malé mezinárodní společnosti, s níž mne svedla náhoda, velká přítelkyně cestování.

Ačkoli jsem byl těch několik dní často ve společnosti dvou Číňanů, nic jsem se o jejich soukromých poměrech nedozvěděl. Nechtěl jsem také vnikat do jejich tajemství a jen z jedné, zcela náhodné poznámky star-šího Mr. Fu, jsem mohl soudit, že jeho poslání na západě bylo diplomatické. Syn se mi svěřil, že studoval delší dobu v Evropě lékařství, nejdříve v Berlíně, později v Paříži a Londýně, tam se také seznámil se západní kulturou.

Pokud jde o "bořitele pohanských chrámů", Američana Wallera, zkrátí podivuhodně od příběhu u pyramid. Pokud jsem s nimi byl, ani jednou již nemluvil o svých plánech násilného vtloukání víry a civilisace do hlav ubohých Asiatů.

Z Kahiry jsem odjel vzhůru po Nilu do Súdánu a Sedžid Omar mne provázel.

KAPITOLA TŘETÍ NA CEYLONĚ

Sedžid Omar se znamenitě osvědčil. Měl sice velkou chybu, že nechal každé dveře, kterými prošel, zásadně otevřené, ale měl zase naopak tolik dobrých vlastností, že jsem mu jeho neblahý zvyk ochotně promíjel: byl poctivý, pravdomluvný, věrný, bystrý, spolehlivý a nakonec mne překvapil vlastností, kterou bych nikdy u něho nehledal měl vlohy učit se cizím řečem. V Súdánu a v Arábii, kde se snadno dorozuměl svou mateřštinou, nemohl jsem ovšem jeho nadání zpozorovat. Naopak se mi nezamlouvalo, že považuje své kahirské nářečí za jediné správné a věčně se jím holedbá. O všech ostatních arabských nářečích se vyjadřoval často velmi pohrdavě:

"To že je správná arabština, sídì? Vždyť ti lidé neznají vůbec řeč prorokovu! Neumějí ani správně říci velbloudovi kctich! Věru, jen ten, kdo se narodil v Kahiře, umí mluvit správně!"

Když jsme se však později, po měsících octli za Bagdadem u afgánských hranic, počal se Sedžid Omar teprve správně "vybarvovat". Již v Karači, kde jsme několik dní odpočívali, mi bylo nápadné, že se o mne v poslední době málo stará. Když jsem se ho ptal, kde se stále potuluje, odpověděl mi:

"Víš, sídì, byl jsem poslední dva večery u anglických námořníků a napsal jsem si celou jejich řeč. V noci jsem se pak všemu naučil. Neumím sice jejich výslovnost, neboť v jejich řeči je mnoho" divných hlásek, které ani napsat neumím. To asi proto, že ani Angličané neumějí správně mluvit. Však se také málokterý z nich narodil v Kahiře! Hleď, vše zde mám poznamenáno."

S těmi slovy vytáhl ze svého chalátu dvacet hustě popsaných stránek a podával mi je. Byly to anglické fráze a jednotlivá slova i s arabským překladem, vše ovšem bylo napsáno arabským písmem; krátce řečeno: bylo to něco, v čem jsem se nevyznal a v čem se patrně zcela nevyznal ani pan Omar. Viděl jsem mu však na očích, že ode mne očekává slova nekonečné chvály, a abych ho potěšil, řekl jsem:

"Vskutku, Omare, jsi velmi pilný hopch. Umíš již všechna tato anglická slova? Dovedeš je aspoň jakžtakž vyslovit?"

S nepřekonatelnou vážností přikývl.

"A znáš také jejich smysl?"

Stejně přitakání bylo mi odpovědí.

"Nu, jsi skutečně zdatný chlapík."

Jeho obličej zazářil radostí.

"Chceš se přesvědčit, sídì? Jen mne zkoušej!"

"Nuže dobrá!"

"Víš, jak to učiníme? Ty budeš majitel obchodu s tabákem a já k tobě přijdu pro tebe nakoupit doutníky. Jsem

mister Sedžid Omar z Liverbólu."

"Well Jsem tedy anglický trafikant a ty jsi z Liverbólu,

který se však správně vyslovuje Livrpúl. Tak začni!"

Výšel ven, zavřel za sebou dveře a zvenčí zaklepal.

"Come in!" zavolal jsem.

Vrazil do pokoje,, smekl tarbuš a chtěl právě mluvit,

když jsem se ozval:

"Napřed zavři dveře! Jsi-li Angličan z Liverpoolu, nesmíš nechat nikdy dveře otevřené."

Obrátil se a zavřel. Pak začal mluvit:

"I pek jů párrdn místá maylor off tobekky. I vant -vent jak se to slovo vlastně vyslovuje, sídi? - tu báj sigár. .Gif

sigér - zas takové hloupé slovo, sídi, které neumím

vyslovit! - Big sigár, gůt sigér, čipp sigár -• nebo řici cíp

sigér?"

Teď jsem se už nemohl udržet a dal jsem se do hlasitého smíchu. Nikdo si nepředstaví mého vždy odměřeného a

vážného Omara, jak se křečovitě snaží vypravit

ze sebe slova, která mu lámala jazyk! Při tom vyslovoval

každé jednotlivé slovo zvlášť, stahuje při tom křečovitě

obličej. To bylo i pro člověka mé vážnosti přespříliš.

Sedžid se z mého smíchu nesmírně radoval. Hned

zanechal svých krkolomných pokusů a pravil:

"Vidím, sídi, že se raduješ se mnou. Však jsem se také

za poslední tři noci naučil celé řeči Angličanů nazpaměť.

Snad mi hned nebudou všichni rozumět, ale ať si zvykají.

Správná výslovnost je jen v Kahiře! - Teď budu mluvit

všude za tebe, sídi."

Byl v této věcí velmi sebevědomý. Pokoušel jsem se ho v

první době opravovat a milý Omar si vskutku také dal

záležet, aby se napříště chybné ve výslovnosti, které jsem

mu vytkl, vyvaroval. A skutečně - dělal pokroky, které

bych považoval u Araba za skoro nemožné. Kdekoliv se

mohl zmocnit nějaké "oběti", totiž anglicky mluvícího

člověka, který nebyl svým postavením příliš nad ním,

nepovolil a mluvil s ním tak dlouho, pokud se ho nešťastný Angličan - mnohdy dost drsným způsobem nezbavil. Byli

to většinou vojáci anglických posádek a hlavně

námořníci.

Když jsem později pozoroval, že Omar má vskutku nadání pro řeči, učinil jsem mu sám návrh, že s ním budu

mluvit anglicky. Nejdříve jsem mu vyhradil dvě hodiny

denně, po které jsem s ním rozmlouval, protože jsem se

obával, že bych jinak sám musil nad jeho krkolomným

žvatláním ztratit nervy. Omar se však rychle učil a vbrzku

si odvykl i různé "prostonárodní" výrazy, které pochytil

od lodníků. Již za měsíc jsem se rozhodl, že Sedžid bude se

mnou mluvit výhradně anglicky. To, co jednou uslyšel, si

také dobře zapamatoval. Mnohdy mne překvapil dotazy po

různých výrazech, které zaslechl při mé rozmluvě s

Angličany a jejichž výslovnost si přesně zapamatoval.

Poznenáhlu odložil také svůj názor, že jedině správně se

mluví v Kahiře - alespoň co se angličtiny týče.

Nějaké řádné vyučování mluvnice bylo u něho ovšem

nemyslitelné. Kdykoli jsem se pokoušel něco mu v tomto

směru vštípit, kdykoli jsem mu vysvětloval z čeho ten

nebo onen výraz povstal, z čeho je odvozen, vždy zvedl

odmítavě ruce:

"Stop, sídi! Víš, že strčím do úst vždycky jen-jednu

datli a nikoliv celou hrst. Stejně je tomu i se slovy. Jak si

mohu pamatovat deset slov najednou, když mi zatím

jedno stačí. Však to druhé také přijde později na řadu,

až je budu potřebovat. Muezzin v Kahiře nás také neučil

celý Korán najednou, nýbrž hezky jednu suru po druhé."

Později, když mne jednou slyšel mluvit s několika

Francouzi, požádal mne, abych ho naučil i této řeči, ač

zčásti francouzsky již mluvil. Slíbil jsem, že jej budu učit

denně půl hodiny francouzštině a později, bude-li chtít, i

němčině. Omar byl mým slibem více než nadšen. Dělal

vskutku i v uvedených recích rychlé pokroky.

Svůj slib, který jsem mu dal v Kahiře, že se totiž nikdy nebudu snažit bránit mu v jeho víře, jsem pečlivě dodržoval. Když se Omar někdy zmínil slovem o islámu, tvářil jsem se vždy, jako bych jeho poznámku přeslechl.

Pozoroval jsem, že ho má mlčenlivost v tomto směru mrzí.

Že na ni pohlíží jako na jakýsi trest (podle jeho názoru patrně za to, že si dovolil svého času klást požadavky), ale přesto jsem zůstával důsledným. Mnohdy jsem pozoroval, že chce mluvit o islámu, ale tu jsem vždy uměl hovor rychle ukončit, nebo jej zavést jiným směrem.

Omar zkrátka přestal vychvalovat přednosti svého náboženství, jak to dříve mnohdy činil, a také masbacha, který dříve měl při každé modlitbě v rukou, jsem u něho již nespátřil. Věděl jsem, že Omar není proto méně zbožný. Naučil se již činit rozdíl mezi vnějšími, povrchními znaky a skutečnou vírou, která sídlí v srdci a v duši.

Opustili jsme loď Bombaj a byl jsem vskutku rád, když mi obrysy tohoto zamořeného města zmizely s očí. Ne že by snad Bombaj nebyla krásná. Má mnoho pozoruhodností, které jsou světoznámé. Ale Bombaji schází vlastní ráz, kterým se jinak vyznačují skoro všechna orientální města. Jeho obyvatelstvo je příliš smíšené, než aby mohl ten nebo onen vliv ovládnout město a vtisknout mu svou pečeť. V bazarech Bombaje se to hemží všemi národy a pronárody východu a také hojně Evropanů zde bydlí - bohužel mnozí z nich jsou trošečníky

civilisace. Bombaj je brána Indie a u té brány se shromažďují jak ti, kteří ztroskotali při příjezdu, tak i ti, kteří ztroskotali ve vnitrozemí a hledají nyní příležitost, aby se nějakým způsobem dostali zpět do Evropy,

Kromě toho je město neustále zamořeno buď mala-rií, nebo cholerou či morem, někdy vším tím najednou. Při známé nedbalosti mnohých východních národů o nejzákladnější požadavky čistoty a hygieny, vyskytují se tam epidemie přes veškerou námahu anglických lékařů.

Nejzajímavější obyvateli Bombaje jsou Pársové, potomci Peršanů, které nepřijali islám a zůstali věrni víře Zarathustrově. Uctívají oheň, vodu a zemi, a proto také své mrtvé nepochovávají v žádném z těchto živlů, nýbrž předávají je ve "věžích mlčení" na pospas supům.

Mnohdy se při vypuknutí nemoci mezi Pársy vyskytly případy, že domácí ptáci "hrobaři" nestačili sežrat

všechny mrtvolky a vláda musila značným peněžním nákladem obstarat sta supů z jiných indických krajín.

Byl jsem vskutku rád, když jsme vstupovali na loď.

Plavba Indickým oceánem byla nádherná, hlavně za vlahých nocí, kdy sta a sta létajících ryb se míhalo ve svitu luny nad hladinou. Mnohdy se vyšvihly i výše a pak se stávalo, že dopadaly na palubu.

Jeli jsme podél pobřeží k jihu a blížili jsme se k Ceylonu. Jednoho krásného slunného jitra vystoupil před námi z vodních par nejsevernější cíp ostrova, právem označovaného za zemský ráj. Stál jsem zadumán u lodního zábradlí a zíral jsem zasněně na tuto krásu. Nebylo to po

prvé, co se mi naskytl tento úchvatný pohled na smaragdový ostrov Ceylon, ale dovedl mne opět nadchnout.

Konečně jsem vzhlédl. Omar stál nedaleko mne a také jeho zrak spočíval v němém obdivu v dálce. Vida, že mne již nevyrušuje, přistoupil ke mně a tázal se, kdy budeme v Colombu. Když jsem mu to řekl, ptal se dál:

"Sidi, je Ceylon oním ostrovem, který nazýváme KeJbeš-Šark?"

"Ano. Je to čáro krásný ostrov, kde podle pověsti stála kolébka lidstva. Však jej poznáš!"

"A jací lidé tam bydlí, sidi?"

"Tamilové, Sinhálci, Dravidové, přistěhovalí Evropané, Arabové, Malajci a hodně míšenců. Lid, který vidíš zde na palubě, jsou většinou Sinhálci."

Pohrdavě luskl prsty.

"Pozoroval jsem je. Jsou to samí ábadet-el-asncun, kterých se nesmím dotknout, abych se neznečistil. Necht' mi raději jdou z cesty."

Položil jsem mu ruku na rameno, jako kdysi u pyramid a pravil jsem:

"Jsi Sedžid Omar, ale dobrým člověkem ještě nejsi. Již jsem ti jednou řekl, že ten, kdo není dobrým člověkem, nemůže být dobrým vyznavačem prorokovým. Všichni lidé jsou bratři, dotek žádného z nich neznečistí. Což víra, i kdyby byla špatná, má své sídlo v těle? Jak by tě mohl znečistit dotek těla, které s vírou nemá nic společného?"

Odvrátil jsem se, abych odešel do své kajuty. Musil jsem projít skupinou Sinhálců, usazených na palubě v pestré směsici. Malý chlapec, skoro zcela nahý, se mi vpletl do cesty. Zvedl jsem děcko, pohladil je po hlavě a žertoval jsem s ním. Pak jsem mu dal peníz a šel jsem dál. "Ó sahib! Sahib is good! Many thanks, sahib!" volala za mnou matka.

Bylo to několik obvyklých anglických frází, které kdesi pochytila. Za Omarem jsem se ani neohlédl. Chtěl jsem ho za jeho pohrdání Sinhálci potrestat tím, že s ním budu delší čas jednat odměřeně.

Blížili jsem se Colombu. Zdálky jsme již rozeznávali stožáry a komíny zakotvených lodí. Sedžid Omar ke mně přiběhl.

"Sídí, budeš v Colombu u někoho hostem, nebo budeš bydlet v hotelu?"

"Ubytuji se v Grand Oriental hotelu, nedaleko přístavu. Doptáš se tam lehce. Jdi napřed a objednej mi pokoj. Neudávej však mé jméno!"

Věděl jsem, že to bezpečně obstará. Nemusel jsem se starat o nic, než sám o sebe. Cestu do hotelu jsem vykonal pěšky. S ohledem na krátkou vzdálenost od přístavu je to cizinci dovoleno. Jinak by si běloch a sahib zadal, kdyby v Indii delší dobu pochodoval pěšky.

Jako ve všech orientálních přístavech, byla i v colombském přístavu nepopsatelná vřava. Lid východu - s výjimkou Japonců - neumí vykonávat nějakou práci mlčky. Pasové formality v přístavu byly rychle vyřízeny.

Vyměnil jsem si ještě v pouliční směnárně u přístavu peníze, a pak jsem se pomalu ubíral k hotelu. Bydlel jsem tam již kdysi a byl bych rád dostal týž pokoj, který jsem dříve obýval.

Ještě než jsem vstoupil do haly, zaslechl jsem hlas Sedžida Omara, který se hašteřil s vrátným. V rozčilení hovořil nejkuriosněji angličtinou a z nouze si vypomáhal i slovy arabskými. Sotva mne spatřil, běžel ke mně.

"Pomysli, sídí! Žádal jsem pro tebe krásný, velký, levný pokoj v prvním poschodí s vyhlídkou na moře a tady ten muž mi říká, že všechny takové pokoje jsou prý obsazeny. Říkal jsem mu, že když přicházíš ty, musí dřívějšího obyvatele vystěhovat. A co bys řekl, ten člověk se tomu smál! Chtěl vědět tvé jméno. Jaká to drzost! Já se ho také neptal na jeho jméno. A to nejhorší ještě přijde: Pro mne nemají vůbec byt, protože jsem Arab. To si mi dovolil říci tento zavírač dveří, kterého Alláh ani vousem neobdařil! Tvrdí, že Arabové jsou špinaví a že by do domu zavlekli hmyz."

"Snad to nemyslí tak zle," poznamenal jsem.

"Vždyť to řekl! Já, Sedžid Omar a špína nebo dokonce hmyz! Říkal mi, že v jeho hotelu pravověrní moslimové nesmějí bydlet, protože svými náboženskými zvyky druhé vyrušují. Sinhálci, ti pohaní zde bydlet mohou, jsou prý čistotní jako Evropané. Je to drzý chlap, sídí! Pojď, půjdeme jinam!"

Chtěl mne vést pryč. Naznačil jsem mu, aby čekal a obrátil jsem se sám k vrátnému. Takový pokoj, jaký žádal Omar, nebyl sice volný, ale já jsem také takový pokoj nechtěl, stačil mi byt v druhém poschodí, jaký jsem obýval za svého dřívějšího pobytu na Ceyloně. Právě tentýž byt jsem mohl mít a mohl jsem se hned

nastěhovat. Pokud šlo o Omara, trval vrátný na tom, že správa hotelu po zlých zkušenostech zásadně neposkytuje ubytování arabskému služebnictvu; povoluje však, aby se přes den sluhové zdržovali v pokojích svých pánů. Omar musil tedy bydlet jinde. Vrátný mi ochotně udal adresu levného hotelu hned na kraji domorodé čtvrti, kde se mohl Omar ubytovat. Byl jsem s tímto řešením srozuměn, tím spíše, poněvadž jsem uznával, že mému horlivému vyznavači prorokova učení trochu pokoření neuškodí.

Do svého pokoje v druhém patře jsem vstoupil s pocitem, že jsem po delší době zas jednou "doma". Dvůr, který jsem mohl z balkonu klidně a nerušené pozorovat, skýtal mi mnohé možnosti studia orientálního života.

Pamatoval jsem se ze svého dřívějšího pobytu na typickou postavu, jistého tamila, stíženého elefantisiadou a první postava na dvoře, na niž můj pohled padl, byl právě onen nešťastník. Jeho nemoc zatím silně pokročila, takže nebožák měl jednu nohu lidskou a druhou přímo sloní. Vlekl ji za sebou jen s námahou.

Na balkoně stály indické plátěné židle, které se mohou použít jako sedadla i jako lehátka. Balkon tvořil jakousi pavlač po celé délce zadního průčelí hotelu a byl lehkými, dřevěnými přehradami, potaženými plátnem, rozdělen na tolik oddílů, kolik pokojů ústilo na pav-láčku. Každý host mohl sedět na vlastním balkoně, aniž byl viděn svým sousedem.

Toto rozdělení platilo ovšem jen pro oko, nikoli pro sluch a každé slovo pronesené na vedlejším balkonu nebo i uvnitř v místnosti -jejíž dveře zůstávaly celý den otevřené - mohl soused snadno slyšet.

Colombo je z nejkrásnějších a také nejzajímavějších měst východu. Procházka, nebo projížďka domorodou čtvrtí není pro nos bělocha, je v ní však tolik vzácných pohledů, že jsem se těšil, až si budu moci usednout do rikši.

Rikša, původně džinrikša, je označení podivuhodného vozidla s lidským tahounem. Rikša pochází z Japonska, ale našla si cestu do celého Orientu. Je to proutěné sedadlo, posazené na dvě kola; vozidlo má dvojitou oj, mezi níž uhání běžec a tahoun. Sinhálský kuli, který rikšu táhne, je oblečen více než lehce: mívá jen krátké kalhotky, sahající od pasu do půli stehen. Pokrývku hlavy nepotřebuje, neboť má na temeni upevněný vrkoč dlouhých havraních vlasů, v nichž je zaražen hřeben. Není bez zajímavostí, že tento hřeben je vyhrazen pro muže. Ženy jej nenosí a chlapci jej smí nosit teprve tehdy, když jim začnou růst vousy.

Běloch usedne do vozidla a udá svému "tahounovi" cíl cesty. Ten se hned dá do běhu. Slunce praží, vzduch je prosycený horkem, ale muž běží. A jak! Zdá se, že uběhne aspoň patnáct kilometrů v hodině. Na dotazy odpovídá jen krátce - v běhu. Po chvíli se mu zpod vrkoše vykrade, kapička potu, která se zprvu rozmýšlí, má-li cestovat dále, a pak počne pomalu stékat po mužových zádech. Kapky se množí a za chvíli se nestačíme divit, kde se v poměrně malém vrkoči nabralo tolik vody. Zakrátko začnou tryskat kapky i jinde: na kuliově krku, na ramenou, na zádech, a brzy teče po zádech tahounových potůček a mizí pod krátkými kalhotami. Ty jej chvíli zadrží ale ne dlouho. Brzy se přilepí na tělo a pak se proud dělí a stéká ve dvou pramenech po nohách kuliových.

Domorodec za celou tu dobu nezmění své tempo, neprojeví sebemenší známku únavy. Cestující má dojem, že tak může běžet do nekonečna. Když se kuli za hodinu zastaví, je zdánlivě stejně svěží, jako na začátku jízdy; jeho dech je stejně klidný. Ale to je jen zdání; ve skutečnosti platí kuli šílený běh, denně a denně několikrát opakovaný, svým zdravím. Záhy umírá. Ale co platí v Orientě život ubožáka? Méně než nic.

Sedžid Omar byl zřejmě rozladěn, že jsem se přes jeho

námitky ubytoval v Grand Oriental hotelu. Pozoroval jsem, že se rozmýšlí, má-li svou nevůli dát najevo, ale úmyslně jsem se tvářil nevidomým.

V Indii se nešetří sluhy. Pracovní síly jsou víc než levné. Když mi Omar přinesl zavazadla nahoru do pokoje, stáli již u vchodu dva Sinhálci, které mi správa hotelu přidělila k posluze, a chtěli Sedžidovi pomoci. Ten je však beze slova vystrčil za dveře, které pak - jaký div! - za sebou zavřel. Přistoupil ke mně a pravil, pohlížeje na své dlaně:

"Sidi, to byli uctívači model, vid'?"

"Ty jim tak říkáš."

"Dotkl jsem se jich. Pohled', co nyní učiním!"

Políbil si obě dlaně a pak pokračoval:

"Je to totéž, jako bych políbil oba Sinhálce. Věz, že si nebudu mýt ruce, ani ústa, neboť všichni lidé jsou bratři a nemohu se jejich dotekem znečistit. Teď jsi se mnou jistě spokojen? Dobro islámu zvítězilo u mne stejně jako tehdy u pyramid, když jsem amerického Franka, který mne před tím urazil, zavedl do Menahouse!"

"Hm. Zdá se mi, že v obou případech u tebe zvítězilo něco jiného."

"Co, sídi?"

"O tom nesmím mluvit, neboť jsi mi to zakázal."

"MašaUahl Což já ti mohu něco zakazovat? Nic jsem ti nezakázal, sídi! Jistě se mylíš!"

"Nekladl jsi podmínku, že nesmím mluvit o křesťanství a islámu?"

"Co to má společného s mým vítězstvím?"

"Mnoho. Neboť u tebe nezvítězil islám, nýbrž křesťanství." ,

Podíval se na mne udiveně, takže jsem musil vysvětlovat:

"Kdo tě tehdy vyzval v Menahouse, Omare, abys zachránil Američana? Kdo ti na lodi řekl a příkladem ukázal, že si máš vážit svých bližních, ať jsou kterékoliv víry, barvy a přesvědčení?"

Omar spustil paže podél těla: jisté znamení, že je v rozpacích. Nemusil mi odpovídat, neboť právě vstoupil jeden ze sluhů a přinesl mi knihu hostů, abych se do ní zapsal. Přečetl jsem si jména osob bydlících se mnou pod stejnou střechou, a objevil jsem mezi nimi dva známé. Zapsal jsem se svým křestním jménem jako jménem rodným a hned^ po odchodu sluhy jsem Omara poučil, jak mne má nazývat, kdyby se ho snad někdo tázal na mé jméno. Mlčky přisvědčil, po chvíli však řekl:

"Víš, sídi, jak bys měl nazývat mne?"

"Nuže?"

"Omar-el-Galil - Omar nevědomý. Nahlížím, že jsem byl hlupák, když jsem považoval tvou dobrotu za svou dobrotu a tvé křesťanství za svůj islám. Splníš mi prosbu, sídi?"

"Bude-li to možné, milerád."

"Mluv se mnou o své víře, sídi. Není dobře odmítat něco, o čem nic nevíme. Mnoho jsem o tom přemýšlel a došel jsem k přesvědčení, že jsem pochybil, když jsem ti tehdy kladl podmínku."

"Dobrá, jsem srozuměn. Teď ale pojedeme do hotelu, kde budeš bydlet."

Zvedl hlavu a vesele se usmál. Řekl jsem: pojedeme, a on z toho vycítil, že s ním jsem spokojen a že se na něho nezlobím.

Přišli jsme dolů a vrátný se mne tázal, přeji-li si povoz. Omar, který stále ještě nemohl zapomenout na urážku, kterou mu vrátný učinil, řekl mu svou angličtinou, že mu za jeho služby děkuje a říká pro sebe a svého sídi obstará sám.

Zcela správně při tom předpokládal, že rikša objednaná hotelovým personálem, by byla dražší, neboť v Orientě

každý, kdo se považuje za vyššího, je přesvědčen, že od svých podřízených nebo od lidí, stojících pod ním může požadovat poplatky. A hotelový sluha se považuje za něco nepoměrně lepšího, než je ubohý lidský tahoun. Plat', rikšaboy!

Omar zvedl do výše dva prsty a v okamžiku přichvátali dva kuliové. Nerad užívám rikshawu, ale zde nebylo vyhnouti - vsedl jsem. Omar rozvážně vstoupil do druhé rikši, pohlížeje na své okolí svrchu, jako by právě koupil Grand Oriental hotel a daroval jej nějakému žebrákovi. Ujížděli jsme směrem k domorodé čtvrti Pettah, ulicí, která vede k tržnici. Ta ulice je u hotelu krásná a široká, později se však stává úzkou. Při živém ruchu, který panuje v městě, byla přímo nabita chodci, ale to naše kuli nepřimělo k zpomalení běhu. Teprve když jsme potkali procesí buddhistických poutníků, přešli do kroku, aby nerušili posvátnost pouti. A přece tito rikšaboyi byli brahmanaisté.

Poutníci se vraceli z Indie, kde navštívili některý z posvátných chrámů buď v Pandž-Pandu, nebo v Garapori či v Adšantě. A teď po vykonané pouti chtěli ve svém domácím chrámu poděkovat božstvu za to, že je po cestě opatrovalo a dopřálo jim šťastný návrat. Svou zbožnost nedávali najevo divoce; klidně a odměřeně kráčeli za sebou v dlouhé radě a když nás upozorovali, bez vyzvání uhnuli, aby nám uvolnili průjezd vedle sebe.

Blížili jsme se ke křižovatce a pestrá směsice lidí se stávala ještě pestřejší: rikši, ekky, nosiči, procesí, jezdcí i pěší, vše tvořilo, hlučící klubko. Náhle za námi zazněl dusot koní a ustrašené výkřiky. Přijížděla v plném trysku kavalkáda několika bílých gentlemen and ladies, bezohledně vše před sebou srážející v prach a nijak se nestarající o výkřiky zraněných obětí.

Je to smutné, domnívají-li se mnozí Evropané, že jen zpupným a drsným jednáním si mohou získat úctu domorodců.

Pomyslel jsem si své a vida ten hromadný útěk všeho, co bylo na ulici, rychle jsem pokynul, aby se naše rikša uchýlila ke zdi. Oba rikšaboyi se ustrašeně přikrčili za svá vozidla. Byl již nejvyšší čas. Kavalkáda divoce projela mimo a vrazila přímo do procesí poutníků. Nemilosrdně srážela pod kopyta svých koní každého, kdo byl v cestě. Náhle z postranní ulice vyjela rikša, v níž seděl starší běloch s dlouhým prokvetlým vousem. Patrně měl naspěch, neboť jeho tamilský tahoun vyrazil v plném běhu z postranní ulice. Zarazit již nemohl. V příštím okamžiku byl ubohý rikšaboy sražen k zemi a povoz povalen. Ubohý kuli se pokoušel vstát, jeho cestující však byl rychlejší. Hroze pěští za ujíždějícími bělochy, kteří ani teď neuznali za vhodné zastavit, svolával na jejich hlavy oheň a síru. Zajímavé bylo, že nikdo z domorodců ani nezareptal proti divokým jezdcům. Byla to úcta? Myslím, že spíše strach.

Když starší muž ve mně poznal bělocha, přistoupil ke mně a oslovil mne anglicky:

J ber your pardon, sir. Byl jste svědkem této neomluvitelné bezohlednosti. Postarám se, aby ti lidé byli náležitě potrestáni. Musím neprodleně za nimi, abych zjistil jejich jména. Či jsou tyto rikši?"

"Jedna je má a jedna mého sluhy."

"Wett. Look here - nemohl byste mi dát povoz svého sluhy? Jak vidíte, není tu jiná rikša."

"AU right - milerád."

"Thank you véry much, sir," zdvořile mi poděkoval. Pak se obrátil k tamilovi, který stál vedle něho a pokoušel se zastavit krev, která mu prýštila z četných óderků: "Přijď ke mně později do hotelu, náležitě tě odškodním."

Nastoupil do Omarovy rikši, slíbil rikšaboyovi tučné zpropitné, dohonil je jezce a odjel. Zdálo se, že stařec je velmi energický muž, který musí prosadit svou vůli. Byl oblečený v lehký, drahý, ale poněkud nečistý bílý oblek z

indického hedvábí a na hlavě měl místo obvyklé tropické přílby panamský slaměný klobouk.

Co jsem měl dělat? Byli jsme tu s jedním povozem, proto jsem se rozhodl, že pojedu napřed a pošlu pak prázdnou rikšu pro Omara.

Brzy jsem dojel do hotelu a obstaral pro Sedžida pokoj. Přijel krátce po mně. Chtěl jsem toho dne ještě vyřídit několik dopisů a proto jsem Omarovi dal až do večera volno a objednal jsem ho až za soumraku do hotelu, kde mi měl pomoci s různým vybalováním. Doporučil jsem mu, aby se zatím poohlédl po domo; rode čtvrti a při tom navštívil různé obchodníky a otázel se jich, nemají-li na prodej nějaké staré knihy a mince. Omar sice těm věcem nerozuměl, ale bylo nutné ho nějak zaměstnat, ostatně nebylo vyloučené, že vyčenichá nějakou starožitnost.

Vrátil jsem se do svého hotelu, kde jsem v pokoji pojedl a pak jsem se dal do práce. Před večerem se spustil tropický liják, který je na Ceyloně takřka na denním pořádku. Déšť přichází zpravidla velmi rychle. Nebe před chvilkou ještě krásně modré - se náhle pokryje olověnými mraky a v příštím okamžiku neprší, ale voda se doslovně řítí z oblaků. Za malou chvíli - jako když utne, a než se rozhlédneš, svítí slunce z jasné oblohy, jako by se nic nestalo.

Za soumraku přišel Omar. Poslal jsem ho, aby mi obstaral několik malých nákupů a pak jsem ho propustil.

Neměl jsem dnes chuť k rozbalování. Chtěl již odejít, když se v tom obrátil a ptal se:

"Málem bych zapomněl, sídi. Neztratil jsi dnes nějakou knížku?"

"Jakou? Kde?"

"Tam, kde jsme potkali ty bláznivé jezdce."

"Neměl jsem žádnou knihu sebou."

"Je to jen malá knížečka. - Zápisník."

"Ne. Neztratil jsem nic."

"Pak ji musím vrátit bajovi."

"Kterému bajovi? Máš ten zápisník sebou?"

"Ano. Když jsem na tebe čekal v místech, kde se stala nehoda, vyšel majitel vedlejšího krámků, na ulici a zvedl nedaleko mne zápisník. Tázel se, patří-li knížka mně.

Řekl jsem, že ne, ale že bude patřit mému pánu. Dal mi ji.

Knížka je popsaná, ale arabsky ne, sídi. Pohled! Snad v ní najdeš nějakou poznámku, z které poznáme, komu patří. Snad mi baja pak dá část odměny, kterou dostane jako nálezné."

Podal mi dámský zápisníček, vázaný v modrém hedvábí. Na deskách byl vtlačen monogram M. W. Listy byly popsány různými poznámkami v anglické a částečně i francouzské řeči. Obsah se týkal většinou nákupů pro domácnost. Na zadních deskách byla upevněna záložka. v níž jsem našel fotografii krásné ženy, asi čtyřicetileté.

Byla mi velmi povědomá. Kde jsem ty oči již viděl?

Chtěl jsem obrázek zasunout zpět do záložky a tu jsem v ní upozoroval nějaký jiný složený list, na němž - k svému údivu - jsem četl sloku, kterou vítr v Kahiře zavál pod nohy dceři amerického misionáře, Mary Wal-lerové.

Ted' jsem ovšem věděl, že obrázek je podobiznou dívčiny zemřelé matky. Písmena na deskách M. W. - Mary Waller. Byla vskutku se svým otcem zde v Colombu? Ale v hotelu nebydlili, jinak bych našel jejich jména v knize hostů. Byli patrně ubytováni v některém jiném hotelu, což se dalo snadno zjistit. Rozhodl jsem se, že zápisník podržím a odevzdám jej majitelce sám. Omarovi jsem dal pro baju rupii nálezného, aniž jsem mu však řekl něco bližšího.

Když Arab odešel, začal jsem o podivném nálezu znovu přemýšlet. Vzpomněl jsem si na večery, které jsem s

Wallerem a jeho dcerou strávil u pyramid. Bylo tomu již několik měsíců, co jsme se rozešli. Kdož ví, neupadl-li Američan opět ve svou starou nesnášenlivost. Kdyby tomu tak bylo, snad mu shledání se mnou připomene nepříjemnou chvíli pokoření. Nebylo by lépe držet se starého pravidla a považovat náhodnou známost z cest za vyřízenou epizodu? Lidé v jiném prostředí působí zpravidla také jiným dojmem. Uvažoval jsem trochu sobecky - neměl jsem zde v Colombu příliš chuti vzdát se své osamělosti a věnovat ji společnosti Američanově.

Po této úvaze jsem se rozhodl, že miss Wallerovou nevyhledám, ale že jí knížku doručím jiným, nenápadným způsobem. Pak mi něco napadlo - žert, který jsem také hned provedl.

Položil jsem papír před sebe a pečlivě jsem jej uhladil, abych mohl psát dále, a po chvíli přemýšlení jsem k veršům připojil další sloku, takže celá báseň nyní zněla:

Učení svaté světa hlásejte!

Však bez násilí zvěstujte svou víru
a každí/ chrám, do něhož vstoupíte, vám
budiž svatým chrámem míru Tu lásku
boží kterou hlásáte, však nejen v
slovech, ale v srdci noste, co srdce vaše
v srdce jiná vsadí, vzklíčí v nich a ze
srdcí též vzroste.

Právě jsem dopsal, když se z pokoje po mě pravici ozval šramot. Dosud bylo v domě takové ticho, že jsem byl skoro přesvědčen, že oba sousední pokoje jsou neobydlené.

Zaslechl jsem dva hlasy. Z počátku zněly nejasně, ale pak jsem zaslechl rachot židlí vynášených na balkon a mohl jsem rozumět každému slovu, jež bylo vedle proneseno. Někdo řekl:

"Uff! To je můj poslední večer na Ceyloně. Jsem rád, že jsem svou práci skončil a že se mohu spokojeně vrátit domů."

Domníval jsem se, že poznávám hlas starce, který se dnes dostal na křižovatce se svou rikšou pod kopyta koní. Má domněnka byla v příštím okamžiku potvrzena poznámkou druhé osoby:

"A málem by se tento poslední den nešťastně skončil. Čertovští blázni, s jejich projížďkami po ulicích! Nu, díky Bohu, dobře to dopadlo!"

"Well Mohl jsem padnout pod kopyta koní, a padl jsem jen pod svou rikšu. Ubozí Sinhálci na tom byli hůř. Nemýlím-li se, dva z nich mají zlomenou nohu, či ruku, už nevím. Ale těm ničemům to přijde draho. Jsem rád, že se mi podařilo zjistit jejich jména a požádat energicky guvernéra, aby byli potrestáni. Doufám, že můj odjezd nebude důvodem k tomu, aby se o věc nestaral. Ostatně požádám písemně našeho konsula, aby mi podal zprávu, jak to skončilo. - Poseďme chvíli na vzduchu. Je tu příjemněji než v dusném pokoji. Večerní lijavec přinesl přece jen trochu ochlazení. Do večere je času dost."

Soudil jsem, že stařec, který hovoří, je Američan. Jeho výslovnost a také zmínka o konsulovi tomu nasvědčovaly. Po chvíli pravil:

"Mi/ god! Ty nešťastné návštěvy na rozloučenou jsou pravá svízele. V takovém pekelném vedru se má člověk oblékat. Škoda času a pohodlí. Nuže, díky bohu, mám to již odbyto."

Rozhovor, který nyní následoval a který jsem bezděky rnusil vyslechnout, odhalil mi celou osobnost starcovu. Byl to americký lékař, který pracoval přes dva roky v Indii, kde bojoval proti tropickým nemocem. Jak jsem z jeho řeči vycítil, nevěnoval se jen výhradně léčení těl svých pacientů, nýbrž dovedl se obeznámit i s jejich duší a s duchovními proudy národů, jejichž byli představiteli. Byl

dobrým pozorovatelem a jak se zdálo i lidumilem.

Svědčila o tom slova, která za rozmluvy pronesl:

"Každý národ," pravil k svému společníku, "má dost síly, aby žil po svém, má však také svatou povinnost, aby nechal žít národy jiné. Ale ďábel chamtivosti a závisti neskončil svou úlohu tím, že kdysi našeptal Kainovi, aby zabil Ábela. Ten ďábel žije stále a posedne občas nejen jednotlivce, ale také celé národy."

"O tom bychom museli dlouho hovořit," poznamenal druhý muž trochu ironicky.

"Proč ne? Co jsou podle vás všechny kolonizační války? Vezměte výboj Španělů v Americe. Na papíře tam šířili křesťanství a civilisovali Indiány. Nešlo jim o nic jiného, než o mexické zlato a bohatství. A totéž prováděli v Jižní Americe. My, Američané, jsme se vůči Indiánům Severní Ameriky nechovali o nic lépe. Rudí měli půdu, která byla nejen úrodná, nýbrž i bohatá na užitečné nerosty. Proto byli civilisováni ohnivou vodou a střelnými zbraněmi. Z podobných důvodů civilisovali, kolonisovali a páciřkovali Britové Indii. Pro zlaté a diamantové doly převzali i kolonizaci jižní Afriky "z neschopných rukou" Burů. Co chcete? Vždyť ani nejnovější doba lidstvo nezměnila. Neuspokojené národy, které dosud nedosáhly moci nad jinými, šlhnají závistivě po majetku ostatních. Všichni, bez výjimky si závidí, Italové, Francouzi, Angličané, Němci -- Za těch okolností je těžko věřit ve skutečný mír."

Chvilí bylo ticho. Pak se ozval druhý hlas:

"Milý profesore, když vás tak poslouchám, vidím v duchu sedět u vašich nohou vašeho miláčka, miss Mary.

Vskutku to, co říkáte, hodí se spíš pro ženské ucho, než pro nás, muže. Nemýlím-li se, tak kdysi sedávala jiná Mary u nohou většího a slavnějšího mistra, naslouchajíc jeho učení."

"Myslíte na miss Wallerovou? Nu - jen ji nechtě, je to podivuhodná dívka. Tělem snad dcera svého otce, duševně však jen a jen děcko své matky. Abych vám řekl pravdu: Jsem rád, že to děvče je takové. - Ostatně, proč o ní mluvíte? Chcete patrně zamluvit, co jsem tu řekl?"

"Nemám k tomu důvod, milý profesore. Netajím se tím, že mám své vlastní názory a že mne nepřesvědčíte. Pro mne platí jen jedna pravda: ten, kdo nic nedokáže, jako by tu nebyl - ať je to jeden člověk nebo celý národ."

"Tak? Řekněte mi: Síní váš dělník v noci spát?"

"Divná otázka. Ovšem že smí."

"Ale vždyť nic nedělá když spí, nic nedokáže."

"Čím lépe a čím déle spí, tím lepší bude jeho výkonnost druhý den."

"Well. I některé národy spí. Jenže jejich spánek je delší než jednotlivců. Trvá desetiletí, staletí. Ale jednou se probudí a pak běda vykořisťovatelům, kteří těžili z jeho dlouhého spánku. Hleďte, právě zde v Orientě je důvod, aby ti, kteří jej ovládají, byli opatrní. Leží tu obři, kteří se zdají být mrtvi a zatím jen dřímají. Je tu Čína, je tu Indie a jsou tu i jiné národy, které pojí islám. Až se jednou probudí, bude záviset jen na nás, bude-li to probuzení přívětivé nebo zlostné."

"Nechme je spát, já je budit nebudu!" žertoval druhý muž. "Možná, že se podíví, až při procitnutí zjistí, že Jejich Veličenstva se z Mohamedovy milosti zatím obrátila, na křesťanství."

"Mýlíte se, človíčku. Nemám na mysli Veličenstva. Panovníci nejsou vždy představiteli svých národů, jsou jimi jen ve výjimečných případech. Čína ovšem spí dál i bez svého smeteného císaře, a islám bude snad spát i když mu jednou vezmou padišaha. Ale obávám se, že po letech přece jen přijde soudný den pro ty, kteří stojí nyní na vrcholu moci a myslí, že jsou nepřemožitelní. Běh

světa se nezastaví a vývoj je spravedlivý, neúprosný.

Podívejte se dnes na Španělsko a ještě ubožejší Portugalsko. A přece to byly říše, v nichž slunce nikdy nezapadalo, říše, jejichž panovníci si dováželi stříbro a zlato v celých lodních nákladech. A nyní? - Krutosti konquistadorů přivolaly pomstu. Je to výstraha pro ty, kteří myslí, že stromy rostou do nebe."

"Nu, dejme tomu, milý profesore. Ale teď už nectíme národy spát, nerad bych ztratil chuť k jídlu. Povězte mi raději, co soudíte o vyhlídkách našeho přítele Wallera v Číně?"

"Waller je blázen!" vybuchl lékař. "Jeho počínání je zcela nesmyslné. Číňan si váží své víry stejně jako my, a každého, kdo přijde a bude mu chtít dokazovat něco jiného, bude právem považovat za hlupáka. Nesmíte zapomenout, příteličku, že Čína má svou tisíciletou kulturu, starší, nepoměrně starší než my. Číňan - rozumějte, vzdělaný Číňan - pohlíží na nás, mladší národy, jako na děti. dokonce jako na barbary. Je tomu asi tak, jako kdyby vás chtěl přesvědčit černoch z pralesa v Kongu, že jeho vzdělání je dokonalejší než vaše. A ještě k tomu má Waller tak podivné způsoby! Obávám se, že si nadělá v Číně mnoho nepřátel. Jinak rád uznávám, že jeho náboženská nesnášenlivost není výrazem špatné povahy, on - on je tím vlastně zatížen."

"Přeháníte, milý profesore!" zasmál se druhý. "Já Wallera sice považuji za nervózního člověka, ale duševně chorý snad není."

"Netvrdím, že je duševně chorý. Zatížení ještě nemusí být duševní chorobou. Vy považujete kult předků, jaký pěstují Číňané, také za zatížení. Pro Číňana je stejně zatížen Waller, který chce přesvědčovat o vyšší hodnotě své kultury. On je podle jejich pojmu nesnášenlivý vůči všem lidem, jejichž názory se neztotožňují s názory jeho. Při tom - a to je zajímavé - Waller je fanatik, který si své názory a nauky sestrojil sám, či lépe řečeno, převzal je od svých předků, od praděda počínaje. Víte přece, že musil slíbit svému otci, že se stane misionářem a že bude šířit mezi pohany učení křesťanské. Znal jsem jeho otce. Byl totálně přesvědčen, že čím víc pohanů syn obrátí na křesťanství, tím větší zásluhy budou jeho rodině přičítány na nebesích. Syn tedy pracuje ve prospěch a v intencích zemřelých členů rodiny."

"Hm. To skoro připomíná čínský kult předků, ne?"

"Ovšem. A přece on sám proti tomuto kultu brojí. Jeho nesnášenlivost v náboženských otázkách je neuvěřitelná. Dokud byla na živu Jeho žena, pravý anděl, pokoušela se ho mírnit. Po její smrti se té úlohy ujala jeho dcera. Zdá se mi, že se jeho povaha v poslední době trochu zmírnila. Nevím, jak se to stalo, ale patrně ho v Egyptě potkala nějaká příhoda, která na něho měla ten uklidňující, výchovný vliv. Nechtěl jsem se na to ptát, ale všiml jste si, že stačí jen zcela krátká poznámka jeho dcery o pyramidách, aby se Waller úplně změnil a zkrátí? Kdo ho zná z dřívějších dob, nepovažoval by to za možné."

"Teď už jsou oba v Číně?"

"Ne. On je misionář z vlastního popudu a na vlastní útraty, proto mu nemá nikdo co poroučet. Cestuje, jak se mu zachce a prohlíží si zatím Indii. Odjeli do Kalkaty, odkud jsem od nich dostal poslední zprávu. Waller mi píše, že se chce podívat ještě do vnitrozemí a žádal mne, abych odpověď adresoval do Penangu. Nenašel jsem dosud chvíli, abych mu odepsal; snad to vyřídím dnes, až skončí dinner. Mám také ještě u sebe zápisník Mary a musím jí jej vrátit. Ale slyšte! - Gong?"

"Myslím, že ano."

"Ještě chvíli počkejme."

To, co muž na vedlejším balkoně vypravoval, mi plně objasnilo povahu Wallerovu. Teď jsem teprve chápal jeho

napolo fanatické, napolo řemeslné názory na činnost misionáře. Současně jsem vítal příležitost, že ve vedlejším pokoji bydlí člověk, který mi umožní, abych zápisník nenápadnou cestou vrátil.

Zavolaal jsem Sinhálce, přiděleného k obsluze, a požádal jsem ho, aby mi přinesl večeři do pokoje. Odkvapil. Použil jsem příležitost a vyšel jsem na chodbu, abych zkusil dveře, vedoucí do vedlejší místnosti. Byly otevřené. Dvěma kroky jsem se octl u kabátu lékařova, visícího vedle dveří, a vsunul jsem zápisník do jeho náprsní kapsy. Pak jsem co nejrychleji zmizel. Byl jsem přesvědčený, že mne nikdo cestou neviděl. Ostatně výmluva, že jsem zašel omylem do cizích dveří se nabízela. Příštího rána můj soused odcestoval. Nepoznal jsem ho osobně blíže, ale byl jsem přesvědčený, že bychom se stali dobrými přáteli. Vskutku, po jeho odchodu jsem měl dojem, že mne opustil přítel.

V příštích dnech jsem podnikl vyjížďky do okolí, neboť jsem si chtěl oživit všechny vzpomínky, které jsem měl na Ceylon ze svého dřívějšího pobytu.

Příroda učinila z božského ostrova Ceylonu pravý ráj na zemi. Již krátce za městem člověk najde Ceylon takový, jaký byl v dobách, kdy jeho obyvatelé ještě nevěděli, že existuje nějaká Anglie, která jednou bude pánem smaragdového ostrova. Zemědělství je zde ještě dnes na stejném stupni, jako tehdy. Nemá ani zapotřebí, aby se zdokonalovalo; všechno roste bujně bez lidského přičinění. Rolníková starost spočívá v tom, aby mu na poli nebujelo množství jiných rostlin, které nezasil a které přesto rostou a ubírají místo potřebné pro obilí. Je neuvěřitelné, jak rychle se dovede na Ceylonu šířit džungle. Cesty vedoucí pralesem musí být každý měsíc prohlíženy a vegetaci, lián, která se jich zatím chtěla zmocnit, nutno vysekat. Kdyby se to nedělalo - za čtvrt, nejdéle za půl roku by po cestě nebylo ani stopy a na jejím místě by byla neproniknutelná džungle.

Jednoho dne jsem si vyjel s Omarem do Point de Galle, kde jsem před dávnou dobou zažil zajímavé dobrodružství. Železnice, vedoucí tam dnes, běží podél moře a skýtá překrásné obrazy cestujícímu návštěvníku o-ostrova.

Vlastní Point de Galle se rozkládá u moře, nahoře nad ním je město bělochů a hotel Madras, o němž jsem se ve svých knihách již jednou zmínil. Postavený je až nahoře u kostela, odkud je skvělá vyhlídka nejen na město s přístavem, nýbrž i na nekonečný oceán - - Můj pobyt v Point de Galle trval tentokrát jen jeden den a jednu noc. Ubytoval jsem se opět v hotelu Madras, kde jsem si zvolil pokoj v druhém poschodí, zatím co Omar byl ubytovaný v prvním.

Jako skoro všude, i zde jsem se vystříhal styku s hosty, neboť jsem nerad ve společenských místnostech se škrobenou etiketou a hlavně se škrobenou náprsenkou s límcem. Představte si, co to znamená obléci se v tropech do společenského oděvu. Zkuste to jednou a zajděte si v košili s tvrdou náprsenkou a tvrdým límcem do parních lázní.

Od Omara jsem se dověděl, že téhož dne přibyla plachetnici z Pondichéry výprava bělochů, kteří měli namířeno do Colomba.

"Nepríjemní lidé," pravil o nich Omar. "Potkal jsem je na ulici a pozdravil jsem je. Místo aby za můj pozdrav poděkovali, jak se sluší, dali se do smíchu. A víš, co volali za Číňanem, sídi? Nazývali ho rattoiled-rhonkey -opice s myším ocasem! A přece Číňan, jenž zde bydlí s námi v hotelu, je velmi slušný člověk, neboť na můj pozdrav velmi zdvořile odpověděl. Jistý muž, jemuž říkali Kun-Yen, jakýsi Tuan, a konečně i Číňan jménem Yung-lu, budili také jejich nenávist. Volali, že všechny tři zabijí. Bylo by dobře je varovat. -Ti mladí lidé sedí dole v jídelně a tropí

hluk. Pijí víno a whisky."

"Nestarej se o ně, Omare. Kun-Yen je čínský císař, Tuan je jeho následník a Yung-li - čínský maršálek - ti lidé, zde ovšem nebydlí. A pokud jde o podnapilé mladíky, jdi jim po druhé z cesty!"

Chtěl jsem si zrána vyjet do Paragody a proto jsem se časně uložil k spánku. Sotva jsem zavřel oči, zazněl na schodišti bohoupustý řev a jakási společnost opilců se hnala vzhůru do druhého poschodí, kde se usadili v pokoji sousedícím s mým. Patrně se jim dole již nelíbilo a rozhodli se v pitce pokračovat nahore. Nechali si přinést lihoviny a trvali na tom, že je musí obsluhovat sám majitel hotelu, neboť jsou prý genglemany, kteří se nebudou špinit s nějakým sinhálským nebo tamilským zvířetem.

Při hřmotu, který tropili, jsem ovšem spát nemohl.

Zlobila mne jejich nevychovanost. Vím sice, že pionýři civilisace nepatří vždy k elitě společnosti, ale pochyboval jsem velice, že by si hulákající čeládka mladíků mohla činit čest na jména pionýrů. Nějací zvrhli synkové bohatých rodičů - pomyslí si a rozhodl jsem se, že je nechám na pokoji, neboť lidé rozjaření alkoholem nejsou zpravidla přístupní rozumné domluvě. Doufal jsem, že se za chvíli utiší - bohužel nestalo se tak.

Pítka nebrala konce, až mne konečně přešla trpělivost.

Vstal jsem a sešel jsem dolů, abych vyhledal hoteliéra a požádal ho o jiný pokoj. Nalezl jsem ho v prvním poschodí v živém rozhovoru se Sedžidem Omarem, který byl hlukem, rozléhajícím se celou budovou, také rozzuřen. Hoteliér se rozpačitě omlouval, že jiný pokoj nemá. Zvečera přijel parník, který vychrlil množství hostů, takže celý hotel byl obsazen. Nebyl jsem sám, který si stěžoval na noční buňiče.

Žádal jsem tedy zcela energicky, aby hned zakročil, jinak že si na gentlemany pochybného původu zajdu sám. Konečně se odhodlal, že s námi půjde nahoru. Sedžid nás doprovázel. Když jsme vycházeli po schodech, lomož náhle ztichl a bylo slyšet jen osamocený, tenký hlas, který žádal lánanou angličtinou, aby se páni laskavě smílovali nad ostatními hosty v hotelu a nechali je spát.

"To je čínský monsieur, který bydlí na druhé straně,"

řekl hoteliér a vykročil nyní rychleji, aby byl dříve v pokoji řvoucích opilců. Zůstal jsem venku a slyšel jsem jak hosty prosí, aby splnili přání Číňanovo. Dodal pak s jakousi omluvou, že host na druhé straně si také přišel stěžovat.

"Stěžovat?" zazněl hlas jednoho z mladých lidí. "Na nás si budou stěžovat všechny copaté opice a všelijací ospalí poběhlíci? Človče, vždyť my jedeme do Číny, aby chom tam šířili civilisaci! To by tak hrálo, na nás si stěžovat! Haló, hoši, začneme hned s touhle čínskou potvorou! Musí nás odprosit a pak se s námi napije!"

Číňan, jak to uslyšel, vyrazil z pokoje na chodbu. Byl to malý, scvrklý stařeček, s řídkým, dlouhým vousem. V příštím okamžiku se za ním vyřítlo šest buňičů, kteří se na ubohého Asiata vrhli. Dva ho popadli za cop a táhli ho do pokoje, ostatní ho zezadu strkali. Ubožák se ovšem nemohl bránit. To mne popudilo. Přistoupil jsem a energicky jsem mládence požádal, aby jednak nechali starce na pokoji, jednak aby co nejrychleji přestali s rušením nočního klidu.

"Co je? Kdo je ten člověk, že nám tady chce předpisovat?" ptal se jeden z mladíků hoteliéra.

"Tento gentleman bydlí vedle vás a také on si stěžoval na hluk," odpověděl hoteliér.

"Aha! Tak si vezmeme i jeho s sebou!" volal rozjarěně další hlas a v příštím okamžiku mne jeden z chlapíků popadl za rukáv.

"Ruce pryč, chlapče! Nejsem dnes naladěný k žertování!" varoval jsem ho.

Tu mne uchopil druhý z nich za krk, a to stačilo, aby struna mé trpělivosti praskla. Nepříteliš prudce, abych mu nevyrazil zuby, jsem jednoho z útočníků udeřil pěstí pod

bradu, druhý dostal takovou ránu do žaludků, že odletěl až ke zdi. Čtyři ostatní opilci, vidouce můj odpor, se na mne vrhli současně. V tom zazněl za mnou Omarův hlas:

"Sidi - mám?"

"Ano," řekl jsem. "Shod'me je se schodů! Ven s nimi!"

S těmi slovy jsem jednoho z rušitelů nočního klidu uchopil za paže a v příštím okamžiku se již kutálel po schodech. Pak jsem mohl již jen stát a přihlížet. Byla radost pohledět na Omara. Dal se do řvoucích mládenců jako lev. Neuplynula ani minuta a všichni byli dopraveni snadno, rychle, ale patrně ne zcela bezbolestně do prvního poschodí.

"Tak! S tím bychom byli hotovi, sidi," smál se Sedžid Omar. "Teď můžeš zas jít klidně spát. Počkám zde, a kdyby se snad některý z nich vrátil, nepošlu ho už jen o patro níž, ale poletí až na dvůr."

Vyhozené opilce však ani nenapadlo, aby se vraceli. Chvilí ještě dole vyhrožovali a lomozili, ale potom odešli do restaurace, aby zapili urážku a bolest. Jejich jednání potvrdovalo staré pravidlo: chvástavi lidé jsou obvykle zbabělí.

Číňan stál opodál, aniž pronesl slovo. Po chvíli pokynul rukou Omarovi, a když k němu přistoupil, něco mu zašeptal, načež se hluboce uklonil a odešel do svého pokoje. Omar se ke mně vrátil.

"Sidi, čínský pán tě prosí o dovolení, aby ti směl zítra poslat svou navštívenku. Víc jsem mu nerozuměl, protože mluví špatně anglicky. Co uděláš?"

"Půjdu především spát," zasmál jsem se.

"Dobře. A kdyby" snad opilci přišli ještě jednou, shodím je opět dolů. Leletak sdíde. - Tvá noc budiž požehnána."

Ulehl jsem k spánku, neboť jsem byl vsutku unavený. Protože mi Číňan podle svého slibu chtěl časně zrána poslat navštívenku, musel jsem se vzdát vyjížďky do Paragody. Nevěděl jsem ovšem, bude-li copatý gentleman po večerním dobrodružství spát déle než obvykle. Já sám jsem se vzbudil podle svého zvyku již časně zrána. a využil jsem krásného jitra k procházce k majáku. Po návratu jsem se dověděl, že šest bojovných gentlemanů hotel hned zrána opustilo a odjelo do Colomba.

Netrvalo dlouho a Sedžid Omar mi přinesl navštívenku Číňanovu. Nepodobala se ovšem našim obvyklým navštívenkám. Byl to dlouhý, úzký pruh šarlatově rudého papíru, na němž bylo vytištěno jméno: Fang. To jméno je tak výmluvné, že mi vsutku postačilo. Rodina Fang žila již za dob císaře Huangti, který před více než čtyřmi tisíci lety vládl říši středu a který začal zavádět rodinná jména. Pod tištěným jménem Fang byly bílou tuší napsány ostatní přídavky, které nositeli jména příslušely.

Především byl můj soused nositelem titulu Čin-Ši a podle přídavku Čuan Yian jsem poznal, že mistr Fang obstál při zkoušce mezi 6.350 kandidáty nejlépe. Dále byl členem kolegia Han-Lin-Yian. z kterého si čínský císař vybírá úředníky pro nejzodpovědnější místa. Konečně byl ještě přísedícím v Kuo-Tse-Kien, čínské národní akademii.

Tedy tohoto znamenitého a ve své vlasti váženého muže tahalo šest tak zvaných gentlemanů za cop jen proto, že pod vlivem alkoholu považovali svou vlast za lepší, než vlast Číňanovu.

Pod čínsky psanými tituly na navštívence následoval krátký odstavec, psaný angličtinou, odstavec oplývající veškerou čínskou zdvořilostí:

"Sluncem moudrosti osvětlený, vysoce ušlechtilý a laskavostí oplývající hrdina z evropské země dovolí laskavě nejubožejšímu a nejnehodnějšímu z Číňanů, Fangovi, aby

jej navštívil a vyslovil mu svůj dík za záchranu života. Nepředpokládám, že můj ochránce se bude namáhat, aby k vůli mé maličkosti psal odpověď. Stačí, vzkáže-li mi svou odpověď po sluhovi."

Dal jsem Omarovi rozkaz, aby opatřil dvě číšky čaje, a jakmile je přinesl, poslal jsem ho se vzkazem k Číňanovi.

Pánové Fu a Tsi v Kahíře měli západozemské vychování, proto nebylo nutné ve styku s nimi měnit své zvyky.

Zde však bylo podle šarlatové návštěvenky zřejmé, že můj soused je Číňanem konservativních zvyků. Nechtěl jsem proto před ním působit dojmem, barbara, který neví, co se v Číně sluší a patří. To byl také důvod, proč jsem objednal čaj. Ne snad jako občerstvení, nýbrž proto, aby jej návštěvník zvedl ke rtům v okamžiku, kdy si přeje návštěvu ukončit.

Čaj byl přinesen. Číňan však na sebe nechal čekat.

Poslal jsem k němu ještě jednou Omara, a když ani to nepomohlo, poslal jsem sluhu po třetí a sám jsem ještě na půl cesty vyšel Mr. Fangovi vstříc. Pak konečně se dveře jeho pokoje otevřely a návštěvník přicházel. Za stálého hlubokého uklánění se blížil, a já jsem samozřejmě jeho uklánění stejně zdvořile opětoval. Zavedl jsem ho až ke svým dveřím, kde jsem se postavil tak, aby musil vstoupit po levé straně, čínské "straně zdvořilosti".

Následovalo další uklánění, než se konečně usadil, a to po mé levici, neboť v Číně je čestné místo na straně levé.

Omar před nás postavil číšky s čajem a zmizel s mnohými úšklebky.

Dosud jsem mlčel, neboť jsem věděl, že výše postavenému přísluší právo začít rozhovor a rád jsem tu čest ponechal svému hostu. Bohužel, Mr. Fang byl téhož názoru jako já a ani on nepronесl dosud ani slova. Minulo pět minut, které by za jiných okolností při návštěvě působily trapně. Snad bychom tak seděli celou hodinu, zahlobbání v tichu, kdybych se nešťastnou náhodou a

zcela bezděky nedotkl rukou číšky čaje, přede mnou stojící. Číňan si to ovšem vyložil po svém, jako projev mého přání, aby svou návštěvu ukončil. Pohlédl na mne a uchopil svůj koflík. Pomalu jsme pozvedli nádoby s čajem k ústům, pak Mr. Fang vstal a následovalo další uklánění, které trvalo tak dlouho, pokud pozpátku a obrácen obličejem ke mně neopustil můj příbytek.

Za celé dopoledne jsem ho již nespátl. Odpoledne za vyjížďky v domorodém městě jsem ho potkal v rikše.

Sotva mne zahlédl, nechal své vozidlo zastavit, vystoupil a uklonil se tak mrštně, až černá čepička, pokrývající jeho temeno, spadla na zem. Bylo štěstím pro jeho společenské svědomí, že se tak nestalo před Číňanem, neboť podobné odkrytí hlavy při uklánění bylo by pro něho znamenalo smrtelnou urážku.

Proč chlapík byl vůči mně tak přehnaně zdvořilý? Nic mu vlastně do mne nebylo. Proč dokonce vystoupil ze svého povozu, aby se přede mnou ukláněl? To všechno jsem se dověděl až později.

Když jsem se téhož večera vrátil v Colombu do svého pokoje v Grand Oriental hotelu, našel jsem několik nových dopisů a mezi nimi jeden, jehož obsah mě přiměl, abych svou cestu prodloužil oklikou přes Sumatru. Rozhodl jsem se, že cestu nastoupím co nejrychleji, podle možnosti již příští lodí.

Druhého dne jsem oznámil Sedžidu Omarovi, že odcestujeme, a nechal jsem mu na vybranou, chce-li jet se mnou, nebo hodlá-li se vrátit raději do své domoviny, při čemž samozřejmě jak cestu, tak i čas zpáteční cestou do Kahiry ztrávený jsem mu chtěl zaplatit. Ale Sedžid Omar celý ustrašený mi odpověděl:

"Sidi, proč mne chceš vyhánět? Víš, že bych s tebou šel na kraj světa. Prosím tě však o částku pěti liber, kterou bych rád poslal svému otci."

,, Víš. Omare, kolik jsem ti dlužen?"

"Dlužen mi nejsi nic, sídi, a není také zapotřebí, abych si to já pamatoval, neboť vím, že jsi spravedlivý muž, který mne neošidí."

Musím při této příležitosti podotknout, že Sedžid Omar óde mne požadoval peníze jen tehdy, když chtěl něco poslat domů. Již často jsem s ním chtěl zúčtovat a vypočítal jsem mu několikrát mzdu. Kdykoliv ale shlédl hromádku zlatěáků, dostal vždy strach a žádal mne, abych peníze pro něho uschoval.

Dal jsem mu tedy pět liber, při čemž jsem poznamenal, že rád vidím, stará-li se o svého staříckého otce. Jeho zrak zazářil radostí a začal hned netrpělivě přešlapovat, až konečně z něho vyjelo:

"Sídi, musím ti něco říci: můj otec - on tě totiž zná. Zná tě velmi dobře!"

"Jak mne může znát?"

"To je právě to, co ti chci říct. Víš, že v Kahiře jsou nesčetní slepci. Řekni sám, prošel jsi někdy mimo některého z nich, aniž jsi ho podaroval?"

"Ne, je mým zvykem, že každému slepci něco dám."

"Ano, a to je zvyk, pro který má islám velmi pozorný zrak a vděčné srdce. Znáš Korán a víš, že k našim hlavním příkázáním patří podporovat chudé almužnou. Když cizinec často a rád plní toto příkázání, aniž se stará o to, že příjemce almužny je jiné víry, stává se něco takového rychle známým, aniž ten, jehož se to týká, o tom něco ví. Netrvalo ani týden, co jsi přijel do Kahiry a již jsi byl od Šarije el Fagola až po Medam Abdin a od Kantaret el Bulak až po Dera el Gamanis, všem žebrákům známý. Znali tě jako Franka, který podaruje každého slepce. Proto jsem si tě od počátku tak prohlížel."

"Hm. Pamatuji se věru, Omare, že jsi byl vždy velmi zdvořilý. Ale jednou jsem se přece u tvého stanoviště zastavil. Ty o tom ovšem nevíš, neboť jsi tam nebyl."

"Vím o tom, sídi, dobře, otec mi to vypravoval."

"Tak? Pamatuji se dobře, že poblíž místa, kde jsi vždy stával, u mřížoví Esbekie, sedával stařec s bílým vousem, velmi čistě oblečený. Nevěděl jsem, že je tvým otcem. Daroval jsem mu jednou peníz, nechtěl jej však přijmout, že nežebrá. Vzal jsem tedy peníz zpět a po-hovořířsem s ním."

"Ano. A právě tím, že jsi vzal peníz zpět, jsi ho nejvíce rozradostnil, sídi. Ještě větší radost však měl z tvých slov. Řekl jsi mu: 'Dal jsem ti tento peníz; byl tedy tvým. Teď jej dáváš ty mně a musím ti tedy poděkovat.'"

Sedžid Omar se nadšením přímo rozplýval. Prohodil jsem s úsměvem.

"Bohužel jsem ho později již nespapřil. Doufal jsem, že ho ještě jednou na tom místě najdu, abych s ním mohl pokračovat v hovoru."

"Sídi, bylo by to zbytečné, neboť přání mého otce bylo vyplněno. Slyšel tě mluvit, nebo - jak slepí říkají - 'viděl tě mluvit'. Tento slepec byl mým otcem. Jakmile se dověděl, že hledáš sluhu, hned mi poručil, abych se u tebe hlásil."

"Víš co, Omare? Nenos ještě peníze na poštu, nýbrž vyčkej ještě chvílku, napiši mu sám dopis. Adresu mi můžeš říci později."

Sotva jsem to řekl, popadl mne Sedžid za ruku a přitiskl si ji k skloněnému čelu. Jeho oči zářily štěstím.

Přerývaným hlasem zvolal:

"Ó, sídi, ty si neumíš představit radost, kterou způsobíš mému staříckému otcí svým dopisem. Kéž bych se ti jednou za to mohl odvděčit!"

Ubohý, milý Omar! Pokud šlo o mne, neviděl jsem ve

svém počínání žádné dobro, neboť přívětivost k starcům a almužny dávané slepcům považuji za samozřejmost.

KAPITOLA ČTVRTÁ CESTOU NA PENANG

Parník přijel bez zpoždění. Cestujících měl na palubě velmi málo.

V Colombu jich několik přibylo: totiž Číňan Fang, šest "bojovných gentlemenů", které jsme v Point de Galle shodili se schodů, a konečně několik "civilisátorů", na něž jsem měl trapné vzpomínky z Colomby. Šílenci, kteří tryskem, projížděli ulicemi, srážejíce k zemi chodce i poutníky. Odjížděli všichni do Číny, převědčeni, že tato země se jich už nemůže dočkat. Bylo mi dost nepříjemné, že jsem s nimi musil cestovat, ale nemohl jsem proti tomu nic dělat.

Ovšem že mne a hlavně Omara páni civilisátoři hned poznali a jejich první myšlenkou bylo, jak by se nám pomstili. Začali stížností u kapitána, že Omar, který jako sluha platil jen jízdenku třetí třídy, běhá po palubě a v místnostech vyhrazených cestujícím lepších tříd.

Svou stížností ovšem nic nepořídili. Kapitán je zdvořile poučil, že na všech lodích je zvykem nenamítat nic proti tomu, zdržuje-li se sluha v blízkosti svého pána.

Sedlák se co nejrychleji spřátelil s námořníky, kteří byli různé národnosti, většinou Němci, zčásti také Dalmatinci a Italové, neboť hodlal od nich pochytit další znalosti řeči.

"Hloupí lidé," říkal, když se dověděl o stížnosti některých cestujících. "Vždyť ani nevědí, co se na lodi sluší a patří. Považují se za něco lepšího, než jsme my. Arabové.

Dříve by mne to zlobilo, teď si však pomyslím své a nanejvýš je polituji."

Tím byla věc odbyta.

S Mr. Fangem jsem se na palubě nesešel. Zaslechl jsem, že trpí mořskou nemocí, takže vůbec nemohl opustit svou kajutu; myslím však, že vlastním důvodem k jeho mořské nemoci byla přítomnost šesti nevychovaných mladíků, kterých se maličký, copatý syn říše středu obával. Tento můj předpoklad byl správný, jak jsem se později dověděl. Pokud šlo o mne, pokoušeli se floutkové všemožně mne zlobit; já jich však nedbal.

Parník potřeboval k cestě z Colomby na Panang pět dní. Poslední noc před příjezdem do zmíněného přístavu jsem se neuložil ke spánku; chtěl jsem krásnou tropickou noc prožít na palubě. Kapitán, s nímž jsem se spřátelil, mi vyhradil místo vedle své kabiny.

Noc byla vskutku krásná, jakou lze prožít jen v rovníkových a jižních mořích. Těžko ji popisovat. Jižní nebe není sice tak bohaté na hvězdy jako obloha naší severní polokoule, zdá se však, že jižní hvězdy jsou mnohem jasnější a září úchvatněji.

Bylo již po půlnoci, když jsem náhle za sebou zaslechl tiché zakašlání. Ohlédl jsem se a užírl jsem Mr. Fanga, který se neslyšně přišoural po schodech vedoucích ke kabinám. Stál a očekával, oslovím-li ho. Pozdravil jsem anglicky, pak se uklonil a ptal se, nebude-li mne jeho procházka rušit. Na mé ujištění, že ne, jal se tichými, krátkými krůčky přecházet po palubě. Jeho procházka trvala něco přes hodinu, pak se opět blížil ke schodům vedoucím ke kajutám. Zpomalil svůj krok, až se konečně vedle mne zastavil. Pozoroval jsem, že mi něco chce říci, proto jsem se tázavě na něho zahleděl.

"Jste zamyšlený a já vás ruším, nemýlím-li se," pravil.

Vstal jsem se slovy:

"Ano, přemýšlím, ale několik slov s vámi mi bude osvěžením."

"Vaše řeč je velmi zdvořilá, přesto cítím, že i slova

jdou ze srdce. Víte, že zrána dosáhneme přístavu, kde se rozejdeme a snad se již nevidíme. Chci vám proto před rozchodem ještě jednou poděkovat, že jste se mne tehdy laskavě ujal a současně vám chci říci, že vaše jedním můj názor o Evropanech značně změnilo. Musím bohužel připojit, že mé dřívější zkušenosti s příslušníky bílého plémě nebyly takové. Vaše vystoupení v Point de Galle mne však přesvědčilo, že nelze národy ani lidské rasy posuzovat podle několika prvních příslušníků, s nimiž se setkáváme s počátku. Jistě Angličané i jiní bílí národové posílají do kolonií většinou to, co doma nemohou upotřebit a čeho by se rádi zbavili. Setkání s vámi mne velmi poučilo."

Byl jsem touto dost dlouhou řečí poněkud překvapený, záhy jsem však zpozoroval, že je to patrně jen úvod k dalšímu rozhovoru a proto jsem Číňana zavedl stranou k zábradlí, kde jsme se usadili v šeru noci na lavičku.

"Chápu, že historie vaší země vám nemůže nikterak vštípit lásku k bělochům," odpověděl jsem mu, "budte však přesvědčený, že ne všichni západozemci jsou dobrodruzi a rváči, kteří přijíždějí do kolonií jen proto, aby se v nich obohacovali. Jsou i lidé, kteří plně uznávají právo jiných ras na život, kteří si každého člověka cení stejnou měrou, ať je jeho kůže bílá, žlutá nebo hnědá, kteří krátce řečeno - každého považují za svého bližního. Mohu vás ujistit, že i já si vážím vašeho národa, že chápu potíže, s kterými bojuje a že jeho boj mi vnucuje úctu k vašim krajanům."

"Vy ctíte můj národ?" pravil radostně Číňan. "Je skutečně pravda, že nikdo, kdo sám není Číňanem, si nemůže vážít Číny? Je podivné, že skoro každý národ má své obdivovatele, své příznivce, a jen my Číňané je nemáme. Nevím, čím jsme si to zasloužili. Nikdy jsme nikomu neučinili nic zlého a přece všechny bílé národy považují naši zemi za dobrou jen k tomu, aby z ní co možná nejvíce vytěžily. A ti, kteří nám přinášejí svou kulturu, jsou nejhorší. Nelze chápat jejich licoměrné jednání. Běloši sami mezi sebou bojují a jeden druhého haní; zítra si však padnou do náruče a budou přemýšlet o tom, jak by ubohému Činamanovi vytáhli poslední peníz z kapsy. Čím jsme si to zasloužili? Nikdy jsme proti cizincům neměli nepřátelské úmysly. Nikdy jsme je nešidili a nepodváděli, jako oni nás. Nikdy se nám nezačtlo jejich majetku, jejich dolů, jejich průmyslu. A proč také? Vždyť jich nepotřebujeme! Je pro nás proto tak nepochopitelné, že si osobují právo přicházet do naší země . jako kobylinky, vnucovat nám svou civilizaci a kulturu, a při tom k nám posílat své misionáře, aby obrátili syny naší země na jinou, prý lepší a čistší víru."

Mluvil dosud chladným, tichým hlasem, jako by rozmlouval sám se sebou. Pozoroval jsem však, že jeho klid je zdánlivý, že jeho nitro je poněkud rozbouřené. Proto jsem ho také nepřerušoval a maličký představitel říše středu po krátké přestávce pokračoval:

"Budete namítat, že národy se musí sblížit, snad budete tvrdit, že při každém smíšení národů povstávají menší třenice. Snad je tomu tak ve vaší zemi; u nás však málo kdy. Víte jistě sám, že Čína ve svých hranicích hostí sta národů, národů a kmenů, které k nám přišly a byly přátelsky přijaty. Přátelsky jsme přijali i bělochy. Jak se nám za to odvděčili? Sotva přišli a ohřáli se v zemi, začali sít nešvár, začali nás poučovat, začali nám vnucovat své způsoby. Jak divné jsou ty způsoby? Jak podivné o jejich výhodách umíte přesvědčovat. Tím, že rozstřílíte naše města a vesnice, nedokázali jste nám ještě své vyšší vzdělání a svou vysokou kulturu. Jakým právem přicházejí vaši misionáři, aby nám vštěpovali učení

Kristovo, jemuž rozumíme lépe než oni, neboť v základě říká totéž, co tvrdili naši mudrci a naši reformátoři. Vždyť to učení je v plném rozporu se způsoby, jimiž je běloši mezi námi říší."

Odmklčel se. Nevěděl jsem, očekává-li ode mne odpověď a nerozhodně jsem se pohnul. Ten muž měl pravdu, trpkou ale svatou pravdu. Nevěděl jsem co bych mu měl na obhajobu svých krajanů říci. Dříve než jsem mohl promluvit, maličký Mr. Fangjiž pokračoval:

"Prosím, nenamáhejte se! Neočekávám od vás odpověď. Zná vás, nebo si myslím, že vás znám. a chápu proto nevděčné postavení, v němž byste se octl, kdybyste chtěl hájit své krajany. Vidíte, že s vámi mluvím upřímně. Při tom nemohu uspořít bělochům další předchůzku, že svou bílou civilizaci vzali za docela opačný konec. Proč dříve nepoznali naše zvyky a naši povahu? Neumějí nic jiného, než si z nás tropit smích za to, že jim dovoluujeme, aby nás vydírali. Vděkem jsou nám urážky! Nedávno jsem četl knihu jednoho z vašich spisovatelů, který se zdržel několik týdnů v naší zemi, různé věci si povrchně prohlédl a pak napsal dílo, v němž dokazoval, jak dokonale poznal za svého pobytu Čínu a Číňany. Napsal i toto: .Spisovatel nebo umělec má umřít tehdy, když je na výši své tvorby. Neučiní-li tak, pak jeho pozdější díla zastihují a znehodnocují to, co stvořil za svých lepších dob. Tak je tomu i s národy. Také Čína zapomněla zemřít ve vhodné chvíli, jako zemřel starý Egypt a staré Mexiko.' Snad se to zdá vám Evropanům duchaplné, ale mně a mým krajanům připadá takové tvrzení zpupné a urážlivé. (Číňan byl dost moudrý, aby nezemřel. On se jen uložil ke spánku, ale v tom spánku nasbírál nové síly. Běda jednou těm, kteří se pokoušejí jeho zdánlivé smrti využívat ve svůj prospěch. Běda jim, až se jednou probudí!"

Za těch slov Mr. Fang povstal. Zdálo se, že chce odejít, že řekl vše, co říci chtěl. S omluvným gestem dodal:

"Promiňte, mister, že jsem mluvil tak otevřeně, ale s lidmi, kteří jsou mi milí, jsem si zvykl mluvit otevřeně a bez obalu."

Povstal jsem také a přijal jsem ruku, kterou mi podával.

Usmál se a pravil:

"Vidím, že jste mi správně porozuměl a že dnes přijímáte evropský způsob rozloučení se mnou. Nezapomenu však, že jsme se již jednou rozloučili mnohem srdečněji: způsobem čínským. Snad ani nevíte, jakou čest jste mi podle našich starých zvyků prokázal tím, že jste za mé návštěvy v Point de Calle nepřenesl ani slovo. Rozlučme se tedy dnes po způsobu bílých lidí. Na shledanou!" Potřásl mně rukou a odšoural se neslyšně dolů po schodech.

Dlouho jsem ještě seděl a přemýšlel o jeho slovech, mlčky uznávaje jejich pravdivost. Pólo v snění jsem sám na palubě vyčkával rozbřesk nového dne. Konečně přišel. Za východu slunce jsme byli poblíž Malakky, věděl jsem, že nyní co nejdříve přijde Půlu Penang.

Krátce po východu slunce se na palubu začali rojit cestující, a Sedžid Omar vbrzku přivlekl z kajuty naše zavazadla. Byl pyšný na to, že je první ze všech připraven k vyloďení.

"Jací lidé bydlí v Penangu, sídí?" ptal se mne s úsměvem.

"Evropané, ale těch je tam velmi málo. Indové, něco přistěhovalých Parsů a Číňanů; hlavně však Javanci a Malajci."

"Vskutku Malajci?"

"Ano. Zajímají tě? Těžko se asi s nimi dorozumíš."

"Já že se s nimi nedorozumím? Zná skoro celou jejich řeč nazpaměť, sídí. Dovolíš, abych k tobě přišel jako Malajec?"

"Proč ne?"

"Dobrá!" Uklonil se a pravil: "Salamat paga tuan! Apdk ková namaña tuan Charlie? - Dobré jitro, pane! Jmenujte se pan Charlie?"

Udiveně jsem na něho pohlédl.

"Kde jsi nabral ty vědomosti, Sedžide?" žasl jsem.

"Víš, sídi, když jsme byli v Colombu, bydleli vedle mé noclehárny dva Malajci; měli tam krejčovskou dílnu. Dal jsem se s nimi často do řeči a mnoho jsem od nich pochytil. Je to však velmi divná řeč ta jejich malajština, a nelze ji porovnat, s řečí prorokovou. Kromě toho jsou to i divní lidé; ti dva krejčí se spolu stále hádali."

Chtěl jsem ho poučit, že nesmí posuzovat celý národ podle jednoho nebo dvou malajských krejčí, které náhodou poznal, když tu zazněl s druhé strany paluby výkřik:

"Man ověř bord! - Muž přes palubu!"

Přešel jsem palubu a viděl jsem hned, oč jde. Jeden z cestujících rozčileně vykládal rukama. Vypravoval o šesti bílých gentlemenech, kteří vyšli na palubu a žádali, aby byly vytaženy plachty proti slunci. Důstojník mající službu se jim omlouval, že za hodinu budou v přístavu a že mužstvo je plně zaměstnáno přípravami k přistání.

Odpověděli mu chvástáním a že si tedy pomohou sami.

Přes jeho výstrahu vylezli dva z nich na zábradlí, při čemž jednoho potkalo neštěstí. Uklouzl a spadl do moře. Byl to největší kříkloun ze všech, muž zvaný Dilke, týž, který tehdy v Point de Galle přišel na nápad vtáhnout Číňana za cop do místnosti.

Hned po jeho šplouchnutí do vody zazněl s můstku signál a v příštím okamžiku byl shozen s paluby záchranný pás, který však dopadl daleko od nešťastníka, neboť loď zatím již urazila kus cesty. Kapitán dal okamžitě rozkaz k zastavení strojů, přesto parník setrvačností plul dále a vzdaloval se od nešťastníka, který zmizel ve vlnách.

"Umí plavat?" ptal jsem se rychle jeho druhů.

"Neumí."

Shodil jsem rychle kabát a odhodil klobouk.

"Ne, ty ne, sídi! Pokusím se o to sám!"

Sedžid Omar odložil chalát, shodil sandály s nohou a vyskočil na zábradlí.

"Omare, umíš pla - -"

"Ano!" zvolal, dříve než jsem vyslovil otázku.

"Pozor na žraloky!" vykřikl jsem varovně.

jM.beg, Alláh] Labeg! - Zde jsem, Bože! Zde jsem!"

Je to obvyklé volání mohamedánských poutníků, když spatří Mekku. Stejně však volá právověrný moslim, když se vrhá v nebezpečí, které ho může stát život. I Sedžid vykřikl tato arabská slova. V příštím okamžiku se střemhlav vrhl dolů a voda se nad ním zavřela. Bezděky jsem i já vyskočil na zábradlí, abych mu v případě nebezpečí mohl hned přispěchat na pomoc, ale Omar se o kus dále vynořil z vln a dlouhým námořnickým tempem plaval v sogu brázdě, kterou loď za sebou zanechávala. Je to sice obtížnější plavání, než na klidném moři, ale byla to jediná možnost, aby ve vodě neztratil směr a aby s jistotou našel tonoucího.

Za malou chvíli dospěl k záchrannému pásu a pak plaval opatrně dál, pozorně se při tom rozhlížeje.

Tonoucí se objevil nyní jen chvílemi a jeho počáteční výkřiky a divoké mlácení údy již ustaly. Byl patrně v bezvědomí a jen pohyb vody ho občas vynesl.

Sedžid se náhle vrhl vpřed a v příštím okamžiku držel Dilkeho za límec kabátu. Protáhl se sám záchranným pásem a položil si tonoucího napříč přes tělo, takže plavali bezpečně na hladině. Záchranný člun, který byl zatím rychle spuštěn na vodu, vesloval chvatně k nim. Netrvalo dlouho a oba byli vtaženi do člunu. Za čtvrt hodiny po prvním výkřiku byla celá běc odbyta a Sedžid i Dilke byli vytaženi na palubu.

Napolo utopeného gentlemana odnesli do kajuty lékařovy a Sedžid Omar také zmizel ve své kabině, aby se oblékl do suchého roucha. Když se vrátil na palubu, kdekdo se k němu tlačil, aby mu přátelsky potřásl rukou. Jen pět druhů zachráněného obléhalo kajutu lékařovu, nepomyslivše na to, poděkovat statečnému Arabovi. Po tom, co ukázali v minulých dnech, jsem tím nebyl překvapen.

S úsměvem v tváři přistoupil Omar ke mně a ptal se:

"Nuže, sídi, umím plavat?"

"Výborně, Omare!" pochválil jsem ho. "Naučil ses tomu v Nilu?"

"Ano. Ale často jsem býval také u moře v Port Saldu a tam jsem vždy plaval v moři. Až daleko za Francouze jsem doplaval, sídi!"

Francouzem minil obrovskou bronzovou sochu Lessepsovu, muže, který byl stvořitelem Suezského průplavu.

"Nu, plavat umíš dobře, dej si však příš.tě dobrý pozor na žraloky. Zdejší moře se jimi jen hemží."

"Ó sídi, žraloků se neobávám. Věř-li člověk v ochranu Alláhovu, tu ho ani žralok nesní. A podle islámu bdí nad pravověrnými. Ještě dva andělé, kteří ho chrání před úrazem. Myslíš, že také Dilkeho zachránili Andělé?"

"To ještě nelze říci, protože nevíme, zůstane-li živ."

"Když jsem ho dosáhl, byl již bez vědomí a vlny si s ním pohrávaly."

"Je to náš nepřítel?" prohodil jsem, pátravě na něho pohlížeje.

"Ne, sídi, naším nepřítelem není. Shodili jsme ho sice ze schodů, ale tím bylo naše nepřátelství skončeno. K čemu by vlastně sloužil trest, kdyby zášť trvala dál?"

Usmál jsem se. Omar mluvil správně.

Lékař přišel na palubu až když jsme skoro vjížděli do přístavu, a oznámil zvědavcům, že zachráněný je mimo nebezpečí.

Na Omarovu otázku, kde budu bydlet, jmenoval jsem mu East and Oriental Hotel který stojí nedaleko přístavu ve stínu tropické vegetace. Přesto jsme museli jet rikšou, neboť bylo nutno objet celé město, než jsme se do hotelu dostali.

S kapitánem jsem se rozloučil co nejsrdečněji. Za krátkou dobu svého pobytu na lodi jsem se s ním velice spřátelil. Myslil li jsem, že před odchodem z lodi uzná Dilke za vhodné vyjádřit Omarovi alespoň několika slovy svůj dík, mýlil jsem se: nic podobného se nestalo.

Penang se svým vzhledem celkem neliší od jiných orientálních přístavů. Mohli jsme stejně dobře předpokládat, že jsme ještě v Colombu nebo v Point de Galle a jen rikša-boys byli jiní, nikoli Tamulové, nýbrž Anamité, kteří nás zdravili hlasitým "cing-cing". Od svých kolegů v Colombu se lišili jen šikmýma očima a hlavně copem, který jim při běhu poskakoval na zádech. Jinak byl jejich "oblek" stejně prostý jako kuliů ceylon-ských.

Hotel měl dvě oddělení: jedno pro bělochy a druhé pro domorodce. Z prvního jsem znal jen jídelnu, neboť se mi přičilo navštěvovat stále obsazenou halu, hovorňy a ostatní společenské místnosti. V oddělení pro domorodce bylo mnohem příjemnější bydlení, než v dusných pokojích zařízených evropsky. Domorodý návštěvník - který si pobyt v hotelu mohl zaplatit - měl k dispozici celý byt o několika místnostech, s verandou vpředu a s vlastní ohrazenou zahradou vzadu. Ubytoval jsem se v jedné takové vedlejší budově. Byla úplně prázdná, takže jsem nebyl rušen sousedy.

Bohužel správa hotelu mi neopomněla připomenout nesprávnost mého výběru. V poledne mi nikdo nepřišel říct, že je čas k obědu, a jen náhodou jsem se od Omara dověděl, že se hosté scházejí v jídelně. Nemeškal jsem ovšem připomenout panu řediteli jeho povinnosti k hostům, pak jsem vešel do jídelny. Nevadilo mi, že jsem oblečen v bílý cestovní oděv místo v předepsaný diner

*

jacket; usedl jsem stranou u osamoceního menšího stolku mezi sloupy.

Krátce po mém příchodu vstoupili další čtyři hosté, dva páni a dvě dámy. V jednom z mužů jsem poznal kapitána naší lodi, který se u mne hned také zastavil, aby mi potřásl pravicí. w

"Gentleman, kterého provázím, je guvernérem této části ostrova," řekl mi, omlouvaje se, že nemůže ke mně přisednout.

Neměl jsem mu to také za zlé.

Usedli u vedlejšího stolu. Muž, kterého mi kapitán označil za guvernéra, viděl, že jeho průvodce se mnou mluví a pozdravil směrem k mému stolu. Opětoval jsem jeho pozdrav stejně zdvořile.

A - již jsem tu měl také jiné známé. Na opačné straně jídelny se usadila neslavná společnost civilizátorů, která dnes rozjařeně oslavovala "velkolepé vykoupání" svého druhu novou pitkou.

Pozoroval jsem je. Hoši byli vskutku nenapravitelní.

Počali pít whisky' a pak jsem zaslechl kousavou poznámku o nevhodném ustrojení některý hostů. Mínil tím ovšem mne. Pozoroval jsem, že můj přítel kapitán kývnutím hlavy ukazuje guvernérovi na rozj. arénou společnost, potom společnosti u svého stolu něco vypravoval.

Z několika slov, které jsem zaslechl, ličil asi guvernérovi jednak mé dobrodružství s bujnými mládenci na Ceyloně, jednak záchranu jenoho z nich mým sluhou dnešního jitra. Guvernér naslouchal a měřil při tom společnost na druhé straně nepřilíš přívětivým pohledem. Když se jejich poznámky stávaly poněkud přilíš hlasitými, sražil čelo, a když pak jedna z nich se dotkla i dam, které ho provázely, zavolal hlasitě na ředitele hotelu a jasně, s úsměvem aby jeho slovům každý rozuměl, pravil:.

"Pane řediteli, jděte prosím k oněm gentlemanům, povězte jim, kdo jsem a vyřídíte jim ode mne vzkaz, že si nepřeji, aby se v Penangu chovali tak, jako na Ceyloně nebo na lodi. Ať se baví trochu tišeji. A - počkejte můžete jim ještě říci, že jeden z nich - tuším pan Dilke je povinen omluvit se pánovi v bílých šatech a poděkovat jeho sluhovi za to, že mu zachránil život. Těšilo by mne, kdyby tak učinil dodatečně. Kdyby pak gentlemani něco namítali, povězte jim, že mám právo vykázat z ostrova každého, kdo se mi nelíbí a jehož přítomnost není v koniích žádoucí." •

Po těch slovech nastalo v celém dining-roomu hrobové ticho. Ředitel pomalu kráčel ke stolu zbrklých mláďenců, z nichž někteří rudli rozpaky a vztekem. Sotva však ředitel pronesl první slova: "Jeho excelence pan guvernér vzkazuje - -" schlíple odvrátili oči' a jen pan Dilke vstal. Když vyslechl celý vzkaz, pomalu se ubíral ke guvernérovu stolu. Abych předešel scéně, která nejen jemu, ale také mně nebyla dvakrát po chuti, vstal jsem rovněž a pokročil jsem k stolu guvernérovu.

"Děkuji vám, excelence," pravil jsem zdvořile, "ale ujišťuji vás, že mi na omluvě toho pána nezáleží. Ta věc nestojí za řeč."

Ale guvernér jen zamítavě pokynul rukou. Byl to Angličan staré ráže, a viděl jsem, že chce dát Dilkemu staré vojácké poučení.

"Mister Dilke," oslovil mladého muže, který mezitím k němu došel a stál celý zrudlý rozpaky, "slyšel jste, čeho si přeji. Ne - nemusíte se představovat. Tomuto gentlemanu nezáleží na vaší omluvě, já se však domnívám, že se mu milerád omluvíte ne k vůli němu, ale k vůli sobě. Je to povinnost gentlemana!"

Dilke se rozpačitě uklonil. Bylo vidět, že chce vyhovět, ale ze srdce mu to nešlo - obrátil se tedy ke mně jen napolo a zamumlal něco, co patrně mělo být projevem politování.

"Je dobře," řekl guvernér a vstal. "Vaše poděkování arabskému sluhovi tohoto pána vyřídím sám. Souhlasíte s tím přece?"

Dilke se opět jen mlčky uklonil, slova mu zřejmě

nechtěla z úst.

"Wett. Směl bych vás prosit, pane řediteli, abyste dal zavolat Sedžida Omara?"

Řka to, guvernér Dilkemu pokynul, že může jít.

Ředitel odkvapil a Dilke se potácivými kroky vrátil ke stolu svých kamarádů. Přemáhal jsem se, abych potlačil smích. Znameníť starý Englishman, který byl kdysi vo jákem, věděl, jak zacházet s mladými muži. Opravdu se mi líbil. "

Ale již tu byl Sedžid Omar. Ředitel ho patrně zastihl na chodbě před odchodem do města, neboť Omar měl na sobě svůj nejlepší chalát a na hlavě místo obvyklého tarbuše, hedvábný turban. Guvernér ho k sobě přivolal pokynutím.

"Sedžide Omare," řekl, "slyšel jsem, co jsi podivuhodného vykonal na lodi. Zachránil jsi život bílého sahíba. Snad toho nebyl hoden, přesto tvůj čin zasluhuje pochvalu.

Mladý, bílý sahíb je velmi nesmělý, proto ti dosud nepoděkoval, bál se asi, aby nic nepokazil. Pověřil mne však, abych ti poděkoval za něho. Vím, že islám ti zakazuje pít víno, vypij tedy aspoň číšku kávy na své a mé zdraví!"

Sedžid se hluboce uklonil. Jeho obličej radostí zbrunátněl a Arab se vítězoslavně ohlédl ke stolu schlíplých "gentlemenů". Pak zvedl nabízenou číšku ke rtům a pomalu ji vypil.

"Na zdraví tvé a tvého harému, pašo!" pravil s hlubokou úklonou, vrhaje významný pohled na obě dámy. Guvernér mu s úsměvem potřásl rukou.

"Zůstaň i nadále takovým, jakým jsi, Sedžide. A uvidíš-li ještě kdy bílého sahíba v nebezpečí, nezapomeň mu pomoci."

S těmito slovy ho propustil. "Harém" se přívětivě usmíval.

KAPITOLA PÁTÁ

STAŘÍ ZNÁMÍ V PENANGU

Odpoledne jsem si vyšel na procházku městem. V ulicích panoval živý ruch, přestože slunce nemilosrdně páliło. Zajímavé bylo, že jsem nikde neviděl policii a žádného anglického vojáka a přece byl všude skvělý pořádek.

Náhle se nebe zatáhlo a poznal jsem, že v okamžiku přijde jeden ze známých tropických lijáků. Proto jsem rychle hledal místo, kde bych se před přivalem vody ukryl. Jeden kuli zpozoroval, že něco hledám. Proto se přede mnou zastavil a ukazuje do postranní ulice, pravil: "Sábla kiri, Pilsen Buí!"

První slova značí nalevo a Pilsen Birr - nu, to bylo nepochybně plzeňské pivo. V tropech právě plzeňské! Vděčně jsem hodil kulimu drobnou minci a chváłal jsem do vedlejší ulice. Vskutku, na levé straně na poloevrop-sky vyhlížejícím domku se skvěla tabule s nápisem: "Pií-sen Beerfrom Hamburg."

Hm. Plzeňské z Hamburku. Bylo mi to trochu divné, neměl jsem však kdy o pravosti tohoto prazdroje uvažovat, neboť v tom okamžiku se spustil liják. Jediným skokem jsem vrazil do dveří pivnice, přesto jsem obdržel notnou spršku na záda.

Místnost byla prázdná, jen v koutě seděly dvě ženy, majitelka lokálu a její dcera.

"Dobrý den, mynheer," pozdravily mne.

Slušně jsem poděkoval a objednal jsem si láhev piva.

Nemohl jsem se zdržet poznámky, jak to, že mají právě plzeňské z Hamburku.

"Hamburské plzeňské je nejlepší, mynheer, alespoň ve zdejším kraji se déle udrží, objednávali jsme plzeňské také z Plzně, ale to se bohužel velmi rychle kazilo."

Znal jsem to. Většina plzeňského, které se prodává v tropech, je z Hamburgu, nebo také z anglických pivovarů. S pravým plzeňským mají tato piva společnou jen barvu a pěnu. Při tom ten nápoj není levný, nýbrž platí se v Indii jedna a půl až dvě holandské zlatky za láhev, tedy částka, za kterou se u nás dostane již slušný počet

"tupláků".

Dal jsem se s ženami do hovoru. Dověděl jsem se, zeje to vdova a sirotek po koloniálním úředníku. Po jeho smrti se zde usadily a jakžtakž se životem protloukají. Jejich vypravování bylo zajímavé. Matka, jejíž rodiče byli původem z Anglie, prodělala jako děcko povstání v Indii a uměla velmi zajímavě líčit své tehdejší dojmy. Obléhání v bungalowu, útěk v noci, dobrodružství po cestě do Lucknova a mnohá jiná dobrodružství.

"Víte, sir," končila své vypravování, "tehdy jsem byla ještě dítětem a mnohé jsem nechápala. Považovala jsem povstalce za hnědé ďábly, které je nutno postřílet. Důvody k indickému povstání jsem si uvědomila až mnohem později a dnes vám mohu říci, že mne tehdejší události již nikterak nepřekvapují. Vždyť to, co moji tehdejší krajané (provdáním se stala Holanďankou a považovala teď Angličany jen za své bývalé krajany) páchali, bylo horší než zlé. Ubohý indický národ byl již dříve vysáván svými radži a maharadží, ale Angličané nasadili všemu korunu a ždímalí z ubožáků i to poslední. Indové sice byli krvavě poraženi, avšak úspěch přece dosáhli. Britové se přesvědčili, že bengálský tygr si nedá brát beztravně ani ohlodanou kost.

Odmělčela se.

Dveře vedoucí dovnitř domu se v tom otevřely a do místnosti vstoupil evropsky oděný Číňan.

"Good afternoon mister Tsí," pozdravily ženy.

Mister Tsi? To bylo nezvyklé jméno a proto jsem se zvědavě ohlédl. Byl to on, můj přítel z Kahiry! I on mne poznal a rychle mi pokročil vstříc.

"Jak šťastné shledání!" zvolal s radostným úžasem.

"Pojďte se mnou, pane, pojdte dál a navštivte mne."

Vedl mne úzkou chodbičkou z domu ven do zahrady, v jejímž pozadí stál osamocený domek, do něhož jsme vstoupili. Jeho hlavní místnost byla zařízena zcela evropsky, zcela indicky. Nápadným bylo množství židlí, ro zestavených v pokoji. Stranou na stolku stálo čajové náradí a v kotlíku se klokotem vařila voda. Podivil jsem se, neboť obyvatel měl přece v úmyslu opustit dům. Snad podle zvyku své vlasti chtěl mít stále možnost k přípravě čerstvého čaje sobě nebo svým návštěvníkům, I nyní nejprve nalil dvě číšky lahodného nápoje a pak teprve usedl proti mně.

"Zde bydlím," pravil. "Můj otec odjel již domů, já jsem se však cestou zdržel ještě na různých místech, kde jsem musil vyřídit všelijaké záležitosti. Jaké záležitosti - to vás jistě nezajímá a nebudeme o nich mluvit. Víte dobře, že jsme se již jednou octli v podobné situaci, kdy vás otec nechtěl obelhat. Pro každého jsem lékařem, který studuje tropické nemoci. Dostávám hodně návštěv a proto jsem zvolil tento byt, neboť moji návštěvníci jsou považováni za hosty holandské pivnice. Jméno, které mi bylo omylem dáno v Kahiře, jsem si ponechal i zde a nazývám se tedy Tsi. Bohužel náš dnešní rozhovor bude jen krátký, neboť musím bez meškání odjet a vrátím se teprve zítra v noci. Pozitíí jsem vám však zcela k službám. Jak vidíte, jsem k vám upřímný, protože vím, že vy mou otevřenost nebudete považovat za nezdvořilost."

"Jsem šťasten, že jsem se s vámi po delší době opět shledal, avšak vaše pozvání na pozitíí nemohu bohužel přijmout. Zítra tudy projíždí parník "Coen", patřící Koninklyke Pakdvaart Maatschappij z Padangu do Singapur. Jeho kapitán, mynheer Wilkens, je mým dobrým známým a na zpáteční cestě se s ním svezu do Uleh-Leh."

"Vy chcete na Sumatru?" ptal se rychle.

"Ano."

"A právě do Uleh-Leh, do Atiehu? Dejte si dobrý pozor, připravují se tam věci, které mohou znamenat značné nebezpečí pro Evropana. Vím to jistě. Budeme o tom mluvit ještě později. Nyní však popijeme čaje a povíte mi, co jste od našeho rozchodu zažil a jak se vám vedlo."

"Ne! Vím, že chvátáte a nechci vás zdržovat. Snad si můžeme nechat tento rozhovor až k našemu příštímú setkání. Nenavštívíte mne v mém bytě v East and Orien-tal hotelu, kde bydlím se Sedžidem Omarem?"

"Cože, Omar je tu s vámi?"

"Ano. Bude mít radost, až vás spatří. V Kahiře měl o vás i o vašem otci velké mínění. Než vás nyní opustím, rád bych se ještě krátce zeptal, nesešel-li jste se zde náhodou s Mr. Wallerem. Měl prý také v úmyslu jet do Pen-angu."

"Ne, neviděl jsem ho. Je opravdu zde?" tázal se pře kvapeně.

"Nevím. V mém hotelu nebydlí, jinak bych ho nepochybně spatřil. Pokusím se zeptat se na něho v ostatních hotelích."

"Byl byste tak laskav a vzkázal mi výsledek dotazu?"

"Milerád."

"Děkuji vám. Cestuje miss Mary se svým otcem?"

"Zajisté. Byli spolu v Indii a zastavili se na další cestě do Číny zde v Penangu."

"Kdo vám to vlastně řekl?"

"Dovolte, abych i já měl tentokrát tajemství. Dověděl jsem se to při zvláštní příležitosti, o níž bych nerad mluvil. Prosím vás také pro případ, že byste otce nebo dceru náhodou potkal, abyste se jim nezmiňoval o tom, že vím o jejich pobytu v Penangu."

"Samozřejmě. Odcházíte opravdu? Žijte blaze a nezapomeňte: jsem doktor Tsi. Lékař a nic jiného."

Potřásl jsem si pravicí, pak jsem mladého Číňana opustil. Procházeje hostinskou místností, zahlédl jsem jakéhosi starce, rovněž Číňana, který tam seděl u šálku čaje. Byl oděn těžkým, hedvábným kimonem a ačkoli neměl žádný odznak, byl bych přísahal, že je vysokým mandarinem. Sotva mne spatřil, rychle zaplatil a hned vešel do dveří, jimiž jsem opustil mladého Tsi. To, co jsem se od doktora Tsi dověděl, znělo tajuplně. Nepochybně šlo i zde o nějaké tajné vládní posláni, po jehož smyslu jsem nechtěl za žádných okolností pátrat. Vzal jsem rikšu a rozjel jsem se do největších hotelů v městě. Američan jménem Waller se svou dcerou však nikde nebyli známi. 7Pravý nápad jsem dostal až nakonec. Tázal jsem se na Wallera v hotelu, kde jsem bydlil sám, a bylo mi řečeno, že tam sice před nedávném bydlil, později však odjel. Waller prý byl churavý, dokonce tak těžce, že ho navštěvovali dva městští lékaři. Podle jejích rady měl bez meškání opustit malarii zamořené pobřeží a odebrat se co nejrychleji do hor. Nejbližší hory byly ovšem na Sumatře a proto se Waller se svou dcerou a s veškerými zavazadly odebral do Uleh-Leh, odkud se mohl dostat do hor rychleji, než z východního pobřeží. Odjel prý již více než před čtrnácti dny a od té doby od něho nepřišla zpráva.

"Nedávno pro něho přišel dopis z Ceylonu," doplňoval vrátný svou zprávu. "Poslali jsme jej příští lodí za ním."

To byla stopa dopisu amerického profesora Gardena.

"Kam jste jej poslali?" tázal jsem se.

"Do hotelu Rosenberg v Kota Radža, v hlavním městě knížectví Atieh. Uleh-Leh je totiž jen přístav."

"Vím to, do Koty Radži vede železnice. Právil jste do hotelu Rosenberg? Nemýlíte se snad? Znal jsem starého Rosenberga osobně. Byl to velmi podnikavý obchodník, avšak před lety se z Koty Radži odstěhoval. Jeho žena i

děcko nesnášely tamní podnebí. Odjeli zpět do Evropy a právě loni jsem se s ním setkal náhodou v Paříži."

"Ano, souhlasí. Odstěhoval se sice do Evropy, ale přesto se sem občas podívá, aby dohlédl na obchod, který v jeho nepřítomnosti řídí jeho švagr, monsieur Rañaud. Hotel, který mu patřil, nese stále jméno Rosenberg."

Pokud šlo o misionářovu chorobu, nevěděl vrátný nic bližšího, jmenoval mi však jednoho z lékařů, kteří Wallera ošetřovali. Dotazem u něho jsem zjistil, že šlo o těžký případ disenterie.

To byla ovšem nemoc vážná. Dlouho jsem přemýšlel, co mám učinit. Měl jsem vyrozumět mladého Tsi? Slíbil jsem mu to a kromě toho byl Tsi lékařem. Ten však, kdo by chtěl pomoci misionářům, musil by za ním jet do Atieh, a věděl jsem přesně, že před kapitánem Wilkensem tam žádná loď nejede. Bylo tedy za všech okolností nutno vyčkat. Nechtěl jsem mladého Číňana zbytečně rozčilovat, proto jsem mu jen krátce písemně sdělil, že jsem se o rodině Wallerově sice něco dověděl, ale že se zprávou vyčkám, až obdržím další informace.

Můj věrný Sedžid Omar byl v té době v růžové náladě.

Neříkal sice nic, ale kdo ho znal tak dobře jako já, nemohl přehlédnout, že jeho mysl se zaměstnává věcmi zcela jinými, než tím, co konají jeho ruce. Viděl jsem ho jednou, jak zabraný v myšlenky již po třetí maže mé boty krémem a opět je kartáčuje.

"Co to děláš. Omare?" tázal jsem se ho.

"Čistím tvé boty, sídi."

"Ano, ale kolikrát je chceš ještě mazat?"

"Přetřel jsem je teprve třikrát, sídi, což není mnoho, když nyní patříme do vznešené společnosti. Ten, s nímž si guvernér u stolu potřásá rukou a popíjí s ním kávu je jistě veliký gentleman. Jako sluha jsem tvé boty čistil jen jednou. Teď je čistím třikrát."

"Hm. Doufám, Omare, že pocta, kterou ti prokázal guvernér, ti nestoupne do hlavy. Jinak bys mne jednoho krásného jitra opustil."

"Já? Jak můžeš myslit něco takového, sídi. Jsem přece Sedžid Omar! A vidíš - teď ti přednesu žalobu na guvernéřův harém. Jeho harém mne sváděl, abych vstoupil do jeho služeb. Ženy mi nabízely dvojnásobný plat, sídi, než jaký mám u tebe. Ale já jsem je odmítl."

"Tak? Nu - nic jiného jsem od tebe také neočekával, Omare. Jak vidím, jsi hotov. Můžeš jít. Máš do večera volno, aby sis mohl prohlédnout město."

"Nepůjdu nikam, sídi. Dovolíš-li, zůstanu zde a budu přemýšlet o štěstí, které mne potkalo."

Usedl na verandě a zapálil si dlouhou tureckou dýmku, kterou s oblibou kouřival. - Když jsem se pozdě v noci vrátil, seděl tam ještě, zíral do noci a přemýšlel o "štěstí".

Druhého dne zrána jsme s Omarem podnikli vyjížďku do blízkého okolí. Vrátili jsme se až k poledni. Odpoledne jsem zajel do přístavu, neboť jsem očekával příjezd lodi "Coen".

Kapitán Wilkens, její velitel, mne srdečně uvítal jakmile přijel a pozval mne na palubu. Hned jsem mu

řekl, že na zpáteční cestě se s ním svezu do Uleh-Leh.

Wilkens mi navrhoval, abych s ním raději jel hned teď na Jávu. Přemýšlel jsem o tom návrhu za odchodu, když v tom mne Wilkens volal zpět na velitelský můstek.

"Halo sir, come long! Ale rychle. Uvidíte něco jedinečného."

Vyběhl jsem znovu nahoru, a vskutku to, co jsem viděl, stálo za návrat.

Do přístavu vjížděla loď, jachta, která neplula, nýbrž přímo klouzala po vlnách tak, jako by ve vodě nenacházela vůbec žádný odpor. Podle stavby to byla nepochybně loď amerického původu, neboť před i zád byly zvýšené, jako kdysi u starověkých lodí, nebo jak ještě

dnes bývá u čínských džunek. Příd' byla ukončena ženskou hlavou, jemně z bílého mramoru, vytesanou a pod ní se na bocích lodi skvělo zlatými písmeny jméno plavidla "Yin". Na zádi vlála čínská vlajka, žlutý kotouč, na rudé půdě.

"To je lodička!" zvolal Wilkens nadšeně. "Ta pluje 22 i 25 uzlů za hodinu. Jedinečná konstrukce! Je to kombinace škuneru a džunky. Jak povídám, skvělá! Vždyť loď skoro nemá odpor. Mistrovské dílo. Nechápu, jak může tak dokonale plavidlo patřit Číňanovi. Co vlastně znamená slovo Yin?"

"Patrně to bude jméno osoby, jejíž obraz zdobí příd'," odpověděl jsem. "Yin" značí "Dobro".

Litoval jsem, že paluba jachty byla zakryta plachtami proti slunci, takže nebylo vidět ani živé duše, kromě kapitána, jehož rysy byly pod širokým čínským kloboukem zcela nerozeznatelné. Ostatně loď proplula dost daleko od Coenu.

V přístavu nezakotvila, nýbrž spustila jen člun s dvěma veslaři, pak obloukem zas vyplula ven z přístavu.

"Kolik milionů má asi majitel této jachty?" vzdychl Wilkens. "A při tom je to Číňan. Jistě sám loď nevelí. Hleďte ty hravé pohyby, ta ladná zatáčka - to svede jen dokonalý námořník, kterému bych k smrti rád potřásl pravicí, ať je to Číňan, Kamčadál nebo černoch. Jsem přesvědčen, že dnešní noci se mi bude o té lodi zdát."

Konečně se odtrhl od toho pohledu a rozhodl sejít se mnou na pobřeží, kde měl různá obchodní řízení. Doprovázel jsem ho na jeho pochůzkách, takže jsem neměl možnost otázat se na mole po člunu, který přijel z jachty. Ukázali mi jej, ale protože cestující z něho již vystoupil, rozloučil jsem se s kapitánem a nechal jsem se zavést do svého hotelu.

Tam mne uvítal Omar celým přívalem slov:

"Sidi, zlobím se! Jsem zuřivý! Správa hotelu se nestará o tvá přání! Řekl jsi přece, že chceš bydlet v klidu a nerušené a proto ses nastěhoval do této vedlejší budovy.

Co řekneš tomu, že se před půl hodinou uhnízдили ve vedlejším bytě dva Angličané. Dupají tam jako sloni a mluví tak hlasitě, že celý dům se otřásá. Jako by jim hotel patřil! Půjdu teď a poučím je, jak se chová gentleman."

"Počkej, nechod' nikam! Každý člověk má právo chovat se ve svém příbytku tak, jak se mu líbí. Že zde slyšíme jejich hovor, není vinou jejich, nýbrž vinou toho, kdo postavil tak tenké stěny. Bude-li mne to rušit, přestěhuji se jinam. Bytů je zde dost."

Když jsem vstoupil do obytného pokoje, zjistil jsem, že Omar mluvil pravdu. Ve vedlejší místnosti kdosi přecházel dupavými kroky, stůl a židle byly strkány sem a tam, pak něco těžkého padlo k zemi. Krátce nato jsem slyšel rachocení nádobí a přiborů; moji noví sousedé se patrně chystali k večeři. Zatím co číšník prostíral, vyšli na verandu vedoucí k zahradě a tu jsem slyšel každé jejich slovo.

Sedžid Omar zatím šel přes zahradu. Nepochybně ho moji sousedé zahlédli, neboť mluvili o něm:

"Say, Sir John," pravil jeden z nich. "Všiml jste si toho chlapíka v zahradě? Je skvěle urostlý. Mohl by každému sochaři sloužit za model. Asi mohamedán z úpatí Himalájí." JVo," zazněla krátká, určitá odpověď.

"Že ne? You are mistaken - mýlíte se. Prošel jsem celou Indii a znám ji dokonale. Jen mezi horskými kmeny najdete podobné lidi."

JVo."

Při tomto druhém no jsem zbystřil pozornost. Zvuk hlasu mi připadal velmi povědomým.

"Stále odporujete, sir John," pravil vyčítavě první mluvčí. "Odkud by tedy ten muž vlastně byl?"

"Egypt," zazněla stručná odpověď.

"Proč tak soudíte? Znáte snad toho moslima?"

JVo. Nevěř see him - nikdy jsem ho neviděl."

"Pak se mýlíte. Kde by se vzal Egypt'an zde ve Strait's

Seítiernens?"

"Vsad'me se."

"Kolik?"

"Pět liber, deset liber, sto liber. Všecko jedno."

Sotva se ozvala slova "vsad'me se", už jsem bezpečně věděl, kdo je řekl. Angličan, který mluví tak krátce a určitě, kterému je pět liber jako sto liber, jen když se mohl sázet, byl mým známým, ba dobrým přítelem. I hlas jeho společníka mi připadal povědomým.

"Well. Zůstaňme u pěti liber. Beztak vím, že vyhraji a nechci svou jistotu zneužít, abych vás vy brakoval."

Zaslechl jsem cinkot mincí a pak zavolání v arabské řeči:

"Chod minni, ia ibn Arab, Šu beledag - poslyš Arabe, odkud jsi?"

Viděl jsem, jak Omar ze zahrady udiveně vzhlédl k verandě a po chvíli váhání odpověděl:

"Z Kahiry. Jsem Sedžid Omar."

"Well, come along! Až sem k verandě. A teď chytej!"

Sedžid skočil a zachytil pět zlatáků.

Následoval smích dvou mužů, k němuž se Omar tvářil hodně udiveně. Chvilí ještě stál a pak se vracel k domu. V zápětí jsem uslyšel jeho kroky a Sedžid vstoupil ke mně. Když mi ukazoval na natažené dlani zlaté libry, nebyl jeho obličej duchaplný.

"Slyšel jsi, sidi? Pět liber šterlinků, to je skoro tisíc egyptských piastrů, darovali mi dva páni, protože jsem z Kahiry. Jsem rád, že mám ty peníze, ale přitom mne to zlobí. Nevím, co si o tom mám pomyslit. Ten Inglis si mne snad váží, protože jsem z Egypta, ale hází mi zlatáky, jako bych byl nějaký žebrák. Půjdu k němu a vrátím mu peníze."

"Ano. Půjdeš k němu, Omare, ale peníze mu nevrátíš.

Ten Inglis je velice bohatý a svým darem tě nechťel urazit. Zahlédl tě a sázel se se svým společníkem, že pocházíš z Egypta. Protože tomu tak je, vyhrál sázku a výhru ti daroval."

JMašallah! Vyhrál jsem tedy tu sázku sám. Kdybych nebyl z Kahiry, byl by Ingles pět zlatáků ztratil. Získal jsem tedy peníze sám a zlatáky patří mně. Teď mi ani nenapadne, abych mu je vracel. Říkal jsi však, sidi, že k němu mám jít. Proč?"

"Půjdeš tam. Chystají se právě k večeři a ty jim řekneš, že s nimi chci povečeřet. Mé jméno jim však nepovíš."

"Dobrá. Učiním, jak si přeješ, sidi. Těchto pět liber mi však uschověj. Já bych je třeba ztratil."

Položil peníze na stůl a odešel. Zakrátko se vrátil a jeho obličej vyjadřoval hrozný vztek. Musel jsem se tajně smát.

"Tak co ti říkali?" tázal jsem se.

"Vysmáli se mi, sidi, a skoro mne vyhodili ze dveří. Jak sis přál, neoznámil jsem ji tvé pravé jméno, nýbrž jsem tě nazval jménem, které zapisuješ do hotelové knihy. Řekl jsem jim, že jsi můj sidi a že píšeš knihy. Pak jsem jim řekl, že s nimi chceš večeřet."

Krátce se odmlčel. Pak rozčileným, zlobou se třesoucím hlasem pokračoval:

"Smáli se mi, sidi! Z toho bych si nic nedělal, ale oni se smáli i tobě a jeden z nich řekl, že ti na svůj účet pošle večeři, chceš-li. To mne ovšem rozzlobilo a řekl jsem jim, že jim pět zlatáků vrátím, zeje nechci. Dej mi těch pět liber, sidi, donesu jim je."

"Počkej, nech peníze ležet! Pět liber patří tobě a ty si je ponecháš, půjdeš však k těm lidem ještě jednou."

"Nerad tam půjdu, sidi, ale přeješ-li si, vyplním tvůj rozkaz. Co jim mám říci?"

"Dávej pozor, Omare! Řekneš jim toto: Můj sídli poV
zdravuje sira Johna Raffleye a jeho starou známou Chairand-umbrella-pipe. Rozuměl jsi mi?"
JMt. - ^^~C"
^W^^Mfijt'y^QŮ/WtUj'
' -r ^x -x

"Ano. Můj sídli pozdravuje sira Johna Raffleye a jeho
starou známou chair-and-umbrella-pipe."

"A kdyby se tě ptali, odkud sira Raffleye znám, odpovíš: Můj sídli byl při tom, když se chair-and-umrellapipe na
Ceyloně ztratila a na čínské lodi byla opět
nalezena. Pamatuješ si to?"

Opakoval několikrát obě věty, až si je přesně zapamatoval. Poté se mne ptal trochu nerozhodně:

"A co když se opět dají do smíchu, sídli? Což když mne
vyhodí?"

"To se nestane. Buď ujištěn, že po těch slovech tě nevyhodí. Hlavní věc je, abys jim všechno mohl přesně vyřídit.
Nejlépe bude, vstoupíš-li do jejich pokoje, aniž se
venku u sluhu ohlášíš."

Omar odběhl. Nedíval jsem se za ním, byl jsem však
přesvědčen, že jeho spěch potrvá jen v příští zatáčce
chodby, kde si vštípená slova bude ještě několikrát opakovat.

Aby čtenář pochopil mé jednání, musím mu říci, že sir
John Raffley byl vskutku mým dobrým starým známým, s
nímž jsem zažil již mnohá dobrodružství. Bylo to na
Ceylonu, kde jsem se s ním v mladých letech sešel a kde
jsem přijal pohostinství na jeho jachtě. Tehdy jsem o
tomto "Englishmanu bez bázně a hany" napsal:

"Vedle mne u zábradlí stál sir John Raffley. Krása
okolní přírody na něho nikterak nepůsobila. Proč? Kdybyste se ho na to tázali, považoval by otázku samu za holý
nesmysl. Čím byl vlastně tento Ceylon, který lidé rádi
nazývají smaragdovým rájem, v jeho očích? Obyčejný
ostrov, obývaný nějakými lidmi a nějakými zvířaty,
porostlý nějakými rostlinami a obklopený vodou, která se
ani nehodila k pořádnému umytí, tím méně pak k
přípravě pravého anglického cup of tea. Něčí m
mimořádným v jeho očích takový Ceylon nikdy nemohl
být. Pro něho bylo nepochopitelným, že by někdo vůbec
mohl srovnávat Colombo nebo Point de Galle s anglickými městy jako Hulí, Plymouth, Portsmouth, SouthampT
toň nebo dokonce Londýn; že by někdo chtěl srovnávat
guvernéra ceylonského, který mimochodem řečeno byl
jeho blízkým příbuzným, s Dear Old Queen Victoria, B
anglickou královnou! To by mohl učinit jen blázen. Co je
vlastně Ceylon proti Anglii, co je vůbec celý svět proti
Anglii? A nejslavnější místo Anglie, samozřejmě byl Raffley Castle, rodný zámek sira Johna.
Takový názor na svět je u Angličanů skoro všeobecný, a
sir John byl Angličanem na sto procent. Byl majitelem
nesmírného jmění byl starým mládencem naplněným
spleenem a nepomýšlel na nic jiného, než aby prohlédl
kde jaký kout světa, při čemž se nelekal sebe odvážnějších dobrodružství, třeba při nich život visel na
vlásku. Po cestě se vždy rád vracel do Anglie, kde jako
člen některého cestovatelského klubu posedával s lidmi
stejněho smýšlení a stejného založení jako byl sám, děláje
mezi jednotlivými bary z lulky jednoslabičné poznámky o
svých dobrodružstvích.

Přes svou zdánlivou netečnost byl sir Raffley člověkem
zlatého srdce, který každému, kdo potřeboval pomoci,
rád pomohl. Jeho ledový klid ho však nikdy a nikde neopouštěl. Jediná věc, která mohla poněkud sira Johna
vzrušit, byla sázka. Nesázal se proto, aby něco vyhrál
nebo prohrál. Na penězích mu nezáleželo. Ale vzrušení
spojené s očekáváním výsledku sázky mu působilo radost.
Poznal skoro celý svět a navštívil i Indii, jejíž generální
guvernér, stejně jako guvernér Ceylonu byl jeho příbuzný. Procestoval Indii křížem krážem. Seznámil jsem se
s ním v hotelu Madras a po poměrně krátké společné
cestě jsem mohl říci, že mezi námi se vyvinuly přátelské
styky. Jen jediná věc sira Johna trápila, totiž ta, že mne
nikdy nemohl přimět k sebemenší sázce, ačkoli se o to

pokoušel nejméně padesátkrát denně.

Stál nyní vedle mne zíraje přes obrubu svého zlatého skřípce, aniž vnímal krásy okolí. Opřen o zábradlí stál vedle něho jeho deštník, ale ne - to nebyl jen deštník, nýbrž skvělá kombinace celé řady různých potřebných i nepotřebných nástrojů. Bylo možno jej použít jako deštníku, slunečníku, holi, kordu, židle, dýmky a konečně i dalekohledu. Tento jedinečný kus dostal darem od slavného londýnského Traveller-Clubu, jehož byl významným členem a proto si toho daru nesmírně vážil.

Chair-and-umbrella-pipe, jak tuto kombinaci sám nazýval, mu byla stejně milou a cennou jako jeho jachta, kterou objednal v loděnici v Greenocku ve své domovině a jejíž palubu považoval vždy a všude za kus půdy staré Anglie.

To jsem napsal před lety o siru Johnovi. Po svém posledním rozloučení jsme vyměnili několik dopisů, později však zmizel opět někde do světa a já jinak.

A před chvílí jsem tohoto originálního Brita okamžitě poznal podle hlasu, a věděl jsem také, kdo je jeho společník. Byl to jeho příbuzný, dřívější ceylonský guvernér.

Ale jak přijeli do Penangu? Vždyť Coen byla jedinou lodí, která vylodila cestující, a věděl jsem určitě, že s ní neprijeli. Napadla mne i druhá loď, totiž Yiri Ta však nemohla být majetkem sira Johna. Byl jsem přesvědčený, že by nikdy nedal své lodi čínské jméno, neboť jako Angličan prohlížel na vše neanglické se zásadním despektem.

A tu jsem již zaslechl na chodbě rychlé kroky a rozčilený hlas:

"Kde to je, který byt?"

"Napravo, první dveře!" zněla odpověď Omarova.

"/ see. Well AU right! První dveře vpravo!"

V příštím okamžiku se dveře otevřely a v nich se objevil sir John, bez kabátu, s vyhrnutými rukávy a se zlatým skřípcem na nose.

"Charley!" zvolal. Chvilí se na mne beze slova díval, při čemž svaly v jeho obličeji rozčileně pracovaly, takže skřípec pomalu sjížděl dolů až na špičku nosu, odkud spadl, zůstávaje však viset na hedvábné šňůrce. Beze slova sir John otevřel náruč a objal mne, poklepávaje mi přátelsky po zádech. Pak mne uchopil za ramena, odstrčil mne na délku paží od sebe a znovu si mne pozorně prohlížel.

"Yes! Je to on! Je to sídli, který píše knihy!" A já jsem to hned neuhodl! Charleyi - vsaďte se!"

"Proč?"

"Že netušíte, kdo je se mnou!"

"Nikdy se nesázím, mylordě."

"Stále ještě ne? Protivný člověk, yes! Jinak báječný člověk, ale ne se vsadit. To je nemilé, poněvadž vás proto nemohu nazvat dokonalým gentlemanem."

Byla to jeho stará stížnost. Namítal jsem:

"Nebylo by pěkné, mylordě, kdybych se sázel, věda napřed, že musím vyhrát. Je s vámi váš příbuzný, guvernér, vidíte?"

. Odstoupil o dva kroky, nasadil si opět skřípec a udivené zvolal:

"Neuvěřitelné! Ten člověk mohl vyhrát pět liber a přece se nesázel. To nechápu. Ale - - co vidím? Jak to vypadám? Přijdu na návštěvu nahý. Promínete, Charleyi, ale v prvním návalu radosti jsem přiběhl bez kabátu. Je takové vedro, a v mém pokoji je jen guvernér - také s vyhrnutými rukávy. Nuže! Pojdte k nám!"

Jeho radost byla upřímná. Celý rudý chvátal napřed. Sedžid Omar, který dosud čekal venku, vstoupil nyní ke mně.

"Sídli, ten Inglis mne přece jen vyhodil," stěžoval si.

"Cože?"

"Ano, vyhodil mne. Když jsem se mu zmínil o chairand-umbrella-pipe, ptal se, odkud ji znáš. A sotva jsem mu odpověděl, jak sis* přál, popadl mne za ramena, vyrazil mnou dveře, pak vyběhl také a utíkal k tvému bytu. Druhý Inglis za ním volal, aby si oblékl napřed kabát, on to ale

neslyšel. Myslíl jsem, že se na tebe žene, aby ti ublížil, ale teď vidím, že je to hodný člověk a že tě má rád. Dobře, že jsem jim nevrátil pět liber; snad by byli uraženi."

"Jsou to příslušníci nejvyšší anglické šlechty, Omare. Musíš k nim být velmi zdvořilý."

"Ó, co si myslíš? Mě šlechtictví pochází od Mohameda a je přes tisíc let staré. A šlechtictví u nás znamená také šlechtnost. Šlechtný člověk je vždy zdvořilý."

Když jsem přišel do bytu Angličanova, stálo u vchodu sedm nebo osm sluhů. Správa hotelu tedy Raffleye odhadla na velmi bohatého člověka.

Bývalý guvernér mne přijal vskutku srdečně, skoro tak jako sir John. Tázal jsem se jich, kterou lodí vlastně přijeli.

"Kterou lodí?" odvětil Raffley. "Ach, vy nevíte? Pojdte na přední verandu, uvidíte ji!"

Vyšli jsme a Brit mi rukou ukázal směrem k přístavu.

Tam, kde zrána ležela Coen, houpala se nyní na vlnách Yin.

"Tedy přece Yin," zvolal jsem. "Myslíl jsem si, že to tak bude."

"Znáte jméno mé lodí, Charleyi?"

"Ano. Viděl jsem ji zrána, vjíždět do přístavu. Letěla po vlnách jako vlaštovka. Skvělá jachta."

"Vidíte! Vaše chvála mne těší, Charleyi. Ta loď je postavena přesně podle mých plánů."

"Vždyť zrána nepřistála, nýbrž vysadila jen jednoho muže ve člunu."

"Ovšem. Musil jsem se napřed dozvědět, kde nejlépe spustit kotvu. Nu, pojdme zas dovnitř, přijijeme na dlouhou a šťastnou plavbu mého Yinu."

Vrátili jsme se ke guvernérovi a přitukli jsme si na šťastnou plavbu lodí. Raffley naplnil znovu sklenice a pravil:

"A teď na zdraví oné druhé Yin, která mi je ještě milejší. Prosím, pánové, až na dno!"

Poslechl jsem výzvy, protože víno bylo skutečně dobré. Guvernér vrhl na Raffleye odmítavý pohled a sklenice se nedotkl.

"Weißt Just os you like - jak si přejete," řekl Raffley,

"svou sázku přece vyhrají!"

O jakou jinou Yin šlo a o č bželo při sázce? Zdálo se mi, že mezi oběma muži je jakási nesrovnalost. Patrně to nebyla sázka ledajaká.

Později jsem zpozoroval, že kdykoli padlo slovo o Číně, guvernér okamžitě zmlkl. Zdálo se, že i Raffley se tomu tématu vyhýbá. Byl jsem v nemilé situaci. Věděl jsem, že guvernér není žádným zvláštním přítelem žlutého ple mene; o tom nebylo nejmenší pochybnosti. Ani Raffley neměl dříve Mongoly v lásce. Zdálo se mi, že své názory změnil, stejně jako se změnil tělesně proti dřívějšímu.

Jeho vytáhlá, kostnatá postava se mi teď zdála být plnější. Ani rysy jeho obličeje nebyly již tak ostré jako kdysi. Dřívější spleen - jak se zdálo - ho už tolik ne trápil. Jevil nyní dost zájmu i o jiné věci, nejen o starou Anglii. Především mne těšilo, že se zajímal o věci čistě lidské a že v hovoru upouštěl od své strnulé dogmatiky.

Když jsem ho poznal v mládí, byl typickým Angličanem, gentlemanem od pěšinky vlasů, až k podešvím svých sportovních bot. Ale teď se z něho stalo ještě něco víc harmonicky myslící člověk.

Za řeči jsem se zmínil, že jsem Yin viděl již s paluby Coenu a že zamýšlím jmenovanou lodí v nejbližších dnech cestovat dál.

"Že pojedete dál. Charleyi? A ještě k tomu na lodí, která se jmenuje Coen? Vyloučeno! Pravím vám, že pojedete na Yin."

"Srdečný dík, sir Johnne," odvětil jsem. "Nemohu však

vaše pozvání přijmout; musím s Coen do Uleh-Leh."

"Do Uleh-Leh, do Atieh? A co tam chcete hledat, kamaráde?"

"Musím tam vyřídit jakousi obchodní, lépe řečeno peněžní záležitost. Netýká se mne, nýbrž jednoho z mých přátel."

"A je to nutná věc?"

"Dokonce velmi nutná a spěšná. Nejde sice o mimořádně vysokou částku, ale pro mého přítele by případná ztráta těch peněz znamenala úpadek."

"Pak tam ovšem musíte. Ostatně jste to slíbil. Proč však máte jet právě na Coen, když vás tam yin stejně dobře dopraví? Musíte nám však slíbit, že pak zůstanete u nás."

"Jak mohu slibovat, když neznám váš cíl?"

"Náš cíl? Hm - my jedeme do Číny."

"Čína je veliká. Do které části Číny?"

"Poslyšte, Charley, považujete se ještě za mého přítele?"

"Ovšemii mylordě."

"Weil Pak vás prosím, abyste se mne na to teď neptal.

Víte, že jsem pánem svého času a že mohu svůj plán, kdykoli se mi zachce, změnit. Dokázal jsem vám to, doufám, tím, že si zajedu do Atiehu. Když je ta vaše záležitost tak naléhavá, můžeme ještě dnes v noci zvednout kotvy. Řekl jste, že jde o peněžní záležitost?"

"Ano. Jsem pověřen, abych zajistil jistý kapitál, který má můj známý uložený v Atiehu. Psal mi do Colomba a poslal mi také příslušné doklady."

"Mohli byste mi ten dopis ukázat?"

Znal jsem sira Raffeye příliš dobře a věděl jsem, že pokud nejde o věci naprosto osobní, nepovolí, dokud se nedoví to, co vědět chce. Zašel jsem tedy do svého příbytku a přinesl jsem dopis. Pročetl jej i připojenou plnou moc, potom oba listy s úsměvem zastrčil do kapsy.

"Myslíl jsem, že to bude něco takového. K vůli tomu přece nepojedete do Uleh-Leh. Půjdem prostě zítra ráno do některé ze zdejších bank, řekněme do Honkong and Šanghaj Banking Corporation. Tam mne znají a celá věc bude v deseti minutách vyřízena. Prosím, již o tom nemluvte. Víte, že když chci, umím svou vůli také prosadit. Tak! A nyní mi podejte ruku, že s námi pojedete na Yinu do Číny."

Rozmýšlel jsem se. Jeho pozvání mi sice bylo velmi vhodné, avšak měl jsem vyřídit ještě různé jiné věci - vtom jsem ucítil pod stolem dotek nohy. Guvernér mne mírně kopl a jeho zrak vyjadřoval výmluvný pokyn, abych svolil.

Uchopil jsem tedy pravici lordovu, podotknuv při tom:

"Aíirighí, sir John! Musím vás však upozornit, že nejsem sám. Máte na palubě také místo pro mého sluhu?"

"Pro toho skvělého chlapíka z Egypta? To se rozumí, že je pro něho místo. Myslím, že ten Arab je stejně věrným sluhou jako můj Tom a Bili."

"Žijí ještě oba? Máte je sebou?"

"Ne! Od té doby, co mám novou jachtu, dostali nové hodnosti. Tom je už kapitánem a Bili se stal kormidelníkem. Na Yinu se vám jistě bude líbit, Charleyi. Mám zde fotografie kajut; hned vám je ukáži."

Opustil pokoj, aby přinesl zmíněné fotografie. Po jeho odchodu pravil guvernér srdečně:

"Děkuji vám, sir, že jste svolil nás doprovázet. Mezi mnou a Johnem leží v poslední době stín, který se jmenuje tak jako jeho jachta - totiž Yin. Nemluvíme o něm sice, ale právě to nás vzájemně trochu odcizilo. Doufám, že vaši přítomností bude ten rozpor aspoň poněkud zmírněn. John si vás velmi váží. Vaše přítomnost mi dopomůže k tomu, abych na něm vyhrál svou velkou sázku, o níž od jejího uzavření nikdy nemluvíme."

Již jsem se chtěl zeptat, co tím myslí, když tu Raffey přinesl obrazy. Nadšeně mi popisoval jachtu a guvernér mu stejně nadšeně přitakával. Konečně se objevila i fotografie mramorové hlavy na přídi lodi. Pozorně jsem si obrázek prohlížel. Byly to tahy kavkazské nebo mongolské? Bezděky jsem se tázal:

"Je to portrét nebo fantasie?"

Guvernér na mne významně pohlédl, takže jsem si hned domyslel, že zde je asi stín, o němž před chvílí mluvil.

Lord položil obrázek k ostatním a nezvykle tiše pronesl:

"Je to Fin, zosobněné Dobro. Víte, Charley, co je dobro? Nevíte. Nikdo to neví!"

Guvernér nervosně protahoval špičky svého kníru skrz prsty. Instinktivně jsem pocítil, že se zde a v tomto okamžiku nemohu na nic vyptávat. Po chvíli hovoru jsem se zvedl k odchodu. Sir John mne doprovázel. Když jsme vyšli na zahradu, zastavil se náhle a ptal se mne: "Charley, jste ještě takový, jaký jste býval? Když ano, pak vás prosím, abyste se za mne modlil, abych vyhrál svou sázku. Vsadil jsem se totiž se svým bratrancem o celé své jmění, včetně Raffley-Castle. Vím, že byste rád věděl, o jakou sázku jde. Nemohu vám to bohužel ještě říci. Ujišťuji vás, že s guvernérem jsme stále dobrými přáteli a že celá věc povstala jen z různých názorů. Později vám to vysvětlím."

Podal mi ruku a vrátil se do svého pokoje.

Večer jsem nemohl dlouho usnout a přemýšlel jsem o zvláštním poměru těch dvou lidí - o onom stínu, který se vsunul mezi oba Angličany.

Druhého jitra při společné snídani se objevil "Kapitán"

Tom a krátce Raffleyovi hlásil:

"Yin is alright!"

Věru, byl to ten starý námořní medvěd, který po desíletí byl ve službách sira Johna, od něhož si navykl i krátkou, úsečnou mluvu. Starý brach mne hned poznal. Když se dověděl, že pojedou na Yinu, široce se zasmál a pravil:

"Alright! Mám radost."

Jeho oči dokazovaly, že to míní upřímně.

Po snídani jsme šli do zmíněné již Honkong and Šanghaj Banking Corporation, kde sira Johna znali, neboť hned po jeho příchodu veškerý personál, ředitelem počínaje a pokladním sluhou konče, se točil výhradně kolem něho.

Přesně, jak lord řekl předchozího večera, byla celá záležitost za deset minut vyřízena.

Právě jsme chtěli odejít, když vtom vstoupila dáma, kterou bych nejméně očekával - Mary Wallerová. Nedovedl jsem potlačit radostný údiv.

Vypadala ovšem nezvykle, byla bledá a zdánlivě velmi unavená. Také její oblek ukazoval nezvyklé stopy neuspořádanosti. Byla tak zabraná do svých myšlenek, že úplně přehlédla mou přítomnost. Rychle přistoupila k řediteli a nervosním hlasem se ptala:

"Znáte mne ještě, sir?"

Pohlédl na ni. Vypadala ve svém hedvábném, avšak silně pomačkaném plášti dost podivně. Osobnost Mary

Wallerové byla tak význačná, že nebylo možné ji zapomenout. Ředitel se také po krátkém přemýšlení rozpomněl.

"Ano, znám vás, miss. Nemohu si však vzpomenout na vaše jméno. Vím, že jste Američanka a že jste u nás nedávno vyzvedla větší částku. Vlastně ji vyzvedl váš pan otec, který byl tehdy s vámi."

"Zcela správně. Dnes však potřebuji mnohem víc než tehdy, asi padesát tisíc holandských zlatých."

"Milerád. Prosím příslušné Jistiny."

Ředitel samozřejmě předpokládal, že mu dívka předloží bankovní poukázku. Mary Wallerová však bezmocně potrhla rameny a pravila nejistým hlasem:

"Bohužel nemám sebou poukaz. Snad byste mi mohl dát peníze na mé ujištění, že vám poukaz předložím dodatečně."

"Lituji, to je zásadně nemožné."

"Probaha! Musím peníze mít! Můj otec se stal obětí nehody - on je v zajetí Malajců v Atiehu na Sumáře. Přepadli nás a všechno nám vzali - i naše papíry. Žádají od nás výkupné padesát tisíc zlatých a jen proto mne převezli dnes v noci malou plachetnicí sem, abych si

peníze opatřila. Listiny mi ale nechtějí dát dříve, dokud nedostanou peníze."

Dívka mluvila překotně, hlasem přerývaným rozčilením. Ředitel s určitostí opakoval:

"Nemohu si pomoci, miss, ale podle svých předpisů a konečně i podle obchodních zvyklostí vám nemohu tak značnou částku vyplatit bez dokladů. Ovšem neštěstí, které vás stihlo

Nedomluvil. Sir John Raffley, který neměl ani ponětí, kdo mladá dáma je, přistoupil několika rychlými kroky a prohlásil:

"Ručím do částky šedesáti tisíc zlatých za úvěr, který poskytnete té dámě. Prosím, vyplat'te ji, co potřebuje."

Raffley se před Mary uklonil, usmál se, představil se jí a velmi laskavě dodal:

"Mylady, chcete-li, můžete mi potvrdit částku, kterou zde vyzvednete, na kus papíru, ačkoli je to zbytečné. Příležitostně mi peníze vrátíte. Ovšem, nijak to nespěchá."

S úžasem se dívka obrátila k siru Johnovi. Zdálo se, že chce poděkovat, ale v překvapení nenalézala pravých slov. Náhle spatřila i mne. JNFevím, zdali mne uvedla v souvislost s lordovým zásahem, jistě však je, že po přestálém napětí nervů ji opustily síly - se slabým výkřikem se zapotácěla. Omdlévala. Raffley ji zachytil, jinak by bezpochyby byla upadla.

Ředitel rychle vyšel a přivolal dvě malajské ženy, které dívku uložily na bambusová nosítka a odnesly ji ven.

"Zná vás to děvče, Charley?" tázal se mne Kaffley, který ani při všeobecném rozčilení, jež zachvátilo bankovní úředníky, neztratil svůj anglický klid. "Mám skoro dojem, že vás zná."

"Ano, a já ji znám také," odpověděl jsem. "Pojďte, mylord, vysvětlím vám to."

Zavedl jsem Angličana do vedlejší prázdné čekárny a krátce jsem mu řekl, co o dívce vím. Vysvětlil jsem mu také, že mne rodina Wallerová nezná pod mým pravým jménem a žádal jsem ho, aby mě inkognito před Mary zachoval.

"Well I see. To všechno je docela romantické," usmál se sir John. "Inu ovšem. Sídí, který píše knihy, musí mít samozřejmě na všem jakýsi nádech romantiky."

"Počkat, sir," přerušil jsem ho. "Právě okolnost, že píší knihy, musí zůstat slečně Wallerové utajena. Prosím vás, abyste o mně pomlčel."

Jedpa z Malajek se vrátila a oznamovala, že cizí noha nabyla vědomí a chce s námi mluvit. Zavedla nás na verandu, kde dívka odpočívala na pohodlném lehátku. V první čtvrtině jsme se ji pokoušeli uklidnit a ujistit ji, že se stane vše potřebné, aby její otec byl zachráněn. Pak dívka chtěla vypravovat, co vše ji a jejího otce potkalo, lord ji však zdvořile, ale určitě požádal, aby se nenamáhala, že nám vše potřebné může říci později. Prozatím že bude nejlépe, uloží-li se ve svém hotelu k odpočinku a pokusí se zaspát přestálou námahu a rozčilení. Na lordův dotaz mu označila hotel, v němž jsme bydlili i my. Nechali jsme ji tam hned dopravit, říkáš.

Po jejím odjezdu vyzvedl sir John částku, o kterou dívka žádala, potom jsme ji následovali. V hotelu jsem řekl Omarovi, že v domě bydlí zase miss Wallerová a požádal jsem ho, aby nenápadně vypátral, v kterém pokoji je ubytována.

"Miss Americaine?" zvolal radostně Omar. "Ona je zde? Hned se dovím, kde bydlí!"

Odkvapil a zanedlouho byl zpátky.

"Přijela dnes v noci. Velmi pozdě. Vypadala prý velmi špatně a odebrala se hned do svého pokoje. Spala. Teprve asi před hodinou se probudila a odjela do města. Bydlí v

pokoji číslo dvacet ve velké budově. Poslala před chvílí pro lékaře, který je právě u ní."

"Dobrá. Běž ke vchodu a vyčkej, až se od ní lékař bude vracet. Zaveď ho pak ke mně. Nechci, aby se o tom miss Wallerová dověděla."

Předpokládal jsem, že budu jednat s lékařem, který kdysi ošetřoval jejího otce. Měl jsem pravdu. Když Omar doktora přivedl, poznal jsem v něm muže, s kterým jsem včera mluvil. Mary si ho zavolala, aby s ním promluvila o stavu svého otce, který se v Atieh ještě značně zhoršil. Lékař vyprávěl, že podle dívčina sdělení přijel misionář se svou dcerou do Uleh-leh, odkud se vydali do Koty Radži, kde jim guvernér na základě doporučujícího listu vykázal pobyt v horách v Kratongu. Byla to však citadela s holandskou posádkou, takže nemocný tam nenacházel ani zotavení ani potřebný klid. Z toho důvodu, i proto, že Kratong leží ještě poměrně nízko a v blízkosti nezdravého, bažinatého pobřeží, odebral se misionář přes výstrahu velitele posádky výše do Barisanských hor. Co se tam mezi Wallerem a domorodci odehrálo, Mary doktorovi nesdělila, mohl jsem si to však - značně nesnášenlivý charakter Wallerův - snadno domyslit. Její otec měl být domorodými kmeny popraven, dceři se však podařilo uprosit náčelníky horských kmenů, aby ho za výkupné padesát tisíc zlatých propustili na svobodu. V noci byla dívka dopravena na pobřeží a převezena do Penangu, musila však výslovně slíbit, že neprozradí žádné jméno, jinak by její otec byl bez milosti ztracen.

"Obávám se, zeje ztracen i tak," podotkl lékař. "Jsem přesvědčený, že divoši čekají jen na zaplacení výkupného a pak se nebudou příliš starat o daný slib. Malajci jsou

nV i v normálních dobách nevěrná cháska, a teď, když připravují nové veliké povstání proti bělochům, nebudou mít k dívčinu otci vůbec žádné ohledy. A i kdyby ho propustili na svobodu, bude jeho stav po přestálém rozčilení a při neošetřené nemoci tak povážlivý, že sotva dosáhne pobřeží."

"Vždyť jste ho sám poslal na hory do Sumatry," namítal jsem. - "Ano, poslal jsem ho do hor, ale samozřejmě ne do barisanských roklí, kde se ho nikdo z nepřátelských Malajců neujme. Víte, co znamená cesta v tom pohoří? Pro nemocného člověka, který musí být nesen a který vyžaduje stálé lékařské ošetření, je ta cesta přímo sebevraždou.

Ovšem, ten Američan je velmi tvrdohlavý a patrně se nechtěl nechat přesvědčit o nesprávnosti jeho počínání. Vždyť on si ani není vědom nebezpečí své choroby!"

Lékař odešel. Za krátkou chvíli přišel posel od Mary Wallerové s dotazem, zda s námi může mluvit. Mary následovala sluhu hned v zápětí a vstoupila do pokoje dřív, než jsme mu mohli sdělit své rozhodnutí. Lord jí hned nabídl lenošku a otcovsky káravým hlasem pravil:

"Miss, měla byste se víc šetřit. Tuto cestu bychom vám rádi uspořili a vyhledali vás ve vašem pokoji. Nepotřebujeme mnoho vědět. Chci se vás jen ptát na několik nutných věcí. - Stanovili vám Malajci nějakou lhůtu k složení výkupného?"

"Ano," odpověděla s povzdechem. "Očekávají, že připlují nejpozději s lodí "Coen", doufají však, že se vrátím dříve."

"WeJL That's right! Přijedete dříve. Kde máte složit peníze?"

"Bylo mi řečeno, že posel Malajců bude hlídat přístav a že se hned po mém přistání u mne přihlásí, předá mi polovinu klikatě rozříznutého betelového ořechu, jehož druhou polovinu mám zde v kapse. Pak mu mám odevzdat peníze a říct, kam mají dopravit mého otce. Připomínali mi, abych nepomýšlela na uskok, neboť v tom případě by otec propadl životem. Zaplatím-li však, náčelník přesně dodrží svůj slib."

"To nám zatím stačí, mylady. Víc nepotřebujeme vědět.

Dopravím vás do Uleh-leh svou vlastní jachtou, která leží

dole v přístavu. Odjíždíme za čtyři hodiny. Zde váš přítel i jeho sluha Sedžid Omar jedou s námi."

"Ah - jak vám děkuji!" zvolala dívka, zapomínajíc ve vděčném úsměvu na chvíli svých útrap.

"Jak vidím, jste srozuměna," usmál se Angličan. "Doufám, že vám stanovené čtyři hodiny stačí k přípravám na cestu. Dovolíte nyní, abych vás na okamžik opustil, neboť musím poslat na svou jachtu rozkazy. Musím vám také ještě představit jednoho ze svých příbuzných, který pojede s námi."

Sir John odešel. Použil jsem té příležitosti, abych dívce stručně vysvětlil, kdo je Angličan, a abych ji ujistil, že jeho pomoc může bez rozpaků přijmout.

Po svém návratu jí lord představil svého bratrance, potom dívka odešla, aby se připravila k odjezdu. Sotva nás opustila - Raffley i guvernér byli ještě u mne - přišel Omar, aby mi ohlásil návštěvu doktora Tsi.

Ovšem že jsem mladému muži hned vyprávěl vše, co jsem se dověděl o Wallerovi a neskryval jsem své obavy o jeho zdraví. S překvapením jsem pozoroval, že se ulekl.

"Disenterie?" zvolal. "A již tak dlouho? V takovém stavu jel ten člověk na Sumatru, kde nemá ani řádnou stravu, ani možnost správného lékařského ošetření? Pánové pojedou s vámi!" "Opravdu?" tázal se guvernér.

"Ano. Musím, pánové. Promiňte, že vás prosím, abyste mne vzali s sebou. Mám vskutku o miss - chci říci o Mr. Wallera vážné obavy - jsem velmi rozčilený, neboť mne jeho osud velmi zajímá. Chcete-li dceři zachránit otce, prosím vezměte mne s sebou. Jen já ho mohu zachránit!"

"Nikdo jiný by to nedokázal?" řekl guvernér.

"Ne! Známe - znám totiž jedinečný prostředek proti disenterii. Víte, co je ko-su?"

"Nevím," zabručel guvernér.

"Ko-su, Brucea sumatrana, je rostlina, o níž jsem slyšel, že je výborným lékem," podotkl jsem.

"Víte však, jak ji použít v těžkých případech? Znáte tu rostlinu? Viděl jste ji někdy?"

"Neviděl."

"Roste v Atieh. Místy se vyskytuje v nesmírné hojnosti. Vyjí pošlapete, aniž byste tušili, že tou rostlinou, můžete zachránit život otce miss Wallerové. Opakuji, vezměte mne sebou. Pokud nebudete souhlasit, najmu si zvláštní parník. Ah, mylordé" - obrátil se k Raffleyovi - "já vím, že "Yin" je rychlejší než kterákoliv jiná loď, kterou bych mohl najmout, a slibuji vám, že při přeplavbě nechci mít nejmenší nárok na pohodlí. Spokojím se pokrývkou na otevřené palubě."

Při těchto slovech změřil mladý Čňan i guvernéra prosebným pohledem.

"Vezmi jej s sebou, Johné," obrátil se dear cousin na svého bratrance.

"Samozřejmě, že jej vezmu," řekl Raffley. "Jste mi vítán, Mr. Tsi. Ale upozorňuji, že odjíždíme za tři hodiny. Stačí vám to?"

"Mohu jet tak, jak zde stojím. Přijměte můj nejsrdečnější dík, mylordé."

Uklonil se hluboce Raffleyovi, podal mně ruku, uklonil se formálně a krátce i guvernérovi a odešel.

"Zatrápený žlut'as," prohodil bratránek. "Tváří se, jako by byl členem knížecího domu."

Guvernér ani nevěděl, že se svou poznámkou velmi přiblížil skutečnosti. Raffley setřásl s nosu skřípec a krátce se usmál:

"Vsadíme se, he?"

"Yes. Ale proč? K vůli tomu Chinamanovi?"

"Ovšem. Tvrdím, že z vás budou dobří přátelé."

"Nikdy."

"Well Vsadíme se!"

"Dobrá."

"Kolik?"

"Dvacet liber. Ale do kdy?"

"Dříve než opustí naši jachtu."

"Srozuměn. Tuhle sázku vyhrají!"

"Dobrá, sázím dalších dvacet liber, zeji nevyhraješ."

JVo. Dvacet liber stačí. Nechci tě vybrakovat, Johně."

120

KAPITOIA ŠESTÁ

NA PALUBĚ "YINtT

Byl jsem samozřejmě zvědavý na novou Angličanovu jachtu. Kapitán Wilkens byl nadšen již pouhým pohledem na toto plavidlo, tím větší byla má radost, že jsem měl na Yinu jet. Již dřívější Raffleyova jachta Swallow byla výborně stavěná a skvěle zařízená, a byl jsem tedy přesvědčený, že nová loď je ještě lepší a pohodlnější. Skutečnost předčila všechno mé očekávání.

Když jsme přišli na palubu, přivítalo nás mužstvo pod velením "kapitána" Torna radostným sborovým zvoláním: hip, hip, ahoj!

Raffley mne zavedl do kajuty, která ležela na zádi a byla opatřena vším moderním pohodlím. Potom mi ukázal svou vlastní kabinu, umístěnou ve středu lodi přímo pod kapitánským můstkem. Byla prostá a účelná - líbila se mi. Nasvědčovala tomu, že její majitel si nepotrpí na zbytečnou pohodlí, nýbrž tráví svůj život mezi prací a potřebným klidem.

Přepychový nábytek zde scházel, zato v knihovně byla zařazena díla slavných světových autorů a podstavec na mapy byl vybaven nejnovějšími a nejpřesnějšími kartografickými pomůckami. Na zvláštní tabuli byly umístěny potřebné mořeplavecké přístroje nejlepších značek. Jedinou ozdobou místnosti byla velká olejomalba* představující v životní velikosti originál Yin, jejíž mramorová hlava zdobila před lodi.

Co tam na palubě plasticky naznačoval mramor ve své chladné bělosti, to zde jásavě vyjadřovalo umění malířovo v zářivých odstínech barev. Bylo to překrásné dílo. Mluví se často o italských, anglických, španělských, polských, severských nebo amerických kráskách. Žena, jejíž obraz přede mnou visel, byla kráskou v nejpravějším slova smyslu a nepochybně to byla - Číňanka. Nikdy bych netvrdil, že to byla čínská kráska. Nevím proč. Snad by se to přičilo výrazu; který vyjadřoval obličej, snad by to odporovalo j způsobu, jímž umělec ty rysy vyjádřil. Kdo byl ten malíř? Ať byl kterékoli národnosti byl to velký umělec, skutečný mistr. Pod obrazem stálo jako na obětním oltáři množství květin.

Obraz mne upoutal. Měl jsem dojem, že každé slovo by bylo zbytečné, proto jsem mlčel. Když jsem se obrátil, povšiml jsem si Raffleye, jehož zrak se dosud upíral na obraz. Nyní se obrátil - pohlédli jsme na sebe. Mlčky pokývl hlavou. Rozuměli jsme si beze slov.

Když jsme vstoupili na palubu, připlul právě člun, který byl vyslán pro Mary Wallerovou. Raffley ji velmi zdvořile uvítal a doprovodil ji do její kajuty, kde dívka očekávala mladá Číňanka, určená k její obsluze.

Guvernér se pohodlně rozložil do lehátka na palubě.

Klidně kouřil svou krátkou lulku a nevěnoval svému okolí žádnou pozornost.

Mr. Tsi se nalodil již před námi. Vyhledal jsem ho v kajutě, kterou mu starý Tom přidělil. Tázał se mne, kdy zvedneme kotvy. Odpověď se stala zbytečnou, neboť právě v tom okamžiku začal řinčet rumpál, navínující kotevní řetěz.

"Proč nejdete na palubu?" tázał jsem se mladého muže.

"Je tam jistě příjemněji než zde, v dusné kabině."

"Nechci rušit pana guvernéra," odpověděl s úsměvem.

"Jak to? Ten se ani vyrušovat nedá. Mluvte upřímně, on ruší vás a proto se mu vyhýbáte. Mám pravdu?"

Usmál se trochu nejistě, ale poctivě doznal:

"Snad hnáte pravdu. Hněval jsem se na něho pro jeho jednání, a to bylo ode mne nesprávné. Je to vlastně hloupost, pozastavovat se nad tím, že i on smýšlí tak jako většina příslušníků jeho národa. Půjdu ho požádat o prominutí."

"Hm. To by ani nebylo třeba."

"Ne tak, jak si to představujete," přerušil mne. "Nemusím ho ani žádat, aby ml mé jednání prominul a přece se snad dorozumíme. V jaké souvislosti jste se o mně zmínil oběma anglickým gentlemanům?"

"Jste přece doktor Tsí. Lékař, který studoval v Evropě, ve Francii, v Anglii. Vracel jste se se svým otcem do vlasti, zastavil jste se k dalším studiím zde, v tropické Indii, kdežto váš otec odjel zatím napřed domů. Poznali jsme se v Kahiře. - Doufám, že jste touto informací spokojen?"

"Ano, je mi zcela vhod. Lékař je člověk, s nímž lidé jednají jen tehdy, když ho potřebují. Mohu tedy i zde žít zcela v ústraní. Před okamžikem jsem si všiml, že i miss Wallerová přišla na palubu. - Ví, že jsem zde já?"

"Neví." "

"Vy - vy - jste jí o tom nic neřekl?" zakoktal rozpačitě.

"Ani slovo."

"Ale prosím - - jak to? Co si pomyslí, až se doví, že -že já - -"

Nedomluvil. Úsměv, který jsem nemohl potlačit, ho přivedl do úplného zmatku. Cíhlapík měl o dívku příliš nápadné obavy.

"Co by si měla pomyslit," namítal jsem. "Snad to, zeje vám povinná vděčnost? Nic jiného si pomyslit nemůže. Nemýlím-li se, odložil jste všechny své povinnosti, když šlo o záchranu jejího otce. Snad nemyslíte, že se proto na vás bude zlobit?"

"To nemyslím. Přece však jsem měl požádat o její svolení."

"Každý dobrý čin je v zásadě dovolený. A není třeba dlouhých dotazů. Když jste mne v hotelu navštívil, odešla miss Wallerová krátce před tím, takže jsem ji nemohl říci, že se s vámi na lodi setká. Přejete-li si, půjdu a vše jí vysvětlím. Mohu jí také říci, že při hovoru o ní jevíte značné rozpaky?" podal jsem s předstíranou vážností. Dívka právě vystupovala na palubu, aby se ještě pohledem rozloučila s mizícím Penangem. Obrátil jsem se, abych šel za ní, mladý muž mne však úzkostlivě uchopil za rukáv:

"Prosím vás! Co vás to napadá, snad byste nechtěl -"

"Půjdu a řeknu jí -" pokračoval jsem stále ještě vážně, ač jsem tlumil smích.

"Ale to je přece ne -"

Víc jsem neslyšel, neboť jsem vyprostil svůj rukáv a vyšel jsem za dívkou. Dříve než se na palubě rozhlédla, oslovil jsem ji:

"Máte právě něco mimořádného na práci, miss Wallerová?"

"Nic," usmála se.

"Rád bych vám představil jistého gentlemana, prosím, pojdte se mnou."

Vedl jsem ji dolů po schodech, ke kajutě mladého muže, který zatím rychle zalezl do svého obydlí. Když nás viděl přicházet, musil samozřejmě vyjít ven. Američanka byla překvapena.

"Prosím. To je pan doktor Tsi, lékař, který zná znamenitý prostředek proti disenterii," pravil jsem hladkým

společenským tónem, jako bych představoval cizince.

"Slečna Wallerová! Sir Raťfley a jeho excelence znají pána také jako doktora Tsi. Víc snad nemusím říkat."

Usmál jsem se, odcházej. Byl jsem si vědom, že milý doktor Tsi se nyní octne ve značných rozpacích, ale nic jsem si z toho nedělal. Má poznámka měla dívce naznačit, pod jakým jménem a titulem je mladý Čňan znám na lodi. "

Věnoval jsem se zevrubné prohlídce lodi. Raffley ji velel osobně. Byl mužem v širokém čínském klobouku,

kterého jsem při prvním spatření Yinu uviděl stát na velitelském můstku. I teď měl klobouk na hlavě, aby mu slunce nesvítlo do očí. Skvělá jachta pod námi letěla jako pták.

Při jízdě z Penangu do Uleh-leh přistávají lodi zpravidla v Edi-Lo-Semave a Segli. Jsou to malé vojenské stanice, ležící na pobřeží zamořeném malárií, a slouží

jako opěrné body vojenské moci Holanďanů. Při tomto

trojnásobném přistávání trvá jízda obvykle dva dny. Raffleyova jachta mohla jet přímo, a s ohledem na to, že její rychlost byla o 8-10 uzlů větší než rychlost Coenu, počítali jsme jen s necelým dnem jízdy.

Počasí bylo nádherné. Protivítr nevál, moře se válelo v dlouhých, líných vlnách. V krajinách kolem rovníku nastává asi kolem šesté hodiny náhle noc. Soumrak je tu zcela krátký a trvá sotva několik minut. Krátce před šestou hodinou vyšla dívka opět na palubu a provázela nine při procházce na přídi.

Popisovala mi nejdříve svou kajutu, pak se zmínila o panu Tsi. Byla plna chvály nad jeho vskutku šlechetným jednáním. Při západu slunce jsme si vzpomněli na své první setkání na džebel Mókkatamu u Kahirý. Žá-dalq. mne, abych jí vyprávěl něco o svých dalších cestách, a tomu přání jsem milerád vyhověl. O Ceylonu jsem se zmínil jen krátce a neproněsl jsem ovšem ani slovo o setkání s profesorem Gardenem.

Čas rychle ubíhal. Pak zazněl gong, svolávající nás k večeři. Stůl byl prostřen na palubě, takže jsme neměli daleko. Již jsem chtěl usednout, když jsem zpozoroval, že ještě schází mladý čínský doktůrek. Chtěl jsem ho právě vyhledat a přivést, když tu se guvernér obrátil k Raffleyovi:

"Nebylo Čňanovi řečeno, že bude jíst s námi?" ptal se.

"Myslím, že ne," odvětil Raffley. "Vždyť je to samozřejmé."

"Pak je to má vina, že nepřišel, a má povinnost, abych ho přivedl."

Odešel. Sir John se významně smál. Bezpochyby myslel na sázku se svým deor cousin, jehož povahu dobře znal.

Věděl, že jeho nepřístupnost je jen drsnou skořápkou, pod níž se skrývá dobré jádro. Guvernér se vskutku za chvíli vrátil s Čňanem, kterého zavedl až k jeho židli.

U stolu se rozpřel živý rozhovor. Z ohledu na Čňana neproněsl nikdo ani slovo o Číně. Zahlédl jsem, jak guvernér opětovně se zájmem a údivem pozoruje Čňana, který za rozhovoru jevil nejen mimořádnou inteligenci, ale vskutku hluboké a obšírné vzdělání.

Po večeři guvernér vstal a procházel se po svém zvyku s dýmku v ústech po palubě. Přidružil jsem se k němu.

Náhle se Angličan zastavil a ptal se:

"Poslyšte, je ten Tsi vskutku pouhým lékařem?"

"Znám ho jako lékaře," odpověděl jsem vyhýbavě.

"Jsou to hrozní lidé, tihle Mongolové. Falešná, zákeřná čeládka a při tom vesměs hrozní nevzdělanci.

Proto si ani nemohu představit, že ten člověk je opravdu Čňan. Prostě to nechápu. Víte co? On má v žilách zčásti i bělošskou krev. Nasvědčuje tomu i celé jeho vzezření, oči má jen docela málo šikmé a také lícni kosti u něho nevystávají tolik, jako u Mongolů. Mimochodem - viděl

jste to strašidlo v Johnově kabině?"

"Jaké strašidlo?" tázal jsem se s údivem.

"No, ten obraz. Viděl jste jej?"

"Ovšem, že jsem jej viděl."

"Jak vypadá?"

"Skvělá věc. Proč mu říkáte strašidlo?"

"Eh! Nechodím do Johnovy kajuty proto, poněvadž tam obraz visí. Nechci jej ani vidět. Totiž nechci, aby někdo věděl, že jsem jej viděl. Chtěl jsem tam sice již jednou - hm - no, snad konečně - ovšem Raffley by o ničem nesměl vědět. Vím, že umíte mlčet. Neříkejte nikomu ani slovo jak o strašidle, tak také o tom, že se mi Číňan líbí. John by jinak myslel, že má sázku vyhranou. A to by mne mrzelo."

V duchu jsem nad tím kroutil hlavou. Rozuměl jsem jen tomu, co pravil ó Číňanovi a líbilo se mi, že se nestyděl přiznat bezdůvodnost své původní nechuti k němu. Pomalu jsem prošel celou palubu. Na druhém konci seděl Raffley s Číňanem. Byli tak zabraní do rozhovoru* že jsem je nechťel rušit a obloukem jsem je obešel. Dívka seděla sama na vyvýšeném místě paluby a vyzvala mne, abych k ní přisedl.

"Ráda bych vám něco řekla," pravila šeptem. "Něco o čem nechci mluvit před ostatními, neboť by měli špatné mínění o mém otci."

"Chcete mi asi říci důvod, proč byl domorodci zajat?" tázal jsem se, abych ji ulehčil přiznání.

"Ano. Otec byl v poslední době tak milý, tak přívětivý a snášenlivý, ale pak přišla nemoc a ta ho bezpochyby nervově zničila. Čím slabším se stával tělesně, tím silnějším chtěl být duševně. Bohužel jeho energie se projevovala jen ve zvýšené útočnosti a nesnášenlivosti k jinověrcům. Omlouvám ho, neboť je to jen a jen následek jeho nemoci. Pa začal opět mluvit o pohanských chrámech. Čtyři nosiči, s nimiž jsme se vydali do hor, byli lidé nízké úrovně, kterým šlo jen o to, aby dostali co největší odměnu a proto k otcovým řečem, kterým ani nerozuměli, jen přisvědčovali. Varovala jsem pa - neposlechl mne. Byl přesvědčený, že v krátké době se mu podaří ty čtyři muže obrátit na křesťanství. - Cesta byla obtížná. Horské kmeny nám dávaly najevo své nepřátelství a nikde nás nechtěli přijmout. Konečně jsme hluboko v pohoří našli vesnici, jejíž obyvatelé ještě ani nepoznali bělochy. Přijali nás a nabídli nám pohostinství, ne za peníze, nýbrž po starém, poctivém zvyku, z pouhého přátelství. Má radost trvala bohužel jen jediný den."

"Malajci na Sumatře jsou většinou moslimové, alespoň ti, kteří sídlí kolem pobřeží. Byli to moslimové?"

"Ne, budhisté. Na volném prostranství ve vsi stál jejich chrámek s malou gópuram. Byl sice jen dřevěný, avšak zdobený pracnými řezbami a bohatě zlacený. Ti chudí lidé věnovali tolik na ozdobu svého chrámu!"

"Nejsou chudí, nýbrž jen nenároční, miss Mary. Příroda jim skýtá vše, co potřebují. A pokud jde o pozlacení, patrně zlato sami vyrýžovali ve vnitrozemí. Ve vnitru Sumatry je zlato, jehož ložiska jsou známa jen několika domorodcům, kteří své vědomosti ovšem žárlivě střeží. Prosím, vypravujte dál."

"Slyšela jsem, že v budhistických krajích, v chudých vsích, kde nejsou hostince, jsou cizinci zpravidla ubytováni v chrámech. Tak bylo i zde. Zavedli nás do chrámu, který měl dvě oddělené místnosti, jedna sloužila náboženským účelům, druhá byla útulkem cizinců. Bylo by mi milejší, kdyby nás vstřčili do nejubožejší domorodé chýše!"

"Hm. Chápu. Pohanský chrám a - váš otec!"

"Ano. Bohužel! Bylo to hrozné. Ubozí, hodní domorodci nám přivlekli vše, o čem myslili, že by nám mohlo

posloužit. A bylo vidět, že své dary přinášejí rádi, bez myšlenky na odměnu. Ale pak od okamžiku, kdy jsme do chrámu vstoupili, soptil a mluvil jen o stržení a zničení modlářského doupěte."

"Byl jistě nemocen a mluvil z horečky," prohodil jsem.

"Ano. Jistě! Neboť jen nemocný člověk může být pře svědčený, že zničením toho, co jinému je svaté, získá jeho lásku a důvěru. Obávala jsem se, že se otec dopustí nerozváznosti a proto jsem se od něho nehnula. Druhý den byl budhistický svátek. Zdaleka přišlo množství poutníků. Nemohla jsem odolat zvědavosti a šla jsem se na slavnost podívat. Otec po dlouhé době zase jednou usnul, myslila jsem tedy, že ho mohu opustit. Kéž bych to neučinila! Odešla jsem do vesnice, kde jsem byla všude přívětivě vítána a obdarována květinami a ovocem. Náhle nastal mezi obyvateli rozruch. Slyšela jsem volání, z kterého mi byla srozumitelná jen dvě slova: "pana" a pak "kUnting". Leknutím jsem strnula. Běžela jsem zpět - a vskutku! Chrám byl v plamenech. Můj otec se probudil a v návalu horečky se dopustil hrozného činu. Stál opodál, mával pažemi a křičel na dav, který mu nerozuměl ani slovo. Viděla jsem ještě, jak se na něho dav sápe a jak ho strhli k zemi. Pak jsem omdlela."

"Ubohé dítě!" řekl jsem, pohladiv jí ruku. Dívka jen vzdychla,.

"Když jsem se vzpamatovala, ležela jsem v chýši na rohoži. Vedle mne seděl kněz a nedaleko jeden z našich nosičů, který nám sloužil za tlumočníka. Otce jsem nezahlédla. Plna úzkosti jsem se tázala, kde je, a kněz mi odměřeně pravil:

"Mlč. Dosud se mu nic nestalo. Proč vlastně provedl svůj šílený čin? Čím jsme vás urazili? Co vám učinil náš bůh? Důvěřovali jsme vám. Laskavě jsme vás přivítali a pohostili. A co bylo vašim vděkem? Ničivá pýcha. Ó, vy blázni! Jsem nižším knězem a nepřísluší mi, abych tvého otce soudil. Postaral jsem se zatím o to, aby se mu nic nestalo do chvíle, kdy nad ním zasedne k soudu sbor náčelníků. Ty můžeš kdykoliv odejít."

Pane, nemůžete si představit, co jsem vytrpěla, než byl soud skočen."

Dívka pronesla poslední větu přerývaným hlasem. Tiše jsem ji oslovil:

"Miss Mary, řekněte mi jen docela krátce, co se dále stalo a netrapte se vzpomínkami na prožité hrůzy."

"Pa byl odsouzen k smrti. Padla jsem před náčelníky na kolena a podařilo se mi uprosit je, aby rozsudek byl změněn v pokutu padesáti tisíc zlatých. V noci jsem byla odvezena k pobřeží a převezena do Penangu. Svého otce jsem před odjezdem neviděla. Pravá muka jsem za tu dobu vytrpěla a jen vy a lord Raffley jste mi vrátili naději, že otce ještě můžu zachránit. Ovšem - nezničila-li ho zatím nemoc."

•

"Neobávejte se. Jsem přesvědčený, že ho naleznete živého. Pokuste se spát, drahoušku! Nutně potřebujete odpočinek."

Přál jsem jí dobrou noc a doprovodil jsem ji až ke schodům vedoucím do podpalubí. Chvíli jsem se ještě procházel po palubě, když ke mně přistoupil John Raffley a ukazuje na noviny, které držel v ruce, pravil:

"Zpráva, která je již několik let stará, ale stále zajímavá.

Našel jsem náhodou v zásuvce několik let staré číslo Padang Handelsbladetu. Kde je tato zajímavá zpráva.

"Co stojí Holanďany válka.

Válka Holanďanů na ostrově Sumatře proti domorodému sultánu z Atiehu stála dosud 45,600.000 hfl. Při tom bylo zastřeleno přibližně 40.000 domorodců. Stál tedy jeden zastřelený domorodec Holanďany 1.150.- hfl.

Při tom je dobře vědět, že v boji ztratilo život přibližně

20.000 holandských bílých i domorodých vojáků, kteří jednak podlehlí utrpení a nemocem, jednak padli zbraněmi domorodců. To je celkem 60.000 mrtvých v boji, který ještě dlouho nebude skončen. Snad by bylo moudřejší, kdyby za částku, vynaloženou na tuto válku, byly zakoupeny pozemky a celá věc vyřízena smírem."

Raffley odložil list a pokračoval:

"Tak prosím! Tohle bylo psáno v holandských novinách, vycházejících na Sumatře před 22 lety. Od té doby válka ještě nebyla skončena. Každou chvíli vypuknou ve vnitrozemí nová povstání, která opět vyžadují vojenské zakročení. Tomu říkají naši lidé "civílizace". Hanba povídat. Zbytečně se zlobit, yes! Pojdme spát, Charleyi!"

KAPITOLA SEDMÁ ULEH-LEH

Uleh-leh není velká osada. Domy jsou stavěny vesměs ze dřeva a řešeny tak, aby byly pokud možno vzdušné, při tom aby poskytovaly dostatečnou ochranu proti tropickým dešťům. Přístavní molo - pokud lze o molu vůbec mluvit je zbudováno ze silných trámů. Velké lodi u něho .nemohou přistát, nýbrž kotví venku na rejdě. Pak přístav oživně domorodými bárkami, jejichž majitelé si chtějí při přistání cizinců něco vydělat. Je to celkem podobný obraz jako ve všech menších orientálních přístavech. Jen s tím rozdílem, že jednou jsou lodičky oživeny polonahými Araby, po druhé Tamily, po třetí Hindustanci, zde pak Malajci a Javanci.

Naše loď přijela neočekávaně. Proto byl přístav skoro liduprázdný.

Nechtěli jsme se v přístavním městě zdržet. Měli jsme v úmyslu vypravit se co nejrychleji dráhou nahoru do Kota Radži, sídelního města bývalého sultána, a odtud se vydat do Kratongu, kde původně bydlel misionář se svou dcerou.

Formality s přistáním obstarával starý Tom. Na přístavní hrázi nás přijal holandský úředník, který se nás především ptal, máme-li zbraně. Revolvery jsme u sebe měli. Mé pušky zůstaly na lodi a měly být za námi teprve přineseny. Úředník nám vysvětlil, že musíme zbraně odevzdat a že je smíme vyzvednout až při odjezdu. Ptal jsem se po důvodu těchto opatření. Pátrave si nás prohlížel a pak se nás tázal, jsme-li Angličany. Raffley krátce odvětil, že ano.

"V tom případě se nemusíme o vás starat," pravil úředník. "Nebudu se vás ani ptát po vašich pasech, poněvadž vidím, že jste gentlémeni. Upozorňuji vás, že právě nyní je poměr s domorodci poněkud napjatý. Jistá evropská země dodává vzbouřencům zbraně. Proto je zakázáno, aby cizinci jakéhokoliv původu navštěvovali vnitrozemí se zbraněmi v rukou. Prosím vás tedy důtklivě, abyste buď zbraně zanechali na lodi, nebo je prozatím svěřili do úschovy přístavnímu úřadu."

"Aii right," řekl Raffley. "Necháme je na lodi."

Předali jsme revolvery námořníkům, kteří se s čluny vraceli na Yin, pak jsme mohli jít, kam jsme chtěli. Celní formality tu nebyly.

"Holandsko jedná velmi slušně," prohodil Mr. Tsi.

"Yes! Zdá se, že se dostaneme právě do středu nějakého domorodého povstání," namítal guvernér. "To je nepříjemné a nevím, dosáhneme-li tak svůj cíl."

"Nepochybně dosáhneme."

Tsi vyslovil tuto poznámku s takovou určitostí, že se guvernér udiveně obrátil. S blahosklonným úsměvem se ho ptal:

"Hm. Jak to, že právě vy jste tak pevně přesvědčen o výsledku? Máme sice výkupné, ale k osvobození za jatce bude třeba ještě různé jiné věci, totiž vliv, chytrost, osobní statečnost a různé jiné vlastnosti, které obyčejně

mladí lidé nemívají." •

Tsi pohlédl vesele na Angličana a odpověděl:

"Díky za poklonu, mylord! Znáám mladé muže, kteří

také dovedou být chytří, ano i stateční. To je však vedlejší. Hlavní věc je, že jsem miss Wallerové slíbil, že jejího otce zachráním a svůj slib splním."

"Kdybychom nebyli s vámi, co byste dělal?"

"Vysvobodil bych ho bez vaší pomoci."

"Chcete se sázet?"

Oči Čňanovy se radostně zaleskly. V tom, že mu guvernér nabízí sázku, viděl důkaz, že ho pokládá za sobě rovného. Rychle odpověděl:

"Prosím, vsaďme se!"

"Kolik?"

"Kolik je libo!"

Blížili jsme se již k nádraží, guvernér se však náhle zastavil a pohlédl upřeně na Čňan.

"Neodvažuji se naprosto ničeho," řekl Tsi velmi skromným hlasem.

"Well Řekněme tedy dvacet liber, padesát liber, sto liber, tisíc liber?"

"Dva tisíce liber, pět tisíc liber, deset tisíc liber," zamrkal Čňan.

"Človče, zbláznil jste se?" zvolal rozčileně guvernér.

"Proč bych se měl zbláznit? Nezdá se vám, že je už kus bláznovství v tom, když někdo uzavírá sázky na štěstí či neštěstí, na smrt či život svých bližních?"

"Snad máte pravdu. Sázka je však tak napínavá, že bych ji rád hned vyřídil. Kde bychom mohli usednout?"

Několik kroků před námi stál lehký domek ze dřeva, nad jehož verandou se pyšně skvěl nápis JBoR". Byla to výčepna různých nápojů.

Guvernér na ni ukázal:

"Tam si můžeme sednout a sázku zapít. WeVL, come long."

Šel napřed a my jsme ho následovali. Raffley s vážnou tváří se mne polohlasem tázal:

"Doufám, Charleyi, že váš známý si nehodlá tropit šprýmy z mého bratrance?"

"To je zcela vyloučené," odpověděl jsem.

"Ale částky, které jmenoval?"

"Vyčkejme. Pokud vím je Mr. Tsi gentleman."

"Wett. Pak by to byla věc velmi zábavná. Konečně jednou pořádná sázka, až po střechu! Charleyi, nechcete se se mnou vsadit, že Tsi nebude mít dost peněz?"

"Ani mě nenapadne! Ostatně bych sázku vyhrál, neboť bezpečně vím, že mladý Čňan se nepustí do věci, na kterou nestačí."

"Nechcete? Jste hrozný člověk, Charleyi. Rád bych vás nazval dokonalým gentlemanem, nemohu však za to, že se nechcete dále vzdělávat."

"Poslyšte, sir John, tohle neříkejte! Nebo se s vámi vsadím tak vysoko, že vás to bude mrzet."

"Cože?" zvolal rozčileně. "Vy, že byste se vsadil? WeU! Věry well! Vsadím se s vámi o všechno co chcete! Až po střechu, Charleyi."

"Skutečně?"

"Ofcourse! Možnost uzavřít s vámi sázku je ještě vzácnější, než sázka mezi mým bratrance a panem Tsi. A poslyšte, Charleyi, já vás k té sázce donutím! Opakuji, že svým stálým odmítáním sázek dokazujete, že nejste schopni vzdělání, které musí mít každý pravý gentleman."

"Dobrá, sázím se tedy!"

"Že Tsi nemá dost peněz?"

"Yes!"

"Kolik? Přijmu každý návrh."

"Vyčkejme, napřed usedněme!"

Vešli jsme na verandu a usadili se kolem jednoho stolu.

Majitel baru přijal objednávku nápojů a odešel je připravovat, takže jsme byli samotní.

"Nuže, teď vyřídíme svou záležitost," řekl s úsměvem guvernér. "Kolik tedy chcete vsadit, mladý muži?"

"Kolik chcete!" opakoval Číňan.

"Well. Nechci vás činit příliš nešťastným. Řekněme dva tisíce liber. Máte -"

"Stop, gentlemen," vpadl mu do řeči Raffley. "Až potud jste mluvili vy. Teď* přijdu na řadu já a Charley."

"Jakto?"

"Budeme se také sázet."

"Cože? Mister Charley se přece nikdy nesází, tvrdil guvernér."

"Tentokrát sázku přijme."

"Vsadím se s tebou, zeji nepřijme!"

Raffley už chtěl použít příležitosti k uzavření další sázky; ale tu jsem do toho vskočil a vysvětlil jsem guvernérovi:

"Jsem ochotem potvrdit pravidlo výjimkou. Upozorňuji, že to bude výjimka první a poslední."

"Skutečně? Vy se tedy chcete sázet?" tázal se nedůvěřivě guvernér.

"Yes."

"Skvělé! Báječné! Neříkejte, že je to jen výjimka. Ujist'uji vás, že v tom najdete zálibu."

JVo, sir. Mýlíte se. Postaral jsem o to, aby ten, kdo sázku prohraje, se již nikdy nesázel."

"Jsem ochoten se s vámi vsadit, že se dotýčný bude sázet znovu. A čeho se vlastně vaše sázka týká?"

Sir John odpověděl za mne:

"Čeho se věc týká, řeknu já. Tvrdil jsem totiž, že Mr. Tsi nebude u sebe mít částku, o níž se vsadíte. A tady Charley tvrdí, že ji mít bude. Je tedy nutné, abychom svou věc vyřídili dříve než vy. Nuže. Charleyi, oč se chcete vsadit? Jdu, kam chcete."

"O peníze se sázet nebudu," odvětil jsem.

"Ne? A proč?"

"Protože v tom směru se s vámi nemohu měřit. Musíme vklad omezit na něco, v čem jsme si rovni."

"Hm. Věc se stává každým okamžikem napínavější."

Ale jsem srozuměn. Pokračujme!"

"Well Řekl jste, že jste ochoten přijmout každý vklad."

Navrhuji tedy, abychom vsadili své zvyky."

"Oh! Nerozumím, jaké zvyky míníte. Vyjádřete se určitěji."

"Please! Nežádám od vás nic víc a nic méně, než abyste vsadil svůj zvyk uzavírat sázky."

Sir John na mne zaraženě pohlédl. Chvilí mlčel, pak pomalu pravil:

- "To je útok. Promyšlený, zákeřný útok!"

"Do jisté míry máte pravdu."

"Charley, víte, že se odvažujete mnoho? Víte, že sázíte vlastně naše přátelství?"

"Vím to a vím také proč."

"Proč?"

"To bych vám mohl říci jen mezi čtyřma očima, mylorde!"

"Chci to vědět teď - hned!"

"Well Když mi rozkazujete, chci poslechnout."

"Stop! Tak to nebylo míněno. Nechci vám samozřejmě poroučet. Nemám co. Ale prosím vás, abyste mi prozradil svůj důvod." "Důvod je prostý, mylorde. Považuji neustálé sázky za směšný zvyk, a protože vás znám jako muže vzácných vlastností, chci, abyste si ten zlozvyk odvykl."

"Tedy přece jen útok. Ďábelský útok. Nu, nechci vám to zazlívát. Tím méně, že pravděpodobně sázku beztak vyhrají."

Dal jsem slovo a tomu také dostojím. Co sázíte

vy proti mně? Musí to být také zvyk, a zvyk takový, který pro vás znamená stejně mnoho, jako pro mne uzavírání sázek."

"Yes. Chci být poctivý. Mám dva zvyky, které se vašemu sázení úplně vyrovnají. Je to jednak mé cestování, jednak kouření. Dávám vám na vybranou, který z nich chcete vzít jako protivklad. Jsem ostatně ochoten vsadit oba zvyky."

"Wett." zamlul si lord ruce. "Přijímám váš návrh. Ano, uznávám, že váš vklad je ještě cennější než můj."

A podal mu ruku. Guvernér uznal za vhodné vmísit se do rozhovoru:

„Nevermind, John. Jsem přesvědčen, že svou sázku vyhraješ stejně jako já svou." A obrátil se nyní k Číňanovi: "Well, Mr. Tsi. Sázím dva tisíce liber."

"Jsem srozuměn. Sázím je také," přikývl mladík.

"Ovšem, ne na úvěr! Peníze nutno hned složit. Tady Mr. Charley bude dělat pokladníka."

"Jsem srozuměn," přikývl mladík.

"Aíirighí. A jaké jsou podmínky sázky? Rozuměl-li jsem vám dobře, tvrdíte, že máte možnost osvobodit otce miss Wallerové?"

"Tak je."

"I bez výkupného a - bez naší pomoci."

"Yes!"

"Jak dlouho vám to potrvá?"

"Stane se to rychleji, než to můžete provést vy, mylordé."

"Jste podivný mladík!" zvolal guvernér, ale bylo vidět, že určitost, s jakou se Tsi vyjadřoval, mu velmi imponuje.

"A na to chcete vsadit dva tisíce liber?"

"Zajisté."

"Nezdá se vám, že jste jednal trošičku - řekněme unáhleně? Máte stále ještě možnost ustoupit od sázky."

Tsi však odpověděl stejně pevně, jak mluvil dosud:

"Čína nemá zapotřebí, aby na ni Anglie brala ohledy, mylordé."

"Dobrá! Platí. Složíme tedy peníze."

"Prosím, mylordé, napřed vy."

Dear cousin vytáhl toboleku a jal se počítat. Náhle se jeho obličej zachmuřil a obrátil se k Raffleyovi:

"Nemám s sebou tolik peněz, jak jsem předpokládal, Johne. Buď tak laskav a půjč mi patnáct set liber."

Sir John pohlédl na svého bratrance udiveně. Šňal si rozvážně skřípec a řekl:

"Co tě to napadá, brachu! Přece s sebou netahám nedobytnou pokladnu. Vzal jsem jen tolik, kolik budeme na tři nebo čtyři dny potřebovat."

"Hm. Máš přece u sebe výkupné."

"To je pravda, ale výkupné patří miss Wallerové. Od ženy si přece gentleman peníze nevypůjčí. Ostatně ty peníze budeme potřebovat. Jsou určeny k záchraně jejího otce."

"Alte devils! To je ovšem zlé. A co vy, Charleyi? Můžete mi pomoci?"

"Bohužel ne," odpověděl jsem. "Částka, kterou mám u sebe, se zdaleka nepodobá tak astronomické číslici."

Guvernér hleděl chvíli zaraženě před sebe, hluboce oddychuje.

"To je ovšem nanejvýš trapné," pravil nakonec. "Promiňte, Mr. Tsi, ale nemám v tomto okamžiku možnost složit peníze."

Tsi se krátce usmál. Vytáhl peněženku a položil na stůl čtyři bankovky po tisíci librách.

"Dvě za mne a dvě za vás, mylordé. Doufám, že dovolíte, abych vám zatím vypomohl půjčkou."

Guvernér úžasem otevřel ústa. Teprve pohled na hostinského, který přinášel nápoje, mu vrátil řeč. Přistrčil bankovky ke mně a pravil:

"Převezměte zatím ty peníze, Mr. Charleyi, a podržte je u sebe, až sázka bude rozhodnuta. Za mravní porážku,

ktehou mi právě uštědřil Mr. Tsi, mohu poděkovat jen vám. Nu, zasloužil jsem řiji. Vidím, ře to není tak jednoduché, uzavírat sázky s Čínou."
"Bohužel nejsi sám, kdo byl poražen." ozval se Rařfley.
"Jakto?"

"Jak to? Ře se" tak hloupě "ptáš! Vidíš přece, ře má sázka je ztracená! U všech kozlů!"

Guvernér chvíli pohlížel na sira Johna. Nemohl si uvědomit, co se stalo. Náhle pln rozrušení vyskočil:
"My God! Vždyť tys prohrál, John! U Joviře, ty už se nesmíš sázet, ubožáku!"

"Již nikdy," přikývl Raffley vážně. "Prohrál jsem. Je to bída. Slovo však dodrřím. Douřám, Charleyi, ře o této záležitosti nebudete psát v řádné své knize?"

Při posledních Angličanových slovech zvedla miss Mary hlavu. Překvapena se mne tázala:

"Vy píšete knihy, sir? To jsem nevěděla."

Lord teprve teď pochopil, do jaké situace mne uvedl.

Věděl, ře bych na přímou otázku přímo a pravdivě odpověděl a proto za mne převzal odpověď sám:

"Ten - psát knihy? Ale kdeř! Nu - svého řasu ovšem napsal jednu knihu o jakési astronomické otázce, ale vyneslo mu to tolik výprasku, ře se další pseudo-literární činnosti vzdal. Vidíte, Mr. Charleyi. Vřak se vás proto ještě dost nazlobíme."

Zasmál se a tím byla ve odbyta. Mary uvěřila.

Řli jsme řál a po krátkém čekání na nádraží jsme

vstoupili do poloprázdného vlaku. Nebyl v něm bílý cestující, neboť řádná loď kromě naší nepřijela.

Cesta netrvala dlouho. Za jízdy prohodil guvernér, ře by bylo lépe, kdybychom neřli všichni k tamnímu guvernérovi, nýbrř navrhoval, ře tam zajde sám a záležitost vyřídí.

Milerádi jsme s tím souhlasili, neboť bylo více než

jisté, ře lordův dear cousin, bývalý britský guvernér Ceylonu, bude mít největří možnost prosadit naše přání u svého holandského kolegy. Po příjezdu do Kota Radři

odeřel tedy guvernér za svým posláním, kdeřto my ostatní jsme odeřli do zmíněného hotelu "Rosenberg", kam za námi měl později přijít.

Usadili jsme se na verandě, objednavře si opět

chladné nápoje. Miss Mary se hned ptala, zdali na její

jméno nedošlo psaní, které za ní bylo posláno z East and Oriental hotelu v Penangu.

Myslil jsem, ře dopis Gardenův zatím obdržela, nyní

vřak jsem se teprve dovídál, ře se tak ještě nestalo. Za

krátko sluha přinesl dopis, který dívka otevřela. Obsahoval několik popsaných listů a známý zápisník.

"Seřli jsme se v Indii s milým starým známým prohodila dívka. "Je to profesor z Philadelphie. Zapomněla

jsem u něho svůj zápisník. Nezáleželo by mi na něm

toľik, kdyby neobsahoval fotografii mé matky a ještě něco

jiného, nač se snad již nepamatujete. Vzpomínáte si, ře

jsem vám v Kahiře ukazovala krátký, čtyřřádkový verř,

který mi vítr přivál pod nohy?"

"Ano. Pamatuji se."

"Ten listek je také vlořen do zápisníku. Ano, tady je,

vidíte? Jsem ráda, ře jej opět mám."

Rozevřela profesorův dopis a pozorně jej přečetla. Pak

jako bezděky se chopila i druhého listu, který zůstal ležet

na stole a otevřela jej. Pozoroval jsem ji. Její obličeř

vyjadřoval v té chvíli nejvyšří údiv. Zamysřila se, pak mi náhlým pohybem podala list.

"To je vřkutku podivné," pravila. "Prosím, podívejte se!"

"Znám tu báseň," řekl jsem. "Ukazovala jste mi ji přece

v Kahiře."

"Prosím, jen čtěte a řeknete mi pak, zdali to není záhada!"

Věděl jsem ovšem, co bylo příčinou jejího překvapení,

přesto však jsem vzal list do ruky, tváře se, ře jej pozorně čtu.

"Nuže?" tázala se.

"Hm. Zdá se, ře to řikání je teď trochu delří. Před tím

to byly jen čtyři řádky, nemýřim-li se."

"Tak je. Nemohu si to vůbec vysvěřlit!"

"Já však ano. Váš známý profesor věc patrně četl a

čtyři řádky připsal."

"Ten? O ne! To není možné! Ostatně - prohlédněte si, prosím, písmo! Vždyť je stejné! Stojím před záhadou!"

Náš rozhovor byl přerušen jakýmsi Malajcem, který přistoupil k dívce a nabízel jí ke koupi kytici. Hodil jsem mu malou minci, kterou zachytil bez hluku, pak položil před dívku nejen kytici, nýbrž i polovinu podivně, rozříznutého betelového ořechu.

V tom okamžiku přistoupil ke stolu guvernér. Uchopil rychle polovinu ořechu a požádal dívku, aby mu ukázala druhou půlku, kterou má v kabelce. Oba díly se k sobě přesně hodily. Angličan oslovil prodavače květin: "Mluvíš anglicky?"

"Umím tolik, kolik potřebuji k dorozumění," odvětil Malajec, dívaje se na nás bez bázně.

"Co učiníš, kdybych tě nechal zatknout?" "Nic. Nemůže se mi nic stát a budu -hned- zas propuštěn na svobodu. Ale tuan z Ameriky bude pak ztracen," dodal polohlasem.

Guvernér se obrátil nyní na mladého Tsi: "Nuže, chtěl jste zajatce osvobodit bez peněz a bez naší pomoci. Prosím, ukažte co umíte. Jde o naši sázku." "Až po vás mylordé," usmál se Číňan. "Musíte se přece napřed přesvědčit, jak lehké či jak těžké je to, aby se Mr. Waller dostal na svobodu."

Nyní se ujal slova Raffley a tázal se Malajce: "Odkud znáš tuto bílou dívku a jak sem přicházíš?" "Byl jsem přítomen požáru chrámu, tuane, a také poradě náčelníků. Znam tedy dceru cizincovu. Byl jsem poslán do přístavu, abych ji tam očekával. Jel jsem tímž vlakem jako vy a nyní k ní přicházím." "Kde je Američan?"

"To nesmím říci. Je sice velmi nemocen, ale ještě žije. Rád by viděl svou dceru. Jakmile obdržím peníze, bude předán do vaší péče."

"Peníze nedostaneš, dokud nepřivedete zajatce." "To není možné. Náčelníci nevydají bílého tuana dříve, dokud neobdrží částku, stanovenou jako výkupné." "Půjďme tedy s tebou, abychom s nimi promluvili." "Nesmím nikoho s sebou přivést. Bylo mi to zakázáno. Počkám nyní deset minut na vaše rozhodnutí. Pak odejdu."

Odstoupil o několik kroků. Pozoroval jsem, že vsunul nenápadně ruku pod svůj sarong, kde pravděpodobně měl uschovaný kříž.

Dívčin obličej jasně vyjadřoval strach, který se jí zmocnil o otcův osud, neřikala však nic.

"Well Nothing doing. Nelze nic dělat," pravil Raffley.

"Nechceme-li Mr. Wallera uvést do značného nebezpečí, musíme peníze zaplatit."

"Bídna situace, yes!" pravil guvernér. "Obávám se, že John má pravdu. Zdá se, že chlapík po deseti minutách odejde, aniž na nás již pohlédne. Dáme-li mu peníze, pak asi už neuvidíme ani zlatáky, ani zajatce. Co myslíte, Charleyi?"

"Spoléhám na Mr. Tsi," odvětil jsem klidně. "

Číňan mi s úsměvem pokynul, pak se tázal guvernéra:

"Chcete tedy záležitost přenechat mně, mylordé?"

"Zajisté. Ostatně -jde o sázku, snažte se tedy!"

"Pak vás prosím, abyste se ničemu nedivili. Věděl jsem, co dělám, když jsem s vámi tuto sázku uzavíral. Jakmile jsem se dověděl o betelovém ořechu, byl jsem si svou věcí jistý. - Víte již, kde budeme bydlet?"

"V Kratongu. Mynheer guvernér byl velmi laskav. Vykázal nám byt ve vládní budově, který je připraven jen pro vysoké úředníky a pozvané hosty."

"To je velmi dobré."

Číňan vytáhl z náprsní tašky lísteček, namočil do rozlité

citronády tužové pisátko a jal se psát, divné cizí značky.

Pozoroval jsem, že na druhé straně lístku jsou vytištěny tři čínské značky.

Když dopsal, přivola velitelským hlasem Malajce. Domorodec přistoupil ke stolu a Tsi ho oslovil:

"Poznávám podle betelového ořechu, že znáš naše tři slova.-Umíš je jen vyslovit, nebo je také dovedeš říct?"

Obličej muže se náhle změnil. Odmítavý chlad z něho zmizel a zjevilo se v něm radostné překvapení.

"Umím je číst," pravil. "Jinak by mi nebylo svěřeno toto poslání."

"A rozpoznáš z jejich sestavení, kdo jsem?"

"Ano."

"Hled'!"

Podával domorodci lístek. Ten naň vrhl jen jediný pohled a již se před Číňanem hluboce ukláněl.

"Náš mladý sahib!" zvolal. "Syn našeho dobrodince.

Jak jsem šťasten, pane, že tě mé oči směly uzřít. Poroučej, co si přeješ!"

Opět se Malajec třikrát hluboce uklonil. Tsi mu předal lístek se slovy:

"Dones jej náčelníkům a řekni jim, že chci, aby cizího tuana ihned dali donést do našeho bytu v Kratongu. Musíte jej však cestou velmi pečlivě opatrovat, jak se sluší na muže, který je mým přítelem. Kdy té mohu očekávat?"

Malajec se znovu uklonil a pravil:

"Přinesli jsme ho opatrně v nosítkách dolů z hor. Je nyní nedaleko odtud. Může zde být za dvě hodiny. Těmto bílým tuanům bych to neřekl, neboť žádnému bílému muži nelze důvěřovat. Přijali jsme tuana jako svého bratra, odvděčil se nám tím, že zapálil chrám a spálil i svaté knihy našeho kněze. Jednal jako blázen nebo jako člověk velmi špatné povahy."

"Není ani jedním, ani druhým. Je pouze nemocen. Svůj čin provedl v horečce. Kdyby byl takovým, jak si myslíš, neoznačil bych ho nikdy za svého přítele. Ty máš převzít výkupné?"

"Ano. Nemám tuana vydat dříve, dokud nebude výkupné zaplacené. Říkáš, že provedl svůj čin v horečce.

Pak by nebyl za zločin odpovědný a bylo by od nás nespravedlivé, kdybychom ho chtěli za jeho počínání trestat.

Nařizuješ-li, uznávám, zeje naší povinností, abychom ho hned propustili. Za dvě hodiny zde bude. Spěchám, abych zařídil vše potřebné."

Uklonil se opět a běžel pryč. Tsi za ním vážně hleděl, až domorodec zmizel.

Dívka za rozmluvy vstala a přistoupila blíž, aby jí neušlo ani slovo. Její zrak přímo visel na odvrácené postavě Číňanově. Raffley se ke mně naklonil a polohlasem pravil: "Je to pořádný chlapík, ten Tsi, co?" A ukazuje na svého bratrance, dodal: "Jsem přesvědčen, že svou předposlední sázku určitě vyhraji."

Ačkoli byla ta slova pronesena šeptem, přece jen je guvernér zaslechl. V příštím okamžiku vytáhl peněženku a položil před lorda dvě desetilibrové bankovky.

"Sázeli jsme se o dvacet liber, jak? Mr. Tsi sice jachtu ještě neopustil, doznávám, že jsem sázku prohrál. Zdá se, že dva tisíce, o něž jsem se vsadil se svým žlutým přítelem, jsou rovněž ztracené. Poslyšte, Charleyi, ta vaše sázková teorie není tak špatná. Myslím, že toho také nechám - bez nucení!"

Raffley nedbale vstrčil peníze do kapsy. Malajec zatím zmizel, a Tsi se k nám obrátil. Guvernér zpola žertem, zpola rozezleně prohodil: •

"Jak se zdá, je ten váš mládenec velmi upřímné povahy. Nedůvěřuje nám, protože jsme Evropané, a také to bez okolků i v naší přítomnosti doznává. Je to pro nás ovšem velmi málo lichotivé."

"Bohužel jeho názor je pochopitelný," odpověděl Raffley místo Číňana. "Víme sami dobře, že si mnozí běloši nedůvěru zaslouží. Well. Skoro bych pochválil domorodce,

že mluvil tak otevřeně a upřímně. Obdivuji se však vaši moci, dear Mr. Tsi, kterou máte nad těmi lidmi. Můžete nám říct, čím jste toho dosáhl? Nebo je to snad tajemství?"

Číňan se jaksi zasněně pousmál a tiše pravil:

"Přijízdim právě ze Západu. Pobyl jsem tam dlouhou dobu na studiích a proto vím, že se v Evropě v poslední době mnoho mluví o mírových snahách a o způsobu, jak skutečně trvalejší mír mezi národy. Bohužel se o míru jen mluví. My lidé z Východu jsme však ty snahy již dávno počali uskutečňovat. Víc vám zatím nemohu říct, ale později snad budu mít možnost vás zasvětit do všech tajemství našeho řádu."

Vytáhl jeden z lístků, ten, který před chvílí popsal. Položil jej před nás na stůl a pravil:

"Jak vidíte, je tento lístek na jedné straně prázdný, na druhé jsou značky tří slov: Sin, Ti a Ho. To značí: lidskost, bratrství a mír. Každý, kdo k nám patří, musí jednat přesně ve smyslu těchto tří slov. Kdo tak nečiní, je z našeho středu vyloučen. Náš řád, svaz nebo spolek, nevím, jak byste to nazvali, je rozšířen nejen v Číně, nýbrž po celém Východě i na ostrovech. Působí bez velkého hluku a novinářského žvanění, na které si bílí organizátoři míru tolik potrpí. Neptáme se, kdo a čím je ten, kdo potřebuje pomoci. My mu pomáháme. Bez rozdílu ras a národů, ať jde o přítele či nepřítele. Nejen ten, kdo je naším členem je považován za bratra, nýbrž každý člověk a každý bližní. - Myslím, gentlemani, že je čas, abychom se vydali na cestu."

Guvernér vstal a podáváje mladému muži ruku, pravil:

"Mr. Tsi, promiňte, že jsem o vás dříve měl jiné mínění. Uznávám teď, že jste vzácný člověk a skutečný gentleman."

Raffley se dal do veselého smíchu. Nemohl si odpustit, aby svého bratrance nepozlobil:

JVou, look here, dear cousin. Jak vidím, změnil jsi náležitě svůj názor o Chinemanech."

"Chineman sem, Chineman tam!" zabručel guvernér.

"Řekl jsem již, že Mr. Tsi je dokonalý gentleman a žádný Chineman. Bašta!"

Vstali jsme a vydali jsme se směrem ke kratongu. Sedžid Omar, který za naší rozmluvy seděl opodál, vyslechl celý náš rozhovor. Jak se zdálo, zajímalo ho vše, co bylo řečeno.

V citadele v Kratongu nás očekával sám holandský guvernér. Přívětivě nás uvítal a uložil sluhům, aby nás zavedli do přidělených bytů. Byl to pravý Holanďan: vysoký, široký, tmavé pleti. Při tom mimořádně zdvořilý a veselý chlapík. Dověděl se od Angličana celý příběh o Wallerovi, avšak ze slušnosti se o něm nezmínil ani slovem. Jiný by zdůrazňoval, že před časem misionáře varoval, aby se do hor mezi divoké kmény nevydával. Že jeho výstraha byla odůvodněná, o tom jsme se sami přesvědčili. Bylo nutné uznat za mimořádnou laskavost, že guvernér nám nabídl pohostinství přes to, že jeden z našich přátel jeho výstrahu neuposlechl.

Přidělené pokoje byly krásné a vzdušné. Každý z nás dostal k obsluze domorodého sluhu, dokonce i Sedžid Omar. Sedžid uzavřel se svým "sluhou" ihned přátelství, a musil jsem se často smát, když se pokoušeli dorozumět se. Omar při tom upadal do arabštiny a doprovázel svou řeč divokými posunky.

Nejlepší místnost b'yla připravená pro nemocného Američana, kterého Mary již netrpělivě na verandě očekávala. Mr. Tsi se krátce po našem příchodu vytratil, ale brzy se vrátil, sledován svým sluhou, který nesl tlustý svazek bylin. Byla to pověstná Brucea sumalrana, či jak jí říkají Číňané, ko-su, kterou mladý lékař náhodou našel zcela blízko našeho bydlíště.

Usadili jsme se zatím k přátelské besedě s oběma

Angličany, ačkoli rozhovor byl veden jen mnou a Raffleyem. Guvernér seděl tiše a zadumaně. Náhle vybuchl:

"Zatracení chlapi! Nemohu se zbavit stálých myšlenek na ně."

Vstal a začal se procházet pokojem jako zajatý medvěd v kleci.

"O kom mluvíš, dear cousin" tázal se sir John.

"Samozřejmě o Omarovi a Tsim. Jsou tak zdvořilí a skromní, a přece mám dojem, že se mi za zády posmívají. K ďasu! Mám přece už dost zkušeností s těmi pronárody a bohužel jsem se přesvědčil, že všichni dohromady za nic nestojí. A teď si přijde takový Omar, zastává se všude svého sídli, vykonává pro něho služební práce, ačkoliv mu islám zakazuje, aby sloužil nevěřícím, a přece je chlapík ke každému jinému hrdý jako Španěl. A ještě horší je to s Číňanem. Neustále mne pokořuje a přece musím doznat, že ty dva chlapce musím obdivovat, že je dokonce proti svému zvyku musím mít rád."

"Well. Zdá se mi, kamaráde, že ses značně změnil za poslední dobu," zasmál se Raffley.

"Jen se směj!" bručel guvernér. "Nezbývá mi nic jiného, než aby přišel nějaký Malajec a začal jednat podobným ušlechtilým způsobem. Pak by mi nakonec nezbylo nic jiného, než od základu změnit svůj názor o Asii."

Venku se ozval radostný výkřik. Vyšel jsem a zahlédl jsem blížící se nosítka, na nichž ležel nemocný misionář. Nosiči byli Malajci štíhlých, ale silných postav, a podle jejich hrdých, odměřených pohybů bylo vidět, že práce, kterou vykonávají, nepatří k jejich dennímu zaměstnání.

Před nosítky kráčel posel a po jeho pravici stařec s dlouhým bílým vlasem. Přes své stáří kráčel bystře jako mladík. Byl oblečený jako ostatní pouhým sarokem, přesto na první pohled bylo vidět, že je pánem a velitelem. V rukou držel dlouhou bílou hůl, na jejímž konci byla přivázána kytice binarových listů a bílých květů halesiových na znamení, že přichází s mírumilovným posláním. Dívka s rozechvěním přiběhla k nosítkám, jež byla zatím postavena na zem. Američan ležel bez hnutí se zavřenýma očima. Jakási strnulost vězela v jeho obličeji. Vypadal jako umírající. Tsi přistoupil k nosítkám z druhé strany, aby nemocného prohlédl. Za krátkou chvíli se vztyčil a prohlásil:

"Můžete být zcela klidná, miss 'Wallerová. Váš otec žije, je však nesmírně slabý. Především mu musím dát nějaký oživující prostředek a pak se dám do dalšího léčení."

Tsi pokynul, aby nosítka byla dopravena do místnosti. Tam dal nemocného opatrně přenést na lůžko. Stařec vstoupil do pokoje s ostatními. Tsi ho oslovil:

"Tvůj posel zná naše heslo. Předpokládám proto, že i ty jsi člen bratrstva "Senu", bratr všech, kteří potřebují pomoci."

"Bylo by jinak možné, abys mne zde uviděl?" odpověděl odměřeně stařec. "Znám tě a znám i tvého otce, neboť jsem byl obšťastněn rozmluvou s ním. Když jsme se svého času rozhodli přistoupit k bratrstvu, byl jsem já mezi všemi zvolen, abych vykonal cestu do Kantonu a vyslechl tam učení a stanovy společenstva. Já jsem ten, který jeho zásady šíří mezi zdejším obyvatelstvem. Žáci tvého otce byli mými učiteli, ačkoliv byli mnohem mladší než já. Jednoho dne nás navštívil i tvůj otec a dovolil mi, abych usedl po jeho levici. Po celé hodiny jsem se ho směl vyptávat na vše, co jsem neznal a čemu jsem nerozuměl. Ještě dnes vzpomínám na svou posvátnou chvíli. Když mi posel hlásil, že ty, jeho syn, jsi zde, v Kota Radži, neznala má radost mezí. Vydal jsem se proto sám na cestu, abych bílého misionáře odevzdal do tvých rukou. Jsem nyní ochoten plnit tvé rozkazy. Co si přeješ?"

"Bratrstvo senu nezná rozkazy. Prosím tě jen, abys zůstal dnešní den s námi, neboť ty jediný můžeš podat zprávu o průběhu Američanovy nemoci a umožnit mi, abych ho zachoval při životě."

"Zůstanu. S tvými přáteli se mohu dorozumět, neboť nemluvi-li oni malajsky, mluvím já anglicky. Naučil jsem se řeči bělochů, když jsem se zdržoval v Honkongu, kde jsem studoval zvyky a učení cizích národů, abych z toho čerpal poučení." Poslední slova pronesl lámanou sice, přesto však srozumitelnou angličtinou, takže guvernér udiveně poznamenal:

"Slyšel jsi, milý Johne? Ten člověk je zajímavý chlapík.

Pojď, promluvíme si s ním."

Raffley přistoupil k starci, potřásl mu rukou a vyzval ho, aby vstoupil do našeho pokoje. Chtěl patrně, aby se doktor mohl věnovat nemocnému o samotě.

Pokud šlo o mne, uznal jsem také, že nemocnému bude svědčit klid a proto jsem se vydal na procházku ven do okolí Kratongu. Když jsem se asi po hodině vracel, zadržel mne Raffley na chodbě, žádaje, abych na okamžik zašel k němu. Byl sám. Z vedlejšího pokoje, jehož dveře byly otevřené, k nám doléhal živý rozhovor guvernéra se starým Malajcem. Sir John mi naznačil, abych mluvil tiše a pravil polohlasem:

"Právě zde byl Mr. Tsi a mluvil se mnou o Wallerovi.

Vypadá to s ním špatně. Říkal, že jen mimořádná péče ho může udržet na živu. Ovšem, dívka tuto smutnou

skutečnost nesmí znát. Tsi ji ujistil, že se všemožně vynasnaží, řekl, že takřka věří v uzdravení Wallerovo. Potají však zuří, že nemocný tak lehkomyšlně podnikl namáhavou cestu do hor, která mu špatně posloužila.

Upozornil mne, abychom nemocného vůbec nenavštěvovali, neboť ho to ruší, a také jeho dceru by mohly naše ustrašené obličejy zbytečně polekat. Jak vidíte, Charleyi, bude náš pobyt v Kratongu patrně delší, než jsme původně věřili. Musíme se podle toho zařídit. Navrhuji, abychom zajeli na jachtu a nechali vše, co k delšímu pobytu budeme potřebovat, dopravit na pevninu. Promluvíme si o tom ještě s bratrancem."

Byl jsem s tím návrhem srozuměn. Vstoupili jsme do vedlejšího pokoje 3. na první pohled jsem poznal, že dear cousin se s "pohanem" velmi dobře baví. I guvernér byl s návrhem sira Johna srozuměn. Tázał se jen, pojedje-li zpět opět drahou.

"Ne, najmeme si vůz," řekl Raffley.

"Pak vezmeme vozy dva, neboť čtyři se do jednoho vozidla nevejdeme a já zde svého nového přítele nenechám o samotě."

"Dobrá. Jdeme tedy napřed a obstaráme vozy."

Po delším hledání se nám podařilo najmout dva lehké povozy, tažené malými, ale vytrvalými koníky.

Ta malá ohnivá zvířata běžela jako závodní koně, takže jsme v přístavu byli skoro za stejnou dobu jako drahou, která činí značné okliky. Na lodi jsme zařídili vše potřebné a Raffley označil předměty, které bude třeba přinést za námi.

Po obědě jsme zasedli k zábavě. Stále ještě dva a dva, jako při cestě z Kota-Radži do přístavu. Guvernér si totiž osvojil starého Malajce úplně pro sebe. Rozmlouval s ním bez ustání, takže jsme se k starci ani nedostali.

"Jsem zvědav, o čem se s tím dědou baví," smál se sir John. "Neměl jsem dosud příležitost promluvit ani slovo s tím malajským pohanem, jak mu bratranec říká. Co byste tomu řekl, Charley - on vykázal starci pokoj vedle svého příbytku s takovou samozřejmostí, jako by byl pánem a velitelem celého Kratongu. Doufám, že holandský mynheer nebude proti tomu nic namítat. Musím říci, že svého bratrance ani nepoznávám. Nějak příliš náhle se spřátelil s domorodcem, ač dříve nemohl žluté ani cítit."

"I mně se ten starý Malajec líbí. Jeho ddměřenost a rozvážnost je obdivuhodná."

"Hm. Abyste věděl. Charleyi, po vašem odchodu přišlo ještě několik Malajců, kteří se opozdili, neboť táhli těžká

zavazadla. Přinesli všechno, co Waller a dívka měli sebou v horách. Jeden z kněží ujišťoval guvernéra, že nic nechybí, ani jediný špendlíček. Je to vzácná poctivost, kterou projevili domorodci. Tím spíše, že Waller se k nim zachoval tak - no, při největší shovívavosti nemohu užít jiného slova - jednal sprostě. — Víte co? Pojdme teď k Malajci, jinak ho ani nepoznáme."

Vskutku, vyrušili jsme guvernéra a starce z nejhrolivějšího hovoru. Po našem příchodu zavládlo na okamžik ticho. Pak mne guvernér překvapil otázkou:

"Co myslíte. Charleyi? Najdou se inteligentní a dobří lidé jen mezi bělochy?"

Musím doznat, že bych tu otázku očekával od každého jiného, jenom ne od guvernéra. Usmál jsem se.

"Je to podivná otázka. Tím podivnější, že ji předkládáte právě mně. Myslil jsem, že mé názory za dobu naší známosti již dost znáte."

"Ano, předložil jsem ji právě vám, protože předpokládám, že mi dáte nejen poučení, ale i pokárání. Mohu říct, master, že jsem se za poslední dva dny naučil lépe znát lidská plemena, než za celý svůj dřívější život. A proč? Protože jsem konečně otevřel oči. Víte přece, že ten, kdo se považuje za dokonalého, nikdy nechce přijmout poučení od jiného. Chce-li být zvlášť zdvořilý, pokyvuje zdvořile k řečem jiných, ale myslí si své. Můj názor o Malajcích byl stejný jako o všech barevných lidech, totiž špatný - velmi špatný! A teď jsem najednou poznal, že jsou to báječní chlapíci! Laskaví, ochotní a při vši své hrdosti velmi smíliví."

Chtěl jsem mu odpovědět, ale starý malajský kněz mne předešel. Uklonil se zdvořile směrem ke guvernérovi a s úsměvem na rtech pravil:

"Děkuji vám, sir, jménem všech našinců, kteří si vaši chválu zaslouží. Bohužel nejsou všichni hodni takových slov. Všude se vyskytuje plevel, lidé nízké duševní úrovně, kteří se nechají ovládat sobectvím, chamtivostí, panovačností a jinými zlými vlastnostmi. Jsem přesvědčený, že sebe krásnější slova nepomohou, aby lidstvo napravila. Je spíše zapotřebí, aby ti, kteří stojí na místech vůdců, šli napřed příkladem, neboť dobré skutky dokáží víc, než nejzvučnější slova. Slyším, že se radujete ze setkání s několika ušlechtilé smýšlejícími lidmi jiné barvy, než je vaše. Upadáte však bohužel ve stejnou chybu jako dříve, jenže v opačném smyslu. Považujete nyní všechny barevné za stejně šlechetné a slušné lidi jako jsou ti s nimiž jste v poslední době mluvil. Lásky k pravdě mi přikazuje, abych vás ujistil, že průměr je u nás stejný jako u vás. Zde i tam je koukol mezi pšenicí. Já sám miluji a vážím si každého člověka. Malajec je mě jaksi bližší než kdokoli jiný, ale nevím, mohu-li všechny své soukmenovce chválit tak, jak jste učinil vy. Nemohu tak učinit, neboť znám svůj národ stejně dobře, jako vy znáte své krajany. Děkuji vám tedy za vaše slova, ale považuji za povinnost varovat vás, abyste se nedomýšlel nového zklamání."

Bylo zajímavé pohledět na guvernéra. Údivem vyvalil oči a nechápavě pohlížel nejdříve na mne, pak na Raffleye, až konečně se jeho pohled vrátil k Malajci. Zvolal:

"Deor měn, muži, kde jste přišel k takovým názorům?"

Vždyť to vypadá, jako by z vás mluvil nějaký učený sociolog! Kde jste to slyšel, kde jste to četl? Nepřekvapovalo by mne, kdybyste mi řekl, že jste navštěvoval universitu."

Nyní to byl Malajec, jehož obličej jevil překvapení.

"Universita? Je snad u evropských národů smysl pro pravdu a spravedlnost vymožeností jen vzdělanců? Čemu se u vás učí mladý člověk? Nemohu pochopit, co tvrdíte, neboť již vaše náboženství, přístupné i nejprostším lidem, hlásá tyto pravdy, vím to dobře, neboť jsem si v Honkongu vyžádal poučení od misionářů. Vzpomínám na jednu velkou pravdu vašeho učení, tak velikou, že jsem ji dal napsat na hlavní stěnu svého chrámu. Zní: Kurna

dumkianlah halný a Alláh tulah mungasini orang isi dwnia, iní sahingga dikurni akannya Anaknya yang tunggd itu, supaya barang siapa yan pur-chaya akán dia tiada iya akán binasa, mulainkan mun-dabat hidop yan kukal' Což znamená: 'Bůh svět tolik miloval, že obětoval svého jednorozeného syna, aby všichni ti, kdož v něj věří, nebyli ztraceni, nýbrž vešli do života věčného.' Vypsal jsem tato vznešená slova z anglické bible a přivezl jsem je sebou do našich suma-tranských hor. Vysvětlil jsem je svým souvěrcům, a aby

jich nikdy nezapomněli, dal jsem je napsat na stěnu chrámovou. Pak ale přišel zbožný misionář a zničil svým činem slova svého boha. Právem se mne budou nyní ptát moji soukmenovci: Jak jsi nás mohl učit lásce, která se jako zášť vlastní rukou ničí? Co myslíte, pane, že jím na to odpovím?"

Při posledních slovech stařec pomalu vstal. Po chvíli mlčení pokračoval:

"Běloši ztratili u mého kmene víc, než si myslíte. Nejen náš chrám byl zničen, nýbrž i důvěra mého národa v křesťanskou lásku byla otřesena. V dobrém jako ve zlém vždy více působí příklad a čin, než sebe vzletnější slova. Proto vám vaše krásná slova vracíme, nepotřebujeme je, neboť máme víc než vy. Máme víc než pouhá slo-va. Máme svůj Sen."

Učinil rukou široký pohyb, pak ruce sepal a sklonil hlavu, jako by se modlil. Chvilí bylo ticho. Pak se guvernér starce tázal:

"Sen? Co je vlastně Sen?"

"Nevíte? Neřekl vám to syn mého učitele? Sen je sbratření lidstva a národů. Je to velké společenstvo všech těch, kteří se zavázali jednat lidsky."

"Kdo se může stát členem vašeho bratrstva?"

"Kdokoli! Každý! Musí se však zříci všeho, co je nelidské, hrubé a ukrutné."

"Hm. Co říkáš, John? To by bylo něco pro nás! Staňte se členy - -"

Kněz varovně zvedl ruku a pravil odměřeně:

"Ne tak rychle, Tnylorde! Budete napřed podroben zkoušce, a to zkoušce velmi přísné. Jste přesvědčen, že obстоjíte?"

"Doufám. Nuže - na koho se mám obrátit, abych byl přijat?"

"Netřeba nic a nikoho vyhledávat. Projevil jste své přání a to postačí. Život sám vás bude zkoušet. Buďte si toho vždy vědom, že každá nelaskavost, každá příkrost, které se dopustíte, vás vylučuje z našeho bratrstva."

Buďte ujištěn, že Sen vidí a slyší víc než si myslíte. Ukážete-li se hoden přijetí, budete o tom vyrozuměn. To vy rozumění vám bude doručeno některým z našich členů, nebo je prostě najdete."

"Jsem přesvědčen, že budu-brzy přijat," pravil guvernér.

"Navrhuji, abychom k oslavě tohoto památného dne připili na dlouhé trvání bratrstva Sen a na to, aby se celé lidstvo řídilo podle jeho zásad!"

Naplnil nám sklenky a pozvednuv svou, pravil:

"Ať žije Sen! Jeho myšlenku a jeho zásady ponesu na Západ a kamkoli půjdu. Doufám, že v mém okolí způsobí tolik dobra jako zde, kde o ní prvně slyším!"

Vyprázdnil svou číši a hodil ji přes zábradlí do moře.

Chtěl tím naznačit, že svůj příspěvek považuje za závažný a tak významný, že poháru se již nesmějí dotknout lidské rty.

"Souhlasím s tebou a přijímám myšlenku Senu!" zvolal i sir John.

Po něm i já jsem zvedl svou číši. Vyprázdnil ji a hodili je přes zábradlí.

"Amin!" pronesl i kněz.

Vyprázdnil pohár, podržel jej však v ruce a chvíli na něj zadumaně hleděl. Konečně promluvil:

"Ne. Nezahodím tě. Neuvrhnou tě do moře zapomenutí.

Vezmu tě sebou do hor. Patříš bratrstvu Sen a budeš mi vždy připomínat rozhodnutí těchto gentlemanů."

Raffley vzal z vedlejšího stolku zlatem zdobenou indickou výšivku a pravil:

"Vezměte, prosím, toto na svůj pohár. Máte pravdu:

My zahazujeme, vy však uchovávejte."

Malajec zvedl překvapeně hlavu a pátravě pohlédl na lorda. Sir John vydržel jeho pohled a náhle, jako by byli jati stejnou myšlenkou, oba si podali ruce.

Guvernér se zasmál. V mém nitru se však ozvala

otázka: Proč ten podivný pohled, který předcházel podání rukou? Není snad Raffley členem onoho zvláštního bratrstva?

Bylo nutné pomýšlet na návrat. Nechali jsme opět zapráhnout koně. Guvernér považoval za samozřejmé, že pojede opět s Malajcem, a tak jsem zasedl, stejně jako na cestě k přístavu, k Raffleyovi.

"Velmi rychle uzavřené přátelství, což? poznamenal

lord. „Dear cousin se vskutku velmi změnil. Jářku, Charleyi, nepřípadá vám ta změna poněkud příliš rychlá?"

"Nepřípadá," odvětil jsem. "Váš bratranec žil dosud

stále za hradbou stavovských a národnostních předsudků, nyní však jeho pravé jádro uželo světlo. Stačila jediná trhlinka v hradbě předsudků, aby se objevilo."

"A tu trhlinku učinil váš Sedžid Omar, nemýlím-li se."

"Ten? Doktor Tsi byl jistě mnohem úspěšnější, neboť velkou část té hradby strhl."

"A pak přišel malajský kněz a dokončil dílo. Vzpomeňte si, jak guvernér před nedávným pravil: „Stačí, aby po Arabovi a Číňanovi přišel ještě Malajec a budu nucen ze základu změnit svůj názor o Asii." Zdá se, že ten Malajec již přišel. Zdá se mi, že je to velekněz této části o-strová, ne-li celé Sumatry. Jak jinak by byl vyvolen právě on, aby odjel na léta do Číny, přijal tam toto učení a šířil je zde. Je to dobrý chlapík. Nejvíce se mi zamlouvá jeho skromnost. Nečiní žádných nároků ani pro sebe, ani pro svůj stav, ba ani pro svůj kmen."

Odmělili jsme se. Po celou dobu jízdy do Kratongu nepromluvil již Raffley ani slova. Přijíždějící do pevnůstky, zahlédli jsme Omara sedícího uprostřed holandských vojáků, s nimiž se velmi rychle spřátelil. Zahlédnuv mne, zvolal k mému podivu holandsky:

"Dooř komt onze myriheer - náš pán přijíždí!"

Vstal a poklonil se obřadně a s ním pozdravili i všichni vojáci. Starý, dobrý Omar!

Vstoupili jsme všichni do Raffleyova pokoje, kam zakrátko přišel i Tsi, který zvěděl o našem návratu a považoval za svou povinnost zpravit nás o stavu Wallerově.

Nemocný po požití léku upadl v hluboký spánek. Tato okolnost dávala už jistou naději ve skutečné uzdravení.

"Doufám, že se vám podaří vrátit mu vaším lékem

zdraví," pravil guvernér. "Za všech okolností jste však vyhrál

svou sázku. Prosím vás, Charleyi, vydejte xrii peníze,

které jste převzal do úschovy. Zde je dva tisíce liber, které jsem přinesl z lodi. Vyrovnávám tak svou sázku."

Položil jsem na stůl čtyři bankovky po tisíci librách, k nimž guvernér přidal další dvě. Tsi na něho vážně pohlédl a pravil:

"Sir, dovolu mi, abych vám připomněl, jak naše sázka vlastně vznikla. Vaším protivníkem jsem nebyl v tomto případě já, nýbrž něco zcela jiného. Přiznejte, prosím, pravdu. Sázel jste se jako Evropan proti Asiatovi, chtěje dokázat jeho méněcennost. Nepřijal jsem také vaši sázku jako doktor Tsi, nýbrž jako Číňan. Zástupce bílých proti zástupci žlutých. Orient vám chtěl dokázat, že není prázdným mluvkou, a to se mu, doufám, podařilo. Změnil jste svůj názor, a to je mi větším zadostiučiněním, než

kdybych vyhrál všechny poklady světa. Nechci vás tím urazit, prosím však, abyste své peníze podržel. Snad pro ně najdete lepší upotřebení.

Vzal se stolu čtyři bankovky, které mu původně patřily, a nedotknuv se dvou zbývajících, uklonil se a odešel.

"To jsem očekával," zasmál se sir John. "Věru, ten chlapík nám dokázal své gentlemanství."

Guvernér zůstal stát jako solný sloup. Něco podobného se mu dosud nikdy nestalo. Konečně zvolal:

"To je hrozné! Johne, řekni sám, mám-li to považovat za urážku a toho člověka prostě zastřelit? Co mám dělat?

A při tom cítím, že on má vlastně pravdu! AU devtis!

Musím mít klid. Musím si to rozmyslit!"

Chytil se za hlavu a běžel do svého pokoje.

"Chudák!" povzdychl soustrastně Raffley, skrývaje úsměv. "Prožívá teď těžký vnitřní boj. Zná ho a mohu vám již nyní říci výsledek - ale počkat! Zde, náš nový přítel neví, oč jde, musíme mu vše vysvětlit."

Učinil tak a kněz ho pozorně vyslechl. Neměl však

možnost projevit svůj názor, neboť sotva Raffley vypravování skončil, otevřely se dveře a guvernér znovu vstoupil.

Jeho obličej byl vážný, skoro slavnostní, když mne oslovil:

"Charleyi, považuji vás za svého přítele a prosím vás, abyste mi splnil prosbu. Musím promluvit s doktorem Tsi.

Jděte k němu a přiveďte ho sem."

Byl jsem ochoten splnit jeho přání. Mladého Číňana jsem našel v jeho pokoji; rád mne následoval. Když se objevil u stolu, oslovil ho guvernér:

"Sir, prohlašuji zde slavnostně před všemi, svědky, že jsem jednal jako žvanil. Pokud jde o vás, ujišťuji, že jste gentleman vzácného charakteru. Nahlížím, že mé původní názory o podřadnosti barevných a jiných národů a ras byly naprostým hlupáctvím. Nabízím vám upřímné přátelství a prosím, abyste je přijal."

Podával mladému muži obě ruce. Ten je uchopil, přiložil si je uctivě na čelo a řekl:

"Mylorde, jsem mnohem mladší než vy a není proto urážkou mých předků, když vám tímto způsobem vyjadřuji svou úctu. Víte dobře, že i já vás považuji za vzorného gentlemana. Pokud jde o rasovou otázku nechme ji stranou. Vážím si vás, mylorde, jako člověka, stejně jako si vážím každého bližního, který si toho za slouží, ať je barva jeho pleti jakákoli. A vás, mylorde, si nejen vážím, nýbrž ctím a miluji vás skoro jako vlastního otce." /

Guvernér přivinul mladého muže na svou hrud' a pravil:

"Tedy dokonalé smíření, yes?"

"Více než to, mylorde."

"Děkuji vám, příteli. Co však bude s těmi penězi? Nevezmete je vskutku?"

"Nemohu."

"Chápu. Ale - - chápejte zas vy! - - ani já je nemohu

vzít. Vím však, co s nimi udělám/

Jeho obličej zářil radostí nad tím, že konečně našel východisko. Vzal obě bankovky ležící na stole a podal je malajskému knězi.

"To je pro vás. Vaši lidé neobdrželi výkupné, prosím tedy, abyste jim odevzdal alespoň toto jako částečnou náhradu za zničený chrám."

Očekával, že Malajec milerád peníze přijme. Ten však pomalu vstal a zavrtěl hlavou.

"Děkuji vám, mylorde, ale dary my zpět nebereme."

"Dary? Jak to? Vždyť jste nám nic nedarovali. Pokud vím, vzdali jste se jen na rozkaz doktora Tsi výkupného."

"Mýlíte se. Sen nezná rozkaz. To, co činíme, činíme dobrovolně a bez rozkazů. Dobrodiní, které bychom si dali zaplatit, stalo by se zbožím. I když jsme byli svárlivostí

vašeho přítele ranění, pak tu ránu nelze liojit lékem, který je obvyklým na Západě. My nestojíme o peníze." „A proč jste tedy žádali výkupné? Proč jste chtěli padesát tisíc holandských zlatých, částku, která je přece hotovým jméním? Jak to souhlasí s vašimi slovy?"

"Velmi dobře. Měli jsme totiž zcela jiný úmysl. Stanovili jsme částku proto tak vysokou, aby ji miss Wallerová vůbec nemohla přinést. Pak teprve jsme ji chtěli misionáře vydat, a to bez výkupného. Vždyť jsme se jeho majetku, ani nedotkli. Američan měl u sebe značnou částku, a tu jsme vrátili. Ani centík nescházel. Ne! Peněžitým výkupným jsme nechtěli potrestat misionářův čin, nýbrž strachem a nejistotou."

Tu jsem se také já vmísil do hovoru.

"Pak jste však svůj trest nevolili správně. Nepotrestali jste viníka, totiž nemocného misionáře, nýbrž strachem a nejistotou jste způsobili bolest toliko jeho dceři, která se ničím neprovinila která se naopak vždy pokoušela, aby otce od podobných činů odradila."

Stařec se zarazil. Chvilí mlčel a rozpačitě pokašlával.

"Máte pravdu, sir." řekl po delší pomlčce. "Vidím, že jsme chybili. Půjdu hned, abych se ubohé dívce omluvil."

"Ne! Proč byste jí zbytečně ještě jednou připomínal prožitý strach?" ozval se Raffley. "Pokud jde o dva tisíce liber, jež vám nabízí můj bratranec, můžete je směle vzít. Bratrstvo Senu má hodně práce a musí hojit mnohé rány. Pečujete-li také o staré a nemocné, budete peníze potřebovat. Ujist'uji vás, že můj bratranec proto nezchudne. Prosím, abyste peníze přijal."

"Má-li se věc tak, pak poslechnu vaše vyzvání," pravil konečně. "Děkuji vám jménem ubožáků, kterým svým darem způsobíte dobrodiní."

Kněz vzal peníze a odešel do svého pokoje.

"Učinil jste dobře. Charleyi, že jste mu připomněl nesprávnost jejich počínání. Již od prvopočátku se mi nelíbilo, že tím byla mučena nevinná dívka. Proto jsem také hned zasáhl, aby se Sen nedopustil nesprávnosti."

Překvapeně jsem na něho pohlédl. Po těchto slovech jsem byl jist, že Raffley o bratrstvu věděl. Guvernérovi nic takového nenapadlo, neboť prohodil:

"Je to od*tebe hezké, John, že ses tak zachoval, jedna "věc mne však překvapuje. Jak mohla miss Wallerová žádat tak vysokou částku v bance? Což má Američan vskutku takový kredit? Pokud vím, americké náboženské společnosti své misionáře příliš valně neplatí."

"To je vedlejší," řekl Raffley, "a nemohu ti v tom směru dát žádné informace. Jisté však je, že ani Waller, kdyby provedl svůj čin s jasným rozumem a při vědomí, nemůže být nazván skutečným viníkem. Pravý viník tu není."

"Velmi správně," podotkl Tsi.

"Jak to," podivil se guvernér. "Waller přece zapálil chrám!"

"Ano, zapálil, jak sám doznal, já však nepovažuji za viníka toho, kdo působil jako nástroj, nýbrž toho, kdo celou věc vymyslel. Bojují-li proti sobě dvě armády, nelze vojáka nebo důstojníka označovat za vraha. Tím vrahem je ten, kdo válku způsobil. Vojáček nebo důstojníček jsou pouhým nástrojem, který jde a činí, co mu bylo ppručeno."

"Copak myslíte, že Wallera někdo k činu naváděl?"

tázal se nechápavě guvernér.

Podržel jsem vážný obličej, ale pozoroval jsem, že i ostatní stěží zadržují smích.

"Byla to známá velmoc," odpověděl Tsi. "Velmoc, která ovládá celý svět, která štve proti sobě národy a ovlivňuje smýšlení lidu. Velmoc, která do nedávná řídila i vaše mínění, mylorde."

Údiv v guvernérově obličeji se změnil, objevily se v něm známky zloby.

"Promiňte, Mr. Tsi, ale doufám, že se nechcete dotýkat mé vlasti, staré Anglie. To bych musil označit - - -"

Sir John se dal do smíchu, do něhož jsem vpadl i já.

Dokonce i Tsi měl škubání v koutcích úst, když pravil:

"Nechci se staré Anglie v ničem dotýkat, mylorde. Velmocí, kterou jsem mínil, je předsudek. Jistě doznáte, že tyto předsudky jsou vštěpovány již malým dítětem. Rodiče, učitelé a kdekdo vštěpují chlapci, že jeho bílá barva kůže, jeho jazyk, národ, vlast jsou lepší a znamenitější, než kterékoliv jiné."

"Máte pravdu, sir, trpkou sice, ale svatou pravdu. Zanechme teď hovor o těchto věcech. Názory světa nelze za den změnit. Řekněte nám raději, jak se vede nemocnému."

V tom okamžiku vstoupil do místnosti opět malajský kněz.

"Waller je velmi oslaben," pravil Číňan. "Při tom nemohu zamlčet, že jeho nemoc není jen .nemocí těla. V noci mluví v horečce a pak se jeho blouznění točí stále kolem pohanských chrámů a kolem jakési sázky, mluví o obrácení Číňanů na pravou víru -"

"Ano. To jsem pozoroval již na cestě sem," řekl Malajec. "Bílý muž v horečce mluví rozčileně a příkře odsuzuje nejen pohanské, nýbrž i jiné věci."

"Je prosáklý předsudky, o nichž jsme před chvílí mluvili," prohodil Raffley.

"A při tom jsem přesvědčen," pravil Malajec, "že Američan je v jádře dobrý a hodný člověk, který by za jiných okolností a ve zdravé kůži byl schopen stát se mým přítelem stejně jako vy, mylorde."

Ode dveří se ozval hluboký vzdech. Všichni jsme se ohlédli a viděli jsme miss Mary, která neslyšně vešla.

Přistoupila ke knězi a uchopila ho za ruku:

"Děkuji vám za vaše laskavá slova, otče. Nechápu, jak vás může někdo nazývat pohanem. Jste lepší křesťan, než mnozí z nás."

Kněz položil ruku na dívčinu hlavu, jako by ji žehnal.

"Jste hodné dítě, miss Wallerová. Kéž by byli všichni běloši takového smýšlenbjako vy." Odmlčel se.

V domě bylo ticho - náhle však jsme všichni strnuli.

Až do morku se nám zaryl ječivý výkřik:

"Pohan, pohan! Ničí duši mého děčka! Bude ztracena."

Zděšeně jsem se obrátil. Byl to Waller! Stál mezi dveřmi s vytřeštěnými očima; ruku vztaženou před sebe. V příštím okamžiku se zhroutil.

KAPITOLA OSMÁ TAJNÁ NÁVŠTĚVA

Druhého jitra bylo mou první myšlenkou, jak se asi vede Wallerovi. Všichni jsme se u něho shromáždili.

Doktor Tsi nás však ihned z místnosti vykázal, řka, že nemocný nesmí být vyrušován. Slíbil nám, že při snídani nám podá zprávu.

Zasedli jsme ke společnému stolu. Nálada byla tak stísněná, že nikomu z nás ani nechutnalo jíst a Omar k své veliké mrzutosti odnášel ze stolu jídla skoro nedotčená.

Konečně se objevil Tsi.

"Žije," pravil. "To lze ještě říci. Totiž - lépe řečeno jeho tělo dosud nezemřelo. Tep a dech jsou velmi slabé.

Od včerejšího večera se ani nepohnul. Obávám se, že včerejší krize uškodila méně tělu, které již před tím ztratilo svou sílu, jako spíše jeho nervům. Byl to duševní otřes."

"Mám k vašemu umění plnou důvěru, příteli," pravil guvernér, "nechci však, abyste se přespříliš namáhal.

Vždyť vy skoro ani nespíte. Snad by bylo možné, abychom i my bděli u nemocného a tak vám umožnili trochu odpočinku. Prohlašuji, že za všech okolností se nehneme z Kratongu, pokud nebude možné vzít Mr. Wal-lera s sebou.

Myslím ovšem živého, ne mrtvého."

"Neslibujte si nic, mylorde," odvětil Číňan. "Možná, že vás co nejdříve poprosím, abyste na nějakou dobu dům

opustili, neboť při nynějším stavu nemocného nemůžete mu ničím pomoci, naopak vaše návštěvy by jeho i ubohou miss Mary zbytečně rozrušovaly. Pokud jde o vás, myslím, že nějaký výlet nebo vycházka vás přivedou na jiné, zdravější myšlenky. Nerad bych, abyste i vy propadli trudnomyslnosti."

"Máte vlastně pravdu, příteli. Neradi bychom vám byli v cestě, nebo dokonce na obtíž. Snad by bylo vskutku lépe, kdybychom se na nějakou dobu vzdálili. Ovšem, výpravu do vnitrozemí nepovažuji právě nyní za vhodnou. Snad na nějaký ostrov, nebo na pevninu bychom se mohli podívat. Neodejdeme odtud dříve, pokud neuslyšíme určitou zprávu, že Mr. Waller zůstane živ." "Jak jsem již řekl," opakoval Tsi, "nemocný je velmi slabý. Myslím, že krize již dosáhla svého vrcholu a že vám budu moci říci zítra, "nejpozději pozítří, přežije-li svou nemoc či ne."

Vstal. Obrátil se ještě k malajskému knězi se slovy:

"A co ty, příteli? Jak dlouho se zde ještě zdržíš?"

"Jen hodinu," odpověděl stařec. "Mé poslání je splněno.

Vrátím se nyní do svého kampongu. Rád bych ti ještě pomohl, pověz však sám, co mohu činit? Jsem jen ubohý kněz, který nemá nic, než své požehnání a modlitby.

Požehnání jsem již dal a nezbývá mi, než se modlit za otce a dceru. Doma postavím nový chrám a první modlitba v něm bude platit jim. Až se nemocný probudí k novému životu, pozdravuj ho ode mne. Kéž nový život naplní jeho srdce dobrotou."

Vstal a vyšel zároveň s Číňanem. Chtěli spolu patrně ještě promluvit beze svědků.

Guvernér kýval tiše hlavou.

"Již je to tady! Nejdřív Arab, pak Číňan a teď i ten Malajec. Musím doznat, že jsem svůj názor o Asiitech nadobro změnil, a stejně poctivě doznávám, že se stydím za to, co jsem si myslel dříve. Řekněte mi jedno, Charleyi! Jsou Malajci vskutku tak nevzdělaní barbaři, jak se o nich tvrdí?"

"Tvrdí se to o nich jen z nevědomosti. Malajci mají starou a velmi vyspělou kulturu. To dokazuje i jejich literatura. Je známo, že jejich řeč se dělí v mnoho nářečí, v tagala, iloko, pampang,atak, lampang, makasar, malagasi, alfur a daja. To je pouze několik z mnohých, a ve všech těchto recích mají ostrované skvělá díla, z nichž některá byla přeložena i do evropských jazyků. Je tu velká báseň Bidasari, pak Pandava, Ken-Tambuhan, In-dra-Lakrana, Pančatantra, Mataran, kantasura, Menag, Pirangon, Lampahlanhanipru, Kathasarigsagaras - -"

"Stop, Charleyi, stop/" přerušil mne guvernér. "To je víc než dost. Hm. Tedy tolik děl literárních vytvořil ten národ? To je další důkaz, jak jsem se mýlil, když jsem Malajce považoval za nevzdělance."

"Skutečně jste se velmi mýlil, mylord. Mohu vám říci, že tito lidé napsali již před více než 800 lety knihu o námořním právu. Dílo jistě obdivuhodné tím spíše, že zákony v něm vyslovené byly v mnohém ohledu přijaty pozdějšími generacemi a platí ještě dnes v mezinárodním námořním právu. Zajímavá je i jejich řeč. Dělí se na dva druhy, na tak zvanou njoko, řeč důvěrnou, a krámu čili řeč zdvořilou. Zvláštní je, že malajské označení spisů výpravných zní také njoko, kdežto básně se nazývají kráma."

"Wonderfull Tito Malajové mají tedy svou literaturu, svou kulturu, své umění a poesii. Ale i kdyby jich neměli, jsem přesvědčen, že takový nedostatek by naprosto nebyl na újmu jejich ušlechtilosti."

"Ušlechtilost srdce a vzdělání nemají bohužel nic společného. I člověk nevzdělaný může jednat šlechetně a člověk s velkým vzděláním může být podlec. Víte co, nechme teď povídání a hleďme, abychom se stali užitečnými lidmi. Jdu trhat ico-su pro Wallera." Odešel a Rafeley se za ním díval.

"Kéž by více lidí bylo tak snadno přístupno šlechetnému hnutí srdce jako on," vzdychl. "Proč jen je tolik lidí otroky předsudků. Ano, otroky."

Vstal a vyšel. Šel jsem za ním. Před domem se právě objevila nosítka pro malajského kněze, který k nám přistoupil, aby se rozloučil. Uchopil mlčky Raffleyovu pravici do své levice a pravou ruku položil na jeho hlavu.

Dlouho, dlouho se tak na něho díval. Pak se rozloučil i se mnou.

Právě přicházel Sedžid Omar. Dověděl se, že Malajci se s námi loučí a přišel jim všem přátelsky potřást rukou. Za jejich krátkého pobytu uzavřel s nimi srdečné přátelství. Doprovázel celou výpravu ještě kus cesty. Kněz odmítl vstoupit do nosítek a pomalým krokem šel za ostatními. "Pojďte, Charleyi," prohodil sir John. "Nezůstaneme teď přece v dusném pokoji. Podíváme se, kde je guvernér. Snad ho nalezneme."

Procházeli jsme se několik hodin po okolí, aniž jsme se s guvernérem setkali. Po našem návratu jsem se chtěl zeptat Sedžida, neví-li, kde je Angličan. Ale ani Sedžida jsem doma nenašel. Napadlo mi, že snad oba šli doprovodit Malajce. Dotaz u palácové stráže můj předpoklad potvrdil.

Guvernér čekal asi na pokraji osady a připojil se k výpravě. Vydali jsme se s Ráffleyem směrem, kterým odešli. Asi za půl hodiny jsme je našli. Omar šel vysvléknutý z kaftanu, z něhož udělal ranec, který měl přehozený přes rameno. Dear cousin na nás zdaleka volal:

"Měli jste strach o nás, co? Vím, že jsem nenahraditelný!"

"Yes. Of course. Hrozný strach!" žertoval sir John.

"Právě mi napadá, že se kněz po tobě vůbec neptal. Což jste se rozloučili již dříve, nebo snad věděl, že na něho čekáš za osadou?" *

"Ne. Sešli jsme se náhodou a hodný kus jsem ho ještě doprovázel. Neváhám doznat, že jsem při rozloučení srdečně objal toho starého, milého hochu. Hrozná věc, yes! Až se příště zas setkám s nějakým pohanem, nebudu s ním raději ani mluvit, abych nepropadl jeho kouzlu."

"Co nese Omar v tom ranci?" tázal se Raffley.

"Co jiného než fco-su, Malajci nám ji pomohli trhat.

Ale jen pojďme domů. Musíme ranec přebat, poněvadž léčivé byliny jsou smíchané s trávou a všemoženou plévelí. Doufám, že nám pomůžete."

Musil jsem se v duchu smát, když se v guvernérově paláci vskutku oba angličtí lordi pustili do přebírání rostlin.

Konečně se i Raffleyovi zdála věc směšnou vstal a hartusil:

"Gentlemen, je to vlastně nesmysl! Pouštíme se do věci, kterou ani pořádně neumíme. Každý z našich slu hů provede tu práci rychleji a lépe než my. Jdu! Nebudu se s tím zlobit. Chci si odpočinout. Z toho ohýbání mě už bolí hřbet."

Když odešel, guvernér se ještě chvíli hrabal v zeleni, pak mrzutě řekl:

"Inu, John svou povinnost bere na lehkou váhu. Nechá mne, abych se dřel sám. Ale konečně má vskutku pravdu; nechám toho, Omar to s Malajci provede lépe."

Rozběhl se za Raffleyem, ten však ve svém pokoji nebyl. Dověděli jsme se, že zašel k holandskému guvernérovi a ten ho pozval k vyjížďce po okolí.

"Hm. Vlastně je mi to docela milé," pronesl dear cow sin. "Víte co? alespoň nás John nepřekvapí."

"Chce nás překvapit?" tázal jsem se nechápavě. "Při čem?"

"Divíte se? Pojďte! Zajedeme k přístavu a podíváme se na loď."

Vzali jsme opět vůz a vydali jsme se na cestu do Ulehleh. Cestou se mne guvernér ptal:

"Bojíte se stínů a strašidel, Charley?"

"Jen ve dne. V noci ne."

"To je ovšem zlé, neboť vás hodlám teď ve dne zavést na místa, kde straší."

"Aha! To je opět ten stín, o kterém jsme již mluvili."

"Yes:"

Následovalo dlouhé mlčení. Po chvíli se Angličan opět tázal:

"Proč mlčíte, Charley? Proč se mne neptáte na to, co za tím vším vězí. Vím dobře, co si myslíte. Ale mně by bylo milejší, kdybyste se tázal, alespoň bych mohl lépe mluvit."

"WeU. - - budu se vás tedy dotazovat. Proč jste za celou dobu, po kterou jedete se svým bratrancem lodí, nezašel do jeho kajuty a proč tam chcete jít nyní tajně, aby o tom nevěděl?"

"AU right! Tuto otázku jsem očekával. Musím však doznat, že mne překvapuje. Jak to, že vy, který jste mne jistě bystře pozoroval, nechápete, proč jsem si dosud neprohlédl stín, který vstoupil mezi mého bratrance a jeho rodinu."

"Řekněte mi především, proč považujete Yin za strašidlo. Známa jen obraz, ne však ji samotnou. Dále nevím, v jakém poměru je Yin k siru Johnovi, k vám a k vaší rodině. Konečně myslím, že i tehdy, nezodpovíte-li mi tyto otázky, mohu udat důvod, proč jste se dosud na obraz nepodíval."

"A jaký důvod by to byl?"

"Prostě se bojíte."

"Já že se bojím? Pshaw! Rád bych viděl člověka, který mne kdy viděl bát se. Velmi se mýlíte, sir, když myslíte, že - že - -"

Zarazil se. Sklonil hlavu a pokračoval:

"Nuže, mluvmě si upřímně. Máte pravdu, Charleyi, bál jsem se. Před kým nebo před čím, o tom nebudeme mluvit. Ale právě pro ten strach jsem dnes nechtěl jít sám a vzal jsem vás sebou."

Dorazivše do přístavu, dali jsme se dopravit na loď. Na palubě byl jen Bili s dvěma námořníky. Tom odešel na pevninu, aby obstaral různé věci, ostatní námořníci dostali dovolenou a vydali se na vyjížďku po okolí. Námořnická vyjížďka je kapitola sama pro sebe.

Mošti medvědi, kteří i při největší bouři a nejmocnějším kymácení lodi neztrácejí půdu pod nohama, sedí zpravidla na koňském hřbetě - podle vystižné terminologie jezdeckých poddůstojníků - jako opice na komisárku. Nejméně každých sto kroků se poroučejí ze sedla a pracně se zas hrabou nahoru. Přesto jsou námořníci, kteří považují jízdu na koni za nejskvělejší zábavu na pevnině. Guvernér řekl Billovi, že chceme ještě něco vzít sebou a táhl mne do podpalubí.

"Proč jednáte tak tajuplné?" tázal jsem se. "Jistě by nebylo nápadné, kdybychom zašli do kajuty zcela klidně a bez vysvětlování."

"Co vás to napadá! John se nesmí dovědět, že jsem byl tak zvědavý a šel se na obraz podívat. Dveře jsou sice zamknuty, vím však, jak je otevřít bez klíče."

Chopil se kliky a divným způsobem ji kroutil sem a tam. Náhle se dveře otevřely. Vstoupili jsme. Zůstal jsem stát u dveří, kdežto guvernér popošel, rozkročil se před obrazem a dlouho na něj vzdorovitě pohlížel. Pak se beze slova obrátil, vystrčil mne ven, vyšel za mnou a přibouchl dveře. Šli jsme na palubu. Bili nám tam zatím připravil koflík čaje k osvěžení.

"Nebudu nic pít," prohodil guvernér. "Musím napřed strávit jiné věci."

Nevšímal jsem si jeho špatné nálady a přisedl jsem tedy ke stolu sám. Angličan se zatím dlouhými kroky procházel po palubě. Náhle se přede mnou zastavil:

"Poslyšte, Charleyi, co..., ale nechme toho! Promluvíme

si o tom cestou zpět."

Teprve když jsme opět seděli v povoze na cestě do Kota

Radži, vyslovil svou otázku:

"Co soudíte o obrazech, Charleyi?"

"O obrazech? Vaše otázka je trochu příliš nepřesná, mylorde. Proto na ni nemohu dobře odpovědět."

"lim - ovšem, máte pravdu, odpověď je nemožná, pravda?"

"Nemožná není. To, co jste říkal, nepovažuji za otázku, nýbrž za výkřik vaší duše, nebo, líbí-li se vám lépe ten výraz, za projev vašeho nevědomí, které se dosud bálo na obraz pohledět. Ted' jste jej přece uviděl a křičíte, neboť pozorujete následky."

Udiveně na mne pohlédl, tázaje se:

"Jáčku, jsem opravdu průhledný?"

"V tomto ohledu ano."

"A co ve mně vidíte?"

"Vidím, že se vás Yin zmocnila a že již stojíte pod jejím vlivem."

"Vy máte pravdu! Ale nechápu to. Prostě nechápu, jak je možné, že pohled na ten obraz má takový účinek."

Odmíchl se a po celou dobu jízdy již nepřenesl slova.

Po příjezdu do Kratongu okamžitě zmizel ve svém pokoji.

Raffley se vrátil až za soumraku a při večeři nám sděloval, že mynheer Holand'án je dokonalý gentleman, s nímž se velmi dobře pobavil. Dokonce se chtěl sázet, což Raffley odmítl. Dověděl se, že v horách se připravuje nějaké povstání - a pravděpodobně prý dojde k výpravě proti vzbouřencům. Mynheer mu vypravoval o různých ukrutnostech a zvěrstvech, kterých se domorodci dopustili.

Dear cousin se chtěl domorodců zastávat, poukazuje při tom, že i běloši za své dřívější vlády, hlavně v začátcích, nejednali s domorodým obyvatelstvem v rukavičkách. Často se dovolával malajského kněze, který s ním byl určitě stejného názoru. Raffley ho nechal domluvit, pak se ozval:

"Snad máš pravdu, kamaráde, nezapomínej však, že jsme zde cizinci a hosty Holand'ánů. Nesmíme se tedy vměšovat do jejich záležitostí. Mynheer by rád viděl naši jachtu a proto jsem ho pozval na zítřek k vyjížďce. Povozy budou připraveny o šesté ráno. Doufám, že jste srozuměni." - "Ovšem."

"Well. Pojdme spát. Dobrou noc."

Druhý den jsme věnovali výletu do přístavu a prohlídce lodi. Na zpáteční cestě jsme učinili okliku a pohostinný Holand'án nám ukazoval různé pamětihodnosti kraje. Vrátili jsme se až k večeru.

Tsi nás uvítal rados'tnou zprávou, že misionář je už mimo nebezpečí, že bude s určitostí zachráněn. Mary i mladý Čňan nám pak učinili návrh, abychom odjeli na několik dní pryč, že nemá smysl nudit se v osadě. Byli jsme s tím srozuměni.

Na cestu jsem chtěl vzít Sedžida Omara. Ne proto, že bych ho potřeboval pro sebe, spíš proto, aby se Arab prohlídkou nových krajů poučil.

Když jsem se ho ptal, chce-li jet s námi, slyšel jsem k svému údivu, že mu to není vhod. Prosil mne, aby směl zůstat a řečnil:

"Jedeme přece do Číny, sídi, a musím se tedy naučit řeči té země, abych ti mohl být nápomocen. Na lodi k tomu nebude příležitost, a také jízda bude trvat jen krátký čas. Objevil jsem však v Kota Radži několik kuliů, kteří mluví anglicky, a doufám od nich něco pochytit."

Neměl jsem celkem nic proti tomu. V duchu jsem však měl tajné obavy, jak Sedžid Omair stráví tento nový. příspěvek k svým znalostem řeči - čínštinu!

KAPITOLA DEVÁTÁ

NA LOVU VDŽUNGLI

Přípravy k odjezdu nám zabraly celé dopoledne příštího dne. Krátce po poledni jsme vyjeli na moře. Raffley prozatím cíl cesty tajil, říka, že mne jako starého lovce chce, překvapit. Když jsme se z přístavu vymotali na širé moře, zamířila loď přímo k severu. K večeru druhého dne jsme se přiblížili k burmanskému pobřeží, a když se "Vin" propletla různými ostrovy a ostrůvky, zakotvili jsme při ústí řeky Tenasserin.

Raffley mi krátce před přistáním sdělil, že chce navštívit svého přítele, který byl velitelem britské posádky v městě téhož jména, které leželo asi půl dne cesty proti proudu řeky. Hned po našem zakotvení se postaral, aby tento jeho přítel, Colonel Mac Galen, byl posly vyrozuměn o našem příjezdu. Strávili jsme večer přípravami k výpravě, při čemž nám Raffley vštěpoval, abychom nezapomněli vzít své pušky, - neboť doufal, že jeho přítel nás pozve na lov. Noc jsme strávili na lodi a časně zrána jsme vyrazili na lodicích vzhůru po řece.

Zajímavé bylo veslování burmanských domorodců. Zaklesnou totiž veslo mezi holeň a nárt, rukou uchopí držadlo a stojíce jen na jedné noze, druhou veslují.

Námořníci, kteří nás doprovázeli, kroutili nad tímto "pohanským" způsobem veslování hlavami, konečně se jeden z nich odvážil zkusit to sám.

Výsledek byl vskutku podařený. Milý John zaklesl veslo, rozmáchl se a - v příštím okamžiku spadl střemhlav do vody k všeobecné škodolibé radosti nejen domorodců, ale i dvou vlastních kamarádů, kteří si ho po jeho nezdařením výkonu náležitě "podávali".

Po cestě jsem měl příležitost vypálit několik ran ze své medvědí pušky na krokodýly, tyto ohavné ještěry, kteří kralují nad ústím indických řek.

Krátce před polednem jsme se blížili k městu. Na pobřeží nás očekával přítel Raffleyův a srdečně vítal svého starého kamaráda.

"Halo, sir John! Divím se, že jste si po dlouhých letech na mne vzpomněl. Však jsme se již dávno neviděli!"

"Halo, Mácu!" volal Raffley. "Jsem rád, že tě opět vidím, -starý brachu! Musím říct, že jsi od našeho posledního shledání pěkně ztloustl. Přivezl jsem sebou bratrance, na kterého se snad ještě z Anglie pamatuješ, a ještě dalšího gentlemana, s nímž, doufám, budete dobrými přáteli."

Obvyklé představování s typickým anglickým "How do vou do" bylo brzy odbyto a kolonel nás zavedl do svého bungalovu, kde jsme po krátkém odpočinku zas'edli H tiffnu.

U stolu nám byli představeni ostatní důstojníci posádky, a Mac Galen použil příležitost, aby nám zvěstoval znamenitou novinu.

"Wett, gentlemen! Doufám, že budete spokojeni. Přijeli jste v pravou dobu, neboť právě zítra je připraven hon na slony. Mahuti vyslídili v horách velké stádo a zítra bude vehnáno do kraalu. Počítám, že se dobře pobavíte."

Byla to vskutku šťastná náhoda a nelitoval jsem, že jsem se vydal na tento výlet. Zažil jsem již mnohé lovy, podnikal jsem je skoro v celém světě, ale honu na slony jsem se zúčastnil všeho všudy jen jednou. Po dlouhých letech to bylo opět něco nového.

Druhý den časně zrána jsme se vydali na slonech do džungle. Nemohu tvrdit, že by jízda na slonu byla něčím mimořádně příjemným. Na koni se cítím jako doma, srostl jsem s ním. I na velbloudy jsem si za svého pobytu na poušti zvykl a při jízdě na dobrém hedžinu jsem uměl v cestování nalézt skoro požitky. Ale jízda na slonu! Tu se člověk stává pouhým nákladem, zbytečným, těžkým předmětem, který v nosítkách, kymácejících se na hřbetě tlustokožce, je pohazován a potřásán všemi směry.

Guvernér to dobře označil:

"Nu, Čarleyi, jak se vám líbí tato jízda? Nepřipadáte si jako muškátový ořech v hmoždíři?"

"Skoro, mylordě," odpověděl jsem, dávaje pozor, abych se při tom nekousl do jazyku.

Po dvou hodinách této krkolomné dopravy jsme dorazili k slonímu kraalu. Je to velká ohrada, sestavená ze silných kmenů. Kmeny jsou hluboce zapuštěné do země a ohrada se ke konci zužuje.

Lov je prováděn zcela primitivně. Jakmile lovci vysílí v džungli stádo slonů obstoupí je a spustí, pekelný řev. Znepokojená zvířata ustupují tím směrem, kde je hluku nejméně, totiž právě směrem, kde leží ohrada. Je to tedy hon v pravém slova smyslu (neboť zvířata jsou hlukem poháněna) a trvá zpravidla několik dnů a nocí. Přitom ubozí tluskokožci nemají chvíli oddechu. Ani napít se cestou nemohou, neboť prameny jsou hlídány honci, kteří slony ohněm a křikem zahánějí.

Přišli jsme právě k poslednímu dějství tohoto honu, k vhánění zvířat do kraalli. Na vysokém kmeni nahoře v koruně byla zřízena vyhlídková plošina, odkud jsme mohli pohodlně vše přehlédnout. Podmínkou úspěchu bylo naprosté ticho. V prvních hodinách odpoledních jsme v dále zaslechli křik a bubnování; bylo to první znamení, že se stádo blíží. A vskutku! Netrvalo dlouho, a z džungle se vynořil vůdce stáda, starý, černý sloni býk, který se opatrně blížil k široce otevřené bráně ohrady. Palisády ohrady byly zakryty čerstvou železnicí, takže zvířata nemohla upozorovat, že jsou hnána do pasti. Přesto se zdálo, že vůdce věřil jakési nebezpečí. - Neboť dlouho otálel, než vykročil.

Hluk se blížil a vyděšené stádo asi dvaceti slonů vyběhlo z houštiny a řítilo se přímo do zajetí. Sotva se sloni octli uvnitř ohrady, vyběhli domorodci, kteří vchod rychle a pečlivě zatarasili. Zvířata nebyla zatím znepokojena, naopak uprostřed ohrady byla pro ně vedle pramenu chladné vody připravená velká hromada cukrové třtiny. Teprve později začala vlastní práce lovců.

Na hřbetech krotkých slonů vjeli do ohrady. Vždy dva na jednom zvířeti, totiž muž a žena, který svým ankusem řídí mohutné sloní tělo, a nooser, který polapeného divokého slona spoutá. Vlastně byli mahuté skoro zbyteční, neboť krotká zvířata cvičená k lovu znala tak přesně svou úlohu, že nebylo třeba je řídit.

Takoví dva krotcí sloni vezmou svého polapeného divokého druha mezi sebe, "do lisu", jak se říká, a přitlačí se k němu tak, že se nemůže hýbat. Při tom mu zpravidla chlácholivě položí choboty na hlavu. V tom okamžiku se nooser sveze se hřbetu zvířete, zaklesne kolem zadní nohy chyceného slona silné lano, které přiváže k nejbližšímu stromu. Pak pro jistotu obejdou krotcí sloni se svým zajatcem několikrát strom, takže se lano kolem něho ovine a příslušně zkrátí. Zatím nooser připoutá i druhou zadní nohu slonovu ke stromu. Pak oba "zrádci své krve" ustoupí a ubohý zajatec zůstane připoután. Ovšem, že se to neobejde bez velkého hluku. Spoutání sloni spoléhající na svou sílu se snaží přetrhat pouta. Zuřivým troubením volají do světa svůj žal.

Bylo překvapující, v jak krátké době bylo všech dvaadvacet slonů připoutáno. Tento způsob lovu na mne učinil trapný dojem. Pro bělochy to není vlastně lov, nýbrž pouhé přihlížení. Zábavu a vzrušení z lovu mají vlastně jen mahuti. Řev, který polapená zvířata tropila, byl přímo nesnesitelný a proto jsem slezl s plošiny a odebral se do stanu, který byl pro nás zřízen. Guvernér, který chytání divokých slonů velmi dobře znal, odešel se mnou a brzy následovali i ostatní.

"Well How did you like it, sir? Jak se vám to líbilo," ptal se mne kolonel.

"Musím doznat, sir, že mi tento druh lovu připadá spíše jako krotké přihlížení v římské aréně," odpověděl jsem mu.

"Máte pravdu. Není to také lov pro zábavu, nýbrž pro užitek. Polapené zvíře má značnou cenu, která se ještě zvýší, až bude ochočeno."

"Jak dlouho trvá takové ochočení, koloneli?"

"Nu, záleží na povaze zvířat. Mnohé se podrobí za deset nebo čtrnáct dní, u jiného trvá krocení až dva měsíce.

Jsou případy, že polapené zvíře vůbec zkrotit nelze, rve svá pouta tak, že se mu zařezávají do masa a raději zemře, než aby se uklidnilo. V takovém případě dám raději lana přetnout a pošlu nebožáka v doprovodu dvou ochočených strážců ven před ohradu. Ať jde, když nemůže žít v zajetí. Ať se těší ze života venku, ve volné přírodě. Je tak lépe, než aby zašel v zajetí."

"A co činíte s ochočenými zvířaty?"

"Trvá to dost dlouho, než jsou vycvičena k službám, ale pak provádějí rádi skoro každou práci. Nosí břemena, slouží k jízdě, která - jak jsem slyšel - se vám také příliš nezamlouvá."

Usmál se a dodal:

"Snad víte, že v armádě můžeme slony velmi dobře uplatnit jako tahouny těžkých děl. Slony můžeme lovit ještě jiným způsobem, který však považuji za nesportsman-ský a proto jej zde netrpím."

"Míníte chytání do jam?" vmísil se do rozmluvy guvernér.

"Yes, mylorde. Zjistíte znáte ten způsob z Ceylonu."

"Vypravujte nám o tom," požádal kdosi guvernéra.

"Weíí, Charleyi, je to prostá věc. V džungli dáte vykopat hlubokou jámu, která se do značné výše vyplní osekánými větvemi a povrch se opět pečlivě přikryje. Stádo slonů se žene směrem k jamám. Ovšem musím doznat, že je to kruté. Nejsou-li jámy dostatečně vystlané, ubohé zvíře si často zlomí nohu a musí být utraceno. Mnohdy také domorodci nepokryjí dostatečně jámy, takže se do nich lapí i jiná zvířata, jeleni, divocí buvoli a někdy i tygři."

Vyšli jsme ze stanu ven a přistoupili k ohradě. Řev lapených zvířat neustával. Mahuti pobíhali sem a tam, předkládaje jim potravu a hlavně hojnost cukrové třtiny, aby aspoň největší zuřivce uklidnili.

Náhle se hluk stupňoval. Jednomu z připoutaných zvířat se podařilo přetrhout lano a v příštím okamžiku se vrhl na nejbližšího honce, kterého mžikem srazil chobotem k zemi. Rychle jsem strhl s ramene svého medvědobijce, ale dříve než jsem mohl vystřelit, třeskly dvě rány. Slon pomalu klesl na kolena, pak se skácel k zemi.

Jeden z lovců použil své zbraně, aby zachránil mahutá. Výbušné střely způsobily okamžitou smrt nezkrotného zvířete. Zemřelo, aniž mu bylo dopřáno bojovat.

Musím doznat, že mne pohled na mrtvého velikána netěšil. Ano, boj s šedým medvědem v americkém pralese, s nožem v ruce, číhaná na lvy v noční poušti, to je lov, který vyžaduje bystrost a odvahu člověka. Ale zkosení této hory masa, ještě k tomu z jistého úkrytu za palisádami, mne nebavilo.

Před večerem jsme se vydali na zpáteční cestu a s nastávající nocí jsme dorazili opět do bungalovu. Večeře byla překvapením. Měli jsme sloní chobot a sloní tlapy.

Chutnaly skoro stejně dobře, jako pečené tlapy medvědí.

Po večeři jsme seděli ještě dlouho na verandě a na přetřes přišly různé lovecké historky. Každý vypravoval, co pozoruhodného zažil na lovu, a i já, jsem musil vypravovat různá dobrodružství ze svých toulek světem. Konečně se ujal slova jeden z důstojníků, major Rafferty, poměrně mladý člověk. Vypravoval:

"Well gentlemen, vy všichni jste zažili svá dobrodružství již jako muži. Já však jsem složil svého prvního tygra jako desetiletý chlapec. Můj otec byl tehdy velitelem posádky poblíž Lucknowa a já, místo abych se staral o své knihy, jak si rodiče přáli, uzavřel jsem velké přátelství se

starým šikarim Pandu Pungi, s nímž jsem se denně toulal po okolí. Rodiče neradi viděli mé přátelství se starým mluvkou a všemožně mi znemožňovali styky s ním. Nemusím podotýkat, že jako všichni klac-kové v mém věku, se stejnou samozřejmostí jsem obcházel všechny zákazy. Pandu Pungi byl pro mne zářícím vzorem. Vždyť - jak mi sám vyprávěl - postřílel již nesčetně divokých buvolů, pardálů a tygrů, o ostatní zvěři nemluvě.

Tehdy jsem nevěděl, že všichni tito ulovení dravci existují jen v jeho přebohaté fantasmii. S počátku nejistě, později, když jsme se seznámili lépe, stále naléhavěji jsem ho žádal, aby mne zavedl na tygra. Starý šikary slíbil, že tak učiní, namítal ovšem, že na tygra můžeme jít jen v noci a to že asi moji rodiče nedovolí. Měl také pravdu, starý chlapík. Můj otec při první zmínce o podobné výpravě mi uštědřil pohlakek.

Ale konečně jsem poznal, že se kýžená příležitost na skytla. Rodiče byli pozváni k nějaké slavnosti do Lucknowa, kde měli zůstat přes noc. Použil jsem příležitosti,[^] abych se již odpoledne vytratil a zašel k starému šikarimu. Opatrně jsem začal rozmluvu:

"Pandu Pungi, víš poblíž o nějakém tygru?"

"Džungle se jimi hemží, sahibe."

"Dobrá. Dnes večer půjdeme na lov."

"Nevím, sahibe. Tvoji rodiče to nedovolí."

"Moji rodiče nejsou dnes doma a kromě nich mi nemá nikdo co poroučet."

"Přesto, sahibe, uvažuj! Lov na tygra není lehká věc.

Nutno se také napřed poradit s brahminem, zda-li je doba příhodná a bohové přizniví."

"Přizniví, nepřizniví! Pandu Pungi, dnes večer půjdeme na tygra."

"Dlouho jsme se ještě hádali. Šikari nechtěl. Já však trval na svém a když jsem mu nakonec předhodil, že se tygra bojím, konečně svolil.

Večer jsem nabil svou starou předpotopní bouchačku a vydali jsme se do džungle. Nevěděl jsem, že prales v noci vypadá jinak než ve dne, že se ozývá sty a .sty tajemnými zvuky, které jsem si nedovedl vysvětlit.

Starý šikari měl v úmyslu pobýt se mnou nějakou dobu venku a pak se vrátit, neboť byl přesvědčen, že noční džungle mi nažene dost strachu a že budu rád, když se vrátím. Že by se mohl odvážit nějaký tygr tak blízko k lidským příbytkům, na to ovšem nepomyslel. Přepočítal se, a to hned ve dvou předpokladech. Věděl jsem, že se mi hned tak nenaskytne příležitost k nočnímu lovu a proto mne ani nenapadlo, abych se vracel domů. Kromě toho zaburácel náhle hrom a nad námi se snesla prudká bouře. Náhodou byla poblíž polorozpadlá chata, kde jsme se jakžtakž mohli skrýt. Myslím, že starý Ind měl tehdy větší strach než já, neboť bouři považoval za výstrahu bohů.

Čekali jsme v chatě a náhle se temnou nocí ozval pronikavý řev. Pravděpodobná, ba skoro nemožná věc se stala skutečností. Někáký tygr se zatoulal až k vesnici. Křečovitě jsem svíral starou bouchačku. Nyní jsem i já pomalu začínal mít strach. Starý Pandu Pungi se dávno již Vedle mne tetelil úzkostí a modlil se ke všem bohům, aby tygr odešel zas tam, odkud přišel. Jeho modlitba nebyla bezpochyby dost upřímná, nebo snad brahmínská božstva byla vsutku rozezlená, neboť řev se ještě víc blížil k našemu úkrytu.

Tygr byl hladový a kromě toho byl to asi nějaký mankiller, neboť pojednou se vzduchem mihlo těžké tělo a dopadlo vedle nás. Starý šikari zděšeně zařval a v příštím okamžiku vytrhl z opasku tesák, s nímž se postavil šelmě ha odpor. Patrně tygra jen zbytečně podráždil, protože v příštím okamžiku padl na zem, srazem prudkou ranou tygří tlapy. Dravec ho uchopil za rameno a vyvlekl ven z chýše.

V prvním okamžiku jsem strachem nebyl schopen hnutí. Když jsem viděl, že se šelma s nebohým Pandu

Pungi vzdaluje, uvědomil jsem si, že musím jednat, jak se sluší na slavného tygrobijce.

Tygr se po několika skocích zastavil a pravděpodobně se chystal rozsápat svou oběť. Viděl jsem, jak ve tmě jeho oči světélkují. Opřel jsem bouchačku starého Inda o trám a zamířil jsem pozorně mezi oči dravce. Když jsem stiskl spoušť, ozvala se hrozná rána a já zpětným odrazem výbuchu jsem byl sražen k zemi. Ale hlavní věc tygr zařval naposled. Byl mrtev. K mé velké radosti se mi podařilo vzkřísit starého šikariho; jeho zranění nebylo nebezpečné. Ranou tlapy byl jen omráčen. Ubíhal se mnou zpět do vesnice, kde bez meškání vyzvonil slavnou novinu kde komu. - Nejhorší na věci však bylo něco jiného."

"Well A co to bylo, Mr. Rafferty," ptal se s úsměvem guvernér.

"Rodiče se totiž vrátili téhož večera a otec mne pln úzlosti všude hledal. Když jsem přišel domů, uvítal mne místo očekávané slávobrány pořádný výprask. - To byl můj první tygr gentlemen. Jeho kůže ještě dnes visí v mé ložnici."

Nastalé ticho přerušil kolonel:

"Měl jste tehdy notnou dávku štěstí, drahý majore. Teď však myslím, pánové, abychom šli spát, neboť zítra nás očekává lov, který snad bude našemu příteli" - při tom pokynul hlavou směrem ke mně - "víc po chuti, než, dnešní přihlížení v aréně."

Druhého jitra při snídani nám kolonel sdělil tuto novinu:

"Gentlemen, měl jsem v úmyslu vás dnes pozvat na hon, který přítel guvernér jistě bude znát, nevím však, jeli znám i oběma druhým pánům. Je to pig-sticking." Pig-sticking, doslovně "píchání prasat," je druh lovu v Indii velmi rozšířený a oblíbený. Zábava, kdysi vyhrazená maharadžům a jejich oblíbencům, byla později převzata anglickými důstojníky a je jimi pěstována se stejným nadšením, jako kdysi indickou vladařskou kastou. Loveci sedí na koních a jsou ozbrojeni jen dlouhým bambusovým kopím, kterým vyplašeného kance nabodnou v plném trysku.

Protože se kolonel zadíval na mne, odpověděl jsem mu:

"Yes. Slyšel jsem často o tomto druhu lovu, neměl jsem dosud příležitost jej sám provádět. Myslím přesto, že nebudu tak zcela nováčkem, neboť za svého pobytu v Arábii a v severní Africe jsem se naučil dost dobře vládnout kopím."

"Bohužel, gentlemen, nebude dnes z lovu nic, neboť noční lijavec byl tak vydatný, že tráva ve stepi je dosud mokrá, a také vítr vane nepříznivě. - Nu, necháme si to na zítřek, alespoň si po včerejší projížďce na slonech odpočinete: Dohodli jsme se, že po snídani podnikneme vyjížďku koňmo po bližším okolí, a asi za hodinu jsem vskutku s Raffleyem a guvernérem vyjel. Plukovník se zdvořile omluvil, že musí vyřídit nějaké služební záležitosti; jeli jsme tedy sami."

"Víte, Charleyi, jsem docela rád, že lov byl odložen na zítřek," pronesl guvernér cestou. "Jsem ještě dnes celý rozlámaný Z'toho včerejšího maharadžoýského cestování, a myslím, že i vám se nevede jinak: Člověk už není žádný mladík. Ale na zítřejší lov se přece těším."

"Je pig-sticking vskutku tak nebezpečná hra, jak se zpravidla říká, mylorde?" tázal jsem se.

"Pro špatného jezdce, pro člověka s nejistou rukou je to dokonce hra velmi nebezpečná. Stejně jako toreador musí bodnout býka mečem do určitého místa mezi lopatkami, tak i divoký kanec musí být zasažen přesně za levou lopatkou, jinak hrot kopí sklouzne na kosti a rozružené zvíře napadne jezdce."

"Slýchal jsem, že pig-sticking je surovost, ačkoli prý i ženy se těch lovů zúčastní."

"Hm. Je to pravda. Považuji také účast žen při podobných lovech za nešvar a vždy jsem byl nepřítelem podobných zábav."

"Jsem na to zvědavý," prohodil Raffley, "Obávám se, Charleyi, že i tento druh lovu vzbudí vaši nelibost."
Den minul bez zvláštních příhod. Druhého jitra jsme se vydali na lov.

Byla nás celá karavana. Kromě plukovníka se lovu zúčastnili skoro všichni důstojníci anglické posádky, a s nimi i dvě dámy. Dear cousin pobrukoval.

"Vždycky říkám, že ženy na lovu nemají co dělat."

Hodinu před námi vyslal plukovník do pralesa množství mahutů na ochočených slonech do dohodnutého místa. Úkolem mahutů bylo nalézt stádo kanců a na-dehnat je naší lovecké skupině.

Tak se také stalo. Asi po hodině jízdy pralesem se zprava začalo ozývat bubnování, tlučení do stromů a posléze hlasitý pokřik. Honci připravili kopí. V krátké době začalo "zapichávání" divokých prasat. K lovu, jak jsem byl zvyklý z divokého západu, nemohlo být žádné přirovnání. Tento "lov" nějakou dobu pokračoval ve stejných kolejích. Byl jsem z tohoto druhu zábavy znechucen.

Náhle došlo k oživení. Jeden z lovců minul svého kance. Kopí jen lehce sjelo po hřbetě. Kance to patřičně rozzuřilo a vrhl se na lovce, ten zkušene ponechal kopí kde bylo. Bodl koně a začal ujíždět směrem k houštině, kde se hodlal ztratit. To se také podařilo. Nešťastnou náhodou ve stejné chvíli se z houští vynořila lady Raffertyová. Kanec vida nového nepřítele, zanechal pronásledování a vrhl se k jezdce. Musím doznat, že mladá žena projevila opravdu chladnokrevnost, neboť vidouc, že se útoku nevyhne, nastavila své kopí, předpokládajíc, že rozběhnuté zvíře se nabodne vlastní silou. Došlo k srážce, která dopadla jinak, než si lady představovala. Zvíře naletělo plecí na kopí a silou nárazu vymrštilo jezdce ze sedla. Dopadla nedaleko nás do trávy. Dříve než jsme mohli přispěchat, vrhl se rozzuřený kanec na opuštěného koně, kterému jediným trhnutím tesáků rozsápal břicho. Pak vyrazil směrem k spadlé lovkyni. Uvědomil jsem si, že dříve než budeme moci přispět na pomoc, bude pozdě. Zvedl jsem proto své kopí a vši silou jsem jím mrštil na raněné zvíře.

Bylo štěstí, že jsem se mezi Araby naučil dokonale ovládat tuto zbraň, takže hrot mého kopí se zabořil přesně tam, kam jsem jej chtěl umístit, totiž do krku zvířete.

Kanec se v plném trysku zarazil, vzepjal se a pak padl.

Vedle mne se ozval guvernéřův hlas:

"Doma ii, Charleyi! Přišel jste v poslední vteřině! Okamžik později a věc by skončila tragicky."

Poplácal mne na rameno, já rychle seskočil s koně a běžel jsem k omdlené lady. Zatím přijeli ostatní. Na štěstí se ženě nestalo nic. Leknutím při pádu ze sedla omdlela, takže ani nevěděla, jaké nebezpečí ji hrozilo. Její manžel ke mně přistoupil a beze slov mi podával ruku. Plukovník potřásaje mi pravici, pravil:

"Musím říci, sir, že jsem vám vděčen za vaši návštěvu."

Zachránil jste lady Raffertyovou před jistou smrtí."

"Učinil jsem jen to, co bylo mou povinností, plukovníku. Jsem rád, že to dobře dopadlo."

Pobyli jsme ještě tři dny u přívětivého plukovníka, pak jsme se vydali na zpáteční cestu k pobřeží.

Navštívili jsme ještě Nikobary, kde jsme s Raffleyem osvěžili staré vzpomínky na svůj první pobyt na tomto souostroví. Tehdy jsme přijeli na jeho jachtě "Swallow".

Vzpomínky na tuto jízdu jsem již kdysi popsal.

Až po čtrnácti dnech jsme se vrátili do Uleh-leh, kde panoval živý ruch. V přístavu kotvilo několik parníků, z nichž některé vyloďily cestující, jiné se chystaly na cestu do Batavie.

Odjeli jsme povozem do Kratongu. První, kdo nás tam

uvítal, byl můj Sedžid Omar. Sotva mne spatřil, zvolal:
"Hamdullillah. Ny či lajan la měj ho?"

Prvé slovo je arabské a značí "díky Bohu!" Svou radost nad naším návratem vyjádřil tedy Sedžid Omar ve své mateřštině. Druhá veta je čínská, a Omar se nepochybně chtěl pochlubit nově nabytými znalostmi, neboť obsahově nebylo toto oslovení příliš vhodné. Značí totiž doslovně: "Pojedl jsi již svou rýži?" Je to sice oblíbené rčení v Říši Sředu, na Sumatře bylo sotva duchaplné.

Nápadným mi byl nezvyklý ruch, který jsem pozoroval i v Kratongu. Holandská posádka byla značně zesílena, takže se dvůr povnůstky hemžil pestrými kabátcí vojáků. Mynheer guvernér byl tak laskav, že nám naše dosavadní obydlí reservoval přes to, že pokoje nutně potřeboval pro své důstojníky.

Zpráva, kterou nám Tsi podal o nemocném, byla příznivá.

"Je zachráněn. Prozatím aspoň tělesně. Ko-su působilo zázračně, přesto, že stav nemocného byl před naším příchodem značně zanedbán. Horší je jeho duševní stav. Je podobný tomu, o němž jsem sice slyšel a četl, který se mi však dosud v praxi nenaskytl. Jsem přesvědčen, že evropský lékař by klidně řekl, že se Waller stal choromyslným. Já jsem jiného názoru. Je zajímavé, že právě při *vých záchvatech mluví dost jasně a logicky, ba skoro s jakýmsi jasnozřením. Samozřejmě jsem miss Mary dosud nic o svých dosavadních obavách nesdělil, tím spíše, že právě zmíněné záchvaty mají na jeho těle sny stav nejlepší vliv. Na štěstí naše čínská psychologie jeho stav vysvětluje, takže mi není ničím zcela neznámým. Ve vědecké literatuře evropské jsem se dosud nesetkal s jediným lékařským dílem, které by podobný případ zaznamenávalo."

V tom okamžiku vstoupila do pokoje Mary, aby nás přivítala. Naděje na brzké uzdravení jejího otce jí vrátila zdravou barvu a živost ducha. Oznámila nám radostně, že její otec právě tvrdě spi, takže ho mohla bez obav opustit. Působilo jí velkou radost, že nám mohla vypravovat, jak se jejímu otci nyní vede lépe. Nezmínila se při tom ani slovem o obětavé péči svého čínského přítele, avšak její zrak jeyil vděčnost, kterou k němu cítila.

Později jsem se teprve dověděl, že chudák Tsi si dělal snad ještě větší starost o Američana než jeho dcera.

Ubožák za dobu naší nepřítomnosti značně zhubl. Odpoledne jsem chtěl napsat dopisy několika známým do vlasti a tu jsem zpozoroval, že má zásoba papíru došla. Šel jsem tedy procházkou do nepříliš vzdálené Kota Radži. abych si psací potřeby nakoupil. Při té příležitosti jsem zašel do hotelu Rosenberg na sklenici známého "Plzeňského", které ovšem Plzeň nikdy nevidělo, nýbrž pocházelo z počestného Hamburku.

Sotva jsem usedl na otevřené verandě, zpozoroval jsem dole domorodce s balíčkem v ruce. Poznal jsem v něm Malajce, který byl svého času vyslán, aby přijal výkupné.

"Kam jdeš?" zavolal jsem na něho.

"K nemocnému tuanovi a také k tuanu guvernérovi.

Mám jim předat knihu a dopis."

"Jaká je to kniha?"

Mlčky mně podával svazek zabalený do velkých banánových listů a převázaný velkou liánou. Otevřel jsem jej.

Byla v něm malá anglická bible, která byla nalezena pod spadlým kamenným oltářem vyhořelého chrámu. Jako zázrakem se knize nic nestalo. Opatrně jsem ji zas zabalil a podáváje ji domorodci, pravil jsem:

"Tuan je stále ještě nemocen. Dej knihu jeho dceři, ale nikomu jinému. Zde máš odměnu."

KAPITOLA DESÁTÁ

STÍNY

Večer jsme se všichni shromáždili, kromě Mary Wallerové, která nechtěla opustit svého otce. Po celou dobu jsem na guvernérovi pozoroval jakýsi neklid, který se stupňoval, až konečně po Jidle dear coustn již nemohl mlčet.

"Dostal jsem neočekávanou návštěvu," pravil. "John již o ní ví. Jistě byste neuhodli, kdo u mne byl, proto vám to raději řeknu. Přišel onen malajský posel, který od nás svého času měl převzít výkupné. Přinesl mi dopis od mého přítele, malajského kněze. A zmizel, aniž vyčkal odpovědi.

"A co píše?" tázal jsem se.

"To se právě chci dovědět. Dopis je psán malajsky, a jak víte, neovládám tu řeč. Proto jsem s ním zašel k J ohňovi, který sice něčemu porozuměl, ale všechno také nechápe. Dopis je totiž psán v jakýchsi verších, strofách, nebo nějak podobně. Pomyslete si! Malajec, kněz, který veršuje! To ať pochopí, kdo umí."

"Proč se tomu divíte?" ptal se Tsi. "Pokud vím, je celá řada kněží, kteří jsou také spisovateli a básníky. Konečně i na písmo lze pohlížet jako na jedno z nejstarších literárních děl. Proč by vlastně nemohl básnit kněz, který ve svém náboženském učení má znamenitý literární podklad?"

"Tak jsem to nemínil," pravil guvernér.

"Jak jinak tedy?" opáčil Tsi. "A - již vím! Patrně jste nechtěl klást důraz na slovo kněz, nýbrž na slovo Malajec, pohan! Ale, ale, mylorde. Stále ještě ty staré předsudky? Co tomu řekne bratrstvo Senu? A přece to jde tak snadno pochopit. Vzpomeňte na staré Řeky a Římany, jejichž vzdělání bylo základem dnešní civilisace. Vždyť to byli také pohané a přece se ještě dnes věnuje jejich dílům nepoměrně víc pozornosti než například středověkým kancionálům. A pokud jde o vašeho malajského přítele - což vy vskutku nevíte, kým vlastně je? Nepoznal jste, že je něčím mnohem vyšším než pouhým duchovním vůdcem jedné vesnice?"

"Jak bych to mohl vědět? Ani slovem se o ničem nezmínil."

"Ano, mohl jsem to také předpokládat. Nuže - povím vám to. Stařec je jedním z největších a všeobecně uznávaných básníků dnešního buddhismu. Proto byl svého času vyslán do Číny, aby se seznámil se základním učením Senu a mohl je hlásat na ostrovech. Je znám nejen mezi svými soukmenovci na sundských ostrovech, nýbrž i v Zadní Indii a daleko v Polynesii. On přemýšlel o své rozmluvě s vámi, a výsledek svého přemýšlení vám nyní poslal. Přejete-li si, milerád vám jeho list přeložím."

"Chtěl jsem vás o to požádat," pravil guvernér. "Vida!

Tedy básníkem je můj přítel. Ovšem, pak mne jeho jednání a jeho názor na svět nemusí překvapovat. Prosím, Mr. Tsi, zde je dopis."

Předal list Číňanovi, který jej nejdříve pozorně přečetl, pokynul hlavou, usmál se a pravil:

"Je tomu tak, jak jsem myslel. Lituji jen, že mi není dána schopnost, abych vám mohl obsah listu tlumočit řečí vázanou, obávám se, že při pouhém překladu zmizí něco z účinnosti těchto veršů. Nu, pošlete:

"Kéž bys opět sestoupil k zemi - ó člověče! Hvězda, která příchod tvůj oznamuje, nechť svítí; nestaniž se však plamenem, který by strávil to, co svaté je. Králové přišli navštívit syna člověka a přinesli mu zlato a kadidlo, přece však láska Jeho platila stejné ubohým pastýřům, kteří mu nemohli dát nic, než svou lásku.

Nechceme však zlato. Kov budiž ponechán hrabivcům a kadidlo tomu, kdo pomíjející dým krásných slov si zamiloval. My chudí čekáme jen na věčný mír, který nám dosud nepřinesl žádný vladař a žádný mudrc."

Tsi položil list před sebe. Všichni mlčeli, každý přemýšlel o tom, co právě slyšel. Napadlo mi, že v dopise je vyjádřena dobrá myšlenka, výtky vladařům a učencům skutečně "seděla".

Konečně Tsi tiše promluvil:

"Kromě listu přinesl posel ještě něco jiného. Knihu, kterou kněz našel pod troskami zříceného oltáře ve spáleném chrámu. Dva kameny se nad ní zaklínily a chránily ji, takže je zcela neporušena. Je to bible, která se nevysvětlitelným způsobem dostala pod oltář. Snad ji tam položil Waller. Doufám, že nepoužije této příležitosti k tvrzení, že se stal div, který potvrzuje jeho slova. Mohl by myslet, že hroučící se pohanské oltáře zachrání křesťanství. Bude lépe, když se o celé věci doví až později, až bude jeho tělo i jeho duch v pořádku."

Kolem desáté hodiny jsem se odebral do Čňanova pokoje a nabídl jsem mu, že dnešní noc budu bdít u nemocného sám, aby on i dívka měli také trochu odpočinku.

Mladý muž byl s mým návrhem srozuměn, tím spíše, že dnešní noc byla právě řada na dívce, aby bděla. Tázal jsem se ho na povahu záchvatů nemocného a co v takovém případě mám dělat. Tsi mi vysvětlil:

"Mohl bych vám dát zevrubný přehled o stavu nemocného, obávám se však, že vaše lékařské a především odborné znalosti nepostačí, abyste dost rychle vše pochopil. A k dlouhému výkladu nám dnešního večera schází čas. Ostatně rád bych věděl, jaký názor si utvořit z vlastního pozorování, ničím neovlivněného. Proto vám prozatím neřeknu nic a prosím vás, abyste jednal podle svého. Jen v případě, že u nemocného nastanou nějaké komplikace tělesného druhu, prosím, abyste mne zavolal."

Zavedl mne do pokoje nemocného, kde zatím seděla Mary, která mi po krátkém přemlouvání své místo u lože přepustila. Tiše odešli.

Malá, zastřená lampička slabě ozařovala místnost.

Otevřeným oknem sem občas tlumeně zazněl zvuk nočního ptáka. Jinak bylo úplné ticho. Půlnoc již minula, když se náhle rty nemocného pohnuly. Sklonil jsem se nad ním a zaslechl jsem tato polohlasem pronesená slova:

"Vidím tě a slyším tě, má duše. Ne, ty nejsi mrtvá. Vím, že mne všude doprovázíš a dbáš, abych se tebou řídil a neupadal do svých starých chyb."

Koho to viděl? S kým mluvil? Přemýšlel jsem o tom, když nemocný pozvedl opět svůj hlas a tentokrát pronesl hlasitě a jasně:

"Odpusť mi! Vím, že se mne zmocnil ďábel pýchy a nesnášenlivosti. Ty jediná jsi mne chtěla zachránit. Pokoušela ses o to již za svého života tak často, ach - tak často!"

Pochopil jsem. Ve snu nebo v horečce se mu zjevila jeho zemřelá choť, kterou mi jak Mary, tak i profesor Garden vyličili jako andělsky dobrou. Že ta domněnka byla správná, dokazovala další slova nemocného:

"Opustilas mne a já ve své osamělosti jsem opět chybil. Neřídil jsem se slovy, které jsi mi seslala. Oh - má drahá! Přála sis, aby každý chrám byl pro mne chrámem míru. A já! A já? Čeho jsem se dopustil? V divoké zlobě jsem ničil - ničil pohanské chrámy - -"

Poslední slova vyrazil Waller sípavým hlasem. Náhle se jeho křečovitě stažené tahy uvolnily a on pokračoval klidnějším tónem:

"Děkuji ti, děkuji, že jsi mi odpustila. Teď konečně budu tím, čím jsem dosud nebyl - křesťanem."

Odmlčel se, začal klidně dýchat a zdálo se, že usnul. Chvilku jsem stál skloněný nad jeho lůžkem, pak jsem vyšel na verandu. Byla krásná hvězdná noc; tropické květy prosycovaly teplý vzduch.

Přemýšlel jsem o tom, co jsem právě slyšel. Byla to

skutečnost? Byl to sen? Nebo jen horečná fantasmie nemocného? Dlouho jsem stál v zadumání. Náhle se uvnitř ozval hluk, rychle jsem se vrátil. Nemocný opět mluvil. Pronášel šeptem slova, kterým jsem nerozuměl. Usedl jsem opět na židli vedle jeho lůžka a skloniv se nad ním, pozoroval jsem jeho tahy. Jeho hlas sílil, a tu jsem k svému překvapení slyšel jak pronáší čtyři řádky, které jsem v Colombu připsal na list v zápisníčku Mary Wallerové:

... iu lásku boží, kterou hlásáte, ne
najížkykuj, ale v srdci noste! Co
srdce lidská v jiná srdce vsadí to
vzklení tam a ze srdce zas vzroste."

Jak se dověděl tyto řádky: Jen jeho dcera mu je mohla sdělit. Nemohl jsem však pochopit, že by člověk, který po celou dobu leží v těžké horečce, mohl vnímat a dokonce si pamatovat veršovanou sloku. Náhle pozvedl opět svůj hlas:

"Ano, jen láska by měla vládnout světu. Meč v ruce
vojáka může imponovat jen člověku bez názorů - - bez
páteře; člověku, který šíjí bezmyšlenkovitě sklání před
násilím - - Děkuji ti, má drahá, žeš mne vyvedla z
bludiště. Ukázala jsi mi cestu, kterou musím jít - -"

Jeho hlava klesla znaveně na podušku. Nechtěl jsem ho opustit, nevěda, co učiní v příštím okamžiku. Přemýšlel jsem, jak je možné, že duch nemocného je v neustálém spojení s okolním světem. Jak jinak mohl citovat báseň, kdyby nevzpomínal a nepřemýšlel. Bezděky jsem uchopil knihu, která ležela na stole vedle lůžka. V první chvíli jsem nevnímal, co čtu, a teprve pak jsem si uvědomil že držím v ruce svou vlastní knihu. Byl to svazek "Pout' do měkký". Chvilí jsem v něm listoval a ponenáhlu se má mysl uklidnila. Vzpomněl jsem si, že Raffley má mé knihy na lodi; Mary Wallerová si od něho tento svazek patrně vypůjčila.

Náhle nemocný ze spánku zvolal:

"Dokonáno je!" Sklonil hlavu a zemřel.

Rychle jsem odložil knihu a pohlédl pátravě na jeho napjaté rysy. Křečovitě napětí obličej pomalu mizelo, rty šeptaly nesrozumitelná slova, až konečně se ozvalo polo hlasem: "Amen." • *

Sklonil jsem se nad Američanem. Jeho dech byl slabý, ale velmi pravidelný, takže jsem s jistotou předpokládal, že nyní spí. Upravil jsem mu polštář pod hlavou a chopil jsem se opět knihy. Asi za hodinu se nemocný na loži pohnul. Pohlédl jsem na něho. Měl oči otevřené a slabým, vysíleným hlasem mne žádal, abych mu dal napít. Přiložil jsem sklenku k jeho rtům; vyprázdnil ji do dna. Pak na mne pohlédl a šeptem se tázal:

"Kdo jsem? Jsem misionář? Nebo jsem jen chlapec
Waller? Nevím to sám."

Pochopil jsem okamžitě jeho otázku a bez rozmyšlení jsem odpověděl:

"Misionář odešel. Leží zde jen chlapec Waller."

"Chlapec?" Šťastný úsměv přelétl přes jeho rty. "Děkuji ti, milý cizince."

Široce otevřel oči a upřel je na dveře, vedoucí na terasu. Na východě rychle vycházelo slunce a v příštím okamžiku již jeho první paprsky vnikaly otevřenými dveřmi do místnosti. Podivuhodně silným hlasem Waller zvolal:

"Ano, chlapec - dítě. Nově zrozený člověk v paprscích vycházejícího slunce. Zemřel jsem, ale vstávám opět z mrtvých."

' Zavřel oči a jeho pravidelné oddychování dokazovalo, že tentokrát usnul opravdu. Vyšel jsem tiše na terasu. Za chvíli se objevil Tsi. Chtěl jsem mu vyjít vstříc, pokynem však mi naznačil, abych zůstal venku, sám vešel do místnosti. Sklonil se nad nemocným a naslouchal jeho

klidnému oddychování. Pak opět vyšel ke mně. Řekl jsem mu vše, co se za noci udalo. Chvilí mlčel, pak pravil:

"Zcela, správně."

"Co myslíte?" tázal jsem se.

"Bylo správné, co jste mu řekl. Misionář odešel. Ano, odešel. Tím, že jste na otázku nemocného tak odpověděl, jste ho uklidnil. Vidím, že chápete, co se v něm dělo.

Misionář se vrátil k svým otcům, k předkům, z nichž pochází. Víte přece, že Wallerovy předsudky nevznikly v jeho hlavě, nýbrž že to byly předsudky zděděné po předcích.

V tom smyslu se tedy misionář vrátil k svým otcům."

"Jako poslední svého rodu," dodal jsem zamyšleně.

Překvapeně se ke mně obrátil.

"Co o tom víte? Jak" můžete takto mluvit? Byl jsem přesvědčen, že podle vašich názorů končí život každého člověka smrtí. Je to názor obvyklý, velmi shovívavý a usmířující. My však věříme jinak. Nejen za své tělo vděčíme předkům, nýbrž za mnoho jiného. Víte, že jste mluvil úplně ve smyslu toho, co ostatní Evropané nesmyslně nazývají kultem předků?"

"Vím," odvětil jsem. "Neboť i já jsem přesvědčen, že člověk není pouhou tělesnou schránkou, v které může

"

bydlet libovolný duch. Vždyť máme svou vůli, kterou můžeme ducha řídit."

"Zcela správně. Duše je něco jiného, než mnohý z nás myslí. Ale co vám o tom mám říci já - ubohý pohan?

Snad vám to bude moci lépe vysvětlit některý z vašich filosofů. Snad to bude sám Waller, který vám na svém duchu a na své duši názorně ukáže, co bych já mohl vysvětlit jen nedostatečně."

"Jste si tak jist, že se choroba bude vyvíjet podle vašich předpokladů?"

"Ano. Nezapomínejte, že Wallera pozoruji skoro tři týdny. Ale teď, prosím - jděte spát, ať si ještě chvilku odpočínáte. Zůstanu u něho sám."

Poslechl jsem, ačkoliv jsem měl ještě několik otázek na jazyku. Mnoho jsem však nespal, neboť myšlenky na to, co jsem v noci zažil a ještě více myšlenky na slova Číňanova - mi vířily hlavou.

Zrána jsme všichni zasedli k poradě. Hrozící nebezpečí povstání oživilo značně pevnůstku, která se nyní hemžila vojskem. Nemocný neměl potřebný klid, neboť ze dvora zaznívaly co chvíli povely důstojníků a občas pronikavě vřeštěly signály trubek. Shodli jsme se, že Kratong již není vhodným místem pobytu pro nemocného. Ale kam s ním? Vzhůru do hor? Nebo dolů do přístavu? Po zkušenostech, které Waller v horách učinil, nebylo by vhodné, aby se tam vracel. A na pobřeží, zamořeném malárií, jsme také nemohli zůstat.

A pak tu byla další okolnost. *

Raffley chtěl do Číny, guvernér chtěl do Číny. Tsi, Waller i Mary chtěli do Číny, a konečně i já jsem slíbil, že pojedou také do Číny. Neměli jsme nikdo nic na práci v Kota Radža a byla to jen nemoc Wallerova, která nás zde tak dlouho zdržela. Konečně se ozval Tsi, který jako lékař měl právo rozhodovat:

"Myslím, že by pacientovi neuškodila cesta po moři, zvláště když nikdy předtím netrpěl mořskou nemocí. On potřebuje jen klid a ten, by na palubě jachty měl spíš než kdekoli jinde."

"Zajisté," ozval se Raffley. "Postarám se o to, aby měl nejen klid, ale i větší pohodlí než zde."

"A přijde-li bouře, nebo dokonce tajfun?"

"Netřeba se obávat," pravil lord. "Je právě doba, kdy moře bývá po týdny klidné. Ostatně i v případě, že by nastala menší bouře, je jachta tak stavěna, že alespoň v

kabinách ve středu lodi by nemocný o ní nic nevěděl."

"Pak bude lépe, když se bez meškání vydáme na cestu.

Jak hodláte jet, my lordé?"

"Rád bych zastavil v Singapuru. Kdy bychom mohli vytáhnout kotvy?"

"Nejdříve zítra k polednímu. Musím se především postarat, abych zaopatřil dostatečné zásoby ko-su, kterou v nejbližších dnech budu ještě potřebovat. Dnešní den použiji k nasbírání rostlin."

"Pomohu vám. Mám v tom již zkušenosti," ozval se guvernér. "Omara sebou neberte. Ten chlapík rve příliš mnoho trávy."

Odebral jsem se do svého pokoje, abych připravil vše k odcestování. Odpoledne jsem chtěl nabídnout guvernérovi, že mu pomohu při sbírání, byl však již pryč. Tsi také odešel. Zaklepal jsem proto u sira Johna, ale i ten se vydal sbírat ko-su. Totéž jsem se dověděl i o Sedži-dovi. Nezbylo mi tedy nic jiného, než jít na procházku sám. Ostatně mohl jsem také použít čas, abych nasbíral léčivou bylinu.

Nedošel jsem daleko, když jsem zaslechl smích. Byl to Tsi a Sedžid Omar, kteří trhali byliny a při tom se živě bavili. Sotva mne Arab zahlédl, radostně zvolal:

"Dobře, že přicházíš, sídi. Můžeš alespoň posoudit, kdo z nás má pravdu. Kdo to lépe umí."

"Co?" tázal jsem se.

"Čínsky, sídi. Mr. Tsi tvrdí, že do toho pletu příliš mnoho arabských slov. Já naopak říkám, že k správnému vyjádření je zapotřebí, abych někdy promluvil arabsky. Naučil jsem se celé čínské řeči nazpaměť, ale vidím, že pro mnohé věci nemá správné výrazy. Mr. Tsi mi chtěl mnohé říci, nezná však sám dost arabsky, takže jsme se nakonec musili dorozumět anglicky."

Tsi, jak jsem se později dověděl, věnoval značnou část svého času Sedžidu Omarovi, aby mu dával lekce v čínštině. Omar mne vskutku překvapil dost obstojnou znalostí čínštiny. Bohužel Omar se nechtěl učit podle nějakého systému a prováděl s čínštinou totéž, co dříve s angličtinou. Tsi si se smíchem stěžoval:

"Je to s ním těžké, sir. Nechce se dát poučit. Nacpe si do hlavy celou řadu výrazů, kterým nerozumí a pak jich užívá beze smyslu."

Brzy jsme se vraceli a Sedžid se doma dal s několika Malajci do přebírání celé hromady ko-su.

Dověděli jsme se, že mynheer guvernér nebude druhý den přítomen a proto jsme šli ještě odpoledne k němu, abychom se s ním rozloučili. Bylo nutné poděkovat mu za laskavost, kterou nám při našem pobytu častokrát prokázal. Holanďan odmítl naše slova díky a srdečně se s námi rozloučil, řka, že by ho těšilo, kdyby nás mohl opět brzy u sebe přivítat.

Dear cousin se odebral do přístavu, aby zařídil vše potřebné, k odjezdu Yinu, kdežto Raffley se zatím staral, aby byli odměněni všichni, kteří nám byli za našeho pobytu nápomocni. Že svou úlohu obstaral dobře, o tom mne přesvědčilo dojemně slavné loučení všech vojáků a Malajců, když jsme druhého dne opouštěli tvrz. Jistě si myslili: takových návštěv - pane bože, jen houšť! Sedžid Omar vážně kráčel od jednoho k druhému a každému potřásal rukou.

Nemocného jsme uložili do pohodlných nosítek, takže cestu do přístavu velmi dobře přestál. Na palubě jsme se dověděli, že Raffley přepustil svou vlastní kajutu Američanovi a nechal ji zařídít tak, aby v ní nemocný mohl být co nejpohodlněji uložen. Své věci si dal lord přenést do malé kajuty na zádi, jen obraz "strašidla" zůstal na svém místě.

KAPITOLA JEDENÁCTÁ

OPĚT NA PALUBĚ "YIN"

Krátce po poledni jsme vypluli na širé moře. Tsi požádal při příjezdu Raffleye, zda by mohl asi na dvě hodiny zastavit v Penangu, kde by rád uspořádal své záležitosti. Sir John jeho prosbě vyhověl, maje na mysli, že mladý Číňan ve své obětavosti bez rozmýšlení odjel s námi, aniž měl možnost uvést své věci do pořádku. Po krátké zastávce jsme záměřili k Singapuru, kde se parník zásobil uhlím na dlouhou cestu k severu.

Byla to cesta skoro tajuplná. Vždyť mimo Raffleye nikdo z nás nevěděl, kde je cíl naší cesty a Angličan proti svému zvyku stále ještě úzkostlivě střežil své tajemství. Odmítl dokonce podat zprávu i miss -Wallerové, která se ho po našem odjezdu ze Singapuru přímo tázala po cíli cesty.

"Miss, buďte ujištěna, že každý z vás bude dopravem tam, kam si přeje. Před tím však máme všichni jeden společný cíl. Prosím, abyste mne nenutila říci vám své tajemství dříve, než uznám za vhodné."

Cesta ubíhala klidně. Tělesný stav misionářův se očividně zlepšil.

Byli jsme pět dní na cestě, když náhle za zářícího dopoledne se ozval výkřik námořníka:

"Žralok za lodí!"

Spěchali jsme všichni na zád'. V malé vzdálenosti se objevila hřbetní ploutev mořské hyeny, která sledovala naši loď v naději, že uloví nějaké odpadky.

"Měli bychom ho ulovit, mylorde," řekl "kapitán" Tom.

"Beztak nevíme, kolik lidských životů má ta bestie na svědomí."

"Wett, nemám nic proti tomu. Ale jakým způsobem to chceš provést, Tome?"

"Nejjednodušší by bylo, mylorde, kdybychom měli na palubě chlapíka, který se předloni vrhl jen s nožem na tintoretu."

"Hm. Myslíš Mexíkána, který se poblíž chilského pobřeží vrhl na žraloka?"

Lord se ke mně obrátil a vysvětloval:

"Před dvěma lety mne na Falklandských ostrovech

prosil nějaký mexický rybář - Fernando se jmenoval abych ho vzal sebou do Mexika. Osud ho zavál až k nejjihnější špičce Ameriky; chtěl se vrátit do své domoviny.

Byl to čilý mládenec a byl bych ho rád podržel i nadále ve svých službách. Sotva jsme však přijeli k mexickému břehu, nevyčkal ani až přistaneme a jedné noci prostě skočil přes palubu."

"Nu, a -"

"Udállost, o níž se Tom zmiňuje, se stala nedaleko Valparaísa. Tehdy se také objevil za naší jachtou žralok.

Nebyl to obyčejný žralok, nýbrž pravý tigershark, čili, jak ho nazývají Mexikáni, tintoreta. Jsou to bestie ještě horší než kladivouni. Žíhaná bestie plula celé hodiny za námi, až se konečně Fernando rozzlobil. Dříve než mu v tom mohl kdo zabránit, skočil úplně nahý, ozbrojen jen nožem, přes palubu. Žralok proti němu vyrazil jako motorový člun. Dříve než mohl chlapíka uchopit, rozpáral mu Fernando nožem břicho. Utržil při tom také zranění.

Žralok se mu otřel o levé rameno a seděl mu s něho kůži. Víte přece, že tyto mořské potvory mají kůži drsnější než smrkový papír."

Raffley se obrátil k Tomovi a ptal se znovu:

"Tak co, old boy, jak ho chytíš? Na udici nebo na vápno?"

"Myslím na udici, mylorde. S vápnem nemá mužstvo žádnou zábavu."

"Co myslíte chytáním na vápno?" tázal se Tsi.

"Chytání žraloků na vápno je velmi prosté. Kus něhašeného vápna se vloží do rozříznutého masa, které se hodí do moře. Žralok je spolkně, a teprve když je má v žaludku, zpozoruje, že sousto je poněkud nestravitelné. Ve

svých bolestech se zpravidla hned potopí, ale za krátko jeho mrtvola vyplave na povrch. Je to zcela jednoduché. You sede?"

"Jednoduché a příšerné," otrásl se Tsi.

Tom pokynul několika námořníkům, kteří uvázali železný hák na konec ocelového lana a upevnivše na hák kus slaniny jako vnadidlo, hodili jej přes palubu.

V nejbližší minutě slanina i s hákem zmizela v chřtánu lačné bestie. Lano padalo rychle přes okraj paluby, až se náhle napjalo. Druhý konec byl totiž zaklesnut na rumpále.

"A teď do práce, hošil Heave rum in - vytáhněte ho nahoru."

Námořníci začali navinovat lano. Dravec se opíral vši silou o lano a házel sebou na udici tak divoce, že povrch moře se celý zpěnil. Rumpál ho však neúprosňě táhl k lodi. Když se tělo obrovské ryby počalo vynořovat z vody, tázal se guvernér:

"Wett, Johne, nebylo by záhodno poslat do něho několik kulí, abychom žraloka usmrtili? K čemu ho trápit?"

"Myslím, že to obstará lépe a jistěji starý Bili. Právě přichází."

Vskutku starý námořník se blížil ke skupině u zábradlí s vyhrnutými rukávy. V ruce měl tesařskou siročinu.

"Gentlemen, doporučuji, abyste poněkud ustoupili stranou!" ozval se starý Tom. "Až žraloka vytáhneme, bude sebou na palubě trochu mrskat. Neraď bych, aby někdo z vás byl na rukou nebo na noze podobně "skalpován" jako tehdy chudák Fernando na rameni."

Ustoupili jsme. Dravec byl konečně vytažen na palubu. Bili k němu přiskočil a jediným úderem širočiny oddělil hlavu od trupu.

Byl to žralok kladivoun. Bestie měřila skoro pět metrů a jak nasvědčovaly zbytky námořnických bot, které byly nalezeny v jejím žaludku, měla na svědomí i lidský život. Její ploutve nechal Tom useknout a nasolit.

"Jedeme do Číny," pravil. "A žraloci ploutve jsou tam vyhledávanou pochoutkou."

Tělo mrtvého dravce bylo rozesekáno a hozeno přes palubu. Takový je běh světa. Žralok skončil v žaludku ryb, které dříve sám požíral.

Druhý den jsme seděli s guvernérem a Raffleyem na palubě, když k nám přistoupil Tsi.

"Jsem již pevně přesvědčen, že nemocný se vbrzku zotaví," prohodil. "A to nejen tělesně, nýbrž i duševně."

Přesně, jak jsem předpokládal, odložil svou dřívější povahu a dostává nyní zcela novou duši, zcela jinou, než byla ta stará."

"Co to říkáte, sir? Jak to vlastně myslíte?" ozval se guvernér. "Copak je možné vyměnit duši jako oblek?"

Tsi se usmál, usedl k nám a odpověděl guvernérovi:

"Mylorde, je vám známá čínská povídka o ostrově potápěčů Ti?"

"Ne," odpověděl Angličan, nevěda, že čínské slovo "Ti" značí tolik, co naše "země". "Jaký je to ostrov? Co je s ním? Mohou snad jeho obyvatelé měnit duše jako košile?"

"Nikoli. Nemůžeme to činit ani my. O výměně duše nerozhoduje tělo, nýbrž vyšší duchové, božstvo. Vždyť také uniforma nerozhoduje o tom, kdo ji smí nosit, pravda?"

"Hm."

"Nuže, tato uniforma - to je lidské tělo. To tělo nikdy nemůže předpisovat duši, jak se má zachovat. - Ostrov Ti leží uprostřed moře. Panovník ostrova přidělil každému ze svých poddaných jistou životní úlohu. Ti poddaní jsou potápěči, kteří sestupují pod mořskou hladinu, aby sbírali dary a poklady moře. K tomuto účelu je ve skladištích na ostrově nespočetné množství potápěčských obleků. Každý z těchto obleků se hodí pro jinou podmořskou práci. Když potápěč v obleku, který je určen pro sběrače perel, přinese jen mořské houby, pak je oblek předán jinému, který jej umí lépe používat. Naopak se mnohdy stává, že potápěč, který má pro své výkony nárok na lepší oblek, si úmyslně vezme potápěcí oblek nižšího druhu, aby ostatním ukázal,

jak mají při práci postupovat, aby dosáhli největších úspěchů. - Je to stará čínská pověst. Doufám, že jste jí porozuměl, my-lorde?"

"Hm." bručel guvernér, "ostrovem je ovšem míněna země. Moře je život. Potápěčské obleky jsou lidská těla, a to, co označujete za potápěče, jsou lidské duše. Budu o té povídce přemýšlet. Zdá se, že je vskutku poučná." Vstal a odcházel na příď. Číňan ho ještě zadržel.

"Přemýšlejte o tom, mylorde, chcete-li, a vzpomeňte si také na Wallera. Ten chudák leží nyní na pobřeží ostrova Ti. Jeho duše svlékla své tělo a nová si jej teprve obléká." S úsměvem pokynul odcházejícímu. Když guvernér zmizel, pronesl:

"Ani neví, jak pilně i jeho potápěč v poslední době pracoval. Vylovil vzácné perly - -"

Chvála, kterou se Raffley o jachtě rozplýval při každé příležitosti, byla plně oprávněná. I při značném vlnobití měla loď klidný, chod. Stroje pracovaly tak tiše, že jejich otřesy nebylo ani slyšet.

Nemocný se rychle zotavoval. Jedl a pil s chutí a většinu cesty přespál. Spal však jen tělesně. Jeho duch pracoval nejen ve stavu bdělém, nýbrž ještě víc ve spánku. Často pohyboval rty, mluvil něco neslyšně a zdálo se, že mezi šepotem naslouchá odpovědi. Tak hlasitě však, jako za předposlední noci našeho pobytu v Kratongu, již nemluvil.

"Zotavuje se. Především duševně se zotavuje," pravil mi Tsi jednoho dne. "A buďte ujištěni, že co nejdříve začne opět hlasitě mluvit. Doufejme, že i jiní půjdou stejnou cestou jako on. - Díváte se na mne. Věc je totiž taková: Waller myslel, že je dobrým člověkem, ba přímo nadčlověkem, který je povolán k tomu, aby chodil světem a obracel pohany na víru. Neptal se nikde, zda je vítán, zda jeho činnost je žádoucí. Již v Kahiře, jak víte, si vybral za pokusné oběti mého otce a mne, chtěje nám vsugerovat své přesvědčení. Výsledek je vám znám. Waller však není jediný, který se pokouší podobným způsobem vnucovat pohanům své názory. A stejným způsobem jako on se pokoušejí i jiní bílí civilisátoři zbořit nejdříve Chrámy našeho ducha, zničit tisícileté kultury jinoba-revných národů, aby ji nahradili špatným, povrchním pozlátkem své tak zvané moderní civilisace."

Druhý den po našem rozhovoru se stalo moře neklidným a byli jsme proto rádi, když jsme k poledni přistáli v přístavu Honk-kongu. Na dva dny jsme zakotvili, odhodláni vyčkat, až se moře opět uklidní.

Hon-kong je britský přístav, a město má skoro evropské vzezření. Jediné, co s přístavu působí čínsky, je hojnost sampanů a džunek. Odpoledne jsme vyšli na pevninu, kde "kapitán" Tom nakoupil nové zásoby pro loď. Raffley i Tsi zašli na telegrafní úřad, odkud posílali nějaké zprávy. Když k večeru začalo pršet, byl dojem evropského města ještě dovršen hojností černých deštníků, objevivších se na ulicích. Deštníky byly vesměs mode in England.

Byl jsem rád, když jsme druhého dne opustili odpoledne přístav, plavíce se dál, stále ještě za neznámým cílem.

Podle kompasu jsem poznal, že míříme do úžiny Fokienské. Krátce po vyplutí ustal déšť a nebe se opět vyjasnilo. Na mokré palubě jsem se potkal s doktorem Tsi, kterému jsem nabídl, že bych této noci opět mohl bdít u nemocného, aby si on i dívka odpočinuli. Přijal mou nabídku a dali jsme se do řeči o změně, která se děla v Američanově duši.

"Jeho .nadvíra' již vymizela," pravil mladý muž. "Díky Bohu, usazuje se nyní v jeho duši víra správná a zdravá, která je v mnohém spíše důkazem duševní síly, než nadčlověčí svéhlavost. To platí o všech náboženstvích. Ve své duševní slabosti jsou "nadvěřící* nadlidé přesvědčeni, že Bůh je zde jen pro ně, že Bůh musí vyhovět jejich každému přání. Tak jako my máme v Číně bonze, kteří jsou tak

pomazání svatým olejem, že uchopit je prostě není možné, tak jako islám má své dervise, kteří z chudoby a z náboženského fanatismu si dělají výnosný obchod, tak i jiná vyznání mají různé výstřelky. Připomínám jen sta různých sekt, které se uhnízily ve Spojených státech, z nichž každá o sobě tvrdí, že je jedinou, nejlepší a nejspasitelnější. Snad sám znáte mnohé t nadkřesťany, kteří když s velkým gestem sáhnou do své přeplněné kapsy, aby dali pánubohu nějaký ten groš

jako bakšiš, myslí hned, že si tím kupují křeslo v nebi."

S úsměvem jsem řekl:

"Vidím, že znáte dobře poměry v našich nejširších vrstvách, když pronášíte takové myšlenky."

"Jsou to myšlenky zděděné," odpověděl. "Pocházejí od mých otců, kteří měli po staletí čas, aby přemýšleli a ukládali své myšlenky pro potomky. Řekl jsem vám již jednou, že to, co vy Evropané nazýváte čínským kultem předků, má hlubší význam, než si myslíte."

K desáté hodině jsem přišel do kajuty, abych převzal stráž u nemocného. Tsi chtěl ještě chvíli pobýt se mnou.

Lampa byla pečlivě zastřena, takže její matná zář

sotva osvětlovala nejbližší okolí. Kulatým okénkem se do kajuty vkrádal měsíční svit, který ozařoval dolní část lůžka

a pomalu stoupal výš a výš. Již dopadal na prsa nemocného a nyní dosáhl jeho obličeje. Jako by byl oživen bledou září luny, jal se spáč opět mluvit ze sna. Nejdříve šeptem, pak stále jasněji zněla jeho slova, až jsem zcela zřetelně rozuměl:

"- - buď mi vítán! - - Přicházíš s paprsky věčného světla, jako věčná je pravda, pro kterou on dotrpěl. Chtěl mír, věčný mír pro všechny národy - - Rci, co z toho míru učinili ti, kteří se označují za jeho vykladače?"

Jeho hlas zněl vyčítavě. Odmíchl se. Svit měsíce postupoval stále výš, až opustil jeho obličej. Náhle otevřel oči a pohledl na obraz Yin, visící na stěně. Vztáhl k němu ruce, pak je opět spustil na příkrývku. Nová vidina se asi objevila přede jeho duševním zrakem, neboť začal mluvit dále:

"Vystupuješ z šedých mlh. Přišla jsi, abys sila dobro, abys sila lásku mezi lidmi - - Žehnám dílu, které se ti jistě zdaří."

Zavřel oči a klidné oddychování naznačovalo, že opět usnul. Tsi vstal, pokynul mi, abych ho následoval a vycházel na palubu. Když jsme dospěli k úpatí schodů, zaslechl jsem nahoře škrtnutí zápalky a dříve než jsme dospěli na palubu, poznal jsem podle vůně doutníku guvernéra. Sotva nás zahlédl, pokynul nám a pravil: "Chtěl jsem jít spát, ale náhodou se mi dostala do rukou tato kniha. Dal jsem se do čtení a ospalost mne přešla. Vyšel jsem proto na chvíli na palubu. - Jak se vede nemocnému?"

Vypravoval jsem mu vše, co se udalo, opakuje každé slovo nemocného.

"Vskutku podivné, Charleyi. Nevím věru, co si mám o tom myslet. Zdá se, že to je jakési pokračování myšlenek, které ve mně vzbudila kniha, kterou jsem právě četl. Víte, kterou knihu míním? Je to "Pout' do Mekky" z Raffleyovy knihovny. Slova nemocného vypadají tak, jako by se z něho teprve nyní měl stát skutečný misionář. Myslíte, že bude ještě mluvit?"

"Sotva."

"Wett. Nebudu vás již rušit. Good rúghtl"

Přívětivě nám pokynul a odcházel k přídi. Také Tsi vešel do své kabiny a já se vrátil k nemocnému, u něhož jsem bděl až do svítání.

Sotva jsem se zrána objevil na palubě, přiběhl ke mně guvernéř, vypyťavaje se zevrubně na vše, co mělo vztah ke změně duše nemocného.

Jinak cesta ubíhala klidně. Dva dny po našem odjezdu z Hon-kongu mne guvernér zadržel na palubě.

"Charleyi, abych se ještě jednou zmínil o strašidle v Johnově kajutě. Musím totiž říci, že se mi obraz čím dál tím víc líbí. Mohu vás ujistit, že by mi nyní bylo vskutku líto, kdyby to byl pouhý obraz a kdybych nikdy neměl poznat jeho živoucí předlohu. Říkám to jen vám a prosím, abyste se o tom nezmiňoval. Za čas budu již mluvit sám - "

" Pokud jde o Sedžida Omara, úplně na jachtě zdomácněl. Každý tohoto hnědého chlapce měl rád. Svou pozornost, kterou kdysi Omar věnoval jen mně, dělil nyní stejným dílem mezi mnou, Mary Wallerovou a mladým Tsi. Číňan ho stále ještě vyučoval své mateřštině, a tak se stávalo, že Omar sedával celé hodiny v některém koutě, nahlas si předřikávaje sta čínských slov.

Blížili jsme se k Šanghaji. Zajímalo nás, jak dlouho se v tomto přístavu zdržíme, nikdo však nechtěl tuto otázku předložit přímo Raffleoyvi. Každý nějak cítil, že by mu byla nepříjemnou. Tsi, který nesl zodpovědnost za svého pacienta a měl vlastně nárok na to, aby se dověděl cíl naší cesty, se rovněž ostýchal ptát se lorda. Sděлил mi jednu své starosti:

"Znám jedno místo, kde by se nemocný co nejdříve zotavil, a to nejen tělesně, nýbrž i duševně. Z toho důvodu bych se také rád dověděl něco bližšího o cíli naší cesty. Nejráději bych jej - s ohledem na svého pacienta - určil sám."

Odmlčel se a zdálo se, že k další řeči nemá příliš chutí. JKonečně po chvíli váhání pokračoval:

"Nahlížím, že budu konečně také já nucen pozradit své tajemství, a začínám proto u vás, který jste od počátku upozoroval že můj otec je něčím jiným, než za co se vydával. Nerad bych abyste se snad domníval, že se chci nějak vychloubat. Vím jen, že byste se pravdu beztak co nejdříve dověděl."

Seděli jsme na zádi lodi sami, beze svědků. Byl jsem v té chvíli vskutku zvědav na to, co se dozvím, ale nepřerušoval jsem mladého muže, čekaje, až mně vše vypoví.

"Císař Hoang-Ti," mluvil Číňan zvolna, "který žil skoro tři tisíce let před narozením Krista, dal každému ze svých dětí jméno, které měli zdědit i jeho potomci.

Jméno syna, od něhož pocházím já, bylo Ti. Jistě uznáte, že podle evropských názorů je mé šlechtictví jedinečné.

Mohl bych dodat, že náš rodokmen za celých skoro pět tisíc let nevykazuje sebemenší přerušení, a mohu vám příležitostně ukázat seznam všech svých předků, od zmíněného syna císařova, až po svého otce. Čeho si však cením nepoměrně více než svého rodokmenu, je okolnost, že za celá tisíciletí se moji předkové nedopustili ani jediného zlého nebo nečestného činu."

Odmlčel se a po chvíli pokračoval:

"Můj otec se jmenuje Ki Taj Sin. Čestné jméno Taj Sin obdržel od samého císaře. Je mandarinem první třídy a rytířem zlatého draka. Těchto rytířů je v celé čínské říši dnes pouze pět a s jejich titulem je spojeno právo soudnictví nad životem a smrtí. Mně udělil císař jméno Ki Ti Veng. Prosím vás, abyste mne jmenoval i nadále Mr. Tsi. Naše rodina je bohatá. Neznám sám rozsah svého jmění. To, co jsem vám řekl, zní snad neskromně. Považuji však za svou povinnost, abych vám vše přesně řekl.

Mlčky jsem přikývl.

Aby čtenář porozuměl, musím podotknout, že slova Taj Sin značí čínsky tolik jako "veliká věrnost", ale také

"veliká lidskost". Uděleno císařem je to jméno jistě velkým vyznamenáním. Ti Veng pak značí "mladý stařec" a podle čínských představ označuje mladého, ale přes to velmi zkušeného a moudrého muže.

Číňan pokračoval:

"Za doby mého několikaletého pobytu v Evropě se můj

otec seznámil v Pekingu s jistým Angličanem jménem Blackstone, kterého jsem dosud nikdy nepoznal. Je to jistě muž mimořádného vzdělání a přes nesmírné bohatství velmi lduóiiilný a šlechetný. Jsem si tím jist proto, že můj otec s ním uzavřel vzácné přátelství a přes rozdíl stáří ho vždy označoval za bratra. Představuji si toho muže asi tak, jako našeho přítele Raft'leye. Přestože Mr. Blackstone je Evropan a můj otec Asiat, přestože oba milují svou vlast, shodují se ve svých názorech a přáli by si, aby Východ a Západ - ti dva, kteří se podle slov anglického básníka nikdy nesetkají - se nakonec spojili a aby z jejich spojení vyrostl světu věčný mír. Svou refor-mátorskou práci začali v Číně, kde na pobřeží Žlutého moře zakoupili velké plochy země, kterou začali svým způsobem kolonizovat. Nevím, co tam vytvořili ačkoli mi o tom otec mnoho vyprávěl. Ale otec dlouho nebyl doma, já jsem byl v cizině, takže nejnovější zprávy jsem se dověděl teprve nedávno."

"Váš otec je nyní v té kolonii?" tázal jsem se.

"Ano."

"A mr. Blackstone též?"

"Ten prozatím ne. Otec mi řekl, že musel odjet do Anglie, že se však co nejdříve vrátí. A právě do té kolonie bych chtěl dopravit nemocného Wallera, neboť jsem přesvědčen, že tam by se mu dostalo nejen všemožné péče, ale měl by též možnost upevnit se duševně a duchovně. Myslíte, že byste mohl na sira Raffley působit v tom směru, aby mé prosbě vyhověl?"

"Pokusím se o to," řekl jsem. "Nevím však, dosáhnu-li splnění vašeho přání. Předpokládám, že smím siru Johnovi říci, kdo vlastně jste."

"Prosím vás o to. Neboť chápu, že za daných okolností nelze mé jméno již tajit."

Večer mne vyhledal Raffley v mé kajutě, chtěje mi cosi oznámit, a já jsem použil té příležitosti, abych mu přednesl Číňanovu prosbu. Rozhovořil jsem se široce a on mi pokojně naslouchal. K mému nemalému údivu byl výsledek mého vypravování zcela jiný, než jsem předpokládal. Raffley spokojeně zakýval hlavou a řekl:

"Vida! Kdo by si to pomyslíl. Mr. Tsi je tedy onen Ki Ti Veng, do něhož jsme skládali všechny své naděje."

"Cože? Vy znáte jméno Ki Ti Veng?"

"Zdali je znám? Haló, Charleyi, dávejte dobrý pozor na to, co vám teď povím!"

Přistoupil ke mně, položil mi obě ruce na ramena a pravil důrazně:

"Ten - Angličan - Blackstone - rozumíte - jsem totiž já. Přijal jsem to jméno podle jednoho ze svých zámků Blackstone Castle."

Ted' byla řada na mně, abych projevil údiv. Konečně, sir John se smíchem zvolal:

"Povím vám o tom všechno, Charleyi! Ale ne zde, v dusné místnosti. Pojd'te, sedneme si na palubu pod hvězdnatou oblohu."

Vystoupili jsme vzhůru a Raffley mi vypravoval svou historku, jak poznal čínskou dívku Yin, jak se do ní zamiloval a jak se s ní posléze - oženil.

Její otec byl císařským guvernérem v Tibetu v Lhase, sídelním městě Dalaj-lamy. Tam se dívka zrodila a vyrostla. Její otec patřil také k šlechtickému rodu Ki. Zemřel v Tibetu a jeho vdova s dcerou přesídlily do Pekingu k svému bohatému strýci. Ten nechal svou neteř proti obvyklému zvyku studovat a zavedl ji také do společnosti evropských žen, totiž manželek a dcer cizích vyslanců. '

"Poznal jsem ji u anglického vyslance," pokračoval Raffley ve svém podivuhodném vypravování. "Již na první pohled na mně učinila hluboký dojem. Její jméno Yin,

keré znamená dobrotu, bylo vsutku správně voleno. Často jsme se stýkali a netrvalo dlouho, jeden druhého jsme si zamilovali. Požádal jsem jejího strýce u ruku dívky, byl jsem odmítnut s poznámkou, že on - Číňan nedá svou neteř za manželku západozemci, kerého nezná, zvláště když neví, jak by má rodina na celou věc pohlížela. Mohu vám říci, Charleyi, že jsem po léta sloužil za svou Yin, jako kdysi Jakob za Ráchel. Teprve když mne Ki Taj Sin dobře poznal, svolil k sňatku."

Angličan se na chvíli odmlčel, zíraje dumavě na hru vln, ozářených měsícem. Za chvíli pokračoval:

"Jak oprávněné byly obavy starého Číňana, ukázalo se teprve tehdy, když jsem přijel domů, do Anglie. Oznámil jsem příbuzným své rozhodnutí a tu se kolem mne rozpoutalo pravé peklo. Charleyi, vy znáte Angličany a jak asi moji příbuzní pohlíželi na můj sňatek s Číňankou.

Raději o tom ani nebudu mluvit. Tehdy došlo k sázce mezi mnou a mým bratrancem guvernérem, který proti mně zastupoval názory a zájmy celé mé rodiny. Po dlouhých tahanicích a debatách bylo dohodnuto, že bratranec se mnou pojede do Číny a podívá se na Yin. V případě, že se mu bude líbit, měla být přijata do naší rodiny, jinak jsem se měl vzdát svého jména a také všech svých statků ve prospěch příbuzných."

Co Raffley dále vypravoval, bylo již vedlejší, hlavní věc jsem teď věděl. To tedy byla ona velká sázka, o níž jsem slyšel tolik tajemných narážek. Proto byla Yin pro guvernéra "strašidlem", které nechtěl ani vidět. Čím víc jsme se však blížili Číně, tím více si také dear cousin uvědomoval, že jeho poslání bezpochyby skončí porážkou.

Když Raffley skončil, šel jsem s ním hned k našemu mladému čínskému příteli, který se nyní dověděl, že vlastně jedeme tam, kam chce i on. Jeho překvapení bylo stejně velké jako jeho radost. Vzpomněl si, že v jakémsi tušení sám řekl, že mu Blackstone podle vypravování jeho otce připomíná sira Raffleye. Byli jsme právě v nejlepším vypravování, když se k nám přidružil N i guvernér. Sir John na něho vesele zvolal:

"Halo, starý brachu, posad' se a vyslechni novinu, která tebou otřese."

"Mnou nemůže nic otřást," tvrdil guvernér, spokojeně otáčející v ústech doutníkem.

"Snad přece," usmál se Raffley a ukazuje na Číňana, ptal se: "Kdo je tento gentleman, he? Znáš jeho jméno?"

"Hm. To má být vtip? Samozřejmě, že ho znám. Je to náš přítel, doktor Tsi."

"Omyl," řekl suše lord. "Je to můj starý známý Ki Ti Veng."

"Ki - Ti - Veng? Holá! Hm - snad ne syn tvého přítele mandarina Ki Taj - Taj - atakdál - však víš, koho míním." Guvernér vyňal doutník, při čemž se jeho obličej údivem stále víc prodlužoval.

"Ten! Nevěděl jsem o tom, ale právě teď se to dovidám."

"Je to možné? Mohu - eh - věřit -"

"Zajisté. Můžeš věřit vlastním uším."

"Tohle! Syn mandarina s pětistíletým šlechtictvím?"

Bylo vidět, že tisícileté šlechtictví přece jen působí na starého Angličana, přestože se pokoušel mluvit ledabyle.

Pokračoval:

"To je podvod. Přivlastnil si cizí jméno. Všecko jinak, než jsem si představoval. A má sázka, má velká sázka!

Ale pomstím se mu. Tento pan Tsi, který se vlastně jmenuje Ki - Ki - a tak dále - mi za trest musí vyjmenovat všechny své předky, počínaje císařem Hing-Hongem, nebo jak se jmenoval ten master."

Zavěsil se mladému lékaři na paži a odváděl ho.

"Starý, dobrý brachu," prohodil Raffley. "Kéž by z nás

každý uměl své předsudky tak snadno překonat jako on. Jsem přesvědčen, že stejně jako se mu líbil náš mladý přítel, bude se mu líbit i má Yin."

Druhý den jsme dostihli Šanghaj, kde jsme se dva dny, zdrželi. Všichni jsme se potřebovali projít zase jednou po pevné zemi. Procházky po palubě se i mně poněkud stávaly jednotvárnými. Měl jsem ještě jiné přání, které

. 204
jsem si také neodřekl: najal jsem totiž dva dobré jeřábky koně a vyjel jsem si s Omarem za město, do stinného "bundu". -Po návratu jsem doprovázel Raffleye, který prohlížel všechny krámy města, hledaje vhodné dárky pro svou Yin. Zdálo se, že nic mu není dost dobré pro jeho pozdní lásku, neboť trvalo dlouho, než vybral vhodné věci. A při tom neustále tvrdil, že Yin je skromnost sama, že miluje nade vše prostotu a že vůbec nemá ráda šperky. Večer jsme s Mary Wallerovou navštívili slavný park Čank Su Ho, který se třpytil v záři tisícových lampiónů. Dívka z počátku nechtěla opustit svého otce, a teprve po ujištění doktora Tsi, že její přítomnost není nutná, se rozhodla jít s námi. Nemocný se mezitím natolik zotavil, že bylo možné svěřit ho péči domorodého služebnictva.

V parku jsme zvědavě pozorovali pestrý večerní ruch. Náhle Tsi vyskočil a ubíhal za malým, hubeným Číňanem, který před okamžikem prošel mimo nás, aniž jsme mu věnovali pozornost. Vbrzku ho zadržel a dal se s ním do řeči, aniž se před tím desetkrát uklonil, jak se v Číně při setkání dvou dobře vychovaných lidí sluší. Malý mužík byl bezpochyby jeho dobrý známý, když Tsi upustil od všech formalit.

Po krátké rozmluvě přivedl mužíka k nám a tu jsem k svému nemalému překvapení poznal, že to není nikdo jiný, než můj starý známý z Point de Calle. Mr. Fang. Tsi nám ho představil, vypočítáváje tentokrát všechny jeho tituly a hodnosti a dodal, že tento mandarin Rudé Květiny je jeho bývalý učitel a jeden z nejslavnějších lékařů celé Číny. Malý Číňan nám podával radostně obě ruce na uvítanou a srdečně jsme se s ním všichni pozdravili. Za rozhovoru jsme se dověděli, že i Fang hodlá jet k otci našeho mladého čínského přítele a že čeká v Šanghaji jen na vhodné loďní spojení. Raffley ho bez obalu vyzval, aby se nalodil na Yin, což mužíček s velkou radostí přijal. Dověděv se pak, že na palubě je nemocný, požádal svého někdejšího žáka o podrobnou zprávu, týkající se stavu Wallera. Pozorně ji vyslechl. Občas pronesl pozámku, která nasvědčovala tomu, že Američanova choroba pro něho není neznámou věcí, a že ji snad rozumí lépe než sám Tsi. Když mladý Číňan skončil, začal Mr. Fang mluvit sám. Přednášel o "sklepích v lidské duši", o "nevědomí", "mluvení z horečky", o snech a podobných věcech, čemuž jsem sice nerozuměl, byl jsem však přesvědčen, že naši psychiatři a nervoví lékaři by v jeho tvrzeních našli mnohé náměty k diskusi. Dosavadní léčení uznal Fang za vyhovující. Po chvíli se s námi rozloučil; když jsme se v noci vrátili na palubu, byl na jachtě naloděn a vesele nám vypravoval, jak ho Sedžid Omar hned poznal a jak ho nesmírně překvapil dlouhým čínským žvaněním, které pronesl na uvítanou.

Příští dopoledne jsme vytáhli kotvy a odpluli k severozápadu. Jachta se držela hodně na západ od obvyklé loďní cesty, takže jsme nespatriili jedinou evropskou loď, a také čínské džunky se objevovaly na obzoru jen velmi ojedinelé. Život na palubě skoro ustal a bylo cítit jakousi nervozitu, již podlehli skoro všichni cestující. Většina z nich se blížila k neznámému cíli. Mary trávila svůj čas u otcova lůžka. Tsi dělil svou pozornost mezi nemocného Wallera a Mr. Fanga. Nebyl-li u nemocného, hovořil se svým bývalým učitelem. Raffley pomalu připravoval vylodění.

Nejneklidnějším z nás byl rozhodně guvernér, š nímž jsem se pokoušel několikrát zapříst rozhovor, ale bez úspěchu, vždy po několika slovech odběhl. Při jednom z mých pokusů upoutat ho, pravil:

Ji's darned cuvkward - je to zpropadeně nepříjemné, Charleyi! Víte, co se zítra stane! Ta Yin. Přál bych si, abych ji vůbec nemusil vidět a přece jsem zvědavý na okamžik, kdy se s ní setkám. Snad si řeknete, že mluvím jako blázen. Ale chápejte mne! Jsem přesvědčen, že jsem sázku prohrál a přece by stačilo, kdybych řekl, že se mi Yin nelíbí a vítězství by připadlo mně. Ovšem, byla by to pustá lež, které se jako gentleman nesmím dopustit. A potom nezapomínejte, že svého bratrance Johna mám skutečně rád. Což má jeho příbuzenstvo právo, připravit ho o celý majetek jen proto, že dovedl rozřešit otázku, jak se stát šťastným? A konečně - hm - konečně musím doznat, že celá ta sázka mi připadá dnes ukrutně nesmyslná. Víte -já -já prostě nechápu, jak se rozumný člověk může sázet."

Ta slova z jeho úst mi připadala tak směšná, že jsem se nemohl zdržet smíchu. Angličan na mne pohlédl skoro uraženě a pravil:

"Jen se smějte, Charleyi! Vlastně jste vším vinen jen vy. Každý z nás ztratil svou sázku, jen vy ne. Ale přesto se už sázet nebudu. A - konečně se na vás proto ani nehněvám."

Otočil se, mávl vznešeně rukou a odcházel. Zbaven tak každé společnosti procházel jsem se sám do večera po palubě, pozoruje hru slunečních paprsků na vlnách a rej létajících rybek nad hladinou.

Večer se přihodilo něco neočekávaného. Nemocný projevil jasným hlasem přání, aby byl vyneseno z kajuty na palubu. Měl při tom zavřené oči a klidně oddychoval, takže se zdálo, jakoby slova vycházela z jeho podvědomí.

Tsi se běžel poradit s Fangem, načež nechal nemocného vynést nahoru pod hvězdnatou oblohu. Shromáždili jsme se všichni kolem jeho lůžka. S počátku ležel nehnutě se zavřenýma očima; teprve po delší chvíli je otevřel a pozvedl k nebi. Neřikal nic. Teprve když měsíc vystoupil na východě z vln a jasně ozářil noc, stával se nemocný náhle neklidným. Jeho rty se pohybovaly, s počátku jen šeptal, ale poznenáhlu se jeho řeč stávala hlasitější a jasnější, až jsme konečně zaslechli slova:

"Vystup, ó zářící hvězdo lásky a osvit' mozky lidstva. Vidím nové červánky. Vidím úspěch, jenž bude dopřán veliké myšlence míru. Stejně jako se Kristus kdysi pro lidstvo obětoval, tak se i my ostatní obětujeme blahu svého bližního. - Láska - - - láska - - - Teprve pak, až všechny národy se budou milovat, pak teprve přijde to, co všichni tak toužebně očekávají - - - mír - - -"

Mluvil stále pomaleji, tišeji, až konečně umkl. Ležel zas nehnutě s očima zavřenýma a náhle jasným hlasem požádal, aby byl opět dopraven do kajuty. Tsi ho dal námořníky odnést dolů. Po jeho odchodu jsme chvíli rozmlouvali o tom, čeho jsme se právě stali svědky. Nikomu ani nenapadlo považovat duševní stav Wallerův a ná mahu, kterou mu bezpochyby mluvení působilo, za nebezpečné příznaky. Byli jsme přesvědčeni, že v tom případě by se Tsi postaral, aby se nemocný nedostal do měsíčního svitu, který měl na jeho duševní stav vliv. Jedna otázka mi však bleskla hlavou a po návratu mladého lékaře jsem mu ji předložil: ^

"Myslíte, že Mr. Waller ví, co mluví?"

"Zajisté. Jsem přesvědčen, že ví o každém slovu," odpověděl lékař. "Což jste nepozoroval, jak chvílemi v mluvení ustával, jako by přemýšlel? On nejdříve sám vyslechne to, co pronáší, lépe řečeno: jeho duch to vyslechne a tlumočí to jeho paměti. Řekl jsem vám již tuším, že v duši nemocného se nyní odehrává přerod. On se teprve teď stává člověkem, řekl bych křesťanem, ovšem ne křesťanem, jak si jej představují ustálené světské názory,

které se od dob křižáckých válek a tehdy oblíbeného "pokřesťanstvování" pohanů celkem nezměnily, nýbrž křesťanem v tom smyslu, jak si své žáky představoval sám učitel. Možná říci, že je to poselství duchů onoho světa k nám, ubohým lidem."

"Můj Bože!" zvolala Mary Wallerová. "Duchové? Jak ti by mohli s otcem hovořit. Duchové jsou na věčnosti, my však žijeme zde na zemi."

"Věčnost a země splývají," pronesl odvážně Tsi. "Jedno druhé nevylučuje. Věčnost je před námi, za námi a kolem nás. Žijeme ve věčnosti. Vždyť naše země sama tvoří jen nepatrnou část té věčnosti. Je nesprávný názor, že věčnost pro nás začíná až po smrti. Vždyť naše duše v ní žily již miliony let před naším zrozením. Duše, které se znaly již na věčnosti, se spojily i na tomto světě, aby po smrti lidí se opět na věčnosti sešly. Proto není třeba bát se smrti."

Mladý Číňan, jindy tak klidný, pronesl ta slova s neznámou vášnivostí. Nikdo mu neodpověděl. Každý seděl mlčky a každý tiše přemýšlel, jako já, o zbytečnosti přesvědčovat nebo vyvracet druhému to, co se vyvrátit nedá a o čem ani přesvědčovat nelze. Pak se Mary, po ní guvernér a konečně Tsi zvedli a odešli do svých kajut.

Chtěl jsem se ještě projít po palubě, když vtom jsem spatřil Raffleye, jak sestupuje z velitelského můstku a přichází ke mně. Zavěsil se do mé paže a pravil:

"WeU, Charleyi! Náš cíl již není vzdálen. Ještě tuto noc a několik hodin zítřejšího jitra a budeme v Ki-Čingu."

"Ki-Čing?" opáčil jsem. "Pokud vím, je význam těch slov "Naděje" a "Ukončení". Jméno vaší kolonie, mylorde, mi dává tušit, že je to zem, kde bylo nadějně počato s tím, co budoucnost teprve dokončí - -"

"Yes. Tak tomu vsutku je. Nepřistaneme na pevnině, v srdci naší kolonie, nýbrž na ostrově Okama, který chrání vjezd do přístavu."

"Okama? To vypadá jako druhé Makao. Jen slabiky jsou v tomto případě jinak uspořádány."

"Máte zcela pravdu. Na Okamě je totiž letohrádek našeho společného přítele Fu-a a tam mne také očekává má Yin. Telegrafoval jsem z Hon-kongu a také Tsi již telegraficky vyznamenal svého otce. Oba tedy vědí, že zítřejší den přijedeme. To je všecko, co jsem vám chtěl říci, Charleyi. Good night"

"Dobrou noc!"

Dlouho jsem nemohl usnout; až k ránu jsem upadl v hluboký spánek, z něhož jsem procitl pozdě. Procházeje se dopoledne po palubě, spatřil jsem tam pobíhat guvernéra, jehož neklid se od včerejšího dne ještě stupňoval. Pozoroval bezpochyby, že se mi jeho pobíhání stalo nápadným, neboť se ke mně pojednou přitočil, zatáhl mne na před a hovořil:

"Well Look here, Charleyi. Zdá se mi, že vy jediný pozorujete, že nejsem ve své kůži. Připadám si jako záček, který se nic neučil a ví, že propadne, až bude vyvolán ke zkoušce. Jakási čertovská tréma. Celou noc jsem nespál.

Mám stále pocit, že jsem se dopustil hříchu vůči Johnové Yin, která mi asi sotva bude moci odpustit.

Mám výčitky svědomí, yes. Trapný pocit, Charleyi. Vskutku nepřijemné. Ujišťuji vás, že Yin mi natropila dosud více starostí, než kdysi celý Ceylon. když jsem mu vládl jménem Jejího Veličenstva královny Viktorie. Můžete se vmyslit do mé kůže?"

"Skoro, mylorde," odpověděl jsem.

"Chápete, jakými výčitkami mne svědomí pronásleduje?"

"Jsou to jen plané výčitky, mylorde. Vy jste dokonalý gentleman a já chápu, že je vám trapné, že jste někoho podceňoval jen proto, že jeho kůže není bílá, nýbrž žlutá. Svůj názor nejen o žlutém gentlemanovi. Mr. Tsim, nýbrž i o ostatních příslušnících jeho národa jste již opravil.

Tím je věc vyřízena. Vždyť každý z nás se může mýlit, a nemyslím, že by proto bylo třeba činit si ještě dodatečné starosti."

"Snad máte pravdu. Můj duševní stav jste aspoň přesně pochopil. Přiznávám se bez mučení, že v této chvíli mi není nic trapnějšího než vzpomínka na bouřlivé zasedání naší rodinné rady, v níž byl John hrozně odsuzován. A zatím on jediný věděl, co činí a proč to činí. Znal velmi dobře svou Yin. A vidíte! Já ve své hlouposti jsem se dal strhnout k lehkomyšlné sázce. Hazard, úplný hazard to byl."

"To se bohužel stává velmi často, mylord. Co jiného jsou války mezi národy, než podobné sázení národního důchodu, ba mnohdy i existence národa na jedinou kartu? Pročpak imperialistické státy neuzavírají své sázky jiným způsobem, proč vsadí vždy tak, že výhru i prohru musí platit lid svou krví? Kam se poděly všechny výhry národních sázek posledních století? Nikde je nevidíte. Zmizely, rozplynuly se. Myslíte, mylord, že sázky s tak nicotným výsledkem jsou oprávněné? Říkám vám, že i o Čínu budou uzavírány mnohé podobné sázky. Mnoho krve poteče, a než bude všechna prolita, uvidí crupiéři i hráči, že všechny tyto oběti byly zbytečné, neboť vše, co bylo dobyté násilím, násilím také zmírá."

"Máte pravdu, Charleyi. You are absolutely right - Čím větší a čím vyšší vklad, tím nesmyslnější sázka. Pokud jde o mne, pokusím se všemožně, abych svou vinu odčinil. Zkusím to, ač vím, že setkání s Johnovou Yin bude pro mne aspoň v prvním okamžiku trapné. Prosím vás. bude-li to se mnou špatné, ujměte se mne trochu, Charleyi!" Přislíbil jsem mu to. ačkoliv jsem byl přesvědčen, že mou pomoc potřebovat nebude.

Před polednem bylo všem cestujícím sděleno, že ostrov Okama se co nejdříve objeví na obzoru. Sedžid Omar balil má zavazadla a vynesl je na palubu. Po chvíli přivlekl i zavazadla. Fangova, načež šel pomáhat miss Mary a jejímu otci.

Raffley stál na velitelském můstku a řídil sám vjezd do přístavu. Bili stál u kormidla. Tom připravoval malé dělo na přídi lodi, aby mohl pozdravit přístav příslušnou střelbou. Námořníci již zrána připravovali šňůry s pestrými vlajkami, které byly nataženy po celé délce paluby, takže loď měla slavnostní vzezření.

Zdaleka jsme pozorovali, že břeh ostrova je porostlý keři a stromy. Dále do vnitrozemí převládala terasovitě nad sebou založená pole. V popředí po naší pravici se zvedal mírný pahorek porostlý stromovím, mezi jehož vrcholky vystupovala střešní budovy.

Když jsme přijeli blíž, viděli jsme, že směrem ke vzdálené pevnině vbíhá do břehu ostrova zátoka, jejíž klidná hladina tvořila skvělé přístaviště. V pozadí se počalo pobřeží náhle oživovat. Mezi stromy se objevily domky obklopené květinovými zahradami, a když jsme konečně vjížděli do zátoky, objevil se nám obraz svou krásou vskutku dojmavý. Připomínal filigránskou jemnost smavé japonské zahrádky s domky podobnými spíše pavilonům, než užitkovým stavbám. V popředí jediná velká budova se nám objevila v celé své kráse čistého čínského slohu s několika mohutnými střechami.

To tedy byl letohrádek našeho přítele Fu, v němž jsme byli očekáváni. Na balkoně v průčelí domu se objevila ženská postava, mávající lodi na pozdrav.

"Yin, Yin!" zvolal Raffley na velitelském můstku. "Tome, salut! Pal!"

Pozdravné výstřely byly z ostrova opětovány. Několik sampanů nám vyjelo vstříc. Přístavní hráz se začernala davem lidí, kteří nám mávali a volali vstříc. Žasl jsem s

jakou pompou byl uvítán můj starý přítel. Englishman, známý dosud svou "splendid isolation." Nyní jsme za slechli zvuky čínské kapely, která k oslavě spustila ryčnou hudbu.

Raffley stál na můstku a zdánlivě neměl pro všecek ten halas vidu ani slechu. Jeho oči byly upřeny na balkon, kde stála ženská postavička, mávající mu na pozdrav. Tsi vyšel ze své kajuty, zahalen v čínská roucha.

Doznávám, že se teď nejen mně, nýbrž i všem ostatním víc líbil. Vypadal důležitěji. Chápal jsem, že není bez důvodu, proč se obyvatelé Orientu strojí do pestrých rouch.

Přistáli jsme těsně u mola. Nějací hodnostáři nás tam očekávali, v jejich čele můj starý známý - Mr. Fu, oděný v celé nádheře svého mandarinského roucha s korálovou kuličkou na klobouku. Nemohl se ani dočkat setkání s Raffleym, neboť ještě dříve než loď byla řádně připevněna, vkročil na palubu z chvátal vstříc Angličanovi, který rychle sestupoval z velitelského můstku. Dříve, než si mohli podat ruce, volal:

"Konečně, konečně! Dlouho jsme vás očekávali!"

Oba muži se objali jako dva bratři. Pak pozdravil Fu srdečným stiskem ruky i mne. Poznal mne hned, stejně Sedžida Omara a Mary Wallerovou. Přivítal se i s Fangem a pak teprve objal svého syna, který trpělivě vyčkával stranou, až na něho dojde. Guvernér zatím stál rozpačitě v pozadí. Vtom ho však Raffley popadl za ruku, přitáhl ho blíž a představoval:

"Můj dear cousin, exguvernér Ceylonu, peer anglické sněmovny, mylord

Starý lord se chtěl formálně uklonit, nedostal se však k tomu, nedočkal se ani svého jména, neboť Číňan ho bouřlivě objal, volaje:

"Pravý Raffley. Oh, jak se raduji! Jsem skutečně šťasten, že stará Anglie posílá k nám blízkého příbuzného sira Johna, návštěvu tak milou a přátelskou."

Obraceje se k Raffleoyvi dodal starý mandarin: "Ale teď rychle na břeh, neboť i Yin vás toužebně očekává. Kde je nemocný, jehož příjezd jsi nám ohlásil?"

"O toho se postarám sám," odpověděl Tsi místo Raffleye.

Na pokyn starého mandarina bylo přineseno několik nosítek, z nichž některá byla určena pro dvě osoby.

Guvernér mne zatahl k jednomu z těch vozidel a vstříc mne dovnitř, rychle vstoupil za mnou. Jakmile se nosiči dali do klusu, hluboce si oddychl, řka:

"Charleyi, to je hrozné. Nevím vskutku, co si mám myslet. Ten velkolepý Číňan mne uvítal jako starého přítele. Myslil jsem, že mezi námi bude - hm - jakési napětí, a on zatím - on mi řekl, že vypadám jako pravý Raffley! Uff! Zase jsem se jednou v životě zmýlil. Ale poslyšte, Charleyi, nemyslete, že otec našeho Tsi je člověk zlatého srdce? Jak by také mohlo být jinak, když je blízkým příbuzným Johnovy Yin? Nabývám stále silnějšího přesvědčení, že můj bratránek je chytřejší Englishman, než my všichni ostatní dohromady."

Naši běhouni s námi cválali velice rychle, avšak Mr. Fu byl přece jen ještě rychlejší, neboť když jsme zastavili, očekával nás již u vchodu budovy. A tam nás ještě jednou uvítal jako hosty. Dobrý guvernér se asi cestou rozhodl odložit svou škrobenost, neboť tentokrát uchopil mandarina přátelsky za rámě, řka:

"Wett, starý hochu! Jak vidíte, přicházíme k vám jako vyslanci staré Evropy, abychom slavili smíření s ještě starší Čínou. Doufám, že nás umístíte všechny pohromadě, abychom mohli utvořit jakési "spojenecké mocnosti". Snad se nám náš nápor podaří a tuto bitvu vyhrájeme?"

Laskavý, pohnutý úsměv přelétl tváří mandarinovou.

"Rád vyplním toto vaše přání. Celý dům je vám k službám, mylord. Ale zapomínáte, že nejste jen zástupci Evropy. Hle - tam - Afrika," dodal, ukazuje na Sedžida

Omara, který stál stranou. Pak ukázal na nosítka, z nichž právě vystupovala Mary Wallerová. "A mladá miss

Amerika. V našem domě bude celý starý i nový svět. Kéž by v něm žil v míru!"

Potřásl opětovně rukou guvernérovi, pak se obrátil k Mary Wallerové, aby jí pomohl vystoupit a zařídil potom také přenos jejího otce do vykázaného pokoje.

Čínský sluha nás doprovodil do našeho bytu. Usadili jsme se pohodlně se starým Englishmanem na hedvábné polštáře, očekávající, že co nejdříve pro nás někdo přijde, abychom byli Raffleyem představeni toužebně očekávané Yin.

"Teď mne nesmíte opustit, Charleyi," pravil guvernér, kterého se opět zmocňoval neklid. Pak dodal s nádechem humoru: "Víte, že jsme spojenci a že je tedy vaší povinností stát při mně. Však jsem také ochoten přispět příležitostně k pomoci vám."

Vtom kdosi zaklepal na dveře. A než jsme mohli říci "dále", dveře se otevřely a do pokoje nahlédla půvabná dívčí hlava a přívětivý hlas se tázal:

"Promiňte - bydlí zde můj bratránek guvernér?"

Angličan vstal, nemohl však ze sebe vypravit ani slovo.

Přistoupil jsem proto ke dveřím sám a vyzval jsem Yin neboť to byla ona - aby vstoupila. Pohlédla na guvernéra, uchopila ho za obě ruce a pozvedajíc k němu zrak, zvolala:

"Ano, to jste vy! Můj milý bratránek! Ó, já vás hned poznala."

Guvernér neodpovídal, a zdálo se, že dívka je tím zmatena. Ale pokračovala ve švitoření:

"Víte - - John mi již dávno ukazoval vaši fotografii. A vypravoval mi, že jste tak hodný, tak laskavý bratránek. Nebo - nebo vám mám snad říkat - strýčku?"

Obličej.* starého lorda vyjadřoval pohnutí. Konečně se sklonil a ozval se příškrčeným hlasem:

"Můžete - můžete mi říkat bratránku, toť se ví! Ale můj Bože-jak jsem si to zasloužil?"

Víc jsem neslyšel. Nechtěl jsem být rušivým svědkem toho výjevu a potichu, zrádně jsem guvernéra opustil. Ostatně se mi zdálo, že již "spojeneckou posilu" nepotřebuje.

KAPITOLA DVANÁCTÁ V PŘÍSTAVE OKAMA

Bylo mi jedno, kam jdu. Jen v místnosti jsem nechtěl zůstat,, neboť mám na všech místech přání poznat okolí svého příbytku také zevně a ze všech stran. Šel jsem chodbou, když vtom mi vběhl do cesty Raffley. Tázal se: "Haló, Charleyi, neviděl jste náhodou Yin?"

"Yes, právě jsem ji viděl. Je u guvernéra."

Raffley se zarazil, ale pak jeho obličejem přelétl úsměv.

"Hm, chtěl jsem ji sám představit a zatím - věru, ani na to nečekala. Nu - snad jednala správně. Je tak možná lépe, že po prvé spolu mluví bez svědků. Představoval jsem si to jinak, Charleyi, ale Yin plně důvěřuji. Ženy v tomto směru mají velmi jemný instinkt - well -Pojďte, starý brachu, ukáží vám teď zahradu. Tuším, že Yin přivede bratránka beztak do zahrady. Má tam své zamilované místo. Letohrádek patří jejímu strýci a Yin říká, 'že se jen na zahradě cítí tak doma, jako v Raffley Castle."

"V Raffley Castle?" tázal jsem se udiveně. "Což je zde Raffley Castle?"

"Yes."

"Kopie vašeho rodného zámku?"

"Kopie vlastně není správný výraz. Zdejší Raffley Castle je podstatně jiný a jaksi podivnější, než starý zámek v Anglii. Vsať jej uvidíte."

Prošli jsme budovou a vstoupili jsme do zahrady. Byla

velká, pečlivě pěstěná a měnila se postupně v park, který zabíral skoro celý pahorek. Kráčeli jsme stezkou a Raffley mi vypravoval o Yin, dodávaje k dřívějším zprávám ještě různá nová vysvětlení a podrobnosti. Konečně jsme došli na vrchol pahorku, odkud jsme mohli přehlédnout celou mořskou úžinu až k protějšímu břehu.

Na úžině, široké asi dvě mořské míle, se pohybovalo množství větších i menších lodí. Jak jsem již uvedl, byl sice na ostrově při stav., ale i na druhé straně se do pevniny zařezávala hluboká zátoka, kde mohl kotvit nejméně tentýž počet lodí jako v přístavu ostrova.

"Uvidíte, že vše je tu vlastně připraveno a zařízeno pro budoucnost," hovořil Raffley. "Myslíme tu na budoucnost skoro výhradně. Minulost je pěkná věc, ale abychom si z ní brali příklad, nebo dokonce dějinnou

filosofii, to nečiníme. Každá doba má své ideály, které se za čas přezívají. Duch lidstva pokračuje a vyvíjí se, aspoň měl by se vyvíjet. Bylo by nesprávné, kdybychom se otrocky chtěli držet toho, co se zdálo správné, dobré nebo důležité za dob našich praotců. Lidé, kteří zastávají stanovisko nezměnitelného řádu světa, mi připadají tak. Jako by chtěli místo nových domů stavět staré zříceniny.

Je to zlé, když nechceme připustit, že by lidstvo mohlo dělat také něco lepšího, než to, čemu jej učí dějiny, které jsou při vši účtě k jejich lepším stránkám jediným řetězem válek, vražd, bojů a zápolení. Nazýváme se křesťany a přece stále ještě vidíme svůj ideál ve starověku. Proč?

Proč se v našich školách stále ještě věnuje více pozornosti starému Řecku a Římu, Alexandrům, Caesarům a Catilinům, než tomu, čemu by se mladí lidé v první řadě měli učit, totiž tvorbě nového člověka, uskutečnění křesťanského ideálu?"

Raffley náhle zpozoroval můj udivený pohled a horlivě dodal:

"Divíte se, Charleyi? Ano, změnil jsem se. Ale je to jen zcela logický vývoj. Dříve jsem byl zamlklý. Nejen já, ale i ostatní mysleli, že má horlivost mi káže mlčet. Přišel jsem k jinému názoru. Nebyla to hrdost, nýbrž nevědomost. Ale v mlčení jsem se naučil formulovat své myšlenky nejen slovy, nýbrž i činy. Slova můžete slyšet kdykoli a kdekoli. Jsem ochoten každému, kdo si to přeje, dát příslušné vysvětlení a poučení. Činy leží tam, na druhé straně, za mořskou úžinou. Je to podle evropských názorů pohanská země, co tam vidíte. Ani jeden z obyvatel té země však dosud neslyšel z úst bělocha, že by jeho vira byla nesprávná, nebo hodná zatracení.

Když jsem svého času se svým čínským přítelem, kterého znáte z Kahlry, procházel touto zemí, dobře jsem si všiml všeho, co tu bylo, především čínské kultury. Poznal jsem, že má mnohem více světlých než stinných stránek. Víte, že nemám ve zvyku neuznávat pravdu, proto jsem také v duchu uznal hodnoty, jež tu byly, a pokusil jsem se se svým přítelem, ty hodnoty upevnit a vybudovat je tak, aby několik málo stínů odpadlo. Rozumějte, nešlo jen o vývoj kulturní, s ním ruku v ruce musil jít i vývoj hospodářský. Půdu, která byla zčásti nedostatečně obdělávána, jsme počali kultivovat. Postarali jsme se, aby těžká lidská práce byla nahrazena prací stroje. Zasadili jsme se o výrobu různých předmětů denní potřeby, které sem dříve byly přiváženy odjinud. Dali jsme v celé zemi položit telegrafní a telefonní vedení. Elektrizovali jsme. Při tom jsme u obyvatel nezapomínali ani na výchovu citovou. Byla to práce celkem lehká, neboť víte sám, že spokojený člověk umí svou spokojenost také vyjádřit svými činy, svou výkonností, svým jednáním. Uvidíte, že obyvatelstvo naší kolonie je spokojeno. Poznáte to z přívětivého a přátelského jednání každého s každým."

Vysvětloval mi polohu a rozdělení země, ukazuje mi na

hlavní cesty, pokud je bylo vidět.

"Od přístavu vede cesta vzhůru k horám. Dělí se později: levá odbočka vede do města, pravá vzhůru do hor, kde leží Raffley-Castle. Těším se, až jej opět zblízka uvidím. Dnes večer tam budu."

"Již dnes večer?"

"Ovšem. Zanedlouho se vydáme s Yin na cestu, abychom mohli všechno připravit na váš zítřejší příchod. Yin mne žádala, abych všem sdělil, že vás dnes opustíme. Ale půjdete za námi zítra. Nemocného Walera vezmete sebou. Mr. Fang i Tsi jsou přesvědčeni, že mu pobyt v horách poslouží lépe než pobřežní vzduch."

Vydali jsme se na cestu zpět k letohrádku. V tom jsme zahlédli dvě postavy, které právě opustily budovu a vstoupily do zahrady. Byla to Yin s guvernérem. I z této vzdálenosti jsme zpozorovali, že ti dva jsou pohrouženi v přátelský rozhovor. Chvillemi se zastavovali, aby se mohli lépe "vymluvit".

"Vidíte?" usmál se sir John. "Rekl jsem, že budou nejlepšími přáteli. Věděl jsem to již tehdy, když se na jachtě poprvé začal můj bratránek procházet s přítelem Tsi. Nebudeme je riišit. Zdá se, že si mají mnoho co povídat. Omluvte mne, Charleyi. Jdu do přístavu, abych vše připravil k našemu odjezdu. Na shledanou!"

Podali jsme s! ruce. Lord odcházel k postranní brance vedoucí ze zahrady, já jsem šel oklikou zpět do domu. Ve svém pokoji jsem našel Omara, zaměstnaného rozbalováním zavazadel.

"Nedělejte si zbytečnou práci, Sedžide. Zítra ráno se stěhujeme dál."

"Dobrá sídi. Vybalím jen to, co budeš dnes potřebovat. Ostatní nechám v zavazadlech. Musím ti však říci, sídi, jak velice se raduji, že jsme v Číně. Víš co? Budu s tebou nyní mluvit jen čínsky."

"Umíš to, Omare?"

S hrdým gestem vytáhl Sedžid Ómar z kapsy celý svazek počmáraných listů a ukazoval mi je.

"Zde jsem si napsal celou čínskou řeč, sídi. Mám zde víc než pětset slov, která označují předměty a přibližně stejné množství slov, která vyjadřují činnost. Dále je na těchto papírech ještě celá řada slov, která nevyjadřují ani to, ani ono. S písmem je to moc divné, sídi. Ty píšeš od leva do pravá, já píšu od pravá do leva a Číňané píší shora dolů."

"Jak kdo píše a jakou řečí mluví, je vždy vedlejší Omare. Hlavní je vždy smysl toho, co kdo píše nebo říká."

"Máš pravdu, sídi. Myslím, že hodně záleží i na tom, jak se to říká. Víš, potkal jsem právě před chvílí guvernéra-effendi, jenž šel s nějakou čínskou miss. Neviděl jsem ji dobře, slyšel jsem jen z dálky její hlas. Ten hlas byl tak příjemný sídi, jako klototání bulbula za vlahé noci. Co říkala, bylo jistě také příjemné a milé. Představuji si, že tak by mluvila žena, jejíž obraz visí v kajutě my lorda Raffleye."

"Je to také ona, Omare. Je to paní Yin, kterou jsi viděl v rozhovoru s guvernérem."

Opustil jsem Omara a vystoupil jsem na balkon.

Zamyšleně jsem pohlížel na obraz u svých nohou. Po chvíli jsem zahlédl Omara, jak vychází z domu a míří k přístavu. Cestou se setkal s Číňanem, který pomalým krokem, jako by se procházel, mířil k letohrádku. Pozdravili se. Číňan se náhle zastavil a oslovil Omara, ten mu odpověděl. Viděl jsem, jak oba ukazují rukou různými směry, jako by Omar přichozímu vysvětloval, kam má jít, pak se oba obrátili a kráčeli pomalu spolu směrem k přístavu. Nevěnoval jsem jim další pozornost, ačkoli mi v prvním okamžiku připadalo divné, že Číňan, patrně domorodec, žádá Omara, který právě do Okamy přibyl, o vysvětlení, kam vede cesta. Když odcházeli, všiml jsem si ještě, že Číňan nemá cop. Také jeho klobouk mi utkvěl v paměti pro svůj nezvyklý tvar. Později mne právě tyto

okolnosti uvedly na stopu zlého činu a byl jsem vděčen okolnosti, že jsem si jich tak dobře všiml.

Po chvíli jsem zaslechl vrznout dveře v mém pokoji, a guvernéřův hlas se ozval:

"Charleyi, jste zde?" . "Tady jsem, na balkoně," odpověděl jsem. "Pojďte dál!"

Guvernéř přišel za mnou na balkon.

"Vida! Vy si tu s klidem stojíte na balkoně a prohlížíte si krajinu, zatím co já, ubožák, trpím. Vskutku, Charleyi, trpím duševně. Mým nitrem burácí mořská bouře, ba, co dím - tajfun!"

"To mne udivuje, mylord. Žasnu tím víc, že na vašem obličejí spíše svítí slunko a není tam nejmenší stopy po tajfunu."

"Skutečně? Vy jste to zpozoroval? Mám také důvody, abych zářil. Jsem přímo nadšen, rozumíte, jsem doslova unesen!"

"Hm."

Guvernéř ustoupil o krok, široce rozpažil, hluboce vdechl, připažil a pak usedl.

"Dávejte dobrý pozor, Charleyi!" pravil. "Pokusím se vám vše vysvětlit. Řekl jsem, že jsem nadšen. Well. Mám k tomu také důvody. Ano, ujišťuji vás, že nadšení je příliš slabý výraz pro to, co cítím. Pohleďte na mne. Víte, kdo jsem?"

"Myslím, že se známe již dost dlouho, abych to věděl.

Či jste se stal náhle císařem mexickým?"

"Prosím, žádné šprýmy, Charley! Věc je nadmíru vážná.

Zevně jsem snad zůstal tímž člověkem, jakým jsem byl dříve, ale duševně jsem se změnil. Ano, cítím, že jsem se stal někým docela jiným. Teprve dnes jsem člověkem, žijícím, pravým člověkem. Víte, že jsem ze staré šlechty modrá krev a všechny ty hlouposti, však to znáte - nu - a nejsem již také mladík. Je mi hodně přes padesát, ale musím vám říct, že za celý svůj život jsem zažil jen dva okamžiky, které na mne skutečně zapůsobily. První v Kratongu, když Mary Wallerová mluvila s malajským knězem, a druhý před chvílí zde v Okamě. když jsem uviděl Fin. Víte - ona je tak laskavá a hodná žena, že jsem se před ní skoro sám za sebe - styděl."

Odmkl se. Díval se chvíli směrem k moři, pak pokračoval polohlasem, jako by mluvil sám k sobě:

"Je to divné, že mi to připomíná povídku, kterou mi kdysi na Ceyloně vypravoval starý indický brahmín: Bůh stvořil muže v Indii, ženu v Persii. Mezi oběma zeměmi leželo "svaté jezero", obklopené nebetyčnými horami. Vedle něho bylo "jezero hříšných vod." Na svatém jezeře rostla jediná květina - neposkvrněný lotos. Plavala osamoceně po hladině a žádný hmyz se k ní neodvážil přiblížit. V bažinatém jezeře hříšných vod kvetlo množství květin. Hýřily všemi barvami a zdály se na pohled krásnější, než lotos v jasných vodách. Páchly však bahnem a jejich puch lákal nečistý hmyz v celých rojích. - Tu přišel Ormuzd, bůh dobra, a přistoupiv k svatému Jezeru, uzřel květ lotosu. "To je květ z mých nebes," pomyslí si. "Věnuji jej člověku, kterého jsem dnes stvořil, aby kvetl dál v jeho srdci a připravil jeho duši pro světlé výšiny." - Pokynul květině. Ta připlavala ke břehu, a když vystoupila z vody, vzala na sebe lidskou postavu - byla to první žena. Sotva se bůh dobra vzdálil, přišel Ahriman, kníže temnot. Přistoupil k jezeru hříšných vod, zašklebil se a pravil lstivě: "Toto jsou květy z pekla. Předám je lidem, kteří ode dneška budou zrozeni, a postarám se, aby mé květy považovali za květy lotosu. Proklet budiž ten, kdo bude milovat neposkvrněnou." Kývl rukou a pestré květy z páchnoucích vod připluly ke břehu a vystoupily na pevninu v podobě žen ještě krásnějších než byla ta první. - Víte. Charleyi, jsem přesvědčen, že jsem dnes poznal první květ lotosový.

Mluvil jsem se ženou, kterou tehdy stvořil bůh dobra."

"Míníte Yin?"

"Ofcourse - Ovšem! Ale počkejte - rád bych vám ještě mnohé řekl. Víte, že dojem, který na mne Yin učinila, je asi..."

Přerušil se. Dole vrzly domovní dveře. Vyšli dva sluhové s nosítky, a v patách za nimi přiběhla Yin. Guvernér vyskočil.

"Ona! To je ona. Odchází již nyní. Musím dolů, abych se s ní rozloučil."

"Kam odchází?" tázal jsem se.

"Do Raifley-Castle. Řekla mi to důvěrně. Jdu, aby mi neutekla. Hned se vrátím a pak -"

Co pak - jsem se nedověděl, neboť dear cousin vyběhl jako závodník, bouchnuv za sebou dveřmi. Pozoroval jsem oknem, že přijde pozdě, neboť Yin zatím vstoupila do nosítek a oba sluhové ji klusem odnášeli. Když guvernér vyběhl ze dveří, byli již vzdáleni kus cesty. Běžel za nimi ze všech sil. V běhu se obrátil a zavolal ke mně nahoru:

"Však ji dohoním. Přijďte za mnou dolů do města, Charleyi! Najdete mne v přístavu!"

Zaslechl jsem za sebou tichý smích. Obrátiv se, spatřil jsem mladého Tsi, který vstoupil tak tiše, že jsem to ani nepostřehl. Sdělil mi, že naši hostitelé odešli, ale že hostům je celý dům i zahrada k službám. Navrhoval mi procházku a prohlídku přístavu. Stačí prý, když přijdeme domů až před večer. Konečně, vyhlédnuv ještě jednou z okna, prohodil s úsměvem:

"Náš přítel, mylord guvernér, letěl za těmi nosítky jako rychloběžec. Kdo je vlastně v nosítkách? Yin?"

"Ano," odpověděl jsem. "Sir Raffley odešel již dříve do přístavu, ona jde za ním. Chtějí totiž -" zarazil jsem se, neboť jsem si vzpomněl, že lord mi své sdělení učinil důvěrně.

"Vím, co chcete říci. Patrně to, že oba mají namířeno do Raifley Castle? Sir John mi to již oznámil, stejně jako vám a mému otci. Yin to sdělila mé sestře, matce i mé babičce. Mezi námi to není tajemství. - Jak jsem vám již řekl, můžete do večera dělat co chcete a doporučuji vám, abyste si prohlédli okolí a přístav. Kdybyste si snad přál nějaké občerstvení, stačí udeřit na gong."

Odešel. Vydal jsem se na cestu do města, kde jsem se měl podle ujednání setkat s guvernérem. Pomalu jsem sestupoval s pahorku, občas se zastavuje a prohlíží si okolí.

Nešel jsem však sám, nýbrž byl jsem doprovázen. Současně se mnou vyšel totiž z jiných dveří domu Čňan, podle vzeření náležející k stavu mandarinskému, a šel se mnou až ke vchodu do zahrady. Tam se zdvořile zastavil, chtěje, abych vyšel před ním. Když jsem se zastavil i já, abych ho nechal projít dříve, oslovil mne čistou angličtinou. Řekl květnatými slovy, že mne považuje za hosta domu a že mi tedy přináleží čest prvenství. Povstala z toho přátelská rozepře, až jsme se konečně shodli, že půjdeme spolu. Dověděl jsem se, že tento muž je PuŠang přístavu v Okamě. Byl u "velkého pána" tím byl míněn náš přítel Fu, aby mu cosi hlásil a požádal ho o směrnicí pro další postup. Dříve než jsme ušli čtvrtinu cesty, na'byl jsem přesvědčen, že je to chytrý a energický muž. Později jsem ho poznal i z lidského hlediska jako člověka mimořádně laskavého.

Po cestě jsem vytáhl hodinky, abych se podíval, jak je pozdě. Čňan tím byl uveden na novou myšlenku. Zastavil se, ukázal na lavičku stojící u cesty a pravil:

"Excuse mě, sir. Nechvátáte-li, navrhuji vám, abychom se chvíli posadili. Za malou chvíli uvidíte věc, která vás bezpochyby překvapí."

"Co to bude?" tázal jsem se. "A kde?"

"Tam naproti v horách."

"Tam, kde leží Raffley Castle?"

"Yes, sir. Právě tento zámek myslím. Teď jej nemůžete vidět, neboť je příliš vzdálen a právě v předpoledních hodinách až krátce po poledni jej zakrývá stín hory.

Jindy je vidět i na velkou vzdálenost. Za malou chvíli se objeví."

Za řeči vytáhl hodinky. Pozoroval jsem, že na řetízku visí jako přívěsek betelový ořech, na němž je zlatými písmeny napsáno slovo Sen. Vedle byla ještě nějaká značka, kterou jsem nemohl přesně rozeznat. Tedy i tento PuŠang byl členem velkého bratrstva, tedy muž nepochybně zasloužilý.

Nepozoroval, že můj zrak spočívá na přívěsku hodinek, neboť hleděl upřeně směrem k horám. Náhle zvolal, ukazuje rukou tam, kde ležel zámek. Zvedl jsem hlavu.

Ani já jsem nemohl potlačit výkřik údivu. Na temném pozadí hor se rýsoval zářící, bílý obraz kříže.

"Co je to?" zvolal jsem. "To je vskutku neočekávané.

Kříž!"

"Proč ne, sir? Nejen kříž, nýbrž i znak opravdového křesťanství."

Chvilí jsem mlčky pohlížel do dálky.

"To je tedy Raffley Castle?" tázal jsem se.

"Ano. Snad znáte anglický zámek lorda Raffleye. Je zbudován z Černé žuly. Sir John dal podle vzoru vystavět přesnou kopii svého zámku, ale z jiného materiálu, z bílého mramoru. Křídla po obou stranách hlavní budovy, která tvoří druhé břevno zdánlivého kříže, slouží účelům lidumilným. Jsou v nich umístěny nemocnice a školy. Kříž je tedy nejen znamením křesťanství, nýbrž slouží také jeho účelům."

Byl jsem překvapen, slyše ta slova z úst Číňanových.

Muž nepochybně pozoroval můj údiv, neboť pokračoval s úsměvem:

"Stavba není ještě skončena. Zčásti se ještě staví, neboť bude nutno vytvořit ještě několik dalších budov, v kterých by bylo možné umístit školy, které Sen za kláda. Učitelem na staré škole je muž, kterému i já vděčím za své vzdělání, reverend Heartman, který byl v Evropě na Raffley Castle dán do výslužby, aby učinil místo mladšímu duchovnímu. Sir John tohoto muže, kterého jeho příbuzní postavili do ústraní, přivezl do Číny a svěřil mu výchovu ne jako misionáři, nýbrž jako dobrotivému a laskavému učiteli. Původně byla škola vŠenFu."

"Nemýlím-li se, je Sen Fu město, do něhož odbočuje cesta nalevo, když sejde vzhůru k horám?" řekl jsem.

"Ano." přikývl. "Jak víte, značí to jméno hlavní město Senu. Náš velký mandarin a sir Raffley nazvali sice území kolonie Ki-Čing, u nás je však oblíbenější jméno

Šen-Quo, což značí zemi bratrstva Sen. Ano. Naše bratrstvo dělá pokroky. Je již rozšířeno v zemích, které mají celkem přes sedm set milionů obyvatel, a doufáme, že se bude šířit dál a dál, až do celého světa. Můžeme pokračovat ve své cestě."

Po cestě mne upozorňoval na vše významné a pamětihodné v okolí, až jsme konečně došli do přístavu. Nápadně mi bylo velké množství betelových nebo orekových ořechů, jejichž plody byly poznávacím znamením členů bratrstva.

"Nedivte se tomu," usmíval se můj průvodce. "Sen roste a potřebuje stále nové odznaky pro své členy."

"Snad jste si všiml, že celý kraj se chystá k slavnosti.

Důvod k ní je jednak ve vašem příjezdu, jednak i v tom, že pozítří slavíme největší svátek naší kolonie, totiž Sen Ti Si. Bude to velká slavnost, k níž očekáváme návštěvu i z jiných krajů, kde jsou naši bratři i ti, kteří se jimi chtějí stát. Všichni přijdou, aby se s námi radovali z docílených úspěchů. Však to uvidíte."

Přiblížili jsme se k přístavní hrázi, vedle níž ležela

Angličanova jachta, a zde jsme se setkali s guvernérem.

Seznámil jsem oba pány a Angličan nám hned vypravoval

o podivném útvaru stavby, kterou spatřil v dáli na úbočích hor. Můj průvodce mu vše vysvětlil, a dear cousin se neobyčejně podívoval:

"Byl bych se zeptal Johna nebo Yin. ale uviděl jsem stavbu až krátce potom, kdy mne opustili. Ale při této příležitosti si vzpomínám, že vám musím něco ukázat."

Byla to malá jehlice, jejíž hlavičku tvořil maličký betelový ořech, na jehož povrchu bylo zlatým písmem vyryto slovo Sen a pod ním známé tři značky Sin. Ti, Ho.

"Odkud máte tu ozdobu, mylord?" tázal jsem se.

"Patřila Yin. John mi ji dal."

"Kdy?"

"Právě před chvílí. Víte, že jsem chvátal za nosítky, abych se mohl s Yin ještě rozloučit. Dostihl jsem je teprve zde v přístavu, kde ji John očekával s člunem, který je měl dopravit na protější břeh. Chtěl jsem jet s nimi, nevzali mne. Přijal jsem to s těžkým srdcem, snad proto John, než vstoupili dá člunu, vzal jehlici, kterou měla Yin sepjatý šál. a zastrčil mi ji do kravaty. Je to tvůj diplom, říkal. Dříve, než jsem se ho mohl zeptat na nějaké podrobnosti, odrazili."

Nemohl jsem mu říci nic přesného, napadlo mne, že by můj průvodce mohl podat přesnější zprávy. Ten pohlédl na jehlici a pravil:

"Mylorde, stal jste se členem našeho bratrstva Sen. a to členem dokonce velmi významným. Odznak, který máte, patřil Yin. To samo již napovídá, jaká hodnota vám byla v bratrstvu přidělena."

Guvernér zíral na mluvčího vyvalenýma očima. Konečně vykoktal:

"Já - - já - - jsem členem - - Senu?"

"Ovšem," přikývl Pu[^]-Šang. "Nemohu se mýlit. Jste členem vysoce postaveným",

"Hm. To je neuvěřitelné. Jak se mohl John něčeho podobného odvážit!"

"Sir John Raffley? Víte, že on je naším zakládajícím generálem? Je postaven na roven velikému mandarinu Ki Taj Sinovi a mohl vás tedy vším právem jmenovat."

Guvernér chvíli mlčky zíral na moře, pak se otočil ke mně a pravil:

"Charleyi, pamatujete se, jak jsem se v Kratongu zlobil na svého bratrance, že nebere vážně práci, kterou jsme měli s přebíráním ko-su? Tehdy jsem mu řekl, že bude-li tak jednat dále, jistě se nestane členem Senu. A on zatím Náhle se obrátil k Čiňanovi, tázaje se:

"Promiňte, sir. je zde kromě mého bratrance ještě mnoho Evropanů?"

"Pokud vím, jen náš starý učitel, reverend Heartman, který--"

"Heartman říkáte?" vpadl mu do řeči guvernér.

"Reverend Heartman? Hromel! Měli jsme faráře Heartmana u nás na Raffley Castle. Jeho kázání nějak nešla pod nos mým příbuzným a proto byl nahrazen jiným duchovním. Nevím, kam se odstěhoval. Byl to milý, starý dobrák."

"Je to týž reverend Heartman, kterého míním já, mylord. Řídí naše školy. Sir John, kterého reverend kdysi křtil ho sem přivezl, aby vyučoval naše mladé členy."

Když lord Raffley slavil svatbu s paní Yin, byl to reverend Heartman, který je oddával."

"On že je oddával? Kde nyní bydlí?"

"Nahoře v zámku. Navštěvuje denně nově založené školy v Sen Fu. Přes své vysoké stáří je stále ještě svěží, a všichni prosíme dobrotivé nebe. aby nám ho ještě dlouho zachovalo."

"Hm. A my jsme ho v Anglii nahradili jiným. Velmi chytře to provedli milí příbuzní. - Musím se, vás na něco zeptat, sir. Bylo mi řečeno, že Raffley Castle tam naproti v horách je postaven podle starého anglického vzoru. Jak

to, že při pohledu odtud má stavba podobu kříže?"

"To je tak, mylord. Starý zámek tvoří jen střed stavby, kdežto křídla, která byla dodatečně přistavěna, slouží za příbytky obyvatel, za studovny, školy a nemocnice. V zadním křídle, jemuž se říká 'ráj', je umělecká dílna paní Yin. Vše je postaveno z bílého mramoru, takže na slunci celá budova září v podobě kříže."

"Řekl jste, že v zadním křídle má Yin svou uměleckou dílnu? Cožpak je umělkyně?"

"Ovšem, mylord. Není vám to známo? Například mramorová hlava na přídi jachty je jejím dílem. Yin však není jen sochařkou, říká se, že její obrazy jsou ještě krásnější než její sochy."

"Hm. Tomu se divím. Ačkoli jsem si umínil, že se už ničemu nebudu divit."

"Také obrazy v zámku jsou jejím dílem. Však je uvidíte, až navštívíte zámek."

"Kdo vlastně stavěl ten dům? Říkáte, že je postaven podle starého vzoru; patrně tedy Raffley k tomu účelu přivezl nějakého anglického stavitele, který starou budovu podrobně zná."

"Mýlíte se, mylord. Zámek stavěl Číňan. Studoval ovšem v Evropě, pak podnikal déle než rok studijní cesty po světě. V Neapoli se setkal se sirem Johnem, který ho vzal s sebou do Anglie a tam mu dovolil, aby si zevrubně prohlédl a nakreslil Raffley Castle, aniž o tom kdo věděl. Studovat jsem ho dal já."

"To je velmi zajímavé. Říkáte, že jste vy sám ho nechal studovat?"

"Ano, mylord. Je to můj vlastní syn."

Guvernér údivem vyvalil oči. Dříve než mohl něco říct, přistoupil k naší skupině čínský úředník, který Pu-Sangovi něco hlásil. Ten ho s nějakým vzkazem poslal zpět, pak se obrátil k nám a tážal se:

"Gentlemen, chcete se stát svědky vzrušujícího a zajímavého jednání?"

"Ovšem. Oč jde?"

"Několik hodin před 'Yinem' přijel do přístavu malý parníček, jehož kapitán s bohorovným klidem oznámil, že je obchodníkem s opiem. Vzkázal jsem mu, že obchod tímto zhoubným jedem je u nás zakázán, načež jsem obdržel drzou odpověď, že kapitán vyplnil svou povinnost tím, že se u přístavního úřadu ohlásil, po povolení se ptát nebude a učiní to, co je jeho právem. Zkrátka chtěl prodávat opium v přístavu. Snad víte, pánové, jak zhoubný je účinek tohoto jedu a víte také, že čínský národ, hlavně jeho spodina neumí tomuto zlu odporovat. Pokud šlo o odpověď, kterou mi kapitán poslal, nepřekvapila mne, a znáte-li jen trochu poměry ve většině čínských přístavů, nepřekvapí to ani vás. Jisté však bylo, že nesmíme ukázat slabost a proto jsem se hned vydal k mandarinovi, abych mu celou věc hlásil. Prodeji opia bylo zabráněno a právě nyní hlásil jeden z mých úředníků, že kapitán opiové lodi čeká na mne v úřadě, aby si stěžoval. Dokonce prý žádá náhradu."

"Na to se podíváme," pravil guvernér. "Připomíná mi to známou opiovou válku kapitána Elliota a admirála Kuanga, který se svými dvacetidevíti válečnými džun-kami dal zabavit a naházet do moře více než dvacet tisíc beden opia v ceně čtyř milionů liber."

"O takové množství zde nejde," usmál se Pu-Šang.

"Ujišťuji vás, gentlemeri, že na místě tehdejšího císaře Tao-Kuanga bych nejednal jinak, než jak budu jednat teď."

Šli jsme na druhou stranu přístavu, kde byla zakotvena opiová loď. Byl to malý pobřežní parník, stavěný tak, aby neměl velký ponor a mohl proklouznout i přes mělčiny. Jak jsem si všiml, byl parníček vyzbrojen i plachtovím, takže se mohl pohybovat jak silou strojů, tak i větrem. Na přídi bylo namalováno čínské jméno

"Ta-Šen-Tsi-Jang-Šen", což značí "Jeho excelence pan Evropan". Taková a podobná jména jsou v přístavech dálného východu dost obvyklá, okolnost, která sama o sobě je dostatečně výmluvná a nepotřebuje další vysvětlení.

"Jeho excelence pan Evropan" byl zakotven přímo u břehu, s nímž jej spojoval prkenný můstek. U můstku stáli dva muži, oblečení civilními oděvy, s jedním rozdílem, drželi v rukou bílé hůlky, na jejichž konci byl upevněn betelový ořech. Na břehu proti parníku stál stan, před nímž bylo vyloženo velké množství drobných krabiček a sáčků, jakož i lampy, jehly a dýmky, kterých se používá ke kouření opia. Vedle stanu po obou stranách vchodu sedělo na zemi asi tucet nevábně vyhlížejících postav, až po zuby ozbrojených. Již první pohled prozrazoval, že jsou to lidé, zabývající se nekalým řemeslem. Před nimi stáli dva muži s bílými hůlkami v rukou. Dear cousin se obrátil k přístavnímu úředníkovi.

"Toto je patrně loď, rozvážející jed, o níž jste mluvil.

Lidé s hůlkami, kteří zde stojí, jsou policisté?"

"Ano," odvětil Pu-Šang. , "Jako policisté jsou tajně ozbrojeni."

"Nikoli."

"Že ne? Policista přece musí mít nějakou zbraň, aby si zjednal účtu."

"K zjednání účty není třeba zbraně. Nikdy nebylo v naší kolonii zapotřebí, aby policie sahala k násilí. Ctíme a vážíme si našich správců pořádku a každý považuje za svou povinnost, aby jim jejich úlohu usnadnil. Policie musí zakročovat jen proti cizincům a kdyby skutečně byla nucena užít moci, může si být jista, že jí . každý, kdo je nablízku, přispěje na pomoc."

"Jedna věc mne překvapuje. Totiž klid, s nímž se zde všechno odbývá. V evropském nebo kterémkoli jiném městě by zcela jistě celý přístav byl plný zvědavců, kteří by okouněli a pozorovali opiovou loď. Zdá se, že zde vůbec nikdo o ničem neví."

"Mýlíte se, mylord. Každý o tom ví, považuje však za zbytečné, starat se o kdejakého lumpa. Je-li vinen, pak škoda času, který by mu byl věnován. V případě, že by byl nevinen, by bylo urážkou zvědavě si ho prohlížet." Šli jsme pomalu dál, až jsme zastavili před budovou s čínským nápisem nade dveřmi.

Přístavní úředník na ni ukázal a pravil: "To je má kungso. Nápis nade dveřmi zní kung-tao a značí místnost spravedlnosti. Aby tato slova byla oprávněná, o to se právě starám. Vstupte, gentlemen."

Vstoupili jsme nejdříve do místnosti, která sloužila za čekárnu. Seděl v ní muž, k vůli němuž byl Pu-Šang zavolán. Ani si nás nevšiml. Zašli jsme dále, do vedlejší místnosti, kde po stranách stálo několik stolů, u nichž seděli úředníci. V pozadí na vyvýšeném místě byl postaven stůl, u něhož měl zasedat náš přítel sudí. Usedli jsme stranou. Úředník poslal pro čekajícího muže.

Když vstoupil, nedbale se dotkl prstem své čapky, usedl a hned začal mluvit. Byl to bezpochyby mišenec, jak jsem podle vzezření usoudil, ačkoliv byl oblečen čínsky.

Rozhorleně sděloval Pu-Šangovi, že již po léta vede obchod s opiem, které vyváží za své domoviny. Bin-Din na pobřeží Končičiny, a prodává ve všech čínských vodách až na sever do Koreje. Uváděl, že dosud nikdy mu nebyly činěny potíže a stěžoval si, že zdejší přístavní úřady si dovolují příliš mnoho, když proti jeho obchodu něco namítají. A hned prohlásil, že bude požadovat náhradu škody, jestliže se mu nedostane zadostiučinění.

Pu-Šang ho klidně vyslechl, pokýval hlavou, a pak krátce řekl:

"Dal jsem ti již jednou oznámit, že ve zdejším přístavu je obchod s opiem zakázán. Přesto ses odvážil svůj jed nabízet dál. Dávám ti hodinu čas. Za hodinu tvá loď Ta-Šen-Tsi-Jang-Šen opustí přístav. Nestane-li se tak, zabavím loď"

a náklad dám venku i s lodí zapálit."

Prodavač jedu vztekle vyskočil.

"Cože? To je neslýchané! Čína nezakázala obchod s

opiem. Mohu jej prodávat kdy a kde se mi zachce. Zaplatím na poplatcích, co jsem povinen, a víc mi do obchodu nemá nikdo co mluvit. Znáš zákony, pane!"

"I já je znám."

"Co tedy chcete? Toto město patří k Číně - a takový západozemsky natřený mandarin, jako jste vy, je stále ještě Číňanem a musí se podrobit čínským zákonům. Mám listiny v pořádku a nikdo proto nesmí ha mou loď ani , sáhnout!"

Úředník naň pozorně pohleděl a prohodil:

"Nepomyslíš jsi dosud, že to, co tě podle tvého domnění chrání, totiž zákon této země, může se ti snadno stát záhubou? Mandarin je pánem nad životem a smrtí."

JPshaw!" zasykl muž výsměšně. "Chcete právo mandarinské uplatňovat i na anglické lodi? Prodal jsem ji před touto cestou Evropanovi, anglickému důstojníkovi."

Vytáhl z širokého rukávu svého šatu listinu, kterou podával Pu-Šangovi. Tento si ji přečetl, složil ji a strčil list do zásuvky svého stolu, řekl:

"Proč jsi to neřekl dříve, hlupáku? Tuto smlouvu vydám majiteli lodi. Přiveď ho sem!"

Muž odešel, vbrzku se však vrátil s Číňanem, v němž jsem k svému překvapení poznal muže, který se připojil k Sedžidu Omarovi při jeho odchodu do přístavu. Podivná forma klobouku a okolnost, že neměl cop, mi to při letmém pohledu prozradily. Do tváře jsem však muži ani teď neviděl.

"Zde je!"

Přístavní úředník pohodil hlavou směrem k nám a poznamenal:

"To prý má být anglický důstojník. Patrně nějaký dareba, který za mrzký bakšiš byl nastrčen za majitele lodi," dodal tiše.

Když muž přistoupil blíže, podíval jsem se na něho důkladněji, a málem bych udivením vykřikl. Domnělý důstojník a majitel lodi nebyl totiž nikdo jiný, než - Mr. Dilke. Ten, kterému můj Sedžid Omar kdysi zachránil život. Viděl jsem nyní na vlastní oči, jak velmi rychle se tento povedený Angličan vpravil do své "civilisátorské" činnosti. Jistě i on mne poznal, již proto, že Omar ho patrně upozornil na mou přítomnost zde v Okamě. Tvářil se však, jako by mne nepoznával a se vztyčenou hlavou přistoupil před Pu-Šanga.

"Byl jsem požádán, abych sem přišel," řekl. "Jsem poručík Dilke." Soudce přikývl.

"Pan Dilke. Dobrá. Dal jsem rozkaz, pane poručíku, abyste sem osobně přišel. Učinil jste dobře, že jste vyhověl. Jinak bych vás musil předvést."

"K čertu! Co si to dovolujete, člověče? Jsem britský důstojník."

"To právě chci, abyste mi dokázal," zněla klidná odpověď.

"Máte mou lodní smlouvu. Tam to stojí."

"Vaše lodní smlouva je soukromý dokument a nedokazuje vaše povolání."

"Jak to? Vždyť je podepsána mnou a kapitánem."

"Ano, ale za britského důstojníka jste se označil jen vy sám. Rozumíte mi snad? Ujišťuji vás, že podpisy "kapitánů" a předchozích majetníků lodi úředně nic neplatí. Ale jako anglický důstojník musíte mít také nějaký jiný doklad. Máte jej?"

"Nemám."

"Hm. To je ovšem zlé. Zakázal jsem obchod opiem v tomto přístavu. Vy a vaši lidé jste se odvážili porušit zákaz. A doklady nemáte. Víte, co to znamená?"

"Nic! Jsem Angličan a vy mi nemáte co poroučet. Ze jsem běloch, to snad uznáte, je to přece na první pohled zřejmé. A jako běloch nemám zapotřebí, abych copatým žluťasům předkládal své doklady."

"Upozorňuji vás, že zde sedím jako zástupce majitele přístavu lorda Raffleye. Nemám čas ani chuť dlouho

vyšetřovat. Žádám vás naposledy o vaše doklady!"
Dilke se neklidně obrátil, jeho zrak padl na mne a náhle zvolal:

"Zde sedí můj doklad. Tento muž mne zná a ví, že jsem poručík Dilke."

Úředník se udiveně ke mně obrátil:

"Cože? Sir, vy znáte pána? Chcete ho legitimovat?"

"Pochybují, že bych mohl," namítal jsem. "Viděl jsem sice tohoto gentlemana již dříve a vím, že tehdy mu říkali Mr. Dilke. Že by jim skutečně byl, nemohu tvrdit. O poručíkovi nic nevím."

"Děkuji - to mi stačí. Pan Dilke zůstane ve vazbě, dokud jeho totožnost nebude zjištěna. Loď Je zabavena."

"Cože? Mne chcete zatknout?" zvolal zuřivě Dilke, vida, že jde do tuhého.

"Ano."

"A loď zabavujete?"

"Ano."

"Prokletá žlutá bando! A tuto sebranku Jsem chtěl civilisovat!" zalátelel Angličan. "Já - já vás

< Pu-Šang pomalu vstal a nestaraje se o květnaté výkřiky pana civilisátora, pokynul policistům, stojícím v pozadí místnosti. Mladý muž, vida vážnost situace, si věc rychle rozmyslil, neboť sáhl do kapsy a vytáhl náprsní tobolku, z níž vyňal hodně ohmatanou listinu. Zamračeně ji podával Číňanovi. Ten ji po krátkém váhání vzal a otevřel. Pozorně ji pročetl, pak pravil:

"Well. Australský pas, vystavený v Melbourne na jméno Robert Waller, alias Dilke, původem ze Spojených států amerických, zaměstnáním poručík dobrovolné milice australské kolonie Viktorie."

Úředník položil listinu na stůl a obrací se ke mně, prohodil:

"Wett, sir. Pozoroval jsem, že se zdráháte podat bližší zprávu o tomto pánovi. Pas, který mi předložil, je pro mne zcela jasným: Rozený Američan s dvěma různými jmény, pak Australec; důstojník dobrovolného miličního sboru a nazývá se britským poručíkem. Při tom je společníkem pokoutního obchodníka jedem. Tento papír, jakož i smlouvu, která mi byla předložena, ponechám zatím zde a prohlédneme si především náklad "Jeho excelence pana Evropana". Pak budeme mluvit dál. pane poručíku!"

"Mou loď chcete prohlížet? Proč? K čemu? To si zakazují!" zvolal zuřivě Dilkeův průvodce, čínský kapitán.

Dilke, nevšímaje si ho, se ke mně obrátil a pravil francouzsky, patrně proto, aby mu Číňan nerozuměl:

"Tomu musíte zabránit, sir! Dověděl jsem se. s kým zde jste. Jsem synovec misionáře Wallera a bratranec Mary Wallerové. Rozuměl jste mi?"

"Nezáleží mi na tom, kým jste," odpověděl jsem mu anglicky. "Mimochodem, copak je s mým sluhou Omarem?"

"S tím Arabem? Co s ním má být?" opáčil, dělaje udivený obličej. "Neviděl jsem ho vůbec."

"Tak? Vždyť jste s ním šel do přístavu."

"Já? O tom nic nevím."

"Pozorují, že lžete, a to vzbuzuje mé podezření. Jak to, že se Omar nevrátil? Znáám ho a vím, že by tu měl již být. Sám jste se nyní prozradil, že kujete něco nekalého."

"Děláte ze sebe příliš velkého chytráka," zašklebil se Dilke. "Soudíte o mne patrně podle sebe, neboť ten, kdo Je sám špatný, považuje i jiné za lotry. Neviděl jsem vašeho sluhu. A teď mi povězte, chcete-li zabránit prohledání parníku."

"Nechci," řekl jsem stručně.

"Tak jděte k čertu! Ale vyrovnám se s vámi! Rychle!"

Uchopil za ruku svého "kapitána" a vyrazil postranními dveřmi na verandu a odtud do ulice. Tázavě jsem pohleděl na přístavního úředníka. Ten se však jen u-smál.

"JJeveermind, sir," pravil. Nechtě je běžet. Pochytám je, kdykoli budu htít. Hlavní věcí pro nás je loď a ta nám

nemůže zmizet, neboť nemá oheň pod kotly."

Opustili jsme "budovu spravedlnosti" a ubírali jsme se zpět k opiovému parníku. Čtyři policisté ještě stáli na svých dřívějších místech, neboť jejich rozkaz se týkal jen toho, aby zabránili prodávání opia. Proto se nikterak nestarali o to, že Dilke i čínský kapitán vstoupili s tuctem ozbrojených mužů do loďky a odrazili od břehu. Dilke nám hrozil pěstí, volaje:

"Odcházíme, ale jen prozatím - vrátíme se - a pak s vámi uzavřeme smlouvu - na devadesát devět let! Odvážíte-li se sáhnout na náš majetek, budete toho litovat!" Poháněn šesti páry vesel, vzdaloval se člun rychle směrem k pevnině.

"Člověk by ho mohl považovat za blázna," pravil zádušně Pu-Šang, "kdyby nevěděl, že jedná podle známých vzorů - - Pojd'te, gentlemen, prohlédneme loď."

Z paluby jsme zahlédli člun. Bylo v něm asi osmnáct mužů, patrně celá posádka "Jeho Excellence Evropana".

Tuto domněnku potvrzovala též okolnost, že na parníku jsme našli jen jediného člověka, který nepatřil k posádce.

- A toho jsme našli až po dlouhém hledání.

Pu-Šang prohledal nejdříve veškeré kajuty a skladiště,

kde našel nejenom opium, nýbrž i značné množství vojenských pušek evropského původu, jakož i bedny s náboji; Loď se tedy nejenom zabývala obchodem jedem,

nýbrž i podloudnou dopravou zbraní, která byla ještě výnosnější. Loď byla původně určena jen k dopravě zbraní a obchod opiem prováděla jen jako "vedlejší výdělek". Pu-Šang nebyl nálezem příliš překvapen, což také vyjádřil slovy:

"Tušil jsem to, když jsem mluvil s Dilkem. V poslední době se množily důkazy, nasvědčující, že se někdo hodlá vměšovat do našich záležitostí. Takovým lodím, jako je "Jeho Excellence Evropan", nelze příliš věřit."

"Ale kde je vchod do spodní části lodi?" tázal jsem se.

"Musí tam být přítěž a kromě toho mám tušení, že tam najdeme ještě něco jiného. Za všech okolností musíme spodní část lodi prozkoumat."

Při bližší prohlídce jsme konečně objevili padací dveře, pod nimiž byly schůdky, vedoucí do podpalubí. Dveře byly zataraseny těžkými bednami, které jsme teprve spojenými silami mohli odstrčit.

Mé tušení se splnilo. Sotva jsme otevřeli padací dvířka, vyšel po schodech - Sedžid Omar. Skoro jsem očekával, že ho někde na lodi naleznu. Znal jsem Araba a věděl jsem, že by mi hned přišel ohlásit, že Dilke je v Okamě. Z toho, že se tak nestalo, jsem vytušil, že byl někde zadržen násilím. Na vraždu jsem nepomyslel. Na to byl Dilke příliš zbabělý. S jistotou jsem počítal s tím, že se pokusí nějakým způsobem pomstít za pokoření, které ho potkalo v Point de Galle.

"Měl jsi strach, Omare?" tázal jsem se s úsměvem Araba.

"Neměl, sídi. Znáš tě a vím, že bys mne neopustil.

Alláh mi vnukl myšlenku, že brzy přijdeš. Ale teď ti rychle povím, co jsem se dověděl. Dilke a jeho společníci se chtějí v noci vloupat k našemu čínskému příteli, Kl Taj Sinovi, kterého známe z Kahiry jako Mr. Fu. Chtějí u něho pátrat po milionech, které patří jakémusi Senovi."

"Dobrá. Pojd' se projít po palubě, aby ses nalokal čistého vzduchu, a při tom mi vše vypovíš."

Procházeli jsme se a Omar horlivě vykládal:

"Sídi, budu mluvit hned. Odešel jsem odpoledne z domu, abych si prohlédl město a přístav. Tu jsem potkal muže, přestrojeného za Číňana, a já v něm na první pohled poznal Angličana, kterého jsem kdysi vytáhl z moře. On mne poznal také. Zarazil se a udiveně na mne hleděl. Pak chtěl jít dál, náhle se však rozhodl jinak a přívětivě mne pozdravil. Nemohl jsem jinak, než jeho pozdrav

opětovat. Tázal se mne, kam jdu a když jsem mu řekl, že jdu do města, vypravoval mi, že je v přístavu první den a že bych mu mohl posloužit za průvodce. Byl velice přívětivý, ale jeho přívětivost se mi nelíbila. Procházeli jsme se po celém přístavu a on stále mluvil a mluvil. Nejvíce povídal o jednom panu Sen. Je to prý velmi bohatý muž, který má mnoho milionů. Dilke věděl, že jsou zde kdesi poblíž uschovány, nevěděl však kde. Snad na jednom místě, snad na dvou, snad i na třech. Víš, co irti říkal, sídì?"

"Tuším tof Mluv dál."

"Jedno z těch míst je prý letohrádek, patřící Číňanu Fuóvi; budova, kde bydlíš, sídì. V přízemí jsou kanceláře, kde sedí úředníci, píšící dopisy panu Sen, nebo od něho dopisy přijímající. Nevím přesně, jak to říkal, ale pamatuji se na jeho ujišťování, že z těch dopisů by bylo poznat, kde jsou schovány peníze."

Druhé místo je prý ve městě, který se jmenuje Šen-Fu a není prý odtud příliš vzdáleno. Vznešený Inglis, sir John Raffley, je prý starostou toho města, a jiný Inglis, jménem Heartman, prý k němu dochází a zapisuje tyto miliony do tlusté knihy. - Třetí místo je zámek Raffley Castle, kde sedí Yin v ráji a pod tím rájem jsou sklepení, v nichž jsou peníze uloženy."

A ještě něco mi říkal Dílke, totiž to, že chce dnešní noci vniknout do budovy, kde bydlíme a tam si přečíst dopisy, z kterých by se vše dověděl. Žádal mne, abych rriu v noci otevřel dveře a sliboval mi, že za to dostanu peníze."

"Proboha, Omare!" zvolal jsem se smíchem. "Považoval tě ten muž skutečně za takového hlupáka?"

"Ó sídì, chtěl jsem mu z počátku za to naplít do obličeje, ale pak jsem měl chytřejší nápad. Tvářil jsem se, jako bych na jeho návrh chtěl přistoupit a on mi nato sdělil, že kdesi na hranici této země u chrámu v městě Ki se dnes a zítra sejde pět set povstalců. Pozitíí prý bude oslavován velký svátek, totiž narozeniny misionáře Sena. Povstalci se zúčastní slavnosti. Vyslechnou řeči a později začnou řečnit sami. Neříkal mi, co chtějí říkat, ujišťoval mne, že strhnou všechny posluchače na svou stranu. Pak rozdělí zbraně, které přivezli parníkem a založí nový stáfe Každý dostane tolik opia, kolik bude chtít, aby mohl ve sriu zřít sedm nebi Alláhových. Dilke ovšem říkal, že opium je pouze pro hloupé Číňany. My, kteří jsme chytřejší, rozdělíme se raději o peníze."

"A kdo jsou ti chytřejší?"

"To nevím, sídì, na to se musíš zeptat jeho. Vím, že všechny jeho řeči jsou podvod a lež. Chtěl jsem se však od něho dovědět co nejvíce, abych ti to mohl říci."

"Jednal jsi moudře, Omare. Ale já to, že tě Dilke nakonec zavřel?"

"Ó, provedl jsem ke konci velkou hloupost, sídì. Místo abych vyčkal, až budeme opět venku mezi lidmi, řekl jsem mu hned dole v podpalubí, že je hlupák a padouch, já však jsem Sedžid Omar a že jeho přáním nevyhovím. Tu pokynul několika svým lidem, kteří se na mne vrhli, svázali mi nohy i ruce a hodili mne do podpalubí. Málem bych se tam zadusil. Konečně se mi podařilo uvolnit si ruce a vyplivnout roubík. Musil jsem se také bránit krysám, a proto trvalo dlouho, než jsem se zbavil pout i na nohou. Dveřmi jsem nemohl hnout, byly za nimi postaveny těžké bedny. Věděl jsem, sídì, že ty na mne nezapomeneš a přijdeš mne vysvobodit. Ted' musím rychle vyhledat našeho přítele Fu, abych ho varoval a aby i on mohl varovat Sena, kterého darebové chtějí okrást." Vstal a chystal se odejít. Zadržel ho však Pu-Šang a podáváje mu ruku, pravil:

"Příteli, vidím vás po první. Neznám vás, vím však, že

jste šlechetný muž, který se všemožně vynasnažil, aby zabránil zločinu. Prosím, abyste vše sdělil vysokému mandarinovi, který vám dovolil, abyste ho jmenoval jen Fu. Pokud jde o Sen, znám jej dobře. Není to muž. nýbrž něco vyššího, mocnějšího než člověk. Dilke vám úmyslně o tom nic neřekl; dovíte se brzy, kdo a co je Sen. Prosím, abyste velkému mandarinovi, kterého nazýváte Fu, vyřídil ode mne jen jedno slovo: „Hsiung-tť“. On bude vědět, oč ho prosím. - Nyní vás musím opustit."

Pu-Šang se obrátil k opodál stojícím policistům, aby jim dal nějaké rozkazy. My jsme se odebrali domů, kde jsem vyhledal Fu a řekl mu vše, co jsem se dověděl od Omara. Klidně mne vyslechl, aniž projevil překvapení, pak přede mne položil list papíru. Byla to úřední zpráva z Peking, v níž bylo označeno jedno místo. Znělo:

"Dbej následujícího! Do naší říše se vloudilo několik cizích fan-fanů. Svádějí naše věrné poddané ke vzpouře. Kdo se od nich nechá svést, bude potrestán. Jejich slibům nelze věřit, neboť s neprávem získaným jménem hned po provedení vzpoury zmizí. Dověděli jsme se, že hodlají navštívit naši provincii Ki-Čing. Mandarinové této provincie jsou nám však věrni a plně jim důvěřujeme."

"Jak vidíte, byli jsme varováni již dříve," usmál se Fu.

"Vyrozuměl jsem své úředníky, aby věděli, co mají v případě potřeby podniknout. Také Pu-Šang mne již o posledních událostech telefonicky vyrozuměl. Podívám se ještě sám na zabavenou loď, než bude venku na širém moři zapálena. Protože si povstalci zvolili slavnostní den k provedení svých plánů, bude slavnost odložena. Přípravy k ní budou provedeny tak, aby povstalci o nich nevěděli. A peníze, miliony? Hm. Ano, bratrstvo Sen je bohaté, avšak pro dobrodruhy a zloděje nemá nic. Pošlete mi sem, prosím, vašeho Sedžida Omara. Rád bych s ním mluvil."

Vyhledal jsem Araba. Tázał se mne ještě před odchodem:

"Jaké slovo mu mám říci, sídli? Bylo to „Hsiung-tť“?"

"Ano," potvrdil jsem.

"A jaký smysl má to slovo?"

"Dovíš se. Znamená pro tebe velkou čest. Běž už!"

Usedl jsem ve svém pokoji, očekáváje návrat Omarův.

Náhle jsem uslyšel zaklepání na dveře, vedoucí do guvernérova pokoje, a v příštím okamžiku se ozval hlas starého lorda:

"Charleyi? Doma?"

"Yes," odvětil jsem.

"Mohu vás navštívit?"

"Ovšem. Jste vítán, mylordé!"

Vstoupil, drže v ruce jehlici, kterou dostal od Yin.

"Nedá mi to klid," pravil. "Čím více o tom přemýšlím, tím lépe chápu, jak znamenitým darem je tento odznak.

Pamatujete se, jak jsem kdysi říkal, že zásady Senu by měly být vštěpovány dětem již ve školách? Postarám se o to v Anglii, Charleyi. Představte si! Státisícům žáků,

jejichž hlavy jsou v dětském věku nej přístupnější dobrému vlivu, budou vštěpovány zásady bratrstva Senu!

Až mladí lidé dorostou, budou je šířit dál. Vsadím se s vámi, Charleyi - -"

"Co to, mylordé? Chcete se opravdu zasázet?" vpadl jsem mu do řeči.

"Eh - nesmysl! Však mne chápete! Je to jen takové staré rčení. Zvyk. Nikdy se již sázet nebudu. Ale mám plán, jak by se to všechno dalo provést. Chcete jej vyslechnout?"

"Milerád, mylordé.

Usedl vedle mne a jal se mi vysvětlovat svůj obsáhlý,

leckde naivní, ale přece zajímavě promyšlený plán světové organizace, která by šířila zásady bratrstva. Musil jsem uznat, že přes svou zdánlivou nechápanost v mnohých věcech má starý guvernér otevřenou hlavu a smysl

pro psychologii davu. Dřímala v něm pravá vůdcovská povaha.

Po chvíli se vrátil Sedžid Omar. Jeho obličej zářil. Přistoupil ke mně a potřásaje hlavou na které měl svůj oficiální tarbuš, tázal se mne:

"Pozoruješ něco, sídi?"

"Hm. Nový třepec na tarbuši?"

"Ano."

"Od koho jsi jej dostal?"

"Dal mi jej Mr. Fu. Vlastnoručně mi jej připevnil na fez.

Na konci třapce*jsou dva betelové ořechy a na nich je vryto znamení. Víš. co to značí, sídi?"

"Nuže. co?" tázal jsem se.

"Sen totiž není člověkem, jak jsi původně myslel, sídi. Je to bratrstvo všech lidí, spravedlivé smýšlejících. Členy bratrstva se mohou stát jen lidé, kteří dokázali, že jsou dokonalými gentlemany. A Mr. Fu mi toto znamení vlastnoručně připsal. Ujistil mne, že je to velké vyznamenání, na které mohu být hrdý - -"

"Hrdý můžeš být. Omare. Je to vyznamenání, jaké se dostane málo komu."

"Také" tobě mám něco vyřídít, sídi. Mandarin očekává tebe a mylorda guvernéra v zahradní besídce, kde bude večeře. Máte přijít tak, jak jste a nemusíte si oblékat evening-dress."

Rázné zakončení Qmarovy řeči vzbudilo veselost guvernérovu.

"Well convne along, Charley!" zvolal. "Však mám hlad."

V zahradní besídce na mne čekalo velké překvapení. V čele stolu seděla mandarinova matka, bělovlasá stařenka bystrého a živého ducha. Překvapila mne její podoba s mou starou přítelkyní Marah-Durimeh, stoletou Kurdkou, která je mým čtenářům dobře známa. Byl jsem posazen po její levici.

Kromě mandarína, jeho matky, Tsi a jeho sestry byl u stolu ještě Fang, dále Pu-Šang a několik významných úředníků. A samozřejmě i miss Wallerová. Seděli a jedli jsme po evropském způsobu. Musím však říci, že jsem skoro nemohl požit sousto, neboť jsem byl neustále zaujat stařenou po mé pravici. Po večeři, když ostatní vyšli na krátkou procházku zahradou, jsem s ní zůstal o samotě a vítal jsem tu příležitost, abych s ní mohl nerušené pohovořit. Málokdy ve svém životě jsem vyslechl tak zdravé a .ušlechtilé názory na nejrozmanitější věci života, jako měla tato stará Čínanka.

Tázel jsem se později Mary Wallerové. jak se vede jejímu otci.

"Dobře." odpověděla radostně, ~Ted' spi. Myslím, že i duševně se rychle zotavuje. Cesta mu neškodila. Když jsem před chvílí upravovala jeho podušku, rozhlížel se a tázal se: Hoch Waller je pryč, kdo přijde teď?"

"Tak se ptal?" tázal se Tsi se zájmem.

"Ano. Proč se tak udiveně tváříte. Mr. Tsi? Je to špatné znamení?" tázala se Mary.

"Nikoli, miss. Naopak, je to nejlepší znamení. Je v tom důkaz, že se váš otec rychle zotavuje." Obrátil se ke mně:

"Pamatujete se, sir, na povídku o potápěčích?"

"Ano."

"Nuže, Mr. Waller je dnes takovým opuštěným potápěčským oblekem. Jeho tělo očekává novou duši, která by jej vedla k novému, vyššímu cíli. Doufám, že nový potápěč, také vbrzku přijde."

"Snad to budou vzácné perly, které budou z mořských hlubin," poznamenal jsem.

"Básníte, Charleyi," ozval se vedle nás s úsměvem guvernéř. "Vy se nezapřete."

Tsi na mne zamyšleně pohlédl. Pak pravil:

"Kdo vlastně jste, sir? Již dvakrát jsem zaslechl poznámku, že píšete a básníte. Když jste tak rychle pochopil

duševní stav Mr. Wallea, myslil jsem si, že ve vás něco vězí. Všichni jsme již odhalili svá tajemství a bylo by tedy záhodno, abyste i vy řekl, kdo jste."

Uznal jsem, že by nebylo správné, kdybych ještě teď setrval ve svém zakuklení. Usedl jsem tedy mezi Mary a Tsi a řekl jim o sobě několik podrobností. Prozradil jsem i to, že verše, které Mary v Kahiře náhodou dostala do rukou, jsem napsal sám, stejně i další sloku, která byla připojena.

Jejich údivu, který následoval po této mé "zpovědi", jsem se vyhnul tím, že jsem odešel hned, jak jsem dopověděl.

Krátce před spaním mne ještě Tsi vyhledal V mém pokoji. Řekl mi, že Waller upadl v klidný spánek, který ho jistě posilní. Pak jsem s mladým mužem ještě dlouho hovořil o věcech, které popisovat není úkolem romanopiscovým. Náš hovor byl tím zajímavější a otevřenější, že mezi námi nebyla žádná tajemství.

KAPITOLA TŘINÁCTÁ RAFFLEY CASTLE

Druhý den zrána Jsme se vydali na cestu do zámku. V člunech jsme se přeplavili přes mořskou úžinu a na pevnině nás očekávali jezdečtí koně, vesměs hnědé barvy. Pro Wallera byla připravena nosítka.

Když Sedžid Omar spatřil koně, široce se usmál. Doufal, že se mu naskýtá příležitost ukázat své jezdecké umění, mýlil se však, Byli to mandžusští koníci malého vzrůstu, ale vzácné vytrvalosti. Od čínského nebo man-džuského koníka nelze požadovat arabskou drezuru, zvláště když zvířata byla vesměs mimoobchodníci a také sedla byla upravena čínským způsobem, se zcela krátkými třmeny. Sedžid s počátku divně pohlížel na tyto koně, neřikal však nic. Chtěl zůstat za všech okolností zdvořilým.

Včerejšího večera jsem požádal Fua, guvernéra i Omara, aby se před Mary Wallerovou nezmiňovali o Dilkeovi, neboť jsem ji nechtěl kazit večer a rušit její spánek. Nyní jsem však považoval dobu za vhodnou, abych ji šetrně sdělil nepříjemnou novinu o "Robertu Wallerovi alias Dilkeovi" a vyčkával jsem chvíli, kdy se dívka náhodou octne po mém boku.

Ranní mlhy se vznášely nad krajinou, takže nebylo vidět stavbu zámku. Po chvíli cesty se zvedl lehký větřík, který cáry mlhy a bílé chuchvalce na nebi rozehnal, takže slunce jasně vysvitlo. Vtom okamžiku zaplálo znamení kříže před námi na úbočí hory.

Jako na povel jsme všichni zarazili své koně a pohlíželi na tento zvláštní zjev. Nepozorovali jsme ani, že i nosítka, v kterých byl za námi nesen Waller, nás dostihla a že nosiči zastavili. Nemocný, který až dosud spal, se nějakým nárazem při postavení nosítek pro budil. První jsem si toho všiml já, neboť jsem byl náhodou poslední v řadě a nosítka zastavila takřka vedle mne. Nemocný široce otevřel oči, rozepjal náruč a z jeho hrdla se vydral výkřik. Pak sepal ruce a v tváři se mu objevil úsměv.

Upozornění výkřikem, Mary, doktor Tsi a my ostatní jsme se vrátili k nosítkám. Mladý Číňan vida, že jeho pomoci není zapotřebí, se odebral opět do průvodu. Dívku jsem nenápadně zadržel a po několika běžných frázích, jež jsme spolu vyměnili, jsem se přímo tázal, je-li jí známo jméno Dilke.

Dívka se zachmuřila, pak se bolestně usmála a pravila: "Sir, děkuji vám, že jste mne včera chtěl šetřit. Vím již všechno. Fu řekl své matce i své dceři co se udalo, a stará paní, jejíž duševní síla je obdivuhodná, mi již včera večer všechno řekla. Zevrubně mi popsala zdejší poměry, takže

jsem zcela upokojena. Vím, že tomu nešťastnému člověku se nikdy v zdejší kolonii nepodaří páchat zlo, jak měl v úmyslu."

"Jsem rád, že si neděláte zbytečné starosti, miss Mary, a nemusíme tedy o tom mluvit," prohodil jsem.

"Právě naopak! Ráda bych vám řekla všechno, co vím o Robertu Wallerovi, zvaném Dilke. Způsobil naší rodině již hodně starostí. Je to můj bratranec, syn bratra mého otce. Jeho matka, má teta, se za svobodna jmenovala Dilkeová a - -"

"Proto se tedy nazývá Dilke," vpadl jsem jí do řeči. "Ale pohleďte! Mrak před sluncem opět zmizel a kříž na úbočí hory zase září ve svém skvělém jasu. Je vůbec nutné, abychom mluvili o Dilkeovi a kazili si vzpomínkami na něho krásné dopoledne? Miss Wallerová, nechme to na pozdější dobu! - Vidíte. Opozдили jsme se, ostatní jsou daleko před námi. Dohoníme je."

"Ano. Co však s nosítky?"

"Počkáme na ně později na cestě."

"Nerada bych zanechala otce bez dozoru. Snad bude nejlépe, požádám-li doktora, aby na něho dohlédl."

Když jsme dohonili skupinu, byl náš čínský přítel o chotěn vyhovět přání. My ostatní jsme pobídlí koně v cval a ujížděli jsme vpřed. Asi za hodinu jsme dojeli na rozcestí, kde se silnice dělí na cesty do Šen-fu a do Raf-fley Castle.

Ve stínu lesa stál pavilonek, kde bylo pro nás připraveno občerstvení. Bylo to krásné idylické místo; osamělý domek v lese, obklopený pestrou, květinovou zahradou, jejíž vůně se šířila po okolí.

Vyčkávali jsme zde příchodu Wallerova. Tsi nám připravil neočekávanou radost, neboť se náhle objevil v záhybu cesty na svém koni, a doraziv k nám, zvěstoval:

"Musím vás připravit na něco neočekávaného. Mr. Waller se probudil. Chvátal jsem, abych vám to sdělil, neboť nechci, aby pozoroval U někoho rozpaky nebo údiv. Tam ho přináší."

Vskutku, když se nosítka přiblížila, viděli jsme, že Waller na nich neleží, nýbrž sedí, při čemž se drží a tváří jako úplně zdravý člověk. Jasnýma očima na nás pohlédl a potom zavolal na svou dceru:

"Mary, pomoz mi vystoupit z nosítek. Slunce krásně svítí a rád bych usedl do trávy - tam - vedle květin."

Dívka, přemáhajíc slzy radosti, přistoupila k nosítkám a i my ostatní jsme je obklopili. Poklekla a uchopila otčovu ruku.

"Mé dítě, drahé, dobré dítě -" pravil nemocný jasným hlasem. "Matka tě pozdravuje - neboť jsem s ní mluvil, nevím však kde -"

Pak pohlédl na nás ostatní.

"Mr. Fu. náš dobrý známý od pyramid," kýval s úsměvem na starého Číňana. "Také Mr. Tsi je zde. Právě jsem s ním mluvil. - Však vím, že i později jsem s ním kdesi hovořil, kde však, kde - dokonce několikrát, ano - často -"

Konečně uzřel i mne.

"Také vy jste zde, sir? Jak radostné shledání! - Vzpomínám často na večer - u vás v Menahouse - a přece i s vámi - později kdesi - ano. dal jste mi tehdy pít - ne, Mary, ne! Nevystoupím! Zůstanu raději v nosítkách, jsem přece jen unaven - lehnu si."

Uložil se pomalu na podušky a zavřel oči. Po dlouhé době to byl jeho první projev jasného vědomí. Po chvíli otevřel oči a hleděl vzhůru k vrcholům stromů.

"Kříž - kde je ten zářící kříž? - Viděl jsem jej před chvílí na nebi."

Zavřel opět oči, jasným hlasem však mluvil dál:

"Křesťanství září i pro ty, kdož jsou mu vzdáleni - jeho jas se však zblízka, mění v přívětivé světlo lidskosti. Ano. To je význam kříže, význam pravého křesťanství."

Pravidelné oddychování naznačovalo, že Američan opět usnul. Mr. Fu ještě chvíli rozmlouval s majitelem hostince, dává mu pokyny, týkající se zítřejšího slavnostního dne. Pak jsme se vydali na další pouť.

Až dosud cesta jen nepatrně stoupala. Od rozcestí byla poněkud příkřejší. Po obou stranách se objevovaly ojedinělé vápence. Jak mne poučil Fu, nebyl to obyčejný vápenec, nýbrž mramor. Celé pohoří bylo vápencovým útwarem, a krásný, bílý, čistý mramor, z něhož byl vystavěn nový Raffley Castle, pocházel z nedalekých lomů.

Les byl místy přerušovaný políčky terasovitě nad sebou umístěnými na úbočí hor. Jako všude v Číně, i zde byly polnosti pečlivěji obdělávány než u nás. Čínský rolník miluje svá políčka a věnuje jim stejnou péči, jako své zahradě. Jen tak si můžeme vysvětlit skutečnost, že země rozlohou poměrně malá uživila po tisíciletí obyvatelstvo početnější, než má například ještě dnes celá Amerika. Při tom nelze zapomenout, že čínská říše je zčásti obydlena velmi řídko, že například celý Tibet, jakož i provincie obývané kočovnými kmeny na severozápadě říše, jsou skoro liduprázdné. Celých čtyřistapadesát milionů čínských poddaných se tísní na pásmu východního pobřeží sotva dva tisíce kilometrů širokém a dále v údolí toků velkých řek.

"Je to mnohem snadnější a prostší než s počátku," vysvětloval mi Fu. "Značnou část namáhavé práce našich rolníků převzaly stroje. Úrodnost půdy se zvýšila tím, že jsme hlavně zde na úbočích hor zavedli lepší zavodňování polí horskými bystřinami. Výše, kde nejsou polnosti, jsme využili vodních sil pro elektrárnu."

Pozorně jsem mu naslouchal. Ano, to byla kolonisace. Obyvatelstvo tohoto kraje bylo šťastné. Nasvědčovaly tomu spokojené tváře lidí, které jsme měli, jejich přívětivé úsměvy a přátelská, veselá slova.

Čím více jsme se blížili k horám, tím více bledla zář křížového Raffley Castle. Objevovaly se temné mezery mezi křížícími se břevny. To, co se zdálky zdálo mimořádným a nadpřirozeným, zblízka počínalo mít přirozenou, skoro lidskou podobu. Konečně, když jsme se dostatečně přiblížili, mohli jsme rozeznat jednotlivé budovy. Guvernér, který se prozatím držel v pozadí, popojel k mému boku a pravil:

"Mr. Waller měl pravdu, Charleyi. To, co nás zdáli oslepovalo svým jasnem, zblízka připadá tak mile lidské. Chápete mne?"

"Zajisté, mylordě."

"Yes. Zblízka, se pozná i křesťanství, skutečná lidskost. Proč jen se tak rádi pokoušíme zářit a oslepovat zdálky své okolí. Zapomínáme při tom, že se tak sami činíme nepřístupnými. - Hledte, Charleyi, jak symbolicky je řešena celá stavba. Střední křídlo zámku začíná hospodářskými budovami postupuje výše a na samém vrcholku je stavba korunována zámeckou kaplí. Je to lidská píle, obdařená božím požehnáním. V příčném křídle jsou umístěny školy a nemocnice. Láska k bližnímu se spojila s píli a požehnáním. - Ale co je s vámi, Charleyi? Proč se na mne tak udiveně díváte?"

"Překvapujete mne, mylordě. Myšlenky, které jste právě vyjádřil - -"

"Yes! Změnil jsem se, změnil od základů. To jsem vám již dříve řekl a snad jste to i sám pozoroval. Začalo to Sedžidem Omarem a skončilo tím, co jsem dosud uviděl v Johnově čínské kolonii. Je přímo nesmyslné, co se u nás tvrdí o Číně. Nemohl jsem včera večer spát a proto jsem si vypůjčil od přítele Fu starší knihu x> Číně od jednoho slavného spisovatele. Jaké nesmysly jsem se v ní dočetl ani neuvěříte. Číňané prý jsou lidožrouti, jejichž největší pochoutkou je lidské srdce, vyříznuté z těla za bitého nepřítele. Na další stránce téže knihy je zase zcela opačné tvrzení, že Číňané jsou odpůrci pitvání mrtvol a vůbec chirurgie, raději prý nechají nemocného zemřít, než

aby dovolili operativní odříznutí onemocnělé ruky nebo nohy. Tak vidíte, Charleyi! Lehkomyšlnost a povrchnost, s níž jsme pohlíželi na jinobarevné národy, je přímo úžasná. Škoda slov! Pohledte! Ty obrovité stromy, které zde rostou, jsou jistě prastaré."

"Stromy, ginkgo, mylorde. Druh ořechů, které dosáhnou stáří tisíce let, snad i víc. Jádru plodů má velmi příjemnou chuť."

"A tam ty obrovité jedle! Stromy, které připomínají titany."

V dálce se objevil jezdec, přijíždějící proti nám. Po chvíli jsem ho poznal. Byl to Raffle. Území, na němž jsme byli, patřilo již k zámku, a proto nám vyjel vstříc, aby nás jako pozorný hostitel uvítal dříve, než vstoupíme do domu.

Vesele jsme se pozdravili. Sir John jel chvíli po mém boku. Dověděl jsem se, že byl zpraven o všem, co se včera přihodilo v přístavu. Fu mu vše telefonicky oznámil. Lord schvaloval mandarinovo opatření, aby se slavnosti neodbývaly zítra, nýbrž aby byly odloženy na pozdější dobu, přesto se v přípravách všude pokračovalo. Mnohé domky byly zdobeny věnci, girlandami a pestrými fábory. Dole pod zámkem se rozprostírala velká a výstavná vesnice, sahající až k parku, jímž byly zámecké budovy obklopeny! Minuli jsme hospodářské budovy a stanuli jsme na velkém nádvoří, kde se právě uprostřed křížujících se křídel vypínal vlastní zámek. Guvernér nemohl potlačit výkřik radosti.

"Raffley Castle! Yes! Drahý, krásný Raffley Castle!" jásal.

"Ale krásnější, mnohem krásnější než u nás doma.

Popelka, která se proměnila ve vílu. V Anglii šedá žula, zde bílý mramor. - Postaven' je přesně podle starého vzoru. Ani jedna věžička neschází! Johne, vždyť i chrlíce na střeše jsou jako u nás v Anglii! To je jedinečné! Pojď, hochu, musím tě obejmout."

v

'-s

Popojel k svému bratranci, který ho srdečně sevřel do náruče.

"Jak vypadá vnitřek, Johne? Stejně uspořádání jako u nás doma?"

"Totéž, dear cousin."

"Ale pak mohu hosty uvést sám, neboť se tu znamenitě vyznám."

A nečekaje na odpověď, popojel guvernér do Čela družiny na most, vykládaje:

"Gentlemen, teď přijedeme na první nádvoří. Tam jsou stáje a příbytky čeledi. - Touto branou se dostaneme do druhého nádvoří, v němž se kdysi odbývaly rytířské turnaje. - Eh - totiž - nu, vždyť rozumíte - turnaje byly ovšem jen na starém anglickém Raffley Castle, tady ne. - Proti schodům stojí stará, osmihranná studně. Tu si musím zvlášť dobře prohlédnout, odpovídá-li svému vzoru."

Seskočil s koně a dlouhými kroky chvátil přes nádvoří. Následovali jsme ho. U studně se zastavil, chvíli si ji prohlížel, dvakrát ji obešel, pokyvuje při tom hlavou. Pak se obrátil k nám:

"Je to báječné, Charleyi! Johne, tos provedl skvěle.

Přesně jako doma. I ta studna s osmi hranami a vnitřním roubením. - A po těchto schodech vzhůru se dostanu přímo

"Přímo ke mně, batráčku!" ozval se s výše jasný ženský hlas.

Pohlédli jsme vzhůru. Na kamenném balkoně tam stála Yin, kynouc nám rukou na uvítání. Byla oblečena jako v Okamě v bílé šaty, ve vlasech měla růži, druhou růži za pasem.

"Yin! - Musím ji pozdravit," zvolal guvernér. "Na mou duši, předešla mne! Chěl jsem právě říct, že tyto schody vedou do komnat zámecké paní."

Pokynul nám a zmizel v zámku. Uviděl jsem ho až při obědě.

Byly mi přiděleny dva pokoje, ze kterých jsem měl krásnou vyhlídku k jihu a západu, až k pobřeží moře. Sedžid Omar bydlil vedle mne.

Yin k obědu nepřišla. Sir John ji omlouval tím, že má ještě dokončit nějakou nutnou práci, neřekl nám však, jakého druhu ta práce je. Guvernér, nadšen tím, že je zde všechno stejné jako v Anglii, neustával vypravovat a dokazovat nám pravdivost svých slov při prohlídce celé budovy. Vodil nás od místnosti k místnosti, napřed nám již vypravuje, co nyní uvidíme. Konečně jsme stáli před vysokými, starobylými dubovými dveřmi, v jejichž zámku trčel klíč velikosti jezdecké pistole z třicetileté války.

Guvernér se před těmi dveřmi zastavil.

"Za dveřmi musí být hlavní sál zámku, totiž galerie předků," pravil. "U nás doma je ten sál tak přeplněn obrazy, že jej musíme již velmi brzy rozšířit. Jsem zvědav, čím jsi, John, ověsil stěny. V Číně si sice potrpí na uctívání předků, nemohou však vědět, jak vypadali před stoletími Raffleyové."

„Jear cousin, v tomto případě se mýlíš," pravil sir John.

Klíč zaskřípěl, dveře se otevřely, a vstoupili jsme do velkého sálu. Stěny byly ověšeny sty obrazy dávno zemřelých Raffleyů. Obrazy byly provedeny jen černou křídou na bílém papíře podle fotografií, které ležely na dlouhém stole, zaujímajícím střed místnosti. Sir John se i v tomto pokusil přesně napodobit anglický Raffley Castle.

Guvernér udiveně procházel od obrazu k obrazu potřásaje nechápavě hlavou. Teprve když přišel k poslednímu, vyrazil výkřik překvapení. Byl to totiž jeho vlastní portrét, před ním stál ještě malířský žebřík, jako by obraz byl teprve dnes dokončen. Guvernér naň ukázal, řka:

"Chápu. Tento obraz byl .dokončen teprve dnes. A malovala jej Yin. Proto jste sem jeli včera, aby měla dost času dílo dokončit. To byla bezpochyby práce, která ji zdržela od oběda. A proto si mne také včera tak pozorně prohlížela. Nemám pravdu, John?"

"Máš i nemáš, dear cousin. Obraz byl podle fotografie hotov, ale to hlavní, živý obraz, který obličej ozařuje, ten chtěla Yin po rozmluvě s tebou ještě přizpůsobit. To byla

' 251

práce, kterou prováděla dnes dopoledne a proto také nepřišla ke stolu."

Všichni jsme se rozestoupili před jednotlivými obrazy. Já jsem je znal již z originálů, neboť jsem před lety navštívil sira Johna v Anglii, kde mi s pýchou ukazoval galerii předků. Chtěl jsem si proto kopie v novém Raffley Castle prohlédnout později - nerušené a v klidu. Teď jsem přistoupil k malým, úzkým dveřím, otevřel je a vstoupil do další komnaty.

I zde zaujímal střed místnosti velký stůl, na němž ležela velká, starobyly vázaná čínská kniha. Usedl jsem ke stolu a otevřel ji. Byla to stará, vzácná ming-čing, jedinečné dílo čínské literatury. Na první stránce byla vyobrazena symbolická postava boha Ki, který zosobňuje sílu nekonečného života. Na druhé stránce stála slova: "Odložili svá těla a přišli všichni." Tak vyjadřují Číňané svůj názor na zmrtvýchvstání. Začal jsem listovat v knize a náhle mi připadalo, že opět sedím ve vedlejší sále, ale že všechno je tam jiné, změněné. Symbolická postava boha Ki stála u východu sálu, který vypadal jako vchod do

hrobky. I na stěnách byly jiné obrazy. Místo středověkých rytířů a kavalírů v pestrých krojích tam byli zobrazeni kostlivci. Jedna za druhou vystupovaly postavy z rámu a kráčely směrem ke vchodu do hrobky. Některá šla klidným, pokojným krokem, jiná jako by se zdráhala. Všichni se ukláněli před bohem Ki a mizeli v temnotách. Zůstal jediný obraz - guvernér. Ale i ten vystoupil z rámu a kupodivu - z kostlivce se stala lidská postava, která ke mně přistoupila, pokyvujíc hlavou.

"Yes, Charleyi, všichni tam jednou musíme. Někdo dříve, někdo později. A podle zásluh na tomto světě budeme souzeni na onom."

Tak promluvila postava cizím hlasem a v příštím okamžiku se počala rozplývat v prázdnotu.

Vstal jsem, udivené si protíraje oči a rozhlížeje se místnosti. Kolem bylo ticho, přede mnou ležela na stole kniha ming-čing a komnata byla prázdná. Snil jsem?

Nebo to snad byly vidiny podobně zjevením Wallerovým?

Potřásaje hlavou, vstoupil jsem opět do galerie předků.

Byla opuštěná. Společnost již odešla. Prošel jsem sálem a vystoupil ven do zahrady. Na jejím konci uzavíralo mramorové zábradlí spád, vedoucí do hluboké propasti.

Zastavil jsem se a přemýšlel o svých hostitelích. Bydleli v mramorovém zámku, vládli ohromným jměním, jejich předkové byli šlechtici, kteří šířili slávu rodu před staletími, ba tisíciletími, a při tom jak Raffle, tak i jeho choť byli milí, přívětiví, nenároční lidé. Bůh jim dal to nejvyšší, co možno žádat. Šlechtné srdce a šlechtnou duši. Co jsem byl proti nim já?

V tom jsem za sebou zlechl lehké kroky a v příštím okamžiku stála přede mnou Yin. Zdálo se mi, že její zrak vyjadřuje jakýsi žal. Tápal jsem se jí, co ji potkalo nepříjemného.

"Nevím, zdali vám to mohu říct. Nerada o tom mluvím.

Ale vy mne jistě pochopíte. Řekněte sám: máme my ubozí, žlutí lidé vsutku taková lidská práva jako jiné rasy? John mne vždy ujišťoval, že ano, avšak skutečnost učí opaku, a tak vsutku nevím -"

Musím doznat, že se mne v té chvíli zmocnil vztek na celé bílé pokolení. Jak se někdo mohl odvážit stavět některého člověka na nižší úroveň jen proto, že jeho kůže nebyla narůžovělá, nýbrž nažloutlá. Opanoval jsem se a klidně jsem pravil:

"Kde stojí psáno, jakou barvu měl člověk v ráji?"

"Není to nikde psáno, já to však vím."

"Tak?" tápal jsem se překvapeně.

"Ano. John mi o vás vypravoval, Mr. Charleyi. On si vás opravdu velmi váží, má vás rád. Zmínil jste se o ráji. Malovala jsem obraz ráje a chci vám jej ukázat. Jen vám, aby nás druzí nerušili. Všichni si zatím ještě prohlíží zámek a tak brzy se nevrátí. Pojdte se mnou."

Milerád jsem poslechl. Vedla mne zahradou po schodech vzhůru, až jsme stáli před budovou překlenutou mohutnou kopulí. Vedle vchodu stála lavička a na ni seděl muž. Při pohledu na něj jsem nemohl potlačit výkřik údivu. Muž při našem příchodu vstal a uklonil se. V prvním okamžiku se mi zdálo, že před sebou vidím našeho přítele z Kratongu - starého malajského velekněze. Čínský oděv, který měl stařec na sobě, se podobal hávu starého Malajce. Dlouhé, bílé vlasy zvyšovaly tuto podobnost. I v obličeji starce byla nepopíratelná podobnost s malajským knězem.

Ale nebyl to Malajec, nýbrž staříček reverend Heartman, muž, který mi byl milý a sympatický skoro ještě dřív, než jsem se s ním seznámil. Řekl mi, že mne dobře zná z vypravování lorda Rafflea a hned se nabídl, že nás bude provázet. Vešli jsme do dlouhého, čtyřhranného sálu s klenutou skleněnou střešou; jeho pozadí se zužovalo, takže perspektivní pohled byl značně zesílen. Obě úzké strany byly zdobeny skupinami keřů a stromků ve velkých

květináčích. Mnohé květiny sahaly až ke stropu a úplně zakrývaly stěny.

Obě podélné strany byly pokryty neprůhlednými hedvábnými záclonami. Usedli jsme s Yin vedle vchodu na několik připravených židlí. Reverend zůstal stát v pó-zadí, kde jsem zahlédl dva dráty, kterými se vypínala závaží, stahující hedvábné záclony podél stěn. Yin bez jakéhokoli přechodu začala tiše hovořit.

"V zemi Ti se vypravuje stará pověst, kterou prý lidu sdělilo před mnoha tisíci lety samo božstvo. Pověst vypravuje. "

Když bůh dobra sestoupil na zem a stvořil zemský ráj, pravil prvním lidem: Daruji vám tuto zemi se všemi jejími krásami. Pokud se necháte vést pohnutkami čistými, pokud budete žít v lásce a míru, potud potrvá váš ráj. Zachovejte si jej. Vaše strážkyně, víla Sen, vás bude chránit. Avšak také bůh zla připlul ze svých hlubin, stvořil vedle ráje pozemské peklo, které na pohled vypadalo stejně krásně jako ráj. Za strážkyni tohoto pekla ustanovil zlou vilu Hen a pravil jí: Daruji ti tuto zemi nesnášenlivosti a sobectví se všemi jejími ďábly. Ne musíš se bát nikoho a ničeho, ani tam toho ráje, neboť bez vlivu Senu je lidský duch také jen ďáblem. Věř, že se k tobě přidají mnozí lidé a pak nastane doba tvé vlády. Stojí psáno, že Sen bude zabita před branami božího ráje a všichni lidé přejdou potom k tobě. Dlouho bude trvat tvá vláda. Ale pak sestoupí na zem bůh v lidské podobě, aby spící vzbudil k životu a zavedl lidstvo k blaženosti. Záleží na tobě, abys za dobu svého panování odvykla lidstvo všemu, co mu vštípila Sen. Tvá vláda potrvá pak dále. Před příchodem boha se před vchodem do mé podzemní říše objeví poslové, kteří budou kázat o lásce k bližnímu. Znič každého, kdo tak učiní, jinak budeš sama ztracena."

Yin se odmlčela, hledíc zamyšlené před sebe. Po chvíli pokračovala:

"Člověk rostl ve svém ráji, rostl především svým duchem, který vbrzku počal převyšovat hradby ráje a rozhlížet se po jeho okolí. Tu spatřil lidský duch, kterak Hen panuje ve svém skrytém pekle a její počínání se mu líbilo. Strážkyně pekla si určovala své vlastní libivé zákony, soudila, chválila a trestala tak, jak se jí zachtělo. A neptala se nikoho, ani čerta. Duch lidský, kterému bůh dobra svěřil vládu nad rájem, musil sloužit duchům, a Sen, která mu byla byla přidělena bohem jako rádkyně, ho ve všem poučovala. Hen dobře pozorovala, že duch lidský pohlíží přes hradby do její říše, a sladce se naň usmála. Úlisnými slovy jej okouzila a vštípila mu myšlenku nespokojenosti a nenávisti. Druhého dne se duch lidský opět díval přes hradbu, a Hen ho znovu přemlouvala. Třetího dne si otevřel brány ráje a Hen jej prováděla peklem, ukazujíc mu všechny jeho krásy, za nimiž se skrývalo zlo. Avšak duch lidský ve své hlouposti zlo neviděl. Hen ho začala denně lákat a poučovala ho, jak má vládnout rájem. Duch lidský poslechl a začal vládnout podle jejích zásad. O sen a její rady se přestal starat. Ale strážkyně ráje, pozorujíc změnu, následovala vždy tajně lidského ducha. Viděla, že vychází z bran rajských, kde na něho čekala Hen, aby jej odvedla do svého pekla. I vyřítla se Jednou za ním,

•

aby lidského ducha zachránila. Sotva však opustila bránu, vyrazil bůh zla ze svých hlubin a pěstí ji srazil. Padla mrtva. A bůh zla pravil: 'Vystoupila z ochrany boží, proto jsem ji mohl zničit. Zahrabejte ji do země.'

Obrátil se k lidskému duchu a zahřměl: „Bídny červe, kdo jsi, že sis dovolil myslit, že můžeš poroučet nebi i peklu? Jsi hlupák, který si nedovedl ani udržet svůj ráj. Chtěl jsi vládnout jiným a nedovedl jsi ovládnout sám sebe. Od nynějška ti budou vládnout ďáblové a duchové hlubin. Podle jejich řádů budeš jednat se svými bratry, a v každém člověku bude sídlit zlý duch, který mu nedá pokoj a nespokojen bude bojovat sám se sebou. Tak tomu bude, dokud nepřijde bůh dobra v podobě člověka a nesejme s tebe klatbu. Ty však budeš proklínán všemi, kteří s tebou budou vyhnáni z ráje, protože tě poslouchali.“ - Bůh zla domluvil, pozvedl ruku a hromová rána otřásla zemí. Hradby ráje se rozpadly v prach, široká roklina se rozevřela uprostřed a začala pohlcovat vše kolem sebe. Sta a tisíce prvních lidí, žijících v ráji, zděšeně prchalo k bránám pekel, kde jim kynula záchrana.“ Yin ztichla. Na levé straně se tiše šinula záclona ze zdi a objevil se obraz. Ne obraz ráje, nýbrž obraz výjevu posledními slovy popsaného. Stáli jsme před padlými branami ráje. Ano, zde byly přede mnou: duch lidský, bůh zla a Hen. Několik ďáblů opodál zahrabávalo do země mrtvou Sen. Přes padlé hradby se hrnuli ven lidé, tetelící se strachem a úzkostí. Hustým zástupem tlačili se tam, kde je očekávaly otevřené brány pekel. Ve svém strachu si nevěšovali skupiny stojící v popředí, která zavinila jejich pád; úzkostí pokřivené obličeje vyjadřovaly jen jedinou myšlenku: pryč! Jen pryč! Tam v bráně nám kyne záchrana. Byli tu lidé všech barev a plemen, bílí, žlutí, hnědí, černí a rudí. Všichni obývali ráj a všechny je z něho vyhnal lidský duch, ponoukaný zlou Hen k pýše a nenávisti. Obraz byl proveden tak plasticky a při tom tak přesvědčivě přesně, že jsem se pod jeho účinkem až otřásl. Dlouho jsem naň beze slova pohlížel. Ta scéna mě tak hluboce vnikla do duše, že jsem ji viděl ještě před sebou i tehdy, když se hedvábný kryt neslyšně před obraz posunul. Yin se opět ujala slova: „Tisíceletí trpělo lidstvo a úpělo pod žezlem Hen. Konečně se objevili první poslové boží, kteří kázali před slují knížete temnot lásku k bližnímu a víru v lidskost. Jeden po druhém byli sráženi zlou Hen do hlubin propasti. Nedohlídala se však. Přišli poslové, kteří kázali, a duch lidský poučen zkušenostmi s nadšením vnímal jejich slova. A konečně přišel den - -“ Záclona na pravé straně se odsunula. V jasných, zářivých barvách jsem uviděl tutéž krajinu, která byla znázorněna na druhé stěně. Z temnoty pekelných bran v pozadí vycházeli lidé, vedeni lidským duchem. A jak byl znázorněn tento lidský duch? Pokorně, shrbené kráček před nimi. vědom si viny a poklesku, a jen tajený stín radosti ozařoval jeho obličej, radost z toho, že jeho modlitba byla konečně vyslyšena. Ze svého hrobu vystupovala k novému životu probuzená Sen, aby lidstvo svými radami chránila a varovala před zlem. Bůh dobra vztaženou rukou zaháněl knížete temnot a jeho Hen zpět do podzemí. Dlouho jsem seděl a když jsem konečně vzhlédl, bylo místo vedle mne prázdné. Yin odešla. Nechtěla asi vyslechnout chválu z mých úst. chválu, která vyjádřena slovy nemohla znít jinak, než planě. Vstal jsem a vyšel ven. Ctihodný reverend mne očekával před budovou ha své lavičky. Zašel nejdříve dovnitř, aby zatáhl záclonu před obrazem. Pak mne vedl zahradou a zámek ven na silnici, po níž jsme došli do nejvyššího bodu osady, kde stála zámecká kaple. Pod kaplí stranou k zámku byla umělecká dílna, ta však byla nepřístupná, a nikdo, ani vyšší členy bratrstva nevyjímaje, se neodvážil žádat, aby tam byl vpuštěn. Jen ten, koho Sen sama zvolila, mohl vstoupit. Reverend mne prováděl kaplí, bohaté vyzdobenou uměleckými díly. Stařec o nich s pýchou vyprávěl. Pak mne zavedl ven do parku, kde jsme se usadili pod kve

toucí keř, a milý stařeček mne brzy zaujal tak zajímavým vyprávěním, že jsme ani nepozorovali, jak čas utíká. Vypravoval mi o svém životě, vypravoval, jak se stal šťastným teprve tehdy, když ho bohatec zavrhl. Teprve zde byl dokonale spokojen, neboť teprve zde měl konečně možnost vykonávat svůj úřad rybaře duší tak, jak považoval za správné. Privil mi:

"Mám pocit, že jsem konečně v zaslíbené zemi. V Betlémě a v zemi Kanaan připravovali proroci po staletí půdu pro učení Kristovo. Zde bratrstvo Sen připravilo duše ubohých Mongolů ještě lépe pro učení Pána a Mistra.

A stejně jako ten, kdo nevěřil prorokům neuzří nikdy Krista, tak i ten, kdo se prohřeší proti Sen, nikdy nebude moci obrátit své žluté bratry na křesťanskou víru."

Vstal, několikrát se prošel, pak se zastavil přede mnou a hledě ha nedalekou kapli, pokračoval:

"Když jsem byl povolán sirem Johnem do této země, přišel jsem právě v době, kdy se kladly základy této kaple. Měl jsem říct několik slov. Připravil jsem si k tomu účelu svou řeč. Když jsem dojel sem a cestou od přístavu na horu jsem uviděl všechno, co se kolem mne děje, když jsem poznal, podle jakých zásad je tato kolonie vedena, zanechal jsem naučených řečí a mluvil jsem tak, jak mi v tom okamžiku mysl kázala. Poznal jsem, že ten, kdo chce vniknout do duše bližního, musí jednat tak, jak mluví. Sama slova nikdy nestrhnou nikoho k následování. Ten, kdo chce jinověrce zmámit prázdnými slovy, dopadne tak, jak dopadne zítřejší tlupa fan-fanů; učiní se jen směšným a cíl nedosáhne. Při tom ještě poškodí mínění o celé své rase a znesnadní práci těm, kteří přijdou po něm s dobrými a šlechetnými úmysly. Vždyť i ta nedůvěra Číňanů k bělochům, je výsledkem kolonizační činnosti našich předchůdců, a hluboké kořeny nedůvěry jsou dokladem toho, jak sobecká, bídná a ubohá byla tato činnost."

Usedl vedle mne a mluvil dále:

"Miluji svou malou kapli tak, jak jsem nemiloval před tím žádný chrám. Zde jsem začal přemýšlet o Kristově nauce a o tom, co nám přinesla. Ano: Kristus chtěl sloužit za zářivý příklad. Chtěl, abychom byli jako on. Abychom šířili lásku, pokoru a lidskost. - I jinde lidskost působí divy. Musím vám říct, že krátce po poledni jsem zde měl jinou návštěvu: vašeho sluhu Sedžida Omara."

"Mluvil jste s ním?" tázal jsem se.

"Ano. Uzavřel jsem toho milého člověka do svého srdce. Víte, co mi říkal?"

"Co?"

"Vyprávěl mi, že s vámi svého času hovořil o křesťanství a islámu. Tázel jste se ho prý, co je průměrem mezi křesťanem, mohamedánem a pohanem."

"Vzpomínám si. Bylo to již před mnoha měsíci, dole v Súdánu. On si to pamatoval?"

"Ano. Řekl mi, že od té doby mu otázka vězela v hlavě.

Stále o ní přemýšlel. A pak si konečně utvořil vlastní názor. Názor zajímavý. Poučil jste ho prý, že křesťan by měl milovat všechny své bližní. Že křesťanství je správně vyjádřeno jen láskou k bližnímu. Učiní-li tedy jednotlivec, ať pohan, ať křesťan něco dobrého svému bližnímu, stává se skutečným křesťanem, tak jako každý, kdo svého bližního nenávidí, zřiká se myšlenky křesťanské. Kdo z nás však - tak rozváděl Arab svou myšlenku - se může pochlubit tím, že by všechny své bližní miloval a nikdy nepadl v osidla nenávisti? Nikdo. A kdo z nás naopak by byl tak ubohým, aby nikdy žádnému ze svých bližních neučinil něco dobrého: Také nikdo. Dokonale dobrým může být jen bůh dobra - Omar ho nazýval Alláhem - a dokonale zlým jen bůh zla - Šejtan, ďábel. My, lidé.

tvóříme jen jakýsi střed - chybné lidstvo. Lidstvo není možno pozvednout na úroveň absolutního dobra, stejně však není možné mu vzít poslední pocty lidskosti a srazit je na úroveň zla. Průměr křesťana, mohamedána a pohana je tedy vždy jen jedno a totéž; průměrný člověk ať patří ke kterémukoliv náboženství."

"Ano, to mohl říct Sedžid Omār," pravil jsem. "Prahne po tom, aby se zdokonalil, a pomalu, ale jistě se také zdokonaluje. Bude však trvat dlouho, než on a jeho lidé se více přiblíží zářivému příkladu."

Za našeho rozhovoru čas velmi pokročil a proto jsem se se staříčkým knězem rozloučil a odešel do svého pokoje. Tam jsem našel Sedžida Omara, který právě rozbaloval zavazadla. Nezmínil jsem se mu o tom, o čem jsem právě s reverendem hovořil, a zanechav ho jeho práci, vyhledal jsem doktora Tsi, abych se ho zeptal na stav Wallerův.

Nalezl jsem ho ve společnosti Fanga, a oba mne ujišťovali, že není nejmenších pochybností, že se nemocný tělesně i duševně plně zotaví. Při večeři chyběl u stolu Fu, který byl telefonicky povolán zpět do Okamy, protože kapitán opiové lodi začal provádět různé přípravy, které přiměly Pu-Šanga, aby chlapíka i jeho ozbrojence dal zavřít pod zámek. Jak mi řekl Raffley, dal Fu hned po svém příjezdu loď prodavače jedu vyvléct z přístavu na volné moře a tam ji zapálit. Po nastalém soumraku jsme z terasy zámku viděli hořící trosky lodi, zářící venku na moři. Kapitána a jeho dva muže dal Fu odzbrojit, propustil je na svobodu, jsa přesvědčen, že mezi obyvateli kraje mnoho zla natropit nemohou.

U večeře jsem poznal dalšího velmi vzdělaného Číňana, Ling-Vua, který znal také velmi dobře Evropu, neboť svá studia konal v Anglii, Francii a Itálii. Seděl u stolu vedle mne, takže jsem měl velmi dobrou příležitost poznat vytříbenost jeho názorů.

Dlouho, až k půlnoci jsme seděli v živém rozhovoru a na lůžko jsem se odebral večer bohatší o mnohé poznání. Druhý den, sotva jsem se probudil, zaklepal kdosi na mé dveře.

"Kdo je?" tázal jsem se.

"To jsem já, Sedžid Omār. Smím dovnitř, sídíte?"

"Ovšem. Je otevřeno."

Vstoupil, sotva dechu popadaje.

"Sídíte, víš co je dnes?" tázal se mne.

"Dnes je den povstání, sídíte. Dověděl jsem se to, protože umím dost dobře čínsky. Všichni sluhové

v domě se ode mne chtějí učit arabsky a každý mi vypravuje totéž: dnes bude povstání, ale nebude se střílet, všichni se budou jen smát. Rozumíš tomu. sídíte?"

"Ano, rozumím, Omare?"

"Cože, ty tomu rozumíš Ó, sídíte, jaké je to povstání, když nikdo při něm není zabit? Pamatuji se na povstání v Egyptě. Zabili tehdy mistokrále, několik pašů, každého generála, který se objevil na ulici a i několik úředníků v ministerstvech. Jinde to také tak dělají. Pamatuješ se na povstání v Súdánu? Mahdi nechal zabít Gordona pašu a všechny jeho věrné. A teď zde chtějí povstalci jen řečnit. To přece není žádné povstání."

"Je to povstání, Omare. A bylo by ještě nebezpečnější než v Egyptě, kdyby řeči těch lidí měly takový účinek, jaký si povstalci představují."

"Nechápu, sídíte. Uvidíme sami. - Mám ti vyřídit, abys brzy přišel k snídani. Pojedeme do Šen-Fu."

"Kdo to říkal?"

"Sir Raffley. On je v tomto městě starostou. Mám ti vyřídit, že tě žádá, abys ho doprovázel. Nevezmu si tarbuš, nýbrž sváteční turban, jak se při povstání sluší. Třapeč s oběma ořechy připnu na turban, aby každý

viděl, že patří k bratrstvu Sen."

Odebral jsem se k siru Johnovi, který mi sdělil, že slavnost přece jen bude dnes, neboť přívrženci Senu si nehodlají pokazit radostný den nápady nějakých bláznů. Lord mi právě říkal, že očekává telefonické zavolání z Okamy od svého přítele Fua, s nímž se chce dohodnout o plánech pro dnešní den, když vtom ve vedlejší místnosti zadrmčel telefon. Sir John odkvapil.

Vrátil se až po delší chvíli a zvěstoval mi, že po dohodě s mandarinem slavnost bude. Za dvě hodiny jsme se měli setkat s Fueem v pavilonu na rozcestí a odtud pokračovat v cestě do Šen-Fu, hlavního města, kam mířily dnes celé zástupy lidí.

Mluvili jsme ještě o této cestě, když do místnosti vstoupil Tsi, aby se informoval o tom, co dnešního dne bude podniknuto. Plně souhlasil s názorem lordovým, že by bylo zbytečné k vůli několika dobrodruhům odkládat slavnost, omlouval se však, že nemůže jet s námi. Waller je poprvé po dlouhé době při plném vědomí, a on, Tsi, považuje za povinnost postarat se, aby nic nezkažilo tento první jasný den jeho svěcence. Především nutno dbát, aby neupadl opět v poddanství svých zkosnatělých, nesnášenlivých názorů, zakořeněných v jeho staré duši, neboť v tom případě by ho považoval za ztraceného pro celý další život.

"Mám tušení, pokud jde o zděděnou ideu Američanovu"

- rozváděl Tsi své myšlenky. "Duch nesnášenlivosti Američana opustil. Kam se však poděl? Kdy odešel?"

Zajímavé je, že se zde nablízku zdržuje příbuzný Wallerův, Dilke, jeho synovec, který byl vychováván ve stejně nesnášenlivém duchu, ba snad ještě hůře, než sám Waller.

S touto výchovou nebyl srozuměn a proto rodině uprchl.

Strýc i synovec se dosud nepotkali, zdá se mi však, že duševně již k jakémusi setkání došlo. Strýci jsme přítomnost Dilkeho zamlčeli. Dilke se však od Se-džida Omara dověděl o přítomnosti Wallerově. Něco vám povím.

Waller předevčírem kolem třetí hodiny odpoledne náhle začal mumlat ze spaní: "Říká mi ještě Old Saint. Mýlí se, neboť tím starým svatým je on a také jím zůstane."

Mary mi řekla, že synovec prý jejího otce po celý život nenáviděl, a nikdy ho neoznačoval jinak, než Old Saint starý svatý. Nezdá se vám to podivné?"

"Hm. Dokonce tak podivné, že lituji, že jste mi to neřekl dříve."

"Nevěděl jsem to sám. Miss Mary ta slova vyslechla a považovala je za pouhý bezvýznamný výplod fantasmie.

Teprve když jsem jí řekl to, co nyní říkám vám, vzpomněla si na slova svého otce a vypravoval mi o nich.

Prosím vás, abyste se Sedžida nenápadně vyptal."

"Učiním tak," slíbil jsem. "Co teď Waller dělá?"

"Včera i dnes četl 'Pout' do Mekky". Před chvílí knihu odložil a rozmlouvá teď se svou dcerou. Dověděl se od ní, že dnes je výročí založení bratrstva Senu. Litoval, že je dosud příliš slabý, aby mohl jet s námi. Zdá se, že zásady bratrstva se staly i jeho zásadami."

"Jsou to dobré zásady, které může podepsat každý po čestný člověk," pravil jsem. "Je dobře, že zakladatelé bratrstva se starají, aby se myšlenka Senu co nejrychleji rozšířila. Vzpomínám na váš byt v Penangu, příteli, a na množství židlí, které tam stálo."

Tsi se usmál.

"Správně jste tehdy uhodl," pravil. "Ano. Židle byly určeny pro agenty, nebo chcete-li tak říci, pro misionáře bratrstva, kteří mne tam navštěvovali. Protože víte, že jsem se s otcem zdržel dost dlouho v Evropě, domyslíte si, že i tam jsou nyní místa, na nichž se scházejí naši misionáři."

Číňan odešel. Po chvíli jsem vyjel po boku sira Johna z nádvoří. Sedžid Omar nás doprovázel. Za vsí na pokraji lesa jsem uviděl velké lešení, dosahující až k vrcholům stromů. Ptal jsem se Raffley, k čemu slouží, a dostalo se mi vysvětlení:

"Charleyi, můžete si představit čínskou slavnost bez ohňostroje? Víte přece, že Číňané od pradávna jsou mistry pyrotechniky. Nuže, správce zámku se chystá připravit nám dnes večer překvapení."

Pozoroval jsem, že nahoře nad zámeckou kaplí se staví podobné lešení a stejně i na výšinách vlevo a vpravo od křídel stavby. Připravoval se tedy ohňostroj, jenž měl být viditelný daleko až u pobřeží. Sir John doplnil mé dohady zprávou, že zvečera bude celý zámek slavnostně osvětlen elektrickými reflektory. Proud dodávala elektrárna z vodopádu říčky, která se vedle zámecké zahrady vrhala do hlubin rokle.

V pavilonku jsme museli ještě chvíli čekat, než se objevil Fu. Chtěl dopřát svému koni trochu odpočinku, proto jsme zasedli k malému občerstvení. Mandarin nám zevrubně vypravoval o potrestání kapitána opiové lodi a zmínil se, že dnes ráno dal dobrodruha i jeho mužstvo v městě pochytat a nalodit na palubu džunky, odjíždějící do Šanghaje. Darebové protestovali proti vypovězení ze země, vážného odporu se neodvážili. Kapitán vyhrožoval pomstou, stížností u vlády, žalobou o náhradu škody, která vznikla spálením lodi a ušlým ziskem. Za své řeči pronesl poznámku, že všechno mohlo dopadnout jinak kdyby ten hlupák Dilke v posledním okamžiku neztratil hlavu. Vždyť prý dokázal svými listinami, že je důstojníkem a proto jeho tvrzení, že by byl misionářem, bylo nesmyslné."

"Divná věc," ozval se lord Raffley. "Jsou to jen bezdůvodné žvásty, jež kapitán pronášel, nebo o sobě Dilke skutečně tvrdil, že je misionářem?"

Sedžid Omar, který stál s koňmi poblíž a vyšlehl náš rozhovor, se nyní ozval:

"Ano, kapitán řekl pravdu, vím o tom. Právě mi to napadá. Chceš to slyšet, sídi?"

"Mluv!" řekl jsem mu.

"To, že Dilke byl důstojníkem, je pravda a že byl misionářem, je pravda též. Tím vším je vinen člověk, který se jmenuje Old Saint."

"Jak to?" tázal se sir John.

"Když jsem se tehdy na cestě do přístavu sešel s Dilkeem, tázal se mne, co jsme dělali za svého pobytu v Penangu. Všecko jsem mu vypravoval a zmínil jsem se též o Mr. Wallerovi a miss Mary. Když zaslechl ta jména, tázal se mne, zdali Waller není americkým misionářem. Řekl jsem, že ano, a když jsem mu potvrdil, že oba jsou v Okamě, dal se náhle do posupného smíchu a volal: 'Old Saint - Old Saint - ten bláznivý misionář zde? A přemoudřelá Mary s ním? Jen počkej, dědku, však se ještě uvidíme.' Náhle se zapotácel a sáhl si rukama, na hlavu. Chvíli stál a díval se do prázdna. Pozoroval jsem, že zbledl jako mrtvola. Pak pravil: 'Já že nemám být důstojníkem, nýbrž misionářem? Nesmysl! Pust' mne!' Začal divoce mávat rukama. Konečně se vzpamatoval a začal opět srozumitelně mluvit. Nepřikládal jsem tomu význam, sídi, a myslil jsem, že je to mluva hašiše. Utržovalo mne v tom i jeho další počínání, neboť si po cestě k přístavu několikrát sahal na hlavu a stěžoval si na prudké bolesti."

Když o tom mluvíte, připomněl jsem si to a proto ti vše říkám, sídi."

Sir John na mne pohlédl. Pak řekl mandarinovi všechno, co nám řekl Tsi o "Starém svatém". Fu nebyl překvapen a pravil:

"Tedy přece k tomu došlo. Ano. Dilke je poslední svého rodu. V jeho mozku se usadilo to, co po celou dobu ovládalo ducha rodiny Wallerových. Ze se na něm projevovaly známky pomatenosti, jsem se dověděl již od kněze chrámu v Ki. Ten muž mi připravil velké a radostné

překvapení. Nevěděl totiž, že jsme chtěli dnešní slavnost odložit, a nevěděl také, že můj přítel, sir John, se vrátil na Raffley Castle. Proto se obrátil na mne. Dnes ráno přišel, od něho posel, který mi přinesl sdělení, že kněz se chce s celým zástupem svých lidí účastnit slavnosti Senu, neboť jeho lidé se chtějí stát členy bratrstva. On sám se přimlouval, aby byli přijati. Myslil jsem, že ten muž je naším tajným nepřítelem, tím spíše, že bratrstvo je pokládáno za náboženskou sektu a on jako kněz by měl jakési oprávnění k tomu, aby nám odporoval. Místo toho mi však psal, že dlouhou dobu již pozoruje naši činnost a je přesvědčen, že bratrstvo má zásady čisté a šlechetné. - Sděloval mi také, že v jeho kraji se potlouká tlupa fanfanů, kteří mají špatné úmysly, namířené proti nám. Většinou jsou to prý ubozí, svedení Číňané, avšak vůdcové tlupy jsou Evropané pochybného charakteru. Z Číňanů není třeba mít strach, a pokud jde o "bílé d'áblý", nabídl mi, že je dá pochyťat a vydá je. Jeden z Evropanů se prý s počátku vydával za důstojníka, náhle však začal tvrdit, že je misionářem a sliboval, že zničí všechny pohanské chrámy v Číně. Muž na něho působil dojmem duševně chorého.

"To je bezpochyby Dilke," pravil sir John. "Duch strýce sestoupil na synovce. Ale nepovažoval bych ani za možné, že by se něco podobného mohlo stát."

"Nehloubejme o tom a netažme se na nepochopitelné," odvětil Fu. "Bude již čas, abychom se vydali na cestu, neboť bych rád dostihl hlavní město před knězem z Ki, který oznamuje svůj příchod v poledních hodinách."

Vsedli jsme na koně a vyjeli. Cestou jsme potkávali neustále zástupy lidí, kteří spěchali k slavnosti do hlavního města. Čím víc jsme se blížili k Šen-Fu, tím živější se stávala silnice.

Konečně jsme dosáhli města. Bylo obklopené zahradami. Kolem čínských měst je zpravidla zeď. Nic takového tu nebylo, neboť obyvatelé asi nepočítali s tím, že by byli vystaveni nepřátelským útokům. Každý dům byl okrášlen květinami a pestrými prapory. Domy byly otevřené, aby přivítaly hosty, a to nejen blízké známé a přátele, nýbrž každého, kdo vstoupí.

Na náměstí uprostřed města stála výstavná budova radnice. Zajeli jsme k ní. Uvítání, které se mým společníkům ze všech stran dostávalo, bylo pro mne dostatečným důkazem obliby a lásky, které se zde těšili. Sestoupili jsme, a naši koně byli zavedeni do stájí. Se-džid Omar zůstal dole, neboť chtěl s obyvateli města zkusit své čínské vědomosti. My tři jsme se odebrali vzhůru do prvního poschodí, kde nás již očekával posel, lépe řečeno vyslanec kněze z Ki. Byl to kněz nižšího řádu, který přijel do města krátce před námi a byl městskými úředníky v nepřítomnosti Raffleyových co nejpřátelštěji a nejpříznivěji uvítán. Uklonil se před Fuem i lordem a pravil:

"Jsem poslem muže, který v Ki učí lid znát boha dobře. Můj mistr sledoval vaše činy a přesvědčil se, že jsou dobré. Proto také náš veliký a mocný hošang chce vstoupit do bratrstva Sen, aby své síly spojil se silami vašimi v šíření lidskosti. Ne slova, nýbrž jen činy platí za důkaz, a Sen činy dokázala pravost svých zásad. Hošang přijde proto dnes se zástupem svých věřících, aby byl přítomen slavnosti a prosí ještě o něco: Dověděl se, že na zámku, který nazýváte Raffley Castle, je zobrazen ráj i cesta vedoucí k spasení. Rád by ho uviděl. Přeje si ten obraz ukázat i ostatním.

Fu přívětivě odpověděl, že návštěva ho-šangova i jeho průvodu bude vítána. Kněz pokračoval:

"Náš první posel vám již sdělil, že na našem území se usadila tlupa bílých d'áblů, kteří se utábořili kolem našeho chrámu a také v něm. Nechali jsme je tam, neboť v naší zemi jsou chrámy otevřené každému. Cizinci říkali,

že jsou Inglisové. Přidělili jsme jim několik našich lidí, kteří umí anglicky, a od nich jsme se dozvěděli, kdo cizinci jsou. Skoro každý z nich má jiný názor. Vzájemně se hádají, předhazují si slabé stránky svých národností. V jednom jsou si však zajedno: chtějí dobýt vaše území a pobrat bratrstvu Sen jeho majetek. Včera k nim přibyl ještě jeden muž, na kterého čekali. Jmenuje se Dilke a přivedl sebou tlupu anamitských lupičů. Byl majitelem lodi, která vezla zbraně, a ty zbraně měly být dnes rozděleny mezi vzbouřence. Muž se jmenuje Dilke a je podivným člověkem. Chci vám ho přesně popsat."

"Díky, ale není to třeba. Ten muž je nám již znám," přerušil ho sir John.

"Mohu tedy svou zprávu zkrátit," pokračoval kněz.

"Muž jménem Dilke se cítil nemocným a zašel po svém příchodu k mému příteli tajfu, který mi vypravoval všechno o čem s ním mluvil. Angličan se prý v Penangu nepohodl s nějakým generálem nebo guvernérem a byl proto z britské armády vyloučen. Odešel na Sumatru do Uteh-leh a Kota Radži, aby nabídl své služby Holanďanům, avšak i holandský guvernér ho odmítl. Ani v Singapuru nepochodil. Až v Saigonu byl se svými průvodci přijat do služeb společnosti, která obchoduje opiem a ustanoven byl superkargem lodice, jejíž jméno zní "Jeho Excellence Evropan". Společnost, do jejíž služeb vstoupil, obchodovala též se zbraněmi, proto Dilke měl zařídit vzbouření a přepadení vaší kolonie. - Na Sumatře se mu prý přihodilo něco neočekávaného. Dilke tvrdí, že se tam setkal s duchem amerického misionáře, který ho nyní neustále pronásleduje. Navštívil evropského lékaře, ale ten neměl žádný lék proti tomuto druhu šílenství. Obrátil se proto na mého přítele, aby mu poradil."

"Není mu pomoci," prohodil lord Raffle, a Fu k této poznámce přisvědčil.

"To mu řekl i taj-fu," přitakal kněz. "Zdá se, že cizince sdělení lékařovo velmi rozcivililo, neboť jeho duševní choroba se ještě zhoršila. Začal najednou tvrdit, že již není důstojníkem, nýbrž misionářem. "Jeho Excellence Evropan" se v jeho očích stal lodí ďáblovou a proto si také čert celou loď vezme. Nemá prý s lodí nic společného, neboť její cesta má za účel jen světské obohacení. On, Dilke, chce jen obracet čínské pohany na pravou víru, a pušky a děla potřebuje nejvýše k tomu, aby lépe a rychleji zničil pohanské chrámy. Jeho anamitské lupiči ho opustili, když viděli, že u jejich vůdce propuká šílenství. Dilke však zůstal. Tvrdil ještě včera večer, že musí přijít k dnešní slavnosti do Šen-Fu, aby všechny bludaře obrátil na svou víru. Uzavřel prý o tom sázku."

Pohlédl jsem na sira Johna a on na mne, nepromluvili jsme však ani slovo. Bylo to vskutku podivuhodné. Jak Dilke mohl vědět o sázce svého strýce? Kněz pokračoval:

"V noci se mezi povstalci rozšířila zpráva, že slavnost byla odřeknuta, neboť jste se prý dověděli o chystaném přepadení. Přesto jsme se chystali na cestu, abychom vás navštívili, neboť jsme věděli, že povstalci se přidají k nám, takže získáme příležitost vydat je do vašich rukou. K ránu se běloši dozvěděli, že loď s jejich zbraněmi byla na širém moři zapálena. To již byl náš průvod na cestě sem.

Shromáždili se hned a začali konat porady o tom, co by měli počít. Skončilo to prudkou hádkou. Jeden druhému dělal výčitky a nakonec všichni zahrnuli zlořečením Dilkeho, který bezpochyby vyrazil jejich plán. Ten jim pustě spílal a nazýval je blázny. On jediný je prý rozumný a ví nejlépe, jak vše dopadne. Tvrdil, že nějakí Evropané s arabským sluhou přijeli do Raffle Castle a o chystaném povstání uvědomili vůdce Senu. Mají prý ozbrojené námořníky a domorodé vojsko, takže několik spiklenců bude snadno přemoženo. Svým společníkům Dilke radil,

aby hleděli co nejrychleji zmizet. Dostanou-li se do vašich rukou, ani kohout po nich ne-zakokrhá. On sám se však ničeho nebojí, neboť není vzbouřencem, nýbrž mužem víry - misionářem -a nežádá nic Jiného než zničení pohanských chrámů. To je zbožný požadavek, proti němuž nikdo nemůže nic namítat. Evropané si jeho slova vzali k srdci, neboť jejich hlouček se rychle rozplynul. Upozornil jsem na to ho-šanga a ten mi řekl, že nic jiného neočekával. Je prý vždy lépe, být přítelem mocnému, a bratrstvo Senu je velmi mocné. Hošang vás prosí, aby směl při slavnosti promluvit k oněm ubohým Číňanům, kteří byli bělochy svedení a chtěli se povstání zúčastnit. Je přesvědčen, že po jeho řeči se z nepřátel stanou stoupenci vašeho bratrstva."

"Proti jeho přání nic nenamítáme," pravil Fu. "Těším se již na příchod tvého mistra a vyšlu mu vstříc stařešiny našeho města, aby ho uvítali. - Myslíš, že bílí povstalci opustili již jeho průvod?"

"Ano. Všichni se poznenáhlu vytratili a žádný z nich ani nepoděkoval za pohostinství, kterého se jim u nás dostalo. Jen jediný zůstal, totiž Dilke, který je přesvědčen, že mu nehrozí nebezpečí. Tvrdí naopak, že vstup do vašeho hlavního města bude pro něho velkým vítězstvím. Nyní však dovolu, abych odešel a sdělil svému ho-šangovi, že jsem své poselství vyřídil."

Posel odjel. Vystoupili jsme na balkon, odkud se přehlédne celé náměstí, vlnící se nyní nepřehledným davem. Nedaleko radnice byla postavena tribuna, odkud mohl ho-šang po svém příchodu řečnit. Zanedlouho se jeho průvod přiblížil městu. Zdaleka bylo slyšet hudbu, pro evropské uši více hlasitou než lahodnou. Rozeznával jsem zvuky čínských hudebních nástrojů: zvonků, gongů, cimbálů, jinlo, hautungů, tamburin a jiných, z nich hudebníci vyluzovali svou pronikavou hudbu. Jak jsme se později dověděli, byli Číňané, kteří se původně chtěli zúčastnit povstání zatlačeni do popředí průvodu, takže se octli přímo před řečnickou tribunou. Náměstí ani nemohlo pojmut všechny příchozí a tak nezbylo, než aby část průvodu zůstala v ulicích ústících na prostranství. Hudba hrála neustále.

Ho-šang seděl v nosítkách, nesených až do radnice a postavených před schody, vedoucí do prvního poschodí. Velekněz vystoupil. V tom okamžiku hudba zmlkla, nastalo ticho. V čele svého průvodu kněz pomalu stoupal po schodech. Na posledním stupni jsme ho očekávali a uvedli ho do sálu. Uvítání bylo provedeno obřadným čínským způsobem s nesčetnými hlubokými úklony. Trvalo dlouhou dobu, než se v sále konečně všichni usadili. Pak ho-šang pronesl žádost, abychom dál jednali krátce, a bez zdržování. Bylo mu vyhověno, tím spíše, že většina přítomných byla nesčetnými poklonami již unavena.

Velekněz byl staříčkový muž úctyhodného vzezření, při tom však velmi skromný. Žádný viditelný odznak neoznačoval jeho hodnost a ani oděvem se nelišil od ostatních kněží svého chrámu, kteří nepřišli do radnice; nýbrž rozestavili se dole kolem řečnické tribuny. Každý z nich držel v ruce mu-ji, tak zvanou dřevěnou rybu. Je to dutý dřevěný nástroj v podobě ryby, který je používán skoro výhradně kněžími při obřadech. Proč knězi právě teď drželi své "ryby" v pohotovosti, měli jsme se brzy dozvědět.

Sotva Jsme usedli a začali rozmlouvat, zazněl dole na náměstí silný mužský hlas, pronášející nějakou řeč. V příštím okamžiku se ozvaly zvuky dřevěných ryb a v zápětí vpadla do jejich vřesku hudba, takže nebylo rozumět ani slovo. Vyskočil jsem ze židle, chtěje běžet na balkon, ale kněz mne zadržel pokynem a s úsměvem pravil:

"Prosím, sed'te! Děje se tak na můj rozkaz. Jak víte, chce jeden cizinec obrátit všechny pohany na křesťanství."

Chce držet velkou řeč, kterou mají být obyvatelé Šen-Fu donuceni k tomu, aby zničili své chrámy. Když jsem ušel řečnickou tribunu, tušil jsem, že bílý blázen jí co nejdříve použije. Proto jsem poslal kněze, aby se postavili kolem tribuny, a dal jsem rozkaz, aby jeho řečnění potlačili hudbou. Bylo by možné i jiným způsobem cizince umlčet, nechci však užít násilí. Slyšte! Začíná znovu."

Bylo tomu tak. Jakmile "hudba" ustala, pozvedl Dilke opět svůj hlas. A v příštím okamžiku jeho slova zanikla v nové vřavě nástrojů. To se ještě několikrát opakovalo. Přistoupil jsem k oknu, abych viděl co se děje. Potlačoval jsem smích, ale v duchu jsem blouznivce litoval. Choromyslný fantasta, který se pokoušel své názory vnucovat, byl umlčován stejně bláznivým způsobem. Viděl jsem, jak Dilke konečně zjistil nemožnost svého počínání, sestoupil s tribuny a zmizel v davu.

Překvapila mne okolnost, že Dilke velmi dobře ovládá čínštinu. Později jsem se dověděl od Mary Wallerové, že její bratranec býval velmi talentovaným žákem a že právě v čínské řeči měl odedávna zálibu. Mluvil čínsky lépe než jeho strýc.

Ho-šang, který rovněž přistoupil k oknu, ozval se za mnou:

"Teď přišla má chvíle. Jdu dolů, abych promluvil se svedenými ubožáky a uvedl je na pravou cestu."

Odešel, a teprve teď jsem zpozoroval, že sir John rovněž zmizel. Právě jsem se chtěl ptát Mandarina, kam odešel, když se Angličan vracel. Na tváři měl široký úsměv.

"WeW Dobrý nápad od našeho souseda," pravil. "Byl jsem dole a nařídil jsem, aby tlupa hudebníků Dilkeho všude provázela a nikde ho nepustila ke slovu. Co tomu říkáte, Charleyi?"

Neodpověděl jsem, neboť v tom okamžiku se ozvala z náměstí nová řeč. Tentokrát mluvil ho-šang.

Obsah řeči jsem nepochopil, ale měla znamenitý úspěch. Dav bouřlivým jásotem vyjadřoval své nadšení a potlesk nebral konce. Když se kněz vrátil, přicházeli za ním mluvčí osad a žádali, aby byli se všemi svými příslušníky přijati do Bratrstva.

Slavnost Šen-Ta-Ši, veliký den Sen se stala velkým úspěchem Bratrstva. Za pozdního odpoledne nebylo na ulicích nikoho, kdo by nebyl ozdoben odznakem Senu betelovým ořechem.

Když jsme večer usedli ve velkém sále, vstoupil náhle Dilke. Za ním přišla tlupa mužů s hudebními nástroji.

Přistoupil ke stolu a pravil čínsky.

"Hledám mandarína první třídy jménem Ki Taj Čin.

Kdo z vás je tím mužem?"

"Já to jsem," pravil důstojně Fu. "Proč se odvažuješ rušit mne v rozmluvě s mými přáteli?"

Dilke mluvil čínsky a mandarin mu také čínsky odpovídal. Po slovech starého Číňana se Dilke hrdě vzpřímil a pravil:

"Že se odvažuji? Jsem mužem božím - křesťanským misionářem! Přišel jsem, abych vás uvedl na pravou víru, abych vás osvobodil od prokletého pohanství. Chci vás poučit. Chci vám kázat slovo boží. Vaši drzí hudebníci mne nenechají říct slovo. Pronásledují mne a rámusí tak, že mne uši bolí od hřmotu, který tropí. Proto jsem přišel, abych nejvyššího mandarína žádal o rozmluvu. Jsem příslušník cizí velmoci a jako kazatel mám práva, která musí být respektována. Žádám, abyste -"

Dál se nedostal. Ho-šang zvedl ruku a kapela spustila kočičinu, Dilke zrudl, ale vyčkával, až nastane opět klid.

Pak pravil:

"Dobrá! Vidím, že jste se proti mně spikli. Jdu nyní nahoru do Raffley Castle a další uvidíme!"

Obrátil se a vyšel z místnosti. Nikoho z přítomných ani nenapadlo, aby se tomuto výjevu smál. A musím doznat,

že na mne scéna působila dojmem spíše hrůzným, než směšným. Zvláště když jednání Dilkeho mi připomínalo dřívější vystupování jeho strýce Wallera.

KAPITOLA ČTRNÁCTÁ VÍTĚZNÁ SEN

Jak již jsem dříve napsal, chtěl dnes ho-šang vidět i Raffley Castle. Protože jsme tam nemohli dorazit dříve než v pozdních hodinách večerních, bylo dohodnuto, že velekněz se svým průvodem bude na noc ubytován v zámku. John vyrozuměl telefonicky služebnictvo zámku o našem příchodu a nařídil, aby bylo vše potřebné připraveno k ubytování hostů.

Bílé vůdce vzpoury nebylo nikde vidět. Zřejmě spěchali do nejbližšího přístavu, aby zmizeli z nebezpečného pásma.

Dilke také nebyl k nalezení. Podařilo se mu uniknout svým muzikálním přátelům a vytratit se z města.

Večer jsme se vydali na cestu. Ho-šang požádal o koně, aby mohl jet v našem středu. Také ostatní knězi byli posazeni na koně nebo na mešky. Průvod byl doprovázen světlonoši, kteří ozařovali cestu pochodněmi.

U pavilonu na rozcestí jsme se zastavili. Fu zde vyslechl zprávy o průběhu slavnosti v přístavu a v jiných městech kolonie. Strážce pavilonu mu při té příležitosti sdělil, že se zde před nedávném objevil jeden z fan-fanů, tázaje se po cestě do Raffley Castle. Byl to Dilke, který tedy přece chtěl uskutečnit svou pohrůzku. Co však v zámku hledal? Lidé, kteří hrozí, nemají nic dobrého v úmyslu a proto se mne zmocnil strach o Wallera a jeho dceru.

Raffley naléhal, aby další cesta byla vykonána co nejrychleji, proto jsme kvapně vyrazili. Když jsme dosáhli volné prostranství, kde končil les, byla noční tma před námi prořata oslnivou září." Zámek a vedlejší budovy ozářily tisíce světél, tvoříce na tmavém úbočí hor jasný obraz kříže. To bylo překvapení, které nám sir John uchystal. Zařídil vše telefonicky z pavilonu na rozcestí. Všichni jsem se zastavili. Výkřiky údivu a nadšení ne braly konce. Ho-šang zarazil svého koně a dlouho mlčky pohlížel vzhůru. Pak zazářil ohňostroj. Ve výši se objevilo znamení Senu na lešeních, umístěných na ostatních třech křídlech zámku, pak čínské značky, vyjadřující slova: Sin, Ti a Ho - lidskost, bratrství a mír. Byla to slova, které jsem poprvé spatřil na lístku našeho přítele Tsi v Kota Radži.

Pokračovali jsme v cestě. Projeli jsme volným prostranstvím poli a vstoupili opět do temného lesa. Na jeho druhém konci nás očekávala planoucí záře, neboť světlo, vycházející z jasně osvětleného zámku, z ohňostrojů a z vesnice ověšené lampióny, vrhalo až sem svůj pronikavý jas. Před vesnicí nám vyjel vstříc reverend Heartman. Stříbrné vlasy mu padaly až na límec taláru, který oblékl k počtě dnešního dne. Před ho-šangem se zastavil a oslovil ho:

"Buď mi vítán, bratře. Bůh ti žehnej a ochraňujme.

Tebe a všechny, které světil tvé péči."

Pozvednův ruce, žehnal veleknězi. Pak popojel k jeho boku, řka:

"Každý z nás byl vychován ve víře zdánlivě jiné. Každý z nás dvou byl určen, aby vychovával lid ve svém náboženství, a přece naše učení je v zásadě totéž, je to učení lásky. I ty, bratře, jsi svými činy dokázal, že to učení bereš vážně. Stejně jako ty, jsem se o to pokoušel i já. Dovol, abych tě doprovodil vzhůru do zámku a ukázal ti ráj, který sis přál vidět."

Doprovázel ho-šanga vzhůru k zámku, před nímž nás očekával Tsi. Vešel jsem hned do svého pokoje, abych se umyl a poněkud upravil. Nebyl jsem ještě hotov, když

vstoupil Sedžid a hlásil mi:

"Sídi, viděl jsem ho."

"Koho?"

"Dilkeho."

"Kde?"

"Zde, sídi."

"A kdy?"

"Právě když jsme jeli nahoru do zámku. Víš, že cesta vede klikatě vzhůru. U třetího záhybu stojí několik stromů a za nimi jsem viděl člověka, který tam byl ukrytý a pozoroval nás."

"A myslíš, že to byl Dilke?"

"Zcela jistě, sídi."

"Proč si to myslíš?"

"Poznal jsem ho na první pohled."

"Jak jsi ho mohl poznat ve tmě? To přece není možné."

"Poznal jsem ho podle klobouku. Víš, že má klobouk zvláštního, nápadného tvaru. Byl bych ti to ohlásil hned, nemohl jsem se k tobě protlačit, a nahore na nádvoří zámku jsi mi zmizel. Proto jsem za tebou chvátal do tvého pokoje."

"Nemohu se zbavit myšlenky, že se přece jen mýlíš, Omare. Neuškodí však, budeš-li dávat dobrý pozor."

"Ovšem, že budu dávat pozor, sídi. Víš, co učiním?"

Odplížím se dolů a skryjím se u příštího záhybu cesty. Tam stojí skupina stromů. Schovám se, a kdyby tím místem Dilke prošel, budu ho následovat."

Omarův nápad nebyl příliš chytrý. Ale v tom okamžiku vstoupil Tsi, takže jsem Sedžida Omara poslal ven, nevymlouvaje mu jeho plán. Sotva vyšel, obrátil se ke mne Tsi se slovy:

"Sir, musím vám v rychlosti sdělit tři noviny, každá z nich je závažnější než druhá."

"Nuže, oč jde?" tázal jsem se zvědavě,"

"Poslyšte! Především matka i strýc Yin byli povoláni do Pekingu, aby tam podali zprávu o bratrstvu Sen císaři.

Císař jim poslal vlastnoručně podepsané pasy a v průvodním dopise je velmi lichotivá zmínka o tom, co se jeho Veličenstvo o činnosti našeho Bratrstva již dozvědělo. Pozvaní jsou již na cestě sem, aby se s námi před odjezdem ještě rozloučili. To je první novina."

"Uvidíme je tedy ještě dnes?" ptal jsem se.

"Ano. A nyní druhá novina, totiž - hm - nevím - jak bych vám to měl říci."

Pohlédl jsem na něho pátravě a náhle mi svitlo. Za smál jsem se. ^

"Milý příteli, přeji vám k tomu z plného srdce mnoho štěstí."

"Vy mi blahopřejete? K čemu?"

"Nu, k vašemu zasnoubení."

Mladý muž si rozpačitě mnul ruce, udiveně na mne pohlížel a konečně pravil:

"Uhodl jste. Jak je to možné?"

"Bylo by skoro divnější, kdybych to neuhodl. Vím o tom již dávno. Nechci mnoho mluvit. Víte, že mé přání vychází skutečně ze srdce."

"Jsem šťasten. Chápete mne a nemusím nic říkat. Tak náhle to přišlo! Seděli jsme odpoledne u lože nemocného, já i Mary. Starý muž se rychle zotavuje a myslím, že veškeré nebezpečí minulo. Vyprávěli jsme mu o zařízení zámku, a když zaslechl o ráji, který Yin namalovala, chtěl jej také vidět. Neměl jsem nic proti tomu a zařídil jsem, aby byl dopraven do obrazárny. Cestou jsme se potkali s reverendem, s nímž se Waller velmi rychle spřátelil. Staříčkový kněz mu vysvětlil význam obou obrazů. Waller pohnutím skoro plakal."

Tsi mluvil proti svému zvyku velmi rychle. Michal v rozčilení čínská a anglická slova skoro tak, jako Sedžid

Omar.

"Waller byl tak šťastný, tak plný naděje do budoucna, tak přesvědčený o konečném úspěchu myšlenky Senu. Dlouze a dojemně mluvil, až se Mary rozplakala. Nevím, jak to přišlo, ale padla mi do náruče. Její otec se usmíval a dal nám své požehnání. Pak se zase uložil do nosítek a usnul - v ráji. Nechtěli jsme ho rušit. Leží tam ještě a sní. Mary a Fang zůstali u něho. Já jsem byl náhle odvolán. Kdosi se mnou chtěl hned mluvit - a to je třetí novina, kterou přináším. Víte, kdo to byl?"

"Myslím, že Mr. Robert Waller alias Dilke."

"Ano. Nikdo jiný. Musil jsem ho odmítnout. Ten člověk je vskutku nebezpečný. Nedopustím za živý svět, aby se setkal se svým strýcem. Mluvil jsem s ním jen krátkou dobu, takže jsem ho nemohl bedlivěji pozorovat, přesto jsem nabyl přesvědčení, že patří do blázince. Mluvil jste o něm se Sedžidem Omarem?"

"Ano. A dověděl jsem se toto - - -"

Vyprávěl jsem mu vše, co mi Omar dnešního do poledne řekl. Tsi vážně přikyvoval hlavou a když jsem skončil, pravil:

"Tedy vskutku - - - Poslední svého rodu - - - Nositel duše svých předků. - Tak by se to snad mohlo nazvat."

Ale myslím, že je tu ještě něco jiného, totiž duševní obrození jednoho a duševní smrt druhého."

Chápal jsem, co těmi slovy míní. Řekl jsem mu, že Dilke je stále ještě v nebezpečné blízkosti a že jsem ho nechal pozorovat Sedžidem Omarem."

"Pozorovat?" zvolal. "Obávám se, že to nepostačí."

Zařídím hned, aby byl učiněn neškodným. Prosím vás, jděte a požádejte mým jménem Fanga, aby dal nemocného odnést z "ráje" do jeho pokoje. Ale prosím, pozorně, aby se cestou neprobudil. I v tom případě, že by naše obavy byly zbytečné, přece bych rád Wallera nechal odnést z obrazárny, neboť ho-šang mne žádal, aby si směl dnes večer prohlédnout obrazy. Neraď bych, aby přítomnost cizích lidí znepokojovala našeho rekonvalescenta."

Opustil mne, aby zařídil, co měl v úmyslu, já jsem šel do budovy, kde byly umístěny malby, abych zařídil přenesení Wallerovo. Sál byl osvětlen obloukovými lampami. Američan nespál. Fang před chvílí odešel, takže jsem nemohl svůj úkol hned provést.

Nemocný mne uvítal úsměvem. Požádal mne, abych k němu usedl, chopil se nyní mé ruky a dlouho ji držel, aniž řekl slovo. Konečně jsem přerušil mlčení, vyprávěje Wallerovi i jeho dceři, koho očekáváme.

"Ho-šanga? Velekněze? S průvodem knězi?" tázal se nemocný. "To jsou pohané -"

"Mohu tě dát odnést do tvého pokoje, otče?" tázala se úzkostlivě dívka.

"Ne," odpověděl. "Zůstanu tady. Pohané mne najdou na místě, kam patří. Zná svou povinnost."

"Proboha, otče!" zvolala zděšeně Mary. "Prosím tě sliážně -"

"Tiše, dítě!" přerušil ji. "Neobávej se ničeho. Víš sama, že jsem se úplně změnil. Pomysli nato, co říkala tvá nebožka matka. Za svého života na zemi byla mým strážným duchem, a jsem přesvědčen, že vzpomínka na ni mne bude i teď opatrovat."

Fang se opět vrátil. Nenamítal nic proti tomu, aby Waller zůstal, a já, pohledná do jasných očí Wallerových, jsem nabyl přesvědčení, že nemusíme mít žádné starosti. Ležel polovzpřímen ve svých nosítkách. Záclony před obrazy byly zatažené. Mohli jsme jen očekávat chvíli, kdy se objeví návštěvníci.

Netrvalo dlouho a přišli. Fu i sir John je provázeli.

Pospíšil jsem si, abych mladému lékaři řekl, proč je nemocný dosud v obrazárně. Dověděl jsem se od něho, že Sedžid Omar ani Dilke nebyli nikde spatřeni. To mne znepokojilo, nemohl jsem zatím nic učinit. Posadil jsem

se k Wallerovi a ten mi polohlasem pravil:

"Reverend mi vyprávěl pověst, podle níž povstal tento obraz ráje. Doufám, že ta pověst bude vyprávěna ostatním návštěvníkům. K druhému obrazu bych sám něco podotkl a prosím, abyste laskavě požádal pány, aby mne vyslechli. Mluvím bohužel velmi špatně čínsky, doufám však, že mi přece jen porozumí."

Návštěvníci zatím nemocného neobtěžovali. Reverend Heartman jim opět úvodem vyprávěl pověst o zemi Ti, pak byl odhalen obraz po levici. Pád lidského ducha a vyhnání lidstva z bran ráje. Ve velkém sále bylo ticho jako v kostele. Nikdo nepronесl slovo, avšak na buddhistických kněžích bylo vidět, jak hluboce na ně obraz za působil. - v

Ani já jsem nemohl odtrhnout oči od toho mohutného a výmluvného díla. Když jsem pohlédl k pozadí, tam, kde vyhnané lidstvo mizelo v branách pekel, zdálo se mi, že mezi keři, zakrývajících zadní stěnu, vidím jakýsi rychlý pohyb. Nepochybně tam někdo stál, zakrytý keři.

V prvním okamžiku jsem pomyslel na Dilkeho, hned jsem však tu myšlenku zapudil. Jak by se tam dostal?

A proč by to měl být právě on a ne - jak bylo mnohem podobnější pravdě - někdo ze služebnictva? *

Reverend se chystal proslovit úvod k odhalení druhého obrazu. Waller to zpozoroval. Náhle se zpřímá posadil v nosítkách a začal mluvit. Všichni se udiveně obrátili. Pomalu plynula slova z jeho úst. Bylo zřejmé, že čínština mu působí potíže a že často hledá vhodný výraz.

"Druhá pověst vypravuje, že v téže zemi Ti, ne však v ráji, nýbrž v pekle, kam byl zavržen, počal duch lidský litovat svého nepředloženého činu. Hořekoval a plakal, ale vždy jen potichu, aby jeho hlas žádný z ďáblů nezaslechl. Tu se mu ve snu zjevila Sen, řkouc: "Pokání je andělem padlých. Tvá lítost mne k tobě přivedla. Jednoho

dne přijde Pán, aby mne k novému životu vzkřísil a lidstvo uvedl zpět do ráje. Pak budete opět lidmi, ač spasení se vám ještě nedostane. Pozemský ráj není rájem nebeským, ten nastane teprve pak, až moc lidskosti bude tak silná, že křesťanský kněz bude žehnat knězi pohanskému, aniž sám sobě proto bude klnout. Teprve pak nastane chvíle, kdy ráj člověka se stane rájem božím, královstvím božím na této zemi." Tak pravila Sen lidskému duchu. - Odsuňte nyní záclonu, neboť chci, abyste viděli nejen ráj, nýbrž nebe" na zemi. Okamžik, o němž pověst vypravuje, nyní nastal!"

Hrobové ticho se rozhostilo sálem. Jen vzadu v keřích, kryjících stěnu, jsem zaslechl tiché zakašlání. Pohlédl jsem tam a užírl jsem Sedžida Omara zpola skrytého za keři. Arab zpozoroval můj pohled, pozvedl ruku a ukázal stranou. Porozuměl jsem hned, co míní. Dilke se vplížil do zámku a Sedžid ho tajně následoval.

Zatím co jsem pohlížel do pozadí, byla stažena záclona i z druhého obrazu, a Waller, obrátiv se k skupině buddhistů, oslovil velekněze:

"Bratře, přístup ke mně. Jsem sám kněz - křesťanský kněz - a chci, aby se dnes vyplnilo znamení, které Sen ve snu našeptala duchu lidstva. Dovol mi, abych ti udělil požehnání, já, křesťan, tobě, pohanovi."

Ho-šang vskutku pomalu přicházel blíž, krok za krokem, jako ve snu. To, co zde viděl a slyšel, mu snad ani nepřipadalo přirozeným. Zdálo se mu, že je to vidina z jiného světa.

"Obdržel jsem již požehnání," pravil.

"Od koho?" tázal se Waller.

"Od reverenda Heartmana, tohoto křesťanského kněze.

Před chvílí, když nás vítal při našem příjezdu, mi požehnal."

"Pak je tedy království boží na zemi skutečně."

Stalo se tak dříve, než jsem tušil. Přesto ti chci i já požehnat, bratře. Prosím, přístup ke mně!"

Pozvedl ruce, když vtom se z pozadí ozval hlas:

"Stůj! Zadrž zrádce, a neodvažuj se pronést hříšná slova! Chceš žehnat tam, kde prorok Eliáš bez milosti zabíjel? - Zbláznil ses, šílíš? - Do pekla s tebou, apostate!"

Byl to Dilke. Vystoupil pomalu do popředí, vysoce vztyčen. Jeho rty byly zkrivené, zrak se mu blýskal.

Přicházel jako soudce, který chce zasednout k přísnému soudu. Několik kroků před Wallerem se zastavil.

"Hle, zde leží, morovou ranou zasaženo, křesťanství rodiny Wallerovy! Hanba pro všechny, kteří se pokoušeli je vzkřísit, a kteří, hrdi na své dílo, umírali jako světci.

Vidím tě a stydím se za tvé i své jméno. To, co z tebe na mne zírá - -"

Náhle se Dilkeův hlas zatřásl. Odmlčel se. Jeho obličej

se změnil, pohled strnul. Paže, které měl před tím hrozivě vztyčeny, mu padly podél těla a prsty rukou se roztáhly jako v křeči. V tom se ozval Waller:

"Ubožáku! Poslední našeho rodu, proč musila právě na tobě, který ses již tolik prohřešil, spočinout kletba?

Mnoho jsem viděl a mnoho jsem zažil. Za své nemoci jsem měl příležitost přemýšlet o svých dřívějších názorech na život a poznal jsem, že jsou mylné. A nyní přicházíš ty, poslední z Wallerů, abys mnou odmítnuté názory pozvedl z prachu opovržení. Nechceš obšťastňovat, nebo zachraňovat duše svých bližních, nýbrž zničit, zasít mezi ne nešvár, opovržení a strach. Ano, strach před bohem, místo lásky k bohu. Jsi špatným služebníkem křesťanství, poslední Wallere. Místo abys následoval příkladu Kristova a šířil jeho lásku, šíříš pohromu a zášť. Změň se, ještě je čas! Žij ve smyslu evangelia, které máš šířit."

Dilke, který pohlížel na svého strýce s široce vytřeštěným zrakem, stál, jako by byl připraven ke skoku. Jeho prsty se sevřely jako drápy dravce. Vyzrazil ze sebe šílený smích a vykřikl:

"Žít, žít podle evangelia? Zatím co vy užíváte svého života, mam já prožívat evangelium? Jako kajícník na poušti? Mám činit pokání za hříchy, za bezprávi, kterých se dopustili moji otcové a praotcové? - Láska, bratrství, zásady Sen - jak směšné a bláhové! Mongola a Hotentota že mám uznávat za svého bližního? - Ha, ha, ha -!"

Jeho zrak se vytřeštěně upřel do prázdna. Náhle ze sebe vyrazil:

"Tam, tam, opět přicházejí. Slyšíš skřek a řev jejich nástrojů? ,Ničí mne, pronásledují mne! Pryč, pryč odtud!"

Skokem se octl mezi otevřenými dveřmi. Tam se ještě jednou zastavil, postoupil o krok, zvedl ještě jednou výhrůžně ruku proti Wallerovi a zvolal:

"Odpadlíku! Nechci tě již vidět - ani zde, ani na věčnosti!"

Pak zmizel ve tmě.

Omar, který zatím vystoupil z křovin v pozadí sálu, stál nyní vedle mne. Rychle jsem se k němu obrátil a polohlasem jsem mu nařídil:

"Omare, rychle za ním! Chci vědět, kam jde." - Omar zmizel jako duch. Waller byl opět uložen do nosítek a oba lékaři k němu přistoupili. Byl dlouhou řečí a rozčilením zpocený a po celém těle se třásl. Tsi i Fang se ho ujali. Vstal jsem, abych odešel.

"Kam jdete, sir?" tázal se mne udivené Tsi.

"Musím za Dilkem. Omar možná nepostačí, aby zabránil neštěstí."

Ačkoliv jsem velmi chvátal, přece jen uplynulo od Omarova odchodu několik minut. Sotva jsem vyšel z domu, přicházel mi vstříc Omar, a to směrem od zahrady vedle galerie předků, kde jsem včera potkal Yň.

"Co se stalo?" tázal jsem se udiveně. "Jak to, že se již vracíš? Řekl jsem ti přece, abys ho následoval."

"To jsem učinil, sídli. Ale on je pryč."

"Kam odešel?"

"Pryč ze zámku. Běžel po silnici, která vede dolů do vsi. Nemohl jsem ho následovat. Na silnici je příliš mnoho světla a brzy by mne zahlédl. Také jsem neměl chuť skákat jako on přes zed'. Kdyby vyšel vraty, nemohl bych se tak rychle vrátit. On prchal jako ďábel,' nahore v zahradě skočil přes zed' dolů na silnici."

"Přes zed'? Ukaž mi to místo. Pokud ví, zde kolem zámecké zahrady nevede silnice."

"Že ne? Myslil jsem, že za zdí je silnice, sídi."

"Rychle, zaveď mne tam! Musím to místo vidět!"

Omar běžel přede mnou do zahrady. Vlevo jsem zahlédl dveře, kterými jsem vyšel z galerie předků, vpravo, zcela v pozadí jsem se včera zastavil a díval se přes ochrannou zed' do hloubky propasti. A právě k tomu místu teď Sedžid Omar běžel.

"Zde skočil přes zed', sídi," pravil. "Zaslechl, že ho pronásleduji, a proto tak spěchal. Byl jsem rád, že opustil zámek a proto jsem ho nenásledoval."

Mráz mi přejel po zádech. Zavedl jsem Sedžida až ke zdi a pravil jsem:

"Děkuj Alláhovi, Omare, že jsi se nevydal za ním. Tam za tou zídkou není silnice, nýbrž hluboká propast, na jejímž dně čeká smrt na každého, kdo spadne dolů. Skočil-li tam Dilke, je mrtev. Prozatím však o tom mlč a nezmiňuj se o tom nikomu."

Viděl jsem, jak se Arab zatřásl hrůzou. Chvilí hleděl k propasti, pak se mne tázal:

"Sídi, kdo vlastně byl ten člověk a čím byl? Důstojníkem nebo misionářem?"

"Teď ti může stačit, Omare, že 'to byl člověk. Ubohý člověk, který v životě zbloudil a dostal se na nesprávnou cestu."

"Lituji ho, sídi. Pomodlím se za jeho hříšnou duši.

Snad ho Alláh přijme v milosti."

Omar se vydal vzhůru ke kapli, a já jsem se vrátil do obrazárny, abych sdělil doktoru Tsi, co se stalo.

Návštěvníci stáli dosud ve skupinách a prohlíželi si obrazy. Ho-šang stál vedle Yin, která mu význam osob, znázorněných na obrazech, vysvětlovala. Kolem Wallera stáli Tsi, Fang a Mary, na druhé straně nosítek seděl guvernér na židli, kterou jsem dříve zaujímal já. Pokynul jsem mladému Číňanovi, jenž se mnou hned poodešel stranou.

"Nemocnému se vede dobře," pravil v domnění, že se chce ptát na zdravotní stav Američanův. "To rozčilení bylo jen přechodné. Uklidnil se."

Oznámil jsem mu nešťastnou novinu o smrti Dilkeově. Vyslechl mne, aniž dal najevo nějaký údiv nebo leknutí. Když jsem skončil, pronesl:

"Stalo se, co se stát musilo. Věděl jsem, že k něčemu podobnému dříve nebo později dojde. Představte si, sir, kolik zla by ten mladý muž ještě natropil. Waller se stal nesnášenlivým teprve ve stáří, po smrti své ženy. Duch nesnášenlivosti ho opustil a vstoupil v tělo nešťastníka, který nyní leží na dně rokle. Boží spravedlnost zasáhla -a záchrany pro něho není. Obávám se, že je mrtev."

"Proč myslíte? Snad se přece zachytil na nějakém keři rostoucím ze skály. Musíme se pokusit o jeho záchranu."

"Zbytečně byste se namáhal, sir. Skála je na tom místě převislá a zcela holá. Na jejím úpatí se bystřina vrhá vodopádem do hlubiny, takže nešťastníkově tělo je dávno již smeteno k potrubí elektrárny. Zazvoním tam, aby ho vylovili dříve, než se tělo dostane do některé z turbin."

Odešel, aby promluvil se správcem elektrárny. V příštím okamžiku vstoupil ču-tse, aby oznámil, že večere pro hosty je připravena. Guvernér, který se v poslední době

věcně Jen bavil se svou novou sestřenkou Yin, se přede mnou zastavil. •

"Hledíte, Charleyi," pravil, "svou sázku jsem prohrál, pravda, získal jsem však Sen a především milou příbuznou Yin. Příbuznou, kterou jsem ještě před nedávným považoval za stín a strašidlo. Jsem spokojen a s nikým bych neměnil, ani s vámi."

Waller zaslechl jeho slova.

"I já jsem se vsadil a prohrál jsem," pravil. "A přece jen myslím, že jsem na tom ještě lépe, než mylord guvernér. - Necháte mne opět odnést do mého pokoje?" tázal se Fanga.

Ten pohleděl na doktora Tsi a pravil:

"Chcete-li dnes večer pobýt s ostatními, nic proti tomu nemám. V jídelně je pro vás připraveno místo mezi mým mladým přítelem Tsi a vaší dcerou. Mandarin čeká již dávno na chvíli, kdy se budete moci dostavit."

Waller pochopil, že má zaujmout čestné místo v čele tabule mezi snoubenci- Kupodivu však tuto čest odmítl.

"Promiňte, sir," pravil, "cítím se však dosud slabý po zážitcích dnešního dne. Otec ženichův jistě lépe zastane čestné předsednictví. Jsem dnes znavený vším tím štěstím." A obrací se ke mně, dodal: "Mohu vám říci totéž, co pan guvernér. S nikým bych neměnil, ani s vámi."

Šel jsem za hosty až poslední. Cestou mne dohonil Tsi, který zatím učinil všechna opatření, aby tělo Dil-keho, které se co chvíli musilo objevit u elektrárny, bylo vyloveno.

Matka a strýc Yin přišli ještě dříve, než byli očekáváni a zasedli s námi k večeři. Fu mne posadil mezi ně. , Strýc Yin, bratr mandarína Fua, si rychle dobyl mé srdce, a myslím, že i já jsem se mu stal trochu sympatický. Bylo to vážný člověk, známý a uznávaný i vedoucími hlavami v Evropě. O mŕtce jsem již řekl, že Yin po ní zdědila svou ušlechtilost a dobrotu. Bavili jsem se velmi živě a litoval jsem, že již druhý den nás tyto dva vzácní lidé opustí. Ke konci večeře Fu vstal a ujal se slova. Poukázal na dosavadní činnost Senu, na úspěchy, které bratrstvo v tak krátké době dosáhlo, na rychlé rozšíření jeho zásad a pochlubil se i tím, že čínský císař bratrstvu zaslal velmi lichotivý dopis, ve kterém schválil myšlenku Senu a sliboval bratrstvu v budoucnu svou podporu. Vyslovil naději, že i jiné vlády budou následovat jeho příkladu. Ke konci Fu pravil:

"Jsem především šťasten tím, že právě dnešní slavnostní den, dnešní sbratření s naším milým sousedem" -při tom pokynul rukou směrem k ho-šangovi - "se tak skvěle vydařil. Ten den byl našimi nepřáteli určen za den vzpoury, za den nepřátelství, ale Sen a její zásady lidskosti vyšly z tohoto boje vítězně. A jako den nepřátelství minul a skončil ještě před večerem vítězstvím lásky a lidskosti, tak - doufám - skončí jednou celý náš boj sbratřením všech národů."

Radostné hlucení hlasů následovalo po těchto slovech.

Mandarin se s úsměvem v tváři uklonil.

V té chvíli vstoupil sluha a ohlásil, že právě přijel paočintí z Pekingu, který přinesl pro mandarína důležitou zprávu. Fu vyšel, aby posla přijal s náležitou úctou, která přísluší císařskému vyslanci. Vrátil se až za dlouhou chvíli a zdálo se nám, že jeho obličej je zachmuřený a bolestně stažený. S dopisem v ruce se mandarin odebral na své místo u tabule, neusedl, nýbrž požádal všechny přítomné o chvilku pozornosti. Když nastalo ticho, ujal se slova:

"Bratři, musím vám oznámit, že slavný den Senu končí bohužel velmi vážně, ano tragicky. Dostal jsem právě zprávu, kterou vám všem chci přečíst, abyste i vy poznali rozsah nebezpečí, v němž se nalézáme, a abyste se vy všichni podle svých možností pokusili o jeho brzké

zažehnání. Slyšeli jste, co jsem před malou chvílí řekl. Domníval jsem se, že den nepřátelství minul a že skončil vítězstvím dobra a lidskosti. Bohužel tomu tak není. Den nepřátelství nezašel a vítězný večer je patrně ještě daleko - velmi daleko. Slyšte, co obsahuje list."

Za posledních slov otevřel depeši, kterou přinesl sebou, a chtěl ji právě předčítat, když vtom zazněly nejen mezi námi, nýbrž i venku před budovou výkřiky zděšení. Všechna světla rázem zhasla. Vstal jsem a skočil k oknu.

Tsi, který se mnou přistoupil k oknu, se k společnosti obrátil a klidným hlasem oznámil, že jde bezpochyby o nějakou poruchu v elektrárně, která bude vbrzku odstraněna. Obrátil se ke mně a polohlasem pravil:

"Konečně našli Dilkeho. Vyvrženec z ráje na chvíli zastřel světlo. Avšak věčné světlo nikdo nemůže zhasnout, ani sám ďábel."

Pak dodal hlasitě:

"Jaké poselství jsi obdržel, otče: Jistě jsi jej již přečetl a můžeš nám tedy jeho obsah oznámit i po tmě."

"Ano, je to zpráva, která přichází ze tmy a ve tmě budiž pronesena, milý synu," ozval se Fu tichým hlasem. Pak pokračoval: "Lituji, přátelé, že vám musím říci smutnou novinu-je válka."

"Válka? - Kde? - S kým?" ozvaly se zmatené hlasy.

"Válka v Číně. Proč musím zažít, že právě v zemi, kde se zrodilá Sen, budou její zásady po prvé bezohledně zadupány vichřicí války?"

V tom okamžiku zazářilo světlo. Z prostranství před zámkem zazněly výkřiky. Fu si přešel dlaní oči a pokračoval:

"Válka - to jsou lidská jatka, na nichž se uboží lidé vzájemně pobíjejí, aniž vědí proč. - Pojdte, bratři, a provázejte mne do kaple, abychom prosili toho, od něhož světlo věčné vzešlo, aby vbrzku zažehnal přízrak této války i všech příštích bojů, jejichž stíny se kladou na zemi."

Vážení čtenáři, opět vychází populární

KAREL MAY
CESTOPISNÝ ROMAN DO ZEMĚ MANDARÍNŮ
GÁBI 1992, ČESKÝ TĚŠÍN

Illustration (c) Adam Glajc
Vydalo GÁBI, Český Těšín, Okružní 1/15
Fotosazba fa. Hornák, Český Těšín
Vytiskly Brněnské papírny s. p.. závod Český Těšín
ISBN 80-85767-00-7
Doporučená cena nakladatelem 54 Kčs